

VII. 2. 1. Kerettanterv csökkentett óraszámmal

a) Az alapfokú nevelés-oktatás első szakaszában:

- 1-2-4. osztályban a hagyományoknak megfelelően **néptánc-oktatás** folyik heti 1 órában a szabadon tervezhető órakeret terhére.
- 3. osztályban a hagyományoknak megfelelően **néptánc-oktatás** folyik heti 0,5 órában a szabadon tervezhető órakeret terhére, +0,5 órában a nem kötelező órák terhére.
- 1-2-4. osztályban a nem kötelező órák terhére a **testnevelés** órák számát heti 0,5 órával megemeltük. A 3. osztályban a tömegsport 1,5 óra, a többi évfolyamon 1 óra.
Így a mindennapos testnevelést a következőképpen biztosítjuk:
 - heti 3 vagy 2,5 testnevelés óra
 - heti 1 néptánc-óra
 - heti 1 vagy 1,5 óra tömegsport
 - azaz heti 5 óra.
- A 3. évfolyamon választható óraként az alábbiakat kínáljuk:
 - az **idegen-nyelvet** heti 1 órában
 - **osztályfőnöki** órán vehetnek részt heti 1 órában.
- A 4. évfolyamon választható heti 1 **osztályfőnöki** óra.

b) Az alapfokú nevelés-oktatás második szakaszában

Az óraszámok csökkentésével ebben a szakaszban nincs szabadon tervezhető óra.

- 5-6. évfolyamon heti 0,5; 7-8. évfolyamon heti 1 órával növeltük a **testnevelés** órák számát választható óraként felkínálva.
- A választható órákat kínálunk 6. évfolyamon 1 óra matematikát 7.osztályban heti 0,5 órában magyart és matematikát, 8. osztályban 1 óra matematikát, a modul folytatásaként bevezetett **hon- és népismeret**, továbbá a heti 0,5 órában tovább folyó, ám már választhatóként felajánlott **tánc- és mozgáskultúra** áldozatul esett a csökkentésnek.
- A **modulokról** a következőképpen döntöttünk:
 - 5. évfolyamon:
 - a **tánc és dráma** > a magyar nyelv és irodalomba (heti 4,5 óra)

- **hon- és népismeret** > önálló „tantárgy” (heti 0,5 óra)
- 6. évfolyamon:
 - a **tánc és dráma** > a magyar nyelv és irodalomba (heti 4,5 óra)
 - **hon- és népismeret** > önálló tantárgy (heti 0,5 óra)
- 7. évfolyamon:
 - **ember. és társ.ism., etika** > osztályfőnökibe (heti 1 óra)
- 8. évfolyamon:
 - **mozgókép- és médiaism.** > rajz és vizuális kult. (heti 1,5 óra)
 - **egészségtan** > biológia (heti 1,5 óra)

VII. 2. 2. Kerettanterv az új NAT szerinti bontásban

a) Az alapfokú nevelés-oktatás bevezető és kezdő szakaszában

- 1-4. osztályban a hagyományoknak megfelelően **néptánc-oktatás** folyik heti 1 órában, mely 1-2. osztályokban 0,5 óra a szabadon tervezhető órakeret terhére, 0,5 óra választható, 3-4. osztályokban 1 óra a választható órakeretből.

Így a mindennapos testnevelést a következőképpen biztosítjuk:

- heti 3 testnevelés óra
- heti 1 néptánc-óra
- heti 1 óra tömegsport
- azaz heti 5 óra.
- A 3. évfolyamon választható óraként az alábbiakat kínáljuk:
 - az **idegen-nyelvet** heti 1 órában
 - a **táncot** heti 1 órában
 - **osztályfőnöki** órán vehetnek részt heti 1 órában.
- A 4. évfolyamon választható heti 1 **osztályfőnöki** óra.
heti 1 **tánc** óra

b) Az alapfokú nevelés-oktatás alapozó és fejlesztő szakaszában

Az óraszámok csökkentésével ebben a szakaszban nincs szabadon tervezhető óra.

- 5-8. évfolyamon heti 0,5 órával növeltük a **testnevelés** órák számát választható óraként felkínálva.
- A választható órákat kínálunk 5-6. évfolyamon 0,5 óra **osztályfőnöki**, 6. évfolyamon heti 0,5 óra **matematikát**, 7-8.osztályokban heti 0,5 órában

magyart és informatikát, heti 1 óra **matematikát**, 8. osztályban még 0,5 óra **technikát**.

- **A honismeret, a tánc- és mozgáskultúra** tantárgyak kiszorultak a tanórai keretek közül, esetlegesen szakköri keretben valósulhat meg.

- **A modulokról** a következőképpen döntöttünk:
 - 5. évfolyamon:
 - a **tánc és dráma** > a magyar nyelv és irodalomba (heti 4 óra)
 - **hon- és népismeret** > történelembe (heti 2 óra)
 - az **egészségtan** > az osztályfőnöki (heti 0,5 + 0,5 óra)
 - 6. évfolyamon:
 - a **tánc és dráma** > a magyar nyelv és irodalomba (heti 4 óra)
 - a **hon- és népismeret** > történelembe (heti 2 óra)
 - az **egészségtan** > természetismeret (heti 2 óra)
 - 7-8. évfolyamon:
 - **ember. és társ.ism., etika** > osztályfőnöki (heti 1 óra)
 - itt éltünk az évfolyamok közötti átcsoportosítás lehetőségével.
 - 8. évfolyamon:
 - **mozgókép- és médiaism.** > rajz és vizuális kult. (heti 1,5 óra)
 - **egészségtan** > biológia (heti 1,5 óra)

VII. 3. Az órakeret felosztása

VII. 3. 1. Kerettantervi (csökkentett) órák heti bontásában

Elfogadva 2004. május 25.

Tantárgy / Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	8	8	8	7	4,5	4,5	3,5+0,5	4
Történelem és állam. ism.	-	-	-	-	2	2	2	2
Idegen nyelv	-	-	+1	2	2,5	3	3	3
Matematika	4	4	4	4	4	3+1	3+0,5	3+1
Informatika	-	-	-	-	-	0,5	1	1
Természetismeret	-	-	-	-	2	2	-	-
Környezetismeret	1	1	1,5	2	-	-	-	-
Fizika	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
Kémia	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
Biológia (és egészségtan)	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
Földrajz	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
Ének - zene	1	1	1	1,5	1	1	1	1
Rajz (+ mozg. k. és méd.)	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1	1,5
Technika és életvitel	1	1	1	1	1	1	1	1
Testnevelés és sport	2,5+0,5	2,5+0,5	2,5	2,5+0,5	2,5+0,5	2,5+0,5	2+1	2+1
Osztályfőnöki	-	-	+1	+1	1	1	1	1
Hon- és népismeret	-	-	-	-	0,5	0,5		
Ember-és társ. ism. etika	-	-	-	-	-	-	ofi-ban	ofi-ban
Tánc és mozgáskultúra	1	1	0,5+0,5	1	-	-	-	-
Kötelező órák	20	20	20	22,5	22,5	22,5	24,5	25,5
Választható + órák	0,5	0,5	2,5	1,5	0,5	1,5	2	2
Összesen:	20,5	20,5	22,5	24	23	24	26,5	27,5
Max. terhelés határa	22	22	24,5	24,5	24,5	24,5	29	29

VII. 3. 3. NAT szerinti kerettantervi órák heti bontásban

Elfogadva: 2004. május 3-án.

Tantárgy / Évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom (dráma)	8	8	7,5	7	4	4	3,5 +1	3,5 +1
Történelem és állam. ism.(hon és népism.)	-	-	-	-	2	2	2	2
Idegen nyelv	-	-	+1	2	3	3	3	3
Matematika	4	4	4	4	4	3	3 +1	3 +1
Informatika	-	-	-	1	0,5	1	1	1
Természetismeret	-	-	-	-	2	1,5	-	-
Környezetismeret	1	1	1,5	2	-	-	-	-
Fizika	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
Kémia	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
Biológia (és egészségtan)	-	-	-	-	-	-	1,5	1,5
Földrajz	-	-	-	-	-	1	1,5	1,5
Ének - zene	1	1	1,5	1	1	1	1	1
Rajz	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1	0,5
Mozgóképkultúra és médiaismeret	-	-	-	-	-	-	-	1
Technika és életvitel	1	1	1	1	1	1	1	0,5 +0,5
Testnevelés és sport	3	3	3	3	2,5 +0,5	2,5 +0,5	2,5 +0,5	2,5 +0,5
Ember-és társ. ism. Etika	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5
Osztályfőnöki	-	-	+1	+1	0,5 +0,5	0,5 +0,5	0,5	0,5
Egészségtan					0,5	0,5		
Tánc	0,5 +0,5	0,5 +0,5	+1	+1	-	-	-	-
Kötelező órák	20	20	20	22,5	22,5	22,5	25	25
Szabadon tervezhető órák	0,5	0,5	-	-	-	-	-	-
Választható + órák	0,5	0,5	3	2	1	1	2,5	3
Összesen:	20,5	20,5	23,5	24,5	23,5	23,5	27,5	28
Max. terhelés határa	22	22	24,5	24,5	24,5	24,5	29	29

VII. 4. Az alkalmazandó tankönyvek, tanulmányi segédletek kiválasztásának szempontjai

- Hordozója legyen a NAT és a kerettantervek ismeretanyagának, így segítségével teljesíteni lehessen a követelményeket.
- Illeszkedjen a helyi tantervhez.
- Szerkesztése, szövegszerkezete segítse elő az önálló tanórai munkát, az otthoni tanulást.
- Világos megfogalmazási a gyenge képességűek számára is érthetőek legyenek.
- Lehetőleg színes nyomdatechnikával készüljön, ami motiválja a tanulókat, felkelti az érdeklődésüket.
- A lényeges ismereteket különböző nyomdatechnikai eljárásokkal emelje ki.
- Hívja fel a tanulók figyelmét a megjelent ismeretterjesztő vagy szépirodalmi könyvekre.
- Lehetőleg ne legyen munkatankönyv, hogy több éven át használhassuk.
- Előnyben részesítjük az évfolyamonként és tagozatonként egymásra épülő tankönyveket, tankönyvcsaládokat.
- A tankönyv és a munkafüzet legyen összhangban. A munkafüzet a lényeges ismerethordozókra összpontosítson.
- Példaszövegeinek tartalma erősítse tanulóinkban a humánus emberi magatartás, a haza iránti hűség, elkötelezettség érzését.
- Lehetőség szerint figyelembe vesszük a szülők anyagi helyzetét.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alsó tagozaton alapozó jellegű. A családi és az óvodai anyanyelvi nevelés eredményeiből kiindulva intenzíven fejleszti a beszéd és a beszédértés képességét. Új nyelvhasználati tevékenységeket (olvasás, írás, írásbeli szövegalkotás) ismertet meg és gyakoroltat a gyermekkel, és ösztönös nyelvhasználatát a tudatosodás irányába fejleszti tovább. Mindezt annak érdekében teszi, hogy feltételt teremtsen a szóbeli és írásbeli kommunikáció igényes eszközzé fejlesztéséhez.

Mind a befogadó, mind pedig az alkotó, kifejező nyelvi tevékenységek gyakorlása gazdag nevelési lehetőségeket kínál a személyiség értelmi, érzelmi, akarati összetevőinek fejlesztéséhez, társadalmi tapasztalatok szerzéséhez, erkölcsi és esztétikai értékek befogadásához, valamint a gyermek társas kapcsolatainak, közösségbe való beilleszkedésének elősegítéséhez.

A tanító feladata, hogy integrált szemléletű, változatos tevékenységrendszer szervezésével olyan tanulási helyzetet teremtsen, amelyben a gyermek aktív résztvevője a kommunikációs folyamatoknak. Gyakorolhatja a kommunikációs helyzetek értelmezését, a társas kommunikációt. Folyamatosan fejlődhet szövegelemző és szövegértő képessége, kifejtheti a szövegtartalommal kapcsolatos álláspontját. Megismerheti a kommunikáció különféle (verbális, nem verbális, képi, hangzó) módjait, lehetősége van az önkifejezés többféle formájának kipróbálására, így egyre pontosabbá válhat gondolatainak, érzéseinek, véleményének kifejezése. Megtapasztalhatja az információk szűrésének, válogatásának, csoportosításának szükségességét. A tevékenységrendszer fontos területe az önálló tanulás készségeinek fejlesztése, helyes szokásainak alakítása. Ily módon a magyar nyelvi és irodalmi nevelés kitüntetetten kapcsolódik az ember és társadalom, a könyv-és könyvtárhasználat, valamint az informatika műveltségterületéhez.

Az anyanyelvi kultúra alapozásával, az olvasás-szövegértés fejlesztésével szorosan összefonódik a gyerekek irodalmi nevelése. Ennek középpontjában a művek aktív, élményt jelentő befogadása áll. Az olvasmányélmények megbeszélése alkalmat teremt a többféle értelmezés lehetőségének felismeréséhez és gyakorlásához, a saját olvasat vállalásához, a képteremtő képesség fejlesztéséhez, a beleéléshez. A kisiskolások irodalmi nevelési céljainak megvalósításában kitüntetett szerepe van a drámapedagógiai eljárások alkalmazásának.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy olvasmányanyaga nevelési megfontolásokból többféle szöveget tartalmaz. A szépirodalmi és az ismeretterjesztő szövegek mellett fontos, hogy nem irodalmi szövegformákkal is foglalkozzanak a tanulók. Az olvasott szövegek segítik a környezetben való eligazodást, ismereteket közvetítenek a társadalomról és a természetről, a hazáról, a családról és más alapvető emberi kapcsolatokról. Népünk múltjának történetei és kiemelkedő személyiségeinek példája, a nemzetiségek és etnikai népcsoportok kultúrájával való ismerkedés erősíti a gyerekek nemzeti azonosságtudatát. A szereplők magatartásának elemzése, jellemvonásaik és tetteik motívumainak vizsgálata erkölcsi értékrendet alakít, a másik ember tiszteletére, szociális érzékenységre, a környezetért érzett felelősségre nevel. A drámajátékok elősegítik a kapcsolatteremtést és az együttműködést, fejlesztik a mozgáskultúrát, természetes helyzeteket kínálnak a szövegalkotáshoz, a kreativitás fejlesztéséhez, a beszéd és a testbeszéd (nem verbális kifejezőeszközök) gyakorlásához, összhangjának alakításához.

Fejlesztési követelmények

Az 1-4. évfolyam magyar nyelv és irodalom tanításának alapfeladata a beszéd és a megértés folyamatos fejlesztése, az olvasás és a kézírás megtanítása, a helyesírás megalapozása, a szövegértés és a szövegalkotás elemi szintű gondolkodási és nyelvi műveleteinek elsajátíttatása és gyakoroltatása, ehhez pedig alapvető ismeretek nyújtása a magyar nyelv rendszeréről, valamint a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználat egyszerűbb szabályairól.

A beszéd-készség, a szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése a tanító folyamatos feladata. Ennek különös jelentőségét részint az adja, hogy e képességcsoport képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi

újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek, részint pedig az, hogy fejlettsége döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása szabálytanulással, élethelyzetekben páros és csoportos gyakorlattal, szokásalakító tréningekkel. A szókincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakorlaltatása

Olvasás, az írott szöveg megértése fejlesztési terület magában foglalja az olvasás jelrendszerének eszközszintű elsajátítását és használatát. Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját az első osztályokban a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében. Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. Ennek során a művészi szövegek elsődleges megértésén túl a mélyebb tartalmi rétegeket kibontó szövegelemzést gyakorolják a gyerekek a tanító irányításával. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak lényegét. A szövegekből pontosan emelje ki az információkat, s használja fel azokat új feladathelyzet megoldásához. Az olvasási képesség fejlesztésének további feladata az 1–4. évfolyamon az értelmező (interpretáló), a kritikai és kreatív olvasás megalapozása, valamint az olvasástechnika fejlesztése, a kifejező felolvasás gyakorlaltatása is.

A kisiskolások nevelésében az olvasástanulással szorosan összekapcsolódva valósul meg az *irodalmi ismeretek alapozása*. Ennek lényege az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felébresztése, a képzelet mozgósításával a képteremtő képesség fejlesztése, tapasztalatszerzés, pl. művek formai jellemzőiről, a költői nyelv néhány sajátosságáról, művek témájáról, szereplőiről, élethelyzetekről, esztétikai fogalmakról. A szövegfeldolgozás folyamatában már kisiskolás korban megkezdődhet az irodalom és az olvasó kapcsolatának alakítása, az irodalmi művek erkölcsi, érzelmi, esztétikai értékei iránti fogékonyság megalapozása, az ízlésfejlesztés, valamint a társművészetek bekapcsolásával a komplex esztétikai nevelés.

Az *írásbeli szövegalkotás* szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának forrásai is, hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez. A témaválasztás és a szövegalkotás előkészítése döntően meghatározza az önálló alkotás sikerét. Ezért a gyerekhez közeli, érdeklődésére számot tartó, képzeletét, kreativitását ösztönző témát célszerű választani. Az előkészítést minden esetben a tanulók fejlettsége, egyéni fejlesztési igénye határozza meg. Mivel e tekintetben jelentős eltérések lehetnek egy-egy tanulócsoporthoz, a differenciált tanulásszervezés feltétlenül javasolt.

A fejlesztés eredményességét fokozza, ha az önálló munkákat óráról órára kijavítja a tanító és szöveges értékeléssel segíti a tanítványait a fogalmazások erényeinek és hibáinak felismerésében.

Az *írás* egyénivé, az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és -kapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényeket. Az íráskép tetszetős külalakjának érdekében kívánjuk meg a gazdaságos és esztétikus szövegelrendezést, a szabályoshoz közel álló betűtípus használatát, amely nem zárja ki az egyéni vonásokat. A fejlesztés eredményeként a tanulók betűtévesztés, -csere, -kihagyás nélkül írják az alsó tagozat végére. Írásuk olvasható, fűzetvezetésük rendezett. Ezt segíti a képi közlés (vizuális információk), a szövegtagoltság, a tipográfiai eszközök, ábrák, jelek szerepének figyelembevétele a szöveg jelentésének megértésében.

Az *Ismeretek az anyanyelvről témakör* a tudatos nyelvszemlélet, az emeltebb igényű anyanyelvhasználat alakításának az eszköze. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a folyamatos gyakorlaltatás eredményeképpen a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

A *tanulási képesség fejlesztése*, az ismeretfeldolgozási technikák tanítása már az alsó tagozat bevezető szakaszában megkezdődik. Ennek keretében megismertetjük a tanulókat az ismeretszerzés írásbeli forrásaival, lehetőségeivel, a könyv- és könyvtárhasználattal. A fejlesztés fontos mozzanata a szótárak, gyermeklexikonok, enciklopédiák tanulmányozása, az ismeretfeldolgozási technikák közül a gyűjtött adatok

célszerű elrendezésének; a vázlat készítésének gyakorlása tanítói segítséggel. Változatos feladathelyzetekben szerezhetnek tapasztalatokat a tanulók az információk felhasználásának módjairól, a tanult ismeretek tömörítésének, összefoglalásának, rendezésének célszerű eljárásairól. A memoriterek tanulása közben kipróbálhatják a különféle szövegtanulási technikákat, emlékeztetik megtartó képességének határait, egyéni tanulási stílust alakíthatnak ki.

A könyvtárhasználat részint az információforrások megismerésével, részint a könyvtár használatának gyakorlásával, a könyvtárban végzett önálló ismeretszerző tevékenységek megismerésével és alkalmazásával alapozza az önálló tanulás képességét.

1. évfolyam

Évi: 296 óra

Heti 8 óra

Témakörök, tartalmak

Belépő tevékenységformák

Beszéd-készség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

10 óra

A helyes beszéd-élmény. A hangok tiszta artikulációja, időtartama. A helyes kiejtés. A kijelentő és a kérdő mondat hanglejtése. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatai. Szókincsfejlesztés

E. IKT.

A helyes légvétel, gazdálkodás a levegővel. A beszédritmus megfigyelése, utánzása beszédben, felolvasásban rövid verseken, mondóképeken. Érthető és értelmes beszéd: szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes ejtésének gyakorlása. Jól ritmizálható mondóképek, versek tanulása, előadása. Érzelmek kifejezése némajátékkal. Felelgetős mondóképek előadása párokban, együtt-működés a társakkal. Szituációs játékkal: köszönés, bemutatkozás, kérdezés, kérés, ajándékozás, köszönetnyilvánítás.

Szöveghez kapcsolódó kérdések megválaszolása. Feladatok utasításának értelmezése.

Képolvasás, mesemondás. A szókincs bővítése, pontosítása szöveggörnyezetben történő értelmezéssel.

Az olvasás és az írás tanulásának előkészítése

15 óra

A beszéd, a beszédészlelés és -értés fejlesztése. A mondat felbontása szavakra, a szavak szótagokra, a szótagok hangokra. A *mondat*, a *szó*, a *szótag*, a *hang* fogalmának tapasztalati alapozása. A jelfunkció. A hangok sorrendisége a szavakban.

Tájékozódás a testsémán, térben, síkban; a relációs szókincs tartalmának pontosítása. Az alakfelismerés. A szem és a kéz mozgásának összehangolása. Finommozgások fejlesztése.

E. IKT.

A beszédészlelés és -értés gyakorlása mesehallgatással. A nyelvi tudatosság fejlesztéséhez analízis gyakorlatok: szótagolás, hangokra bontás; szintetizáló gyakorlatok: hangösszevonások, szavak alkotása. Mondatalkotás eseményképről. A helyzetet meghatározó kifejezések (relációs szókincs) megismerése és használata. Formák fölismerése, különbségeik és azonosságuk megállapítása. A tájékozódás gyakorlása térben és síkban.

Az olvasáshoz, íráshoz szükséges helyes testtartás gyakorlása, a helyes írásszokások alapozását segítő gyakorlatok. Az írástevékenység megkezdése, betűelemek alakításával, kapcsolásával.

Az olvasás jelrendszerének megtanítása

35 óra

Az olvasás jelrendszerének elsajátítása és felhasználása szavak, szó szerkezetek, mondatok, rövid szövegek hangos és néma olvasásához. Nyelvtani fogalmak tapasztalati úton való megismertetése: a mondat, a szó, a magánhangzó, a mássalhangzó, rövid és hosszú hangok, egy-, két-, háromjegyű betű, az ábécé. A nagybetűk, a mondatzáró írásjelek használatának megfigyeltetése.

IKT.

A hangoknak megfelelő kis- és nagy nyomtatott betűk megtanulása, gyakorlása. A betűknek megfelelő hangok helyes kiejtése. Betűcsoportok, szavak, szó szerkezetek, mondatok hangos olvasása, értelmezése. A pontosságra törekvő hangos olvasás gyakorlása szövegeken. Az értő néma olvasást megalapozó feladatok megoldása és követő olvasás.

Az írás jelrendszerének megtanítása

90 óra

Kis- és nagybetűk írásának elsajátítása. A szabályos betűalakítás és -kapcsolás: betűk, szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok írása.

A helyesírás alapozása a szavak hang- és betűsorának egyeztetésével.

E. IKT.

Olvasás, szövegértés, irodalom**120 óra**

Népköltészeti és műköltészeti alkotások: mesék, mondókák, sorolók, rövid gyermekjátékok. A mindennapi életből, a természeti környezetből vett témájú rövid szépirodalmi szövegek, versek és prózai alkotások, ismeretterjesztő és hétköznapi szövegek. Az olvasottak tartalmának és címének összefüggése. A próza és a vers különbsége.

Kv. E. Kn. Tb. Á. Ek.

A tanulási képesség fejlesztése**10 óra**

Az önálló feladatvégzés lépései. A könyvtár szolgáltatásai, a könyvkölcsönzés módja. Olvasási szokások. Gyermeklexikon használata.

IKT. F.

Társadalmi ismeretek**10 óra**

A szűkebb és a tágabb család, a családtagok kapcsolatai, a gyerekek helye a családban.

Kv. E. F. Kn. Tb. Á. Ek. IKT.

Tánc és dráma**6 óra**

Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.

A beszéd, az ének, a mozgás összekapcsolása játékhelyzetekben.

Történetek feldolgozása a báb és a drámás eljárásokkal.

Kv. E. Kn. Tb. Á. Ek. IKT. F.

A szabályos betűalakítás és -kapcsolás gyakorlása.

Szavak, szó szerkezetek, mondatok írása másolással, írott majd nyomtatott mintáról. Kezdetben rövid, majd egyre hosszabb szavak írása látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.

A szereplők, a helyszín, az események megfigyelése. Kapcsolat keresése az olvasott szöveg és a tanuló saját élményei, tapasztalatai között. A vers hangulatának fölismerése, ritmizálása tanítói segítséggel. Az olvasott szöveg megértésének bizonyítása elmondással és feladatmegoldással. Illusztráció készítése.

Az önálló feladatvégzés lépéseinek gyakorlása. Kérdésekre válasz keresése ismert szövegből.

Látogatás az iskolai könyvtárban. Válogatás a korosztálynak készült könyvekből: képeskönyvek, mesekönyvek, ismeretterjesztő könyvek megfigyelése. A könyvtárban szokásos viselkedési szabályok tanulása, gyakorlása. Szavak magyarázata gyermeklexikon használatával.

A gyermek környezetében élők cselekedeteinek megfigyelése. Beszámoló saját életének eseményeiről. Az olvasmányokban megfigyelt élethelyzetek megjelenítése, megbeszélése. Részvétel közösségi tevékenységben.

Utánzó játékok. Énekes népi gyermekjátékok összekapcsolása mozgással, előadásuk társakkal. Az olvasott történetek reprodukálása bábozással, szerepjátékokkal.

Memoriter

Szabadon választható versek, népköltészeti mondókák, sorolók, nyelvtörők, verses mese elmondása fejből.

Mennyiségét a tanulócsoporthoz teherbíró képességét figyelembe véve kívánatos meghatározni.

Kv. E. Kn. Tb. Á. Ek. IKT. F.

2. évfolyam

Évi: 296 óra

Heti 8 óra

Témakörök, tartalmak

Beszédalkotás, szóbeli szövegek alkotása és megértése

26 óra

Helyes beszédalkotás. A hangkapcsolatok helyes kiejtése, a hangok időtartama. A mondat- és szövegfonetikai eszközök szerepe. Udvari magatartási szokások, nyelvi fordulatok a felnőttekkel és kortársakkal való érintkezésben. A megszólítás. Mondatalkotások. Két, majd több mondat összekapcsolása. Eseménysor felidézése, az események sorrendisége. Feladatadások, szóbeli üzenetek megértése.

E. IKT. Ek.

Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

120 óra

Népköltészet és műköltészet alkotások a klasszikus és kortárs hazai és határon túli magyar irodalomból. Mesék, népdalok, találós kérdések, népi játékok a nemzetiségek és etnikumok kultúrájából is. Történetek a gyerekek természeti és társadalmi környezetéről. Nem irodalmi szövegek. A cím és tartalom viszonya. A versben: a ritmus, a rím, az ismétlődések.

Kv. E. Kn. Tb. IKT.

Olvasástechnika (folyamatosan)

Hangsúlyozás és hanglejtés.

A szünettartás és a ritmus. Hangos és néma olvasás.

A folyamatos olvasás.

E. IKT.

Írásbeli szövegek alkotása

20 óra

Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása.

Történetalkotás szóban.

Vázlatkészítés.

IKT. Kv. E. F. Kn. Tb. Ek.

Belépő tevékenységformák

Léggöz gyakorlatok: szavak, szó szerkezetek, mondatok, mondókák utánmondása.

A hangok időtartamának érzékeltetése a szavakban. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása a beszédben és a hangos olvasáskor. Rokont értelmű és ellentétes jelentésű szavak megfigyelése és értelmezése. Szövegkörnyezetben. A vizsgált/gyűjtött szavakkal mondatalkotás, hiányos szöveg kiegészítése. Beszélgetés adott vagy választott témáról. A beszélgetőtárshoz igazodó udvari nyelvhasználat, a nem verbális eszközöknek a beszéd-helyzethez alkalmazkodó használata. Szituációs játékok a kulturált nyelvi viselkedés gyakorlására. Telefonálás, üzenetközvetítés. Történet mesélése. Eseménysorról rövid szöveg alkotása mondatok összekapcsolásával. Szóbeli szövegek, feladat-szövegek értelmezése, lényegének elmondása.

A mű témájának, eseményeinek, szereplőinek megnevezése. A szereplők cselekedeteinek értékelése, következtetés tulajdonságaikra. Az események összefoglalása, a lényeges gondolat kiemelése. Az olvasott művek szóhasználatának megfigyelése. A cím és a tartalom összefüggésének megfigyelése. Az ismeretlen kifejezések értelmezése szövegkörnyezetben. A verses forma fölismerése, a szöveg ritmusának jelzése tapsal.

Szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes hangsúlyozása. Toldalékos szavak pontos kiolvasása. Szünettartás a mondaton belül és a mondatok között. Helyes hanglejtés gyakorlása kijelentő és kérdő mondatok olvasásával. A folyamatos és pontos olvasás gyakorlása mondatok és szövegek hangos olvasásával. Felolvasás előzetes felkészülés után. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok és a mondatzárások helyes olvasása. A sorvégi átmenetek megszakítás nélküli olvasása. A természetes beszéd tempójához és hanglejtéséhez közelítő hangos olvasás.

Szógyűjtés, szó szerkezetek, mondatok alkotása eseményképről. Rövid írásbeli válaszadás olvasott szöveghez kapcsolódó kérdésekre. Személyes élményről vagy földolgozott olvasmányról két-hárommondatos írásbeli fogalmazás. Az olvasott művekről vázlatkészítés tanítói segítséggel. Írás- és helyesírási hibák javítása leírt szövegben tanítói utasításra és önellenőrzéssel.

Íráskép**65 óra**

Betűismeret és -kapcsolás. Írásszokások.
Az eszközszintű íráshasználat alapozása.

E. IKT.

A betűismeret megerősítése. Betűalakítások, betűkapcsolások gyakorlása.

Szavak, szó szerkezetek, két-három mondat leírása másolással, tollbamondásra és emlékezetből. Válogató másolás és akaratlagos írás. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás**65 óra**

A beszéd/írás részei: mondat, szó, hang és betű. A magyar ábécé, a betűrend, a magán- és mássalhangzók. Az időtartam jelölése. A szótagolás és az elválasztás. A kiejtés szerinti és a kiejtéstől eltérő írásképű szavak. A *j* hang kétféle jelölése. A szavak szerkezete: a szótó és a toldalék. A kijelentő és a kérdő mondat.

IKT.

A társak név szerint, könyvek cím, illetve szerző szerint ábécérendbe állítása. A hosszú és rövid hangok fölismerése a beszédben, megfelelő jelölésük írásban. A kiejtéstől eltérő írásképű szavak egyszerűbb eseteinek helyesírása szóelemzés segítségével. Egyszerű szavak elválasztása. Az egyalakú szótövek és a toldalékok megkülönböztetése egyszerű szavakban. A kijelentő és a kérdő mondat fölismerése, megnevezése szövegben. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása írástevékenység közben, írásbeli feladatok megoldásakor.

A tanulási képesség fejlesztése

A kép és a szöveg kapcsolata.

A könyvtárhasználat alapvető szabályai. A könyvek jellemző adatai. Gyermekújságok jellemzői.

Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg együttes értelmzésének gyakorlása. Eligazodás a könyvekben a tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikon betűrendjében. A könyvek jellemző adatainak megfigyelése (író, cím, kiadó, a kiadás éve). Ismerkedés a gyermekújságok tartalmával, szerkezetével.

Társadalmi ismeretek

A barátok, baráti kör, az iskolai és egyéb kisebb közösségek.

Felnőttek és gyerekek társas viselkedési formáinak megfigyelése, gyakorlása élethelyzetekben.

Kapcsolatfelvétel családtagokkal és ismerős felnőttekkel. Baráti kapcsolatok ábrázolásának megfigyelése olvasmányokban, véleményalkotás a szereplők viselkedéséről. Beszélgetés az iskolai életről, az osztályközösségről. Részvétel a mindennapi élet különböző helyzeit felidéző szerepjátékokban.

Tánc és dráma

Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.

Népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások, dramatizált mesék.

Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel.

A szövegmondás összekötése ritmikus mozgással. Egyszerű lépésekkel kísért énekes népi gyermekjáték előadása. Rövid mesék, történetek dramatizálása, a szereplők és a főszereplő megkülönböztetése.

Improvizációs játékok tanári irányítással, többféle kommunikációs helyzetben.

Memoriter

Versek, találós kérdés, népi gyermekjáték elmondása könyv nélkül, szöveghűen, a tanult mondatfonetikai eszközök alkalmazásával. A szöveg nehézségi fokát és mennyiségét a tanulócsoporthoz teherbíró képessége határozza meg.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés. Pontosságra törekvő folyamatos olvasás. Az olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével. Önállóan alkotott mondatok / tartalmi / összekapcsolása.

Az ábécé használata feladatmegoldáshoz.. A hangok hosszúságának helyes jelölése begyakorolt szóképzés körében. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A j hang biztos jelölése kb.20 – a tanulók által gyakran használt – szóban. Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel, szavakra tagolt leírás segítségével. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása. Egyszerű mondatok, rövid szöveg írása másolással, tartalmi és helyesírási előkészítés után tollbamondásra és emlékezetből. Hibajavítás tanítói irányítással.

3. évfolyam

Évi: 277 óra

Heti 7,5 óra

Témakörök, tartalmak

Belépő tevékenységformák

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

12 óra

A különféle mondatfajták és a mondatfonetikai eszközök kapcsolata. A szavak és a nem verbális jelek (testbeszéd) szerepe különféle kommunikációs helyzetben. A szavak jelentésárnyalata, stílusértéke, szerepe a beszédben. Szólások, közmondások jelentése.

E. Kv. Kn.

A szavak, szó szerkezetek megfelelő kiejtésének gyakorlása az élőbeszédben és a fölolvadásban. Helyes beszédleírás bővülő mondatok elmondásakor, fölolvadásakor. A nem verbális eszközök összehangolása a tartalommal szöveg-mondáskor és értelmezésük mások megnyilatkozásainak értékelésekor. Versek és mesék kifejező előadása, kapcsolattartás a hallgatósággal. Szókincs bővítés: a szavak jelentésének, stílusértékének elemzése szövegben, ezen tapasztalatok, valamint a tanult szólások, közmondások használata az élőbeszédben és a fogalmazásban. Szóbeli szövegalkotás különféle kommunikációs helyzetekben. Ismert mese elmondása tömörített és bővített változatban. Hosszabb szóbeli közlések követése, megértése. Mindennapi élmények, filmélmények, olvasmányok rövid tartalmának elmondása, megbeszélése. Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben.

Olvasás, az írott szöveg megértése, irodalom

95 óra

Prózai művek és versek a hazai (magyar, nemzetiségi és az etnikumok irodalmából), a külföldi nép- és műköltészetből. Mesék, mondák, legendák, történelmi elbeszélések, valamint a gyerekek mindennapi életéről szóló elbeszélések, regényrészletek klasszikus és kortárs szerzőktől. Versek feldolgozása, elemi poétikai és verstani ismeretek. Népi játékok, dramatizált szövegek, ismeretterjesztő művek, a mindennapi kommunikáció szövegei (meghívó, recept, hirdetés stb.).

Kv. E. Kn. Tb. Ek. F.

A szereplők megnevezése, cselekedeteik, érzelmeik, tulajdonságaik megfigyelése, az események időrendje, a mű szerkezetének fölismérése. Lényegkiemelés, oksági kapcsolatok felismerése. Vázlatkészítés tanítói segítséggel. Szövegekkel, problémafelvetésekkel kapcsolatos kérdések és válaszok megfogalmazása. Mesék bevezető, befejező fordulatának és jellemző szókapcsolatainak használata. Mesék ismétlődő motívumainak megfigyelése. Néhány jellegzetes irodalmi téma fölismérése az olvasott művekben, például család, iskola, barátság, segítőkészség, szülői szeretet, hazaszeretet. Versek művészi eszközeinek fölfedezése: ritmus, rím, refrén, hasonlat. Szövegek: mesék, elbeszélésrészletek dramatizálása. Ismeretterjesztő és mindennapi gyakorlati szövegek értelmezése, információkiemelés, a lényeg tömör megfogalmazása. Tájékozódás a lakóhely irodalmi vonatkozásairól.

Olvasástechnika (folyamatos)

Az olvasás pontosságának, folyamatosságának

A pontos és folyamatos, értő olvasás. A fölolvadás: helyes tagolás és hangsúlyozás. Értelmező és folyamatolvasás.

E.

Írásbeli szövegek alkotása

32 óra

Az írásbeli fogalmazás képességének alapozása. A szövegalkotás műveletei: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése. Az időrend. A szöveg tagolása, a bekezdések. Az elbeszélő fogalmazás jellemzői. Az elbeszélés szerkezete: bevezetés, tárgyalás, befejezés. A párbeszéd szerepe az elbeszélő szövegben. Formai jellemzői.

Kv. E. Kn. Tb. IKT.

Íráskép

18 óra

Gazdaságos szövegrendezés. Az egyéni írás alakulásának segítése. Az írás lendületének, tempójának fokozása. Írásszokások megerősítése.

E.

Tanulási képesség fejlesztése

5 óra

Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.

Kv. E. Á. Ek. IKT.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

82 óra

A felkiáltó, az óhajtó és a felszólító mondat és mondatvégi írásjelük. Az ige jelentése (cselekvés, történés, létezés); rokon és ellentétes jelentésű igék. Az igeidők és jelentésük. Az igealakok helyesírása szótagolással és/vagy szóelemzéssel. Az igeikötő szerepe az ige jelentésében. A leggyakoribb igeikötők. Az ige és az igeikötő kapcsolatának esetei. Az igeikötős igék egybe- és különírásának esetei. A főnév jelentése, fajtái: köznévi, tulajdonnévi. A főnév toldalékolása. A tulajdonnevek helyesírása. A *-ban/-ben -ba/-be* rag helyes használata, a *-ból/-ből, -ról/-ről, -tól/-től* rag helyesírása. A melléknév. A *j* hang kétféle jelölése

fejlesztése beszéd- és olvasástechnikai gyakorlatokkal. Néma olvasás a megértést vizsgáló feladatok megoldásával. A hosszú mondatok helyes tagolása, hangsúlyozása felolvasáskor mintakövetéssel. Az értelmező (interpretáló) olvasás fejlesztése tanítói és tanulói kérdések segítségével. Hosszabb szövegek (például házi olvasmányok) olvasására való fölkészülés folyamatolvasással.

Olvasókönyvi szövegminták megfigyelése a szövegforma tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek felfedezéséhez. Címek vizsgálata, a jó cím ismérveinek összegyűjtése. Események elrendezése időrendben. Bevezetés (előzmény, színhely, időpont) és befejezés (következmény, tanulság, egyéni vélemény) készítése szóban és írásban. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a felesleges ismétlődés kerülése. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba.

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával a tanító segítségével.

Lendületfejlesztő gyakorlatok. Az olvashatóság javítását, az egyéni írás kialakulását segítő, alakítási, kapcsolási gyakorlatok. Tempógyorsító gyakorlatok: az írás eszközi használatával, a figyelem fejlesztésével. Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás alakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével.

Könyvek keresése szabadpolcon szerző és cím szerint. Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek témájának megállapítása cím és tartalomjegyzék alapján. Az olvasott könyvek adatainak felsorolása (író, cím, kiadó, a kiadás éve). Célzott keresés kézikönyvekben feladathelyzetben.

Rövid szóbeli beszámoló ismeretterjesztő olvasmány tartalmáról, önálló vagy csoportos anyaggyűjtésről. Az olvasott szövegben előforduló ismeretlen szavak értelmezése gyermeklexikon vagy szótár segítségével. Tetszés szerint választott helyesírású szótár használata tanítói segítséggel.

A felkiáltó, az óhajtó, a felszólító mondat fölismérése és megnevezése szövegben. A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén.

A tanult szófajok felismerése és megnevezése - a fogalom tartalmi jegyei alapján - mondatban, szövegben.

Az igeidők használatának és jelölésének megfigyelése. Helyes használatuk gyakorlása beszédben és írásban. Az igeikötők jelentésmódosító szerepének felfedezése. Adott ige mondatba, szövegbe helyezése változó igeikötőkkel az igeikötő jelentésmódosító szerepének elmélyítéséhez. Nyelvhelyességi és helyesírású gyakorlatok az igeikötős igék gyakorlásához.

Tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése,

igékben, főnevekben, melléknevekben.

Kv. Ek. IKT.

helyesírásuk gyakorlása. Toldalékos szóalakok és helyes használatuk gyakorlása szóban és írásban. A főnév *-t* ragjának és a múlt idő jelének megkülönböztetése.

A melléknevek szerepének felfedezése a nyelvhasználatban. Alkalmazásuk stílusgyakorlatokban. Helyesírási gyakorlat: hosszú hangok jelölése a melléknevek végén. A *j* hang jelölése igékben, főnevekben, melléknevekben.

Társadalmi ismeretek

28 óra

A magyar nemzet nagy történelmi eseményei, például honfoglalás, államalapítás, Mátyás kora, a török idők. Ünnepeink: családi, vallási, nemzeti ünnepek. A magyar nemzet jelképei. Nemzeti emlékhelyeink.

Versek, legendák, történetek olvasása a nemzeti múlt nagy eseményeiről. Az olvasottak, látottak reprodukálása szóban, illusztrálása, csoportos megjelenítése szituációs játékkal. Műsorok összeállítása nemzeti ünnepeinkre. Szóbeli beszámoló családi ünnepekről. Beszámoló nemzeti jelképeinkről. A Szózat szövegének értelmezése. Tájékozódás a lakóhely hagyományos ünnepi népszokásairól, irodalmi, történelmi emlékhelyeiről.

Tánc és dráma

5 óra

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával, bábjátékkal. Dramatizált elbeszélések, népszokások.

Ritmikus mozgással és szöveggel összekapcsolt gyakorlatok: gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. Játék elképzelt tárgyakkal; tárgyfelidéző gesztusok, elképzelt személyek megjelenítése. Csoportos improvizációs játékok; rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése. Népszokások, történetek dramatizált megjelenítése.

Kv. E. Kn. Tb. Ek.

Memoriter

Vörösmarty Mihály: Szózat című versének két versszaka, szabadon választott versek, szólások, közmondások, verses mese, rövid mese vagy meserészlet - elmondása a tartalmat kifejező előadásban. Az előző fejlesztési szakaszhoz / tanévhez / képest emelkedő mennyiségi igénnyel - a tanulócsoport terhelhetőségét figyelembe véve.

Kv. E. F. Kn. Tb.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmának megértése, eseményeinek elmondása összefüggő mondatokkal, a tartalmat jól követő előadásban. A tankönyvek feladatszövegeinek, a tanító utasításainak, magyarázatainak megértése. Fél oldal terjedelmű, ismert témájú szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmány önálló néma olvasása, a szöveg lényegének megértése. A szöveghez kapcsolódó feladatok megoldása. Gyakorlottság a szövegek értelmezésben, az összefüggések felismerésében. Feldolgozott szövegek pontos, folyamatos felolvasása felkészülés után. A Szózat két versszakának elmondása fejből, tiszteletadással.

Öt-hatmondatos, értelmes elbeszélő szöveg fogalmazása ismert témáról. Egyéni, jól olvasható, lendületes írás, rendezett, tiszta füzetvezetés. Az önálló írásbeli munkák önellenőrzése, javítása tanítói segítséggel.

Igék, főnevek, melléknevek fölismerése, szófajuk megnevezése. A tanult helyesírási és nyelvhelyességi szabályok alkalmazása begyakorolt esetekben. A *j* hang helyes jelölése újabb 20-25 szóban.

Részvétel a közös drámajátékokban, illetve a készségfejlesztő drámás gyakorlatokban és a produkciók megbeszélésében.

4. évfolyam

Évi: 259 óra

Heti 7 óra

Témakörök, tartalmak

Belépő tevékenységformák

Beszédkézség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

14 óra

A szövegjelentés kifejezése mondat és szövegfonetikai eszközökkel. A szöveg jelentésének megfelelő helyes dallam és nem verbális eszközök (testbeszéd) használata. Párbeszéd a mindennapi élethelyzetekben. Vita

E. Kv. Kn.

Az előbeszéd és a fölolvadás értelem szerű tagolása helyes beszédlejtéssel, szünetekkel, a szöveg jelentésének megfelelő tempó, hangerő és dallam alkalmazásának gyakorlása. Különböző beszédhelyzetekben alkalmazkodás a kommunikációs szerephez és a partnerhez, a nem verbális eszközök összehangolása a beszédhelyzettel. Az aktív és passzív szókinccs folyamatos gyarapítása különféle szövegekből, más tantárgyakban előforduló szakkifejezésekkel, ritkábban használt szavakkal. Hiányos mondatok kiegészítése a szöveggörnyezetbe illő rokon értelmű szóval, kifejezéssel. Állandó szókapcsolatok gyűjtése. Részvétel a tanulócsoprtban folyó beszélgetésben, vitában.

Olvasmányok reprodukálása szóban tömörítéssel, nézőpontváltással. Narráció.

A tanító vagy a társak hosszabb közléseinek követése. Ezek lényegéről emlékeztető jegyzetek készítése.

Olvasás, az írott szövegek megértése, irodalom

72 óra

Próza és verses népköltészeti alkotások a magyar, a nemzetiségi és a hazai etnikumok népköltészetéből: népmesék, mondák, legendák, népdalok, népi játékok, népszokások. Irodalmi mesék. Tündérmese, állatmese, tréfás-és láncmese. A mesék szerkezeti és nyelvi jellemzői, mesemotívumok. A népdalok jellegzetes témái. Elbeszélések, regényrészletek, versek a klasszikus és a kortárs magyar irodalomból. Egyszerű szerkezetű gyermekregény. Az irodalmi szöveg művészi eszközei: néhány alakzat; a megszemélyesítés; ritmus, rím, refrén. Kritikai és kreatív olvasás.

Kv. E. Kn. Tb. IKT.

Néhány adat gyűjtése az olvasott művek szerzőjéről. Szövegelemző műveletek bővítése: szerkezet, tér idő, következtetések, kulcsszavak kiemelése, tömörítés, bővítés. Azonos témájú alkotások összehasonlítása. Egyszerű szövegek vázlatának elkészítése tanítói segítséggel. Érzelmek, emberi kapcsolatok fölismerése, értékelése a művekben. Több szempont figyelembevétele a szereplők viselkedésének megfigyelésekor. Véleményalkotás. A házi olvasmány előkészítése folyamatolvasással, otthoni elolvasása és megbeszélése közösen. Az önállóan megismert ifjúsági regénnyel kapcsolatos olvasmányélmény megosztása a társakkal. Művészi eszközök fölismerése lírai és elbeszélő művekben. Az ismétlés funkciójának megfigyelése. Nyelvi érdekességek, művészi eszközök gyűjtése szövegből. A népköltésztől és a műköltésztől tanultak összefoglaló rendszerezése.

Olvasástechnika (folyamatos)

Mondat-és szövegfonetikai eszközök. A kifejező olvasás előkészítése olvasástechnikai gyakorlatokkal.

E.

A kifejező hangos olvasás gyakorlása és a szövegben rejlő érzelmek kifejezése mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásával. Párbeszéd és közbeékelődések elkülönítése fölolvadásakor mintakövetéssel.

Írásbeli szövegek alkotása

42 óra

Tájékoztató szövegek: hirdetés, értesítés. A leírás, tartalmi, szerkezeti jellemzői, nyelvi eszközei, a bemutatás sorrendje. A leírás szemléletessége. Az üdvözlés tartalmi és formai jellemzői.

Kv. E. Kn. Tb. IKT.

Hirdetés, értesítés, meghívó megfogalmazása a címzett személyének figyelembevételével. Elbeszélő fogalmazás kiegészítése párbeszéd írásával. A leírás megfigyelése irodalmi példákban. Szemléletes leírás készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról, emberről. Figyelem a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök alkalmazására. Levelezőlap írása különféle alkalmakra választott partnernek. A levelezőlap címzése. Az írásbeli munkák önellenőrzése és javítása a tanító

Íráskép (folamatos)

Eszközsztintű egyéni írás. Írás sima lapon.

E.

A tanulási képesség fejlesztése

5 óra

Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban (folyóirat, hanglemez, hangkazetta, dia- és videofilm). Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.

Kv. E. Á. Ek. IKT.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

78 óra

A szófajokról tanult ismeretek összefoglalása és kibővítése: az igei személyragok és a személyes névmás; a tulajdonnév újabb csoportjai (földrajzi nevek, címek, intézmények neve, márkanev); a főnév -val,-vel ragos alakja; a melléknév fokozása. A névelő és a névutó. A számnév és fajtái, a határozatlan számnév fokozása. A keltezés.

Kv. Ek. IKT.

Társadalmi ismeretek

43 óra

A magyar nemzet nagy történelmi eseményei: Rákóczi kora és alakja, a XIX. és XX. század nagy államférfiai, művészei, tudósai, felfedezői, utazói.

Kv. F. Kn. Tb. Ek.

Tánc és dráma

5 óra

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatok – kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Egyszerűbb drámai konvenciók megismerése. A színházi formanyelv alapjai. Történetek földolgozása a dráma

irányításával.

Olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés. Az írott szöveg (vázlat, fogalmazás, ábra, feliratozás, táblázat) célszerű elrendezése a lapon (lapszélék, betű- és sortávolság megtartásával). Olvasónapló vezetése.

A gyerekeknek szóló ismeretterjesztő művekből, folyóiratokból információk gyűjtése és az adatokkal a tanultak kiegészítése. Vázlat alapján beszámoló – szükség esetén tanítói segítséggel – ismeretterjesztő olvasmányokról, megfigyelésekről, kísérletekről. Beszámoló egyéni élményekről, olvasmányokról. Mesegyűjtemények, gyerekek részére készült verseskötetek keresése a szabadpolcon. A gyerekeknek készült segédkönyvek (lexikon, enciklopédia, kétnyelvű szótár) használata. Közmondások, szólások, állandó szókapcsolatok, ismeretlen szavak jelentésének megismerése kézikönyvekből.

A tananyaghoz kapcsolódó ábrák, grafikonok, táblázatok megfigyelése, értelmezése.

A tanult szófajok fölismerése a szövegben és megnevezésük konkrét példákban. A toldalékos igealakok helyesírásának gyakorlása. A jövő idő változatos kifejezése. A tanuló környezetében és olvasmányában előforduló tulajdonnevek fajtáinak felismerése, helyesírásuk gyakorlása, helyes alkalmazásuk az írásos nyelvhasználatban. A főnév ragos alakjának fölismerése szövegben, a -val/-vel ragos főnevek helyesírásának gyakorlása az egyszerűbb esetekben. A névutók szerepének felismerése a nyelvi kifejezésben, helyesírásuk, a leggyakoribb névutók ismerete. A határozott és határozatlan névelő szerepének megkülönböztetése és helyes használata. A tanult hagyományos írásmódú személynevek biztos helyesírása, a lakóhely földrajzi neveinek helyes lejegyzése. A melléknév fokozott alakjainak, helyes leírása. A határozott és a határozatlan számnév fölismerése, a számoknak betűvel való leírása és a keltezés írása. Az *ly*-os szavak körének bővítése. A toldalékos szóalakok helyesírásának gyakorlása a tanult szófajok körében.

Történetek megismerése a magyarság múltjának nevezetes eseményeiről, kiemelkedő személyiségeiről, tetteiről, az emberek életmódjáról az egyes korokban. Tájékozódás a történelmi időben: évszázad, évezred elképzelése. A régió, a lakóhely történelmi, irodalmi emlékeiről adatok gyűjtése, rendezése, felhasználása beszámoló elkészítéséhez a szerzett ismeretekről.

Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok; játékos, mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus gyakorlatok. Játék elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésével. Egész csoportos és kiscsoportos játék; állóképek. A szerkezet érzékelése (jelenet, felvonás), a kezdet és a vég fölismerése térbeli és időbeli struktúrákban; a színházi

eszköztárával. Színházi, bábszínházi előadás megtekintése.

Kv. E. Kn. Tb. Ek.

előadás formai elemei (díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). Csoportos improvizációs játékok, közös dramatizálás a tanult konvenciók alkalmazásával. Rögtönzések és a látott előadások alapszintű elemző megbeszélése.

Memoriter

Népdalok, népmesék elmondása; Kölcsey Ferenc Himnusz című versének két versszaka; Petőfi Sándor Nemzeti dal című verse. Szabadon választott költemények, prózai szövegrészek az előző tanévhez képest emelkedő minőségi (pontosság, értelmezés, kifejező erő, kapcsolat a hallgatósággal) és mennyiségi igénnyel, differenciáltan, a tanulók terhelhetőségét figyelembe véve.

Kv. E. F. Kn. Tb.

A továbbhaladás feltételei

Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi kommunikációban. Beszédfolyamatok követése, magyarázatok, feladatszövegek lényegének pontos megértése. A tanult udvarias nyelvi fordulatok használata mindennapi beszédhelyzetekben. A gondolatok értelmes megfogalmazása szóban és írásban a tanult szövegformák tartalmi követelményeinek figyelembevételével. Előzetes főkészülés után ismert témájú szöveg folyamatos, a tartalmat kifejező fölolvása. Önállóan megismert - életkorhoz illő - szöveg néma olvasása, lényegének megértése és megfogalmazása. Gyakorlottság a tanító irányításával a mélyebb tartalmi rétegek megértésében, erkölcsi, esztétikai értékek felismerésében. A Himnusz két versszakának és Petőfi Sándor Csatadal című versének elmondása fejből.

Rendezett, olvasható, a tanulás eszközeként használt írás. A mondatfajták és a tanult szófajok biztonságos felismerése szövegben, megnevezésük. A szótövek és toldalékok megkülönböztetése legalább az egyalakú szótövek esetében. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása legalább az iskolai munkafüzetek és feladatlapok szó- és szöveganyagának körében. Újabb 20-25 szóban a j hang helyes jelölése. A tanítói javítással vagy tanulói önellenőrzéssel feltárt helyesírási hibák kijavítása.

A könyvek önálló keresése a könyvtárban. A könyvek tartalomjegyzékének használata. Könyvek és egyéb információhordozók felhasználása segítségadással tanulási feladatokhoz.

Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációkban és a produkciókat elemző megbeszélésekben.

MATEMATIKA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A matematikai nevelés célja az általános iskola kezdő szakaszában azon képességek fejlesztése, melyek segítségével a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre. Ennek elérésére életkoruknak megfelelő, tapasztalaton nyugvó megismerési módszereket sajátítanak el. Tapasztalatgyűjtés keretében foglalkozunk:

- az alapvető matematikai képességek kialakításával,
- a gondolkodás fejlesztésével,
- a helyes tanulási szokások kiépítésével,
- az ismeretszerzés során alkalmazott önállóság mértékének fokozásával,
- a matematika tanulása iránti érdeklődés felkeltésével,
- a pozitív attitűd alapozásával,
- az életkornak megfelelő matematikai szaknyelv elsajátításával.

A matematika tanulásának alapja a tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés. Ennek keretében kerül sor a megfigyelés irányítására, a spontán megfigyelésből a tudatos, célirányos megfigyelésre való felkészülésre, az észrevételek megfogalmazására, rendezésére, értelmezésére és lejegyzésére, valamint a szerzett tapasztalatok más tanulási helyzetekben való alkalmazására.

A matematika tanulása az első négy évfolyamon alapozó jellegű. A nevelési-oktatási feladatok sorában a képességfejlesztésnek kiemelt szerepet szánunk.

Az ismeretnyújtás a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, a kisiskolás korosztály fejlődési ütemének figyelembevételével történik.

A fejlesztés fontosabb területei:

- összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség,
- emlékezet (mozgásos, tárgyi, fogalmi),
- válogató, osztályozó és rendszerező képesség,
- adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése,
- lényegkiemelő képesség,
- absztraháló és konkretizáló képesség,
- összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása,
- probléma felismerése, problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és egyszerűbb esetekben gondolati úton,
- tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás,
- kreativitás,
- analógiák felismerése, követése,
- algoritmikus gondolkodás, algoritmusok követése,
- logikai gondolkodás elemi szinten,
- tapasztalatok kifejezése különféle módokon (megmutatással, rajzzal, adatok rendezésével, példák, ellenpéldák gyűjtésével stb.), megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv, illetve jelrendszer alkalmazásával,
- a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek (pl. pontosság, rendszeresség, megbízhatóság, a részletszámítások és az eredmény ellenőrzése).

A kezdő szakasz feladata az alapvető matematikai ismeretek elsajátítása, a problémamentes továbbhaladás biztosítása a kötelező oktatás keretében. Az alapozás a matematika kiemelt témaköreiben az ismeretek koncentrikus és spirális bővülését segíti elő. Ezért kiemelten kezeljük azokat a tanítási tartalmakat, amelyekre a következő iskolaszakasz tananyaga épül:

- a természetes szám fogalmát gazdag tartalommal építjük ki tízezres számkörben,
- segítjük a biztonságos eligazodást a tízes számrendszerben,
- kidolgozzuk és fejlesztjük a biztonságos szám- és műveletfogalomra épülő számolási készségeket,
- formáljuk a sík- és térbeli tájékozódási képességet,
- alakzatok megismerésével, formai és mennyiségi tulajdonságok felismerésével, egyszerű transzformációkkal alakítjuk a geometriai szemléletet,
- tapasztalati függvények és sorozatok vizsgálatával, ábrázolásával segítjük a problémalátást, a problémamegoldási képesség fejlődését,
- valószínűségi játékokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel a valószínűségi szemléletet alapozzuk meg,
- konkrét szituációkkal, példákkal alakítjuk a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modell kapcsolatáról.

Alapvető fontosságú, hogy nem mennyiségi, hanem minőségi fejlesztés történjen, tehát a tanulók tempójának megfelelően haladjunk, ne a többre, hanem az alaposabbra helyezzük a hangsúlyt.

A matematika tanítása kettős célrendszerre épül. Egyrészt a kognitív képességek fejlesztésére szolgál, és lehetőséget teremt a gondolkodási módszerek alkalmazására. Másrészt a tanulási szokások kiépülését segíti, rendszerességre, tudatosságra, a megismerési módszerek önálló alkalmazására nevel. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

A matematikai képességek kiépítését és folyamatos fejlesztését az iskolai kezdő szakasz alapvető feladatának tekintjük. A fejlesztés eredményeként azt várjuk, hogy a 4. évfolyam befejezése után a tanulók a megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránt pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

Fejlesztési követelmények

A matematika tanulása segítse elő a kisgyermek **tájékozódását térben és időben**, az őt körülvevő közvetlen környezetben. A tájékozódási viszonyok megjelenítésére használja pl.: a mellett, mögött, alatt, előbb, ezután, korábban kifejezéseket. Hasonlítsa össze tárgyakat, személyeket, alakzatokat, jelenségeket mennyiségi tulajdonságok alapján. Értelmezze a számokat a valóság mennyiségeivel (mértőszám, darabszám).

Szerezzen tapasztalatot a környező világ tárgyainak, jelenségeinek **megismerésében**. Megfigyeléseit közölje, igazolja tárgyi tevékenységgel, értelmezze, rögzítse, rajzzal, írásban.

A **képzelet és fantázia** segítségével képes legyen ábrázolt, elmondott, olvasott történetet megjeleníteni és azokról matematikai összefüggéseket leolvasni, majd ennek analógiájára önállóan is **összefüggéseket alkotni**, megfogalmazni, kifejezni.

Motorikus, képi és történetre utaló **emlékezetét** alkalmazza az adatok és azok összefüggéseinek együttes felidőzésében, ismeretek memorizálásában, tanult algoritmusok alkalmazásában.

A matematikai **gondolkodás fejlesztése** a gondolkodási műveletek (összehasonlítás, azonosítás, következtetés, megkülönböztetés, osztályozás, rendezés, megítélés, döntés) rendszeres és tudatos alkalmazásával, gyakorlásával folyik. A matematika tanulása során használja fel a gondolkodási műveleteket az ismeretek szerzésére, megőrzésére, alkalmazására. Értse az alapvető ismeretek köréből származó szaknyelvi kifejezéseket, pl.: műveletek, mértékegységek, geometriai tulajdonságok). Képes legyen az önálló gondolkodás elemi szintű gyakorlására.

Szerezzen biztonságot a **mennyiségi viszonyok értelmezésében** a tízes számrendszeren belül. Alkalmazza a tanult algoritmusokat az ismeretek elsajátításában. Legyen tapasztalata **az alá- és fölérendeltségi viszony**, a mellérendeltség fogalmának alapvető értelmezésében.

Önállóan használja a matematika tanulásához szükséges elemi eszközkészletet, életkorának megfelelő könyveket, **ismerethordozókat**, egyszerű számológépeket, **alkalmazza azokat a problémamegoldásokban, gyakorlati életben, más tantárgyak keretében**.

Legyen jártas a matematikai **problémák felismerésében**, matematikai modellek alkalmazásában, többféle megoldási mód keresésében, a **problémák megoldásában**. Képes legyen matematikai problémák önálló megfogalmazására (szöveges feladatok, kérdések). Hozzon létre geometriai alakzatokat másolással, adott feltételek szerint.

Vegyen részt öntevékenyen az **alkotó képességet és kreativitást** fejlesztő tevékenységekben.

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az általános iskola első négy évfolyamán a matematikai fogalmak elsajátításának alapozása történik. Gyakorlati tevékenységre, konkrét tapasztalatszerzésre épül. A számfogalom és műveletfogalom építése, a számolási

készség fejlesztése az alapműveletek körében az életkornak megfelelő mélységben, fokozatosan bővülő számkörben folyik.

A mennyiségek közötti kapcsolatok felfedezése, a változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenység során történik. A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet fejleszthetjük.

A tér- és síkgeometriai szemléletet a gyermekek konkrét tárgyi tevékenységével, a valóságot bemutató, a legkülönbözőbb technikákkal nyert anyagok, modellek segítségével alakítjuk (pl. fotók, videó, számítógép).

A matematikai logika legegyszerűbb elemeinek (pl. „vagy”, „és”, „nem”) használatával fejlesztjük az összefüggések belátásának és pontos megfogalmazásnak képességét.

A matematika életkornak megfelelő elemi fogalmait (pl. több, kevesebb, mértékegységek) a mindennapi életben való előfordulásnak megfelelően használjuk. Folyamatosan fejlesztjük a modellalkotás képességét, a lényeges és lényegtelennek tűnő dolgok szétválasztását. Egyszerű esetekben vizsgáljuk a „modell jóságát”.

Felhívjuk a figyelmet a hétköznapi és a matematikai nyelv különbségeire.

A sokoldalú gondolkodásmód fejlesztése érdekében konkrét tevékenységgel, kísérletezéssel példákat gyűjtünk a biztos, véletlen, lehetséges esetekre.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére a matematikai összefüggések szöveges megfogalmazását, modellezését (kirakás, eljátszás) alkalmazzuk.

A matematikai szövegértő képesség alapozása és folyamatos fejlesztése összetett feladat. A beszédértésre épül, és az értő olvasás színvonalának megfelelően fejlődik. A szövegösszefüggések értelmezése, az adatok kiválasztása a szövegből, az adatok közötti kapcsolatok felfedezése tevékenység, ábrázolás keretében történik, majd fokozatosan térünk át a számokkal, műveletekkel való kifejezésére. A megoldásban a próbálgatásnak, következtetésnek, logikus gondolkodásnak elsődleges szerepet tulajdonítunk. Csak ezután következhet az algebrai úton történő megoldás alkalmazása. A mérés témakörének tanításakor kiemelt szerepet tulajdonítunk a konkrét mérési tevékenységben való jártasságnak.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

Az ismeretszerzésben az életkornak megfelelő induktív eljárások alkalmazása, a konkrétból való kiindulás, a sokféle tevékenységből származó tapasztalat összegyűjtése vezet el az általánosabb összefüggések megfogalmazásáig, elvontabb ismeretek rögzítéséig. Az általánosítás az iskolázási szakasz befejezéséhez közeledve, bőséges tapasztalati alapozás után következhet.

A gondolkodás fejlesztése a gondolkodási műveletek következetes alkalmazásán keresztül történik. Ilyenek: az egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, a megadott vagy választott szempont szerinti csoportosítás, osztályozás, néhány elem sorba rendezése, bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása, adatok gyűjtése, lejegyzése, grafikonok készítése, értelmezése, szabályszerűségek észrevétele.

A matematikai problémák megoldását konkrét tevékenységen való értelmezéssel és ugyancsak a konkrét tárgyi tevékenységben való megoldáskereséssel, a matematikai modellalkotás aprólékos kidolgozásával, esetenként egy-egy feladat apró lépésekre bontásával, elemi algoritmusok alkalmazásával segítjük.

A helyes tanulási szokások fejlesztése

A matematikai tevékenységek megszerettetése, a matematikai szemlélet formálása a kezdő szakasz alapvető feladata. A helyes tanulási módok kialakítása a gondolkodási képességek fejlődését eredményezi, mely a tanulás más területén is hasznosítható. A kognitív képességek együttes fejlesztéséhez a matematika a következő területeken járulhat hozzá: az anyanyelv és a szaknyelv adott szinten elvárható, megfelelő pontosságú használata, a megértett és megtanult fogalmak, eljárások eszközként való használata, megoldási tervek készítése, kellő pontosságú becslések, számítások a mérések előtt, feladatmegoldások helyességének ellenőrzése, indoklások, érvelések, kérdésfeltevések, kételkedések, igazolás keresése, a megértés igénye, tapasztalatok gyűjtése a matematika érdekességeiről, tankönyvek, feladatlapok önálló használata.

A matematika tanulásának szokásrendjébe tartozik a pontos munkavégzés, a fegyelmezett számjegy- és jelírás, a rendezett írásbeli munka és az értelmes, rendezett szóbeli megfogalmazás.

1. évfolyam

Évi: 148 óra

Heti 4 óra

Számтан, algebra 85 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Számfogalom a húszas számkörben		
A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenység útján. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása a 20-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.	Természetes számok 0–20-ig. A számfogalom építésének előkészítése: tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján. Tárgyak hosszúságának, szélességének, tömegének, edények űrtartalmának összehasonlítása, összemérése. Tárgyak meg- és leszámllása egyesével, kettesével, számnevek sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.	Tárgyak, személyek, dolgok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, válogatás közös és eltérő tulajdonság alapján. Számfogalom a 20-as számkörben; biztos számlálás, mérés.
A gondolkodás fejlesztése a különbözőség és azonosság felismerésével.	Számok tulajdonságai: a számok jele; összeg- és különbségalakjaik, a számok bontott alakja, számjegyek száma, páros, páratlan számok.	Számok írása, olvasása. A számok kéttagú összeg- és különbségalakjainak felsorolása. Páros és páratlan számok felismerése.
	A számok összeg és különbség alakjainak előállítása kirakással, rajzzal, leolvasása kirakásról, rajzról.	
Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása.	Számok kapcsolatai: nagyságrend, számszomszéd. Viszonyítások, rendezések, számok helyének megkeresése a számegyenesen.	A számok szomszédainak ismerete. Növekvő és csökkenő számsorozatok képzése adott szabály alapján.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A számok közötti összefüggések felismerése; a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és az ezt felidéző szöveg alapján.	A hozzáadás/összeadás és elvétel/kivonás értelmezése tevékenységgel, rajzzal és szöveges feladattal. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. Háromtagú összeadások. Két halmaz egyesítése: hozzátevéssel konkrét esetekben. Egy halmaz felbontása: elvétellel konkrét esetekben.	Hozzátevés, elvétel tevékenységgel, megfogalmazása szóban. Valamennyi kéttagú összeg és különbség ismerete a húszas számkörben.
	Számok bontása két szám összegére, pótlás. Szóbeli számolási eljárások készség szintű alkalmazása a 20-as számkörben.	
A képzelet fejlesztése a valóság és a matematika kapcsolatának felfedezésével	Képről művelet megfogalmazása, művelet megjelenítése képpel, kirakással. Összefüggések a számok körében. Állítások igazságtartalmának megítélése. Több megoldás keresése.	Gyakorlottság az összeadás, kivonás, bontás, pótlás alkalmazásában kirakás segítségével, lejegyezés számokkal. Egyszerű összefüggések megfogalmazása szóban és lejegyzése írásban.

Összefüggések szöveges feladatokban		
Lényegkiemelő és problémamegoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával. E. Kv. F.	Tevékenységről, képről szöveges feladat alkotása. Szöveges feladat megjelenítése tárgyi tevékenységgel, rajzzal. Szövegről számfeladat alkotása. Számfeladatról szöveg alkotása. Műveletek értelmezése szöveg alapján. Matematikai szöveg alkotása adott számfeladatokhoz.	Egyszerű szöveges feladat értelmezése tevékenységgel; modell választása. Szövegösszefüggés lejegyzése számokkal, művelettel.

Sorozatok, függvények 29 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Összefüggéseket felismerő és rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. A változások felismerése, értelmezése tárgyi tevékenységek alapján, kifejezése számokkal. Számok, mennyiségek közötti elemi kapcsolatok megjelenítése, összefüggések megfogalmazása.	Tárgysorozatok képzése; ismétlődések, tulajdonságok megfigyelése. Sorozatok folytatása megadott, választott, felismert szabály alapján. Számsorozat képzése növekvő, csökkenő sorrendben. Több szabály keresése megadott elemű sorozatokhoz. A változások megfigyelése, felismert szabályok követése, ismétlődések, ritmus értelmezése mozgással, hanggal, szóval, számmal.	Egyszerű sorozat képzése kirakással, rajzzal. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, képzése adott szabály alapján.
Megismerő és tájékozódó képesség fejlesztése, konkretizálás, absztrahálás.	Kapcsolatban levő elemek (tárgyak, személyek, hangok, szavak, számok) össze-keresése, párosítása egyszerű esetekben. Számok, mennyiségek közötti kapcsolatok jelölése nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Grafikonok, szabályjátékok (gépjátékok). Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése.	Összetartozó elempárok keresése egyszerű esetekben.

Geometria, mérés 32 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Testek, síkidomok		
A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével; különböző érzékszervek együttműködése; kifejezése megmutatással, szóban; ilyen tartalmú közlések megértése, követése. Kn.	Testek építése szabadon, majd modell alapján. Testek, alakzatok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, azonosságok és különbözőségek kifejezése megmutatással, válogatással, sorba rendezéssel, szavakkal. Síkidomok előállítás tevékenységgel. Sík- és térbeli alakzatok szétválogatása tulajdonságok alapján. Játékos tapasztalatszerzés síktükörrel.	Térbeli és síkbeli alakzatok azonosítása és megkülönböztetése néhány megfigyelt geometriai tulajdonság alapján.
	Tájékozódás, helymeghatározás; irányok, irányváltoztatások.	Helymeghatározás a tanult kifejezések alkalmazásával (pl. alatt, fölött, mellett).
	Geometriai tulajdonságok felismerése, összehasonlítások.	
Mérés		
A becslés és mérés képességének	Összehasonlítások, összemérések a	Összehasonlítás, mérés gyakorlati

fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Az összehasonlító, megkülönböztető képesség alakítása mennyiségek tevékenységgel történő rendezése útján.	gyakorlatban (pl. magasabb, rövidebb). Mérési eljárások: kirakás, egyensúlyozás. Mérőeszközök. Mérés alkalmilag választott egységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos mértékegységgel. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel.	tevékenységgel, az eredmény megfogalmazása a tanult kifejezésekkel.
	Mértékegységek: méter, kilogramm, liter. F.	A m, kg, l egységek használata szám- és egyszerű szöveges feladatokban.
	Az idő: hét, nap, óra. F.	A hét, nap, óra időtartamok helyes alkalmazása.
	Kapcsolatok felismerése mennyiségek, mértékegységek és mérőszámok között. Mérési tapasztalatok megfogalmazása.	

Valószínűség, statisztika 2 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. A megfigyelő és rendszerező képesség fejlesztése valószínűségi játékokkal.	Események, ismétlődések játékos tevékenység során. „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” érzékelése találgatással, próbálgatással. Adatok gyűjtése, ábrázolás oszlopdiagram építésével (tárgyi tevékenység formájában).	

2. évfolyam**Évi: 148 óra****Heti 4 óra****Számтан, algebra 80 óra**

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Számfogalom a száz-as számkörben		
Tulajdonságok felismerése, megnevezése. Analogiás gondolkodás. A megfigyelések kifejezése rajzban, szóban, írásban.	Elemek szétválogatása saját és megadott szempont szerint. A természetes szám fogalma a száz-as számkörben. A szám, mint halmazok tulajdonsága.	
Összefüggések felismerése. Viszonyítási képesség fejlesztése. Eligazodás a tízes számrendszerben. Absztrakció a számfogalom kiépítéséhez.	Halmazok összehasonlítása: számlálás. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz, hányszor annyit. Számolás tárgyi tevékenységgel kettesével, hármasával, négyesével, ötösével, tízesével. Darabszám, mérőszám, sorszám.	Halmazok összehasonlítása, meg- és leszámlálás. Viszonyítások: nagyobb, több, hányszor akkora megfogalmazása. Darabszám, mérőszám helyes használata. Biztos számfogalom 100-ig.
Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett	Számok írása, olvasása 100-ig. Számok bontása tízesek és egyesek	A számok írása, olvasása. Az egyes, tízes fogalmának ismerete.

műveletek körében. Kreativitás, önállóság fejlesztése.	összegére. Számok nagysága, számszomszédok. Számok helye a számegyenesen.	Tájékozottság a tízes számrendszerben.
	Számok közelítő helye a többféle beosztású számegyenesen. Számok tulajdonságai: páros, páratlan. Oszthatóság megfigyelése például 3-mal, 5-tel, 10-zel.	Számok helye a számegyenesen, nagyság szerinti sorrendje.
Összefüggések felismerése, megfogalmazása.	Számok kapcsolatai, számok nagyságának vizsgálata.	A számok néhány tulajdonságának ismerete: adott szám jellemzése a megismert tulajdonságokkal. A számok közötti kapcsolatok felismerése.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A tevékenységgel megjelenített művelet megértése, leolvasása. Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése. Értelmezés rajzról, jelekről. Összefüggések felismerése. Emlékeztetfejlesztés. Analogiás gondolkodás. Szóbeli számolási képesség fejlesztése. Kétkedés, ellenőrzés, igazolás megmutatással. Indoklások megfogalmazása. Szóbeli beszámolás a megfigyelésekről. Megfigyelések a szorzó- és bennfoglaló tábla esetei körében.	Műveletfogalom építése tevékenységgel: kirakások, darabszám, mérőszám megállapítása. Összeadás, kivonás értelmezésének kiterjesztése a száz-as számkörre. Szorzás bevezetése az egyenlő tagok összeadásával, számlálás kettesével, ötösével, tízesével. Szorzás, osztás, bennfoglalás értelmezése a száz-as számkörben. Részekre osztás, bennfoglalás kirakással, jelölés bevezetése (részekre osztás 15/5, bennfoglalás 15:3). Maradékos osztás kirakással, maradék jelölése.	Alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, részekre osztás, bennfoglalás, maradékos osztás) értelmezése kirakással. Műveletek megoldása szóban. A kisegyszeregy biztonságos ismerete. A számok közötti kapcsolatok műveletekkel történő megjelenítése.
Számolási képesség fejlesztése algoritmusok segítségével, majd önálló problémamegoldással.	Műveleti tulajdonságok. Összeadás: a tagok felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összefüggés a tagok növelése, csökkenése és az eredmény változása között. Szorzás: a tényezők felcserélhetősége.	Tagok felcserélhetőségének ismerete. Fordított műveletek alkalmazása.
	Műveletek sorrendje. A tényezők felcserélhetőségének értelmezése, leolvasása tárgyi tevékenységről. Az összeadás, kivonás kapcsolatai: pótlás, hiányos kivonás, összeg, különbség elvétele, a zárójel használatának bevezetése. Szorzás és osztás kapcsolata. Összeg és különbség szorzása, zárójel használata. Háromtagú összegek kiszámítása.	A zárójel ismerete.
Összefüggések, kapcsolatok		
Megfigyelés. Önállóság a mennyiségek közötti kapcsolatok felismerésében. Tevékenységek kifejezése szóban. Igaz, hamis állítások megfogalmazása, az igazság megítélése.	Számok, mennyiségek jellemzése állításokkal. Nyitott mondat kiegészítése, igazsághalmazának keresése. Nyitott mondatok egy-két változóval.	Állítások megfogalmazása tevékenységről, rajzról. Állítások igazságának megítélése. Nyitott mondat kiegészítése igazzá tevésre. Nyitott mondat készítése ábráról.
Problémamegoldó képesség,	Összefüggések, kapcsolatok	Szöveges feladatok értelmezése,

<p> kreativitás. Kv. F.</p>	<p> megállapítása rajzról, lejegyzés számokkal. Egyszerű szöveges feladatok ábrázolása, megoldása. A szöveges feladatok megoldási lépéseinek alkalmazása. Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz szerepe a nyitott mondat megoldásában. Nyitott mondatokat igazgató, hamissá tevő elemek keresése próbálgatással. Nyitott mondat felírása ábra alapján. Egyenes és fordított szövegezésű feladatok megoldása. Képről szöveges feladat megfogalmazása. Nyitott mondatról, műveletről szöveg készítése. A szöveges feladatok megjelenítése, értelmezése, leírása, számokkal. Becslés, megoldás, válaszadás szóban és írásban. A megoldás lépéseinek visszaidézése.</p>	<p> megoldása: – lejegyzés (ábrázolás), – műveletek kijelölése, – számolás, – ellenőrzés, – válasz megfogalmazása.</p>
---	---	---

Sorozatok, függvények 34 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
<p>Összefüggések, szabályosságok értelmezése. Szabályok megfogalmazása a sorozat elemei közti különbségek megállapításával. Periodikusság megértése. Kreatív gondolkodás.</p>	<p>Tárgy-, rajz- és jelsorozatok kiegészítése, folytatása adott vagy felismert összefüggés szerint. Sorozatok készítése önállóan választott szempont alapján. Egyenletesen növekvő vagy csökkenő sorozatok. Szabályok felismertetése, követése. A kapcsolatok szavakkal való kifejezése. Sorozat elemeinek megfigyelése, megállapítások (növekedés, csökkenés, periodikusság). Sorozat szabályának megfogalmazása szóban. <i>Többféle szabály keresése adott elemű sorozatokhoz.</i> Egyszerű tapasztalati függvények. Összefüggések keresése az adatok között. Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok megállapítása, táblázatba rendezése, összefüggések megfigyelése, lejegyzése.</p>	<p>Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozatok képzése.</p>

Geometria, mérés 30 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Testek, síkidomok, tükrözés		
<p>Megfigyelési képesség fejlesztése a rész és egész felismerésére.</p>	<p>Testek válogatása, osztályozása megadott szempont szerint.</p>	

Tulajdonságok felismerése. Összehasonlítás. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés. Alkotóképeség.	Építések kockákból, téglatestekből; geometriai tulajdonságok érzékelése az alkotások során. Testek másolása modellről. Építés különféle helyzetben, tükörkép építése egyszerű esetekben.	Testek létrehozása másolással megadott egyszerű feltétel szerint. Élek, csúcsok, lapok felismerése, számbavétele a kocka és a téglatest esetében.
Tudatos eszközhasználat. Pontosság. Kommunikáció, önállóság, véleményalkotás, önértékelés. Sík- és térbeli tájékozódás. Kn.	Síkidomok másolása, előállításuk egy-két feltétel szerint: kirakás, befedés, másolás átlátszó papírral. Vonalzó, sablon használata.	Síkidomok létrehozása másolással, megadott egyszerű feltétel szerint. Csoportosítás, válogatás tulajdonságok szerint.
Tulajdonságok megnevezése. A megfigyelések megfogalmazása, kifejezése válogatással.	Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról, a megfigyelések megfogalmazása. Téglalap, négyzet, kocka, téglatest előállításuk. Kerület mérése tevékenységgel. Sokszögek néhány tulajdonsága. Egyszerű tükrözés megfigyelése, tükörkép előállításuk hajtogatással.	
	Mérhető tulajdonságok, mérés	
Megfelelő pontosság elérése, a pontatlanság felismerése, ítéletalkotás, vélemény megfogalmazása. Helyes eszközhasználat. Összefüggések felismerésének képessége.	Hosszúság, tömeg, irtartalom, idő mérése. Alkalmilag választott és szabványegységekkel (m, dm, cm, kg, l, dl, óra, perc, nap, hét, hónap, év). Gyakorlati mérések az egység többszöröseivel.	Gyakorlati mérések a tanult egységekkel. A tanult szabványmértékegységek ismerete, használata.

Valószínűség, statisztika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
A valószínűségi szemlélet alapozása. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése, kommunikáció társakkal, felnőttel. Ábrázolási képesség. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Kombinatorikus képességek fejlesztése, tapasztalatok megfogalmazása, összegzés.	Adatok gyűjtése (megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok). Adatok ábrázolása táblázat, grafikon, oszlopdiagram segítségével, megállapítások leolvasása. A „biztos, nem biztos, valószínű, lehetséges” fogalmak alapozása játékkal, tevékenységgel, példák gyűjtése. Az elképzelés és a valóság összevetése.	

3. évfolyam

Évi: 148 óra

Heti 4 óra

Számтан, algebra 95 óra

IKT. F. Kv. E.

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Számfogalom 1000-es számkörben		
Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás, konkretizálás képességének fejlesztése a periodikusság megfigyelésével. A gondolkodás és a nyelvi kifejezés kapcsolatának felfedezése, alkalmazása.	Számfogalom bővítése. Elemek szétválogatása, osztályozása, rendezése. A „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem”, „nem mind” kifejezések használata konkrét tevékenységek kíséretében. Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, nagysága, számszomszédai. Számok tulajdonságai, nagyságrendje, oszthatóság. Számok képzése, számjegyek helyi és alaki értéke. Számok kapcsolatai: osztója, többszöröse. Számok összeg-, különbség-, szorzat, hányados- és összetett alakjai.	Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz jellemzése. Biztos számfogalom 1000-es számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig. Számok nagyságrendjének és helyiértékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés F.		
A rugalmas gondolkodás fejlesztése többféle megoldás keresésével. Műveletek értelmezésének képessége tárgyi megjelenítéssel és szóban. Matematikai modellek megértése. Adott modellhez példa, probléma megfogalmazása. Oksági kapcsolatok keresése.	Műveletek értelmezése tevékenységgel, rajzzal, elvontabb ábrákkal. Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő érték” fogalmának bevezetése számok körében. Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg, különbség, szorzat, hányados változásai. Műveleti sorrend. Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás és kivonás, szorzás és osztás, összeg, különbség szorzása. A műveleti eljárások kiterjesztése az írásbeli műveletek körére. Becslés értelmezése és gyakorlati alkalmazása. Számolási eljárások: összeadás, kivonás, szorzás, osztás tízzel, százzal szóban; összeadás és kivonás írásbeli művelettel, írásbeli szorzás egyjegyűvel. Összefüggések felismerése, kapcsolatok leolvasása ábráról, rendezések, becslések.	Műveletek leolvasása ábráról, megjelenítése tevékenységgel. Az alpműveletek eljárásainak alkalmazása szóban és írásban.
A becslés képességének fejlesztése.		

Összefüggések, kapcsolatok		
<p>A logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével.</p> <p>A kreativitás fejlesztése többféle megoldás keresésével.</p> <p>Matematikai szövegértő és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése.</p> <p>Kv. E. IKT.</p>	<p>Állítások igazságának eldöntése.</p> <p>Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése próbálgatással, véges alaphalmazokon.</p> <p>Nyitott mondatok lejegyzése, megoldása. Megoldási algoritmusok megismerése, alkotása, alkalmazása.</p> <p>Szövegek megjelenítése tevékenységgel, ábrázolással.</p>	<p>Egyszerű nyitott mondat kiegészítése igazzá, hamissá.</p>
	<p>Szöveges feladatok értelmezése, megoldása modell segítségével.</p> <p>Szöveges feladatról nyitott mondat készítése, többféle megoldási mód keresése.</p> <p>Matematikai modell (sorozatok, táblázatok, rajzok, grafikonok) használata a szöveges feladatok megoldásához.</p>	<p>Szöveges feladatok értelmezése, adatainak lejegyzése, megoldási terv készítése.</p> <p>Szöveges feladat megoldása közvetlenül az értelmezésre szolgáló tevékenységgel, ábrákkal és matematikai modellel.</p> <p>A számítások helyességének ellenőrzése és az eredmény értelmezése.</p>

Sorozatok, függvények 13 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
<p>A döntési képesség formálása.</p> <p>A becslő, felismerő és alkotóképesség fejlesztése problémafelvetésekkel.</p> <p>Ek. Tb.</p>	<p>Adott szabályú sorozat folytatása.</p> <p>Sorozat szabályának felismerése, megfogalmazása. Néhány elemével elkezdett sorozathoz többféle szabály alkotása. Tapasztalati adatok táblázatba való lejegyzése, rendezése.</p> <p>Grafikonok.</p> <p>Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása.</p>	<p>Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása.</p> <p>Egyszerű sorozat folytatása.</p> <p>Kapcsolatok keresése táblázatok adatai között.</p>

Geometria, mérés 36 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Testek, síkidomok, egyszerű transzformációk		
<p>Kreatív gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával.</p> <p>Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele.</p> <p>Kn. F. E.</p>	<p>Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek másolása modelltől.</p> <p>Testek szétválogatása egy és két tulajdonság szerint.</p>	<p>Testek építése modelltől.</p>
	<p>Síkidomok előállítása szabadon, másolással és egy-két feltétel megkötésével.</p> <p>(Kírákás, papírhajtogatás, nyírás, vonalzó és körző használata.)</p> <p>Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása tevékenységgel.</p> <p>Tájékozódás vonalon, síkban, térben.</p>	<p>Síkidomok előállítása tevékenységgel.</p>
	<p>A téglalap és négyzet tulajdonságai: oldalak, csúcsok száma. A tulajdonságok összehasonlítása.</p> <p>Nagyítás, kicsinyítés, tükrözések, eltolás egyszerű esetekben.</p>	<p>Téglalap, négyzet tanult tulajdonságainak felsorolása modell segítségével.</p>
Mérhető tulajdonságok, mérés		
<p>Tapasztalatgyűjtés.</p> <p>Mennyiségi jellemzők felismerése, a</p>	<p>Mérések alkalmi egységekkel a már megismert mennyiségek körében.</p>	<p>Mérés alkalmi és szabvány egységekkel.</p>

különbségek észrevétele. A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. E. F. Kn.	Terület, térfogat, szög fogalmának alapozása konkrét tevékenységgel, tapasztalatok gyűjtésével. Kerületmérés körülkerítéssel, területmérés lefedéssel. Térfogat mérése alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, cm, dm, m, km, hl, l, dl, cl, ml, t, kg, g. Az idő mérése (óra, perc, másodperc). Egység, mennyiség és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel.	A gyakorlatban végrehajtott mérések alapján a mértékegység és mérőszám kapcsolatának megállapítása.
	Érzékszervi megfigyelés alapján összehasonlítások végzése. Át- és beváltások gyakorlati mérések esetében. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.	Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolódva. A tanult szabvány mértékegységek gyakorlati alkalmazása.

Valószínűség, statisztika 4 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
A matematika és a valóság kapcsolatának folyamatos figyelemmel kísérése. Kifejezőkészség fejlesztése a sejtések megfogalmazásával. Logikus gondolkodás fejlesztése. Tb. Ek. Kv. E.	Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása, elemzése. Két adat számtani közepének értelmezése. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése. Próbálgatások tárgyi tevékenységek kíséretében, sejtések, indoklások megfogalmazása.	A biztos és a véletlen megkülönböztetése konkrét tapasztalatszerzés útján.

4. évfolyam

Évi: 148 óra

Heti 4 óra

Számтан, algebra 95 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Számfogalom 10 000-es számkörben		
<p>Összefüggések megfogalmazása a matematika nyelvén. Rendszerező, absztraháló képesség fejlesztése. Becslés, kételkedés, bizonyítás, elemzés, ellenőrzés a feladatok megoldásakor.</p> <p style="text-align: center;">IKT. F. Kv. E.</p>	<p>A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése. Számfogalom bővítése 10 000-ig, számok írása, olvasása. Számok tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Számok bontása, képzése a számjegyek alaki, helyi, valódi értékének értelmezése. Kapcsolatok keresése változó mennyiségek között. Római számok leolvasása, írása (I,V,X,C,D) a logikai felépítést tükröző egyszerű esetekben, pl.: IV,XII,XC</p>	<p>Biztos számfogalom tízezres számkörben. Számok helyi érték szerinti írása, olvasása. Számok képzése, bontása.</p>
	<p>A számok nagysága, számok közelítő értéke. Kerekített értékek a halmazok, mennyiségek közvetítésével, számegegyenes használatával, a számrendszeres alak tudatos értelmezésével.</p>	<p>Számok nagyságának és a számjegyek különféle értékének biztos ismerete.</p>
	<p>A számok tulajdonságai, kapcsolatai, szomszédai, összeg-, különbség-, szorzat-, hányados és összetett alakjai. A törtszám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése. Előállítása tárgyi tevékenységgel; értelmezése különféle mennyiségek mérőszámaként. A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése.</p>	<p>A tízes, százaz, ezres számszomszédok meghatározása.</p>
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
<p>Biztonság a szóbeli műveletek végzésében kerek számok körében. A becslés és kerekítés önálló alkalmazása. A szóbeli és írásbeli műveletek alkalmazásszintű felhasználása</p>	<p>A műveletek értelmezése tevékenységgel, ábrával és szöveggel Szóbeli műveletvégzés a tanult számolási eljárásokkal. A műveletfogalom kiterjesztése az írásbeli műveletek körére. Becslés, közelítő érték keresése.</p>	<p>Szóbeli és írásbeli műveletek értelmezése és megoldása. A becslés, ellenőrzés eszközként való alkalmazása.</p>

Jártasság az egyszerű számológép használatában. F. IKT.	Műveleti tulajdonságok kiterjesztése a tízezres számkörre. A műveletek közötti kapcsolat tudatosítása. Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóbeli számolással kerek számok esetében. Írásbeli összeadás, kivonás négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás kétjegyűvel, osztás egyjegyűvel. A zárójel használata, műveleti sorrend. Egyszerű számológép használata a számolás ellenőrzéséhez.	A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alpművelet körében. A zárójel alkalmazása.
	Összefüggések, kapcsolatok	
A problémamegoldó gondolkodásban való gyakorlottság és eredményesség fokozása: – önállóság növelése a feladatok szövegének értelmezésében, – megoldási algoritmusok kialakítása és alkalmazása, – szöveges feladathoz többféle megoldás keresése. Tanulási szokások továbbfejlesztése: – kerekített értékekkel végzett becslés, – az ellenőrzés többféle módjának ismerete, – megoldási terv készítése feladatokhoz, – írásbeli válaszadás szöveges feladathoz. Kv. E.	A nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon; egyszerű esetekben következtetéssel. A tervszerű próbálgatás (közelítő módszer) alkalmazása a megoldás keresésére. Egyszerű állítások tagadása, nyitott mondat kiegészítése. Szöveges feladatok értelmezése, az adatok ábrázolása, modell készítése. Többféle megoldási mód keresése. Szöveges feladatok tevékenységhez, rajzhoz kapcsolódva. Szöveges feladatok megoldása. Értelmezés, adatok kigyűjtése, rendszerezése, modellkészítés (keresés, választás), összefüggések elemzése, a probléma megoldása, válasz megfogalmazása, az eredmény összevetése a valósággal.	Szöveges feladathoz tartozó számfeladat alkotása, és ezzel a szöveges feladat megoldása. Adott halmaz elemeinek szétválogatása adott szempont szerint. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon. Szöveges feladatok megoldása. A megoldás algoritmusainak alkalmazása.

Sorozatok, függvények 13 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Lényegkiemelő és általánosító képesség, következmények meglátására való képesség fejlesztése. Összefüggések észrevétele és megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Absztrakciós képesség alapozása. Ek. Tb.	Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok képzési szabályának megállapítása. Többféle folytatás lehetősége. Adatok sorozatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Hozzárendelések. Grafikonok készítése, olvasása. <i>osztályozás, szabályfelismerés, grafikonkészítés, elemi algoritmus alkalmazása).</i>	Sorozat szabályának felismerése, sorozat folytatása. A szabály megfogalmazása egyszerű formában. Összetartozó elemek táblázatba rendezése. Összefüggés felismerése a táblázat elemei között.

Geometria, mérés 36 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő tanévi fejlesztés feltételei
Testek, síkidomok, transzformációk		
Konstrukciós képesség alakítása.	Testek másolása modelltől.	Adott feltételeknek megfelelő

<p>Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével. A megkülönböztetés, tér- és formalítás képességének fejlesztése a rész és egész viszonyának megértésével.</p> <p>A helymeghatározás képességének fejlesztése.</p> <p>Kn. E. F.</p>	<p>Testek építése adott feltételek szerint testekből, lapokból.</p> <p>Testháló kiterítése, tervezése, összeállítása: téglatest, kocka.</p> <p>Síkidomok előállítása</p> <p>párhuzamos és merőleges vonal-párok segítségével. Az egybevágóság fogalmának tapasztalati előkészítése: síkidomok másolása, eltolás, tengelyes tükrözés, elforgatás például másolópapír segítségével.</p> <p>Nagyítás, kicsinyítés négyzetrácsos papíron.</p> <p>A hasonlóság fogalmának tapasztalati előkészítése.</p>	<p>geometriai alakzatok építése síkban, térben.</p> <p>Geometriai tulajdonságok felismerése, alakzatok kiválasztása a felismert tulajdonság alapján.</p> <p>Transzformációk létrehozása eltolás és tükrözések segítségével.</p>
Mérhető tulajdonságok, mérés		
<p>Tapasztalatgyűjtés, tulajdonságok felismerése, megkülönböztetése, osztályokba sorolása, rendezése. Az érzékelés pontosságának fejlesztése.</p> <p>E. F. Kn.</p>	<p>Összehasonlítások, viszonyítások.</p> <p>A hosszúság, űrtartalom, tömeg és idő mérése alkalmi és szabvány egységekkel.</p> <p>A mennyiségek szabvány mértékegységeinek használata szám- és szöveges feladatokban.</p> <p>A terület mérése lefedéssel, a terület kiszámítása a területegységek összeszámolásával, térfogatmérés kirakással, építéssel. Téglalap területének mérése; számolás a kirakást felidéző módon.</p>	<p>Mérés szabvány egységekkel.</p> <p>Át- és beváltások a tanult mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva, illetve ilyenek felidézése nyomán.</p> <p>Számítások a kerület és terület megállapítására.</p>

Valószínűség, statisztika 4 óra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő tanévi fejlesztés feltételei
<p>Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése (a biztos, a lehetséges és a lehetetlen események, törtszámok).</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Tb. Ek. Kv. E.</p>	<p>Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása grafikonon.</p> <p>Táblázatok, grafikonok készítése, leolvasása, értelmezése.</p> <p>Néhány szám számtani közepének értelmezése. Az „átlag” használata.</p> <p>Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések A gyakoriság, valószínű, kevésbé valószínű értelmezése konkrét példákon..</p> <p>A véletlen események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével.</p> <p>Sejtés megfogalmazása adott számú kísérlettel. Eredmények összevetése a sejtéssel, az esetleges eltérés megállapítása és magyarázata.</p>	<p>Adatgyűjtés táblázatok leolvasásával. Példák megfogalmazása a biztos, a lehetséges és a lehetetlen fogalmának használatával.</p>

IDEGEN NYELV

3-4. évfolyam

Célok és feladatok

A harmadik-negyedik évfolyamon kezdődő kisgyermekkorú idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást, főként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul még a nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozása.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak előre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, az idősebb korosztályra jellemző látványos nyelvi eredményt nem várhatunk. Egyik tipikus jellemzője a csendes szakasz, melynek során egyes diákok akár hónapokig nemigen szólnak meg, de a játékos tevékenységekbe szívesen bekapcsolódnak.

Az idegen nyelvi órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért elengedhetetlen, hogy a tananyag általuk ismert tartalmakra épüljön. Ez egyrészt a konkrét helyzet kihasználásával, szemléltetéssel, másrészt már ismert tantárgyak anyagának integrálásával érhető el. Így válik az ismeretlen célnyelvi tanári beszéd érthetővé a diákok számára.

A kerettanterv az 1–4. évfolyamok anyanyelven megismert témaköreire, beszédszándékaira, fogalomköreire és tevékenységeire épül. A készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlődését az órai utasítások és a cselekvésre épülő játékos feladatok teljesítéséből követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.), a memorizált, elemzetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal). Természetes része a gyerekek órai beszédének a magyar nyelvű kérdés és válasz, melyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár célnyelvhasználatával párhuzamosan.

A követelmények a természetes nyelvelsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak. Az olvasás és írás bevezetésével célszerű várni, míg a gyerekekben felmerül erre az igény.

Fejlesztési követelmények

Tudatosodjon a tanulóban, hogy anyanyelvén kívül idegen nyelven is kifejezheti magát. Alakuljon ki a tanulóban pozitív hozzáállás a nyelvtanulás iránt. Fejlődjön együttműködési készsége, tudjon részt venni pár- és csoport-munkában. Ismerkedjen meg néhány alapvető nyelvtanulási stratégiával.

Témalista (ajánlás)

- Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása.
- Az otthon: a szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok.
- Étkezés: kedvelt és kevésbé kedvelt ételek, italok.
- Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek. **F.**
- Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei.
- Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain.
- Szabadidő, szórakozás: kedvenc időtöltés.

Témakörök, tartalmak

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- köszönés, elköszönés, **Ek.**
- bemutatkozás,
- köszönet és arra reagálás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- tetszés, nem tetszés.

*Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:***Kn.**

- dolgok, személyek megnevezése,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz.

Fogalomkörök

- Cselekvés, történés, létezés kifejezése
- Birtoklás kifejezése
- Térbeli viszonyok
- Időbeli viszonyok
- Mennyiségi viszonyok
- Minőségi viszonyok

A továbbhaladás feltételei*Hallott szöveg értése*

A tanuló megért

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdést.

Beszédkésztség

A tanuló

- egy szóval, vagy hiányos, egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre,
- ismert dolgokat megnevez,
- néhány mondókát, verset, dalt reprodukál.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- felismeri a tanult szavak írott alakját,
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot megért;
- ismert nyelvi elemekből álló egyszómondatos szövegben fontos információt megtalál.

Íráskésztség

A tanuló

- helyesen lemásol ismert szavakat.

A nyelvi mellékletek az egyes nyelvekből változatlanul mintául szolgálnak.

ANGOL

3. évfolyam 37 (Heti 1 óra)

4. évfolyam 74 (Heti 2 óra)

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

3. o: 8 óra

4. o: 10 óra

	<i>Kezdeményezés és válasz</i>	
<i>Köszönés:</i>	<i>Good morning. Hello Tom. Hello, how are you?</i>	<i>Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you?</i>
	<i><u>Where are you from?</u> Hi!</i>	<i><u>I'm from...</u> Hi!</i>
<i>Elköszönés:</i>	<i>Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night.</i>	<i>Goodbye. Bye!</i>
<i>Bemutatkozás, bemutatás:</i>	<i>My name is... Have you met Jane?</i>	<i>Good night. Thanks. Bye! Hello. Hi!</i>
<i>Köszönet és arra reagálás:</i>	<i>What's your name? Thanks. Thank you very much. Thanks a lot.</i>	<i>Nice to meet you. My name is ... Not at all. You are welcome. No problem.</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

3. o: 3 óra

4. o: 5 óra

<i>Tetszés, nem tetszés</i>	<i>Do you like it? Do you like swimming?</i>	<i>I like it. I don't like it. Yes, I do. /No, I don't.</i>
-----------------------------	--	---

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok**3. o: 8óra****4. o: 7 óra**

<i>Dolgok, személyek megnevezése:</i>	<i>What is it? What's it in English? What does that mean?</i>	<i>It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for...?</i>
<i>Információkérés, információadás:</i>	<i>Where is he? What is she doing?</i>	<i>He is in the kitchen. She is sleeping.</i>
<i>Tudás, nemtudás:</i>	<i>Where is she?</i>	<i>I don't know.</i>

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
<i>Cselekvés, törtézés, Jelenidejűség létezés kifejezése</i> 3. o: 2 óra 4. o: 5 óra	<i>Present forms of verb</i> <i>be</i> <i>I'm clever.</i> <i>Are you strong? Yes, I am.</i> <i>I'm not hungry.</i>
	<i>Present forms of there is/there are</i> <i>There are five books in my bag.</i>
	<i>Imperatives</i> <i>Sit down! Don't stand up!</i>
<i>Birtoklás kifejezése</i> 3. o: 2 óra 4. o: 5 óra	<i>Possessive adjectives</i> <i>my book, your pet, his/her name</i> <i>Genitive 's.</i>
	<i>Present forms of have got</i> <i>I've got two brothers.</i> <i>I haven't got a dog.</i> <i>Have you got a budgie? Yes, I have.</i>
<i>Térbeli viszonyok</i> 3. o: 2 óra 4. o: 8óra	<i>Where?</i> <i>Here, there, left, right</i> <i>In, on, under, ...</i>
<i>Időbeli viszonyok</i> 3. o: 2 óra 4. o: 4 óra	<i>When? In the morning, in the afternoon, at night</i> <i>What time is it? It's 9 o'clock.</i> <i>Monday, Tuesday...</i> <i>January, February...</i>

Mennyiségi viszonyok**3. o: 2 óra****4. o: 6 óra***Singular/plural forms of nouns* *How many cats are there in the picture? There are ten.**Cardinal numbers 1-70**0- 100****Minőségi viszonyok*****3. o: 2 óra****4. o: 8 óra***What's it like?**It's big, small, beautiful, ugly,**...**What colour is it?**It's red, blue, ...**And/or/but****Logikai viszonyok*****3. o: 2 óra****4. o: foly.***Linking words****Szövegösszetartó eszközök*****3. o: 2 óra****4. o: 10 óra***Demonstrative Pronouns**This/that/these/those**Personal Pronouns
Articles**I, you, he, she, it, we, they**A, an, the****Modalitás*****4.o: 1 óra*****Év végi ismétlés*****3. o: 1 óra****4. o: 5 óra***Can ability**Must****4. o- ban új anyag***

NÉMET

3. évfolyam 37 (Heti 1 óra)

4. évfolyam 74 (Heti 2 óra)

Témalista)

- Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása, születésnap.

3. o: 7 óra	4.o: 5 óra	
--------------------	-------------------	--
- Az otthon: a szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok.

3. o: 4 óra	4.o: 10 óra (+ folyamatos)	Kv.
--------------------	-----------------------------------	------------
- Időjárás: a kedvenc évszak. Évszakok, hónapok.

3. o: 4 óra	4.o: 10 óra	E.
--------------------	--------------------	-----------
- Étkezés: kedvenc és kevésbé kedvenc ételek, italok, kínálás

3. o: 4 óra	4.o: 10 óra	E.
--------------------	--------------------	-----------
- Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek.

3. o: 4 óra	4.o: 6 óra	E.
--------------------	-------------------	-----------
- Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei, tanári kérdések, utasítások

3. o: 4 óra	4.o: 5 óra	Kv.
--------------------	-------------------	------------
- Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain. Kedvenc állat.

3. o: 3 óra	4.o: 5 óra	Kv.
--------------------	-------------------	------------
- Szabadidő, szórakozás: kedvenc sport; gyűjtemények.

3. o: 2 óra	4.o: 5 óra	E.
--------------------	-------------------	-----------
- Vásárlás: alapvető árucikkek, bevásárlás, kérés

	4.o: 5 óra	F. E.
--	-------------------	--------------
- Mondókák, dalok, játékok

3. o: 3 óra	4.o: 6 óra	
--------------------	-------------------	--
- Év végi ismétlés

3. o: 2 óra	4.o: 7 óra	
--------------------	-------------------	--

Témakörök, tartalmak

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- köszönés, elköszönés,
- bemutatkozás,
- köszönet és arra reagálás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- tetszés, nem tetszés.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,
- tudás, nem tudás.

Fogalomkörök

- Cselekvés, történés, létezés kifejezése. Igeragozás(sein, haben ige) Präsens
- Birtoklás kifejezése
- Térbeli viszonyok
- Időbeli viszonyok
- Mennyiségi viszonyok
- Minőségi viszonyok
- Logikai viszonyok
- Szövegösszetartó eszközök. Az állító és a kérdő mondat.

Tartalom**a) Kommunikációs szándékok****Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok**

köszönés, elköszönés

kapcsolatteremtés

bemutatkozás , beszámoló önmagáról

köszönet és arra reagálás

Tegezés, magázás, udvarias, haragos

Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen!

Tschüs!

Ich heiße ...

Danke! Bitte!

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

tetszés, nem tetszés, személyek megítélése

Das finde ich gut / blöd!

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

beszámolni valamiről

dolgok, személyek megnevezése, leírása
információkérés, információadás
igenlő vagy nemleges válasz
tudás, nem tudás

Das ist ...
Wie ist ...? Prima.
ja, nein, nicht
Ich weiß (nicht).

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, létezés kifejezése	történet,		
Igeragozás (sein és haben ige)	jelenidejűség	Präsens	Ich bin Zu Hause. Die Sonne scheint schön.
<u>Néhány randhagyó ige.</u>			
Térbeli viszonyok	irányok, <u>helymeghatározás</u>		hier, dort, links, rechts, oben, unten, varne,hintern, in der Mitte
Időbeli viszonyok Napok, hónapok, évszakok	<u>időpont</u>	um, am, wann?	um 8 Uhr, am Freitag
Mennyiségi viszonyok	határozott mennyiség		eins, zwei.. Kardinalzahlen bis 100. Kardinalzahlen bis 1000 ein Ball, eine Schülerin
Minőségi viszonyok		Wie? <u>A melléknév</u> <u>fokozása.</u>	Ich bin groß, meine Freundin ist klein.
<u>Gyakori főnevek</u> <u>többszáma</u>			
Esetviszonyok	névszók mondatban	a Nominativ	Die Katze ist schwarz.

**Szövegösszetartó
eszközök***kötőszók,**névmások. A**személyes**névmás(alanyeset)**a mutató névmás**Az, állító és a**kérdő mondat**und/oder/aber/**das**ich, mein,*

INFORMATIKA

4. évfolyam

Célok és feladatok

Napjainkban még a felnőtteknek sem könnyű eligazodni az információk özönében, és megfelelően alkalmazni a lépten-nyomon felbukkanó új információtechnikai eszközöket. A gyermekeket, a mai iskolarendszerben tanuló diákokat még inkább fel kell készítenünk az információs kor kihívásaira, arra, hogy felnőttként élni, dolgozni, alkotni, tanulni, művelődni, szórakozni tudjanak, hogy az értékes és értéktelen információkat megkülönböztessék. El kell sajátítaniuk az információk szerzésének, feldolgozásának, tárolásának, továbbításának technikáit, meg kell ismerniük az információkezelés jogi és etikai szabályait.

Szinte nap mint nap halljuk, milyen fontos a 21. század információs társadalmában az ún. **informatikai írásbeliség**, amelynek elsajátítását minél fiatalabb életkorban meg kell kezdeni. Aki gyermekkorától kezdve nem jut az informatikai alapismeretek birtokába, szinte behozhatatlan, hátrányos helyzetbe kerül társaival szemben. Emiatt a tanulók felkészítése az új évezred információs társadalmára a közoktatás kiemelt feladata. Az informatikai ismereteket, eszközöket, a kommunikációs kultúrát mindenki számára ingyenesen kell hozzáférhetővé tenni az oktatási rendszeren belül.

Az információs társadalom kihívást gyakorol a mai oktatási rendszerre is: az információs és kommunikációs technika (IKT) alkalmazása – mindennapi életüket is befolyásolva – új tanulási lehetőségeket kínál. A régi pedagógiai eszközök, módszerek egyre kevésbé hatásosak, önmagukban nem alkalmasak az ismeretszerzésre. Nemcsak a tudásanyag újul meg és változik igen gyors tempóban, hanem az információkhoz való hozzáférés módjai is megsokszorozódnak IKT használatának köszönhetően. A pedagógus szerepe átalakul: a gyermekek, diákok körében a tudásanyagnak már nem egyedüli közvetítője. Olyan tanulási környezetet kell kialakítania, amely segíti a felfedezést, fejleszti a kreativitást, a multimédiás kommunikációt, a távoli partnerekkel való együttműködést, az egyéni vagy csoportos munkát, a megszerzett tapasztalatok adaptációját, ezáltal erősíti az ismeretszerzést, a tudásanyag elsajátítását és a képességfejlesztést. Ebben a folyamatban az elkövetkező években – az EU-elvárásoknak is megfelelően – egyre fontosabb szerepet kapnak az IKT-alkalmazásra felkészült pedagógusok.

Az informatikai műveltség megalapozásának gyermekkorban történő megkezdését az oktatáspolitikai irányelvek kimondottan támogatják. A Nemzeti Alaptanterv kiemelt fejlesztési területként ajánlja az információs és kommunikációs kultúra elsajátítását, és eszközeinek-módszereinek a tanulási folyamat egészében történő felhasználását. Ahhoz ugyanis, hogy bármely iskola felkészíthesse diákjait a tudásalapú társadalomra, nem elég egy felső tagozatos, szűk óraszámú, „osztályozott” informatika tantárgy, hanem a tanulóknak – már kisdíák koruktól kezdve – meg kell szokniuk és ismerniük az IKT napi használatát: az egyes tanórákon éppúgy, mint a tanórán kívüli felkészülésben vagy éppen szabadidős tevékenységekben.

Az informatika tantárgy az informatikai műveltség alapjainak elsajátítására hivatott. A tantárgy célja felkelteni és fokozatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit, fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását. Fontos, hogy a tanulók ne csak megismerjék, hanem megszeressék az informatikai környezetet (a számítógépet), megismerve annak hatásait, előnyeit. A tantárgy további célja az informatikai tudás megszerzése, a készség- és képességfejlesztés, valamint az ismeretek alkalmazásának támogatása más tantárgyakban, a későbbi tanulmányokban, majd a mindennapi életben, a munkában. Mivel eszközeit és módszereit tekintve egy állandóan, rohamléptekben fejlődő műveltségterületről van szó, ezért elengedhetetlenül fontos olyan tanulói attitűd kialakítása, amely a megszerzett ismeretek folyamatos bővítésére, megújítására, az élethosszig tartó tanulásra ösztönöz.

Fejlesztési követelmények és ajánlások

A tíz éven aluli gyermekek általában igen könnyen megbarátkoznak az informatikai újdonságokkal, semmiféle kommunikációs gátlás nincs bennük az IKT-eszközök használatával szemben. Feltétlenül építenünk kell a gyermeki kíváncsiságra, mégpedig a megismerés helyes irányba terelésével, a megfelelő pedagógiai környezet megteremtésével. Felelősek vagyunk azért, hogy a gyermekek ne valamilyen alkalmatlan számítógépes reflexjátékon keresztül ismerkedjenek meg az informatika világával, hanem hagyományos játékokkal éppúgy, mint didaktikai célú szoftverek és fejlesztő rendszerek segítségével.

A tanulók ismerjék meg a számítógépes munka szabályait, a legfontosabb balesetvédelmi előírásokat. Törekedjünk az eszközök ergonómiai szempontból történő helyes megválasztására, elhelyezésére, a korcsoport testméreteinek figyelembe vételével. Sajtátsák el a tanulók a számítógépnek és perifériáinak kezelési tudnivalóit, ismerkedjenek meg a számítástechnikai szakkifejezésekkel, azok jelentésével – életkoruknak megfelelően értsék meg azokat.

Ismerjék meg a számítógép bekapcsolásának és kikapcsolásának helyes sorrendjét. Ha a számítógépek hálózatba vannak kötve, ismertessük meg velük a hálózatba való bejelentkezés menetét (azonosító, jelszó), jelentőségét, a kilépés folyamatát, és beszéljünk velük a hálózathasználat etikájáról, szabályairól. Lássák meg a számítógép sokoldalú alkalmazhatóságát, és azt is, hogy hálózat esetén e lehetőségek kiszélesednek, új problémamegoldási lehetőséget nyújtanak a felhasználók számára.

Fontos, hogy a tanulók olyan szoftverekkel találkozzanak először, amely a tantárgy pedagógiai céljainak megfelel. Előnyt élveznek a játékos didaktikai szoftverek, a több érzékszervre ható, de egyszerű kezelésű, „felhasználóbarát”, gyermekeknek készített multimédia-programok, és azok a nyitott programok, amelyekkel alkotni lehet. A tanulók az eszközök és szoftverek megismerését követően törekedjenek önálló számítógépes alkotások elkészítésére (szövegek, rajzok, animációk, dallamok, stb.), tudjanak minta után egyszerűbb dokumentumokat létrehozni. Legyen igényük az esztétikus külalak kialakítására. Motiváljuk őket arra, hogy mondanivalójukhoz, elképzeléseikhez önálló, kreatív alkotásokat tervezzenek, készítsenek. Tudják, hogy az alkotások elmenthetők, később visszahívhatók, módosíthatók. Az alkotásokat – lehetőség szerint – nyomtassuk ki, és közösen értékeljük.

A tanulók legyenek képesek arra, hogy egy adott probléma megoldásához a megismert alkalmazások (eszközök, módszerek) közül kiválaszthassák a megfelelőt. Szerezzenek jártasságot az általuk megismert szoftverek kezelésében, ismerjék meg annak kezelőfelületét, menürendszerét, legfontosabb funkcióit. Az alkalmazói ismeretek elsajátítására, begyakorlására mindig a gyermekek közvetlen környezetéből, a mindennapi életből vegyünk mintapéldát. A dokumentumkészítés (pl. faliújság-szöveg, felirat, plakát, illusztráció) az iskolai eseményekhez, tantárgyakhoz vagy a gyermekek hétköznapijához, az őket foglalkoztató témákhoz kapcsolódjon.

Bár az informatika tantárgy feladata a számítógépes tudnivalók, valamint a könyvtárhasználati ismeretek közvetítése, mégis arra kell törekedni, hogy az alsó tagozatos tanórákon (és nemcsak az informatika órán!) az informatika interdiszciplináris jellege domináljon. Az informatika órák akkor eredményesek igazán, ha túlmutatnak a tantárgyi kereteken, ha nem a „zárt” informatika kabinetre korlátozódnak, hanem a megszerzett ismeretek rögtön a gyakorlatban „hasznosulnak”. A tantárgyköziség az informatika jellemzője. Amikor az életkornak megfelelő informatikai játékokat játszunk (pl. robotjáték), a gyermekek egy robot útvonalát ugrándozva követik, közben utasításokat ismétletnek, vagy éppen énekelnek, majd a füzetbe számokkal-jellekkel („titkosírással”) lejegyzetelik a mozgást, ugyanezt a számítógép képernyőjére is elővárársolják, sőt egy rövid mesét is kitalálnak hozzá, feltehető a kérdés: milyen órán vesznek részt a tanulók? Matematika, ének, testnevelés, rajz, anyanyelv vagy technika órán? A játék során ugyanis algoritmust ismertek fel és hajtottak végre, ezt lejegyzetelték, adatokat kezeltek, „alkalmazói problémát oldottak meg”, fejlesztőrendszert használtak: miközben rajzoltak, tornáztak, mesét mondtak, titkos írást kódoltak.

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése a tantárgy kiemelt feladata. Ismertessük meg a tanulókat néhány, a hétköznapi életből vett algoritmussal, majd törekedjünk arra, hogy ők is felismerjenek, értelmezzenek, létrehozzanak, kitaláljanak algoritmusokat. Értelmezzék a mindennapi algoritmusokat és tudják annak adatait, folyamatát megfelelő eszközkészlettel rögzíteni, leírni. Játsszanak algoritmikus játékokat: gondolati, cselekvéses, mozgásos játékokat is – a teremben, az udvaron. Lássanak példát egyes algoritmusok számítógépes megvalósítására, és törekedjenek a számítógéppel önálló algoritmusok készítésére vagy ezek értelmezésére. Vegyék észre az algoritmusokban a sorrend fontosságát, értsék meg az ismétlések szerepét és a változások mértékét.

A tanulók gyűjtsenek adatokat a mindennapi életből, törekedjenek ezek megkülönböztetésére, lejegyzetelésére, adott szempont szerinti rendezésére. A különböző tantárgyakhoz kapcsolódóan tematikusan keressenek adatokat,

illetve szerezzenek információkat a korcsoportnak megfelelő, iskolában vagy otthon rendelkezésre álló dokumentumokból. A tanulók értsék meg, hogy az információknak változatos megjelenési formája van. Legyenek képesek a különféle módon megjelenő információt felismerni (szöveg, ikon, kép, hang...), értelmezni, és szerezzenek jártasságot az információk kezelésében. Lássák, hogy nem öncélúan gyűjtötték az adatokat, keresték az információkat, hanem azok – valamely más tanórán vagy a mindennapokban – hasznosultak. Érezzék az információszerzés és feldolgozás gyakorlati hasznát, előnyeit.

Ismerkedjenek meg az iskolai könyvtárral, az iskola tanulási forrásközpontjával. Használata során vegyék észre változatos információszerző lehetőségeit. Sajtátsák el a könyvtárhasználat szabályait, kövessék a könyvtárban elvárt viselkedési normákat. Ismerjék fel a könyvtár rendezettségét, tudjanak eligazodni tereiben, állományrészei között.

Vegyék észre, hogy az információk hagyományos (papíralapú) és új, egyre fejlettebb elektronikus hordozókon is hozzáférhetőek. Lássanak a könyvtárban különféle dokumentumfajtákat, információs forrásokat, és formai, használati jellemzőik megismerése alapján tudják megkülönböztetni és alkalmazni azokat. Értsék meg a különböző ismeretforrások együttes használatának, feladatközpontú alkalmazásának szükségességét.

Tudjanak feladataikhoz könyvet és egyéb dokumentumokat keresni a szabadpolcra. Tájékozódásuk során önállóan használják az életkoruknak megfelelő főbb segédkönyveket (lexikon, szótár, enciklopédia) Kapjanak a szaktárgyi ismeretszerzés során a tanulók minél több olyan feladatot, amelynek megoldásához önálló gyűjtőmunkára, az információk keresésére van szükség. Gyakorolják a felfedező ismeretszerzés könyvtári műveleteit, és sikerélményük vezessen a könyvtár iránti attitűd megerősödéséhez, az érdeklődés által vezérelt önálló ismeretszerzés megszerettetéséhez.

Ismerkedjenek meg a világháló információszerzési lehetőségével is. A rendelkezésre álló böngészőprogrammal olyan honlapokat keressenek fel, amely számukra érdekes, szórakoztató, illetve az egyes tantárgyak ismeretszerzését segítik. Látogassuk meg az iskola honlapját is, ennek a tanulók számára is érdekes, fontos információit megtalálva. Ha a honlapnak nagyobb diákszerkesztői is vannak, az alsós tanulók ötleteikkel, kisebb számítógépes alkotásaik közzétételével segíthetik a honlapfejlesztők munkáját, valóban tapasztalván alkotómunkájuk hasznosulását, fontosságát. Az Internet használata kapcsán beszéljünk a világhálón való szörfölés veszélyeiről is, illetve a túlzott számítógép-használat káros hatásairól.

A tantárgy tanítása során, a fejlesztési követelmények megvalósulása érdekében mindvégig kiemelten jelenjen meg az informatika sokoldalú alkalmazhatósága és domináljon gyakorlati szerepe. Ne egy elméleti, szakismeretek pontos megtanulására és „felmondására” törekvő, szigorúan osztályozott tantárgy legyen, hanem engedjük a tanulókat az IKT-eszközökkel tevékenykedni, kísérletezni, alkotni. A produktumokat mindig értékeljük, az egyes munkákat dicséreljük, a közösen legjobbnak ítélt alkotásokat feltétlenül hasznosítsuk (pl. falújság, iskolai újság, iskolai dekoráció, honlap, stb.). Lássák meg a tanulók az informatika mindennapi életben való alkalmazásának fontosságát. Lehetőség szerint tanulmányi kirándulás szervezésével tekintsenek meg egy olyan közeli munkahelyet, ahol az IKT érdekes, hasznos alkalmazásával találkozhatnak.

Az életkornak megfelelően minél több játékos elemet alkalmazzunk. Erősítsük a csoportmunkát, projekt munkát, az együttgondolkodást, a munkamegosztás kialakulását. A gyermekek párosan is dolgozhatnak-alkothatnak a számítógépnél, elosztva a feladatokat. Azok a gyermekek, akik otthon vagy másutt már találkoztak a számítógéppel, sőt esetleg használták is azt, ismereteiket osszák meg „kezdő” társaikkal, segítve azok első próbálkozásait. A tanulói egyéni munkák eredményeit (alkotás, gyűjtőmunka, keresés stb.) közösen értékeljük. A félévi vagy év végi eredmény szöveges értékelés is lehet, ha osztályzatot adunk, a tanulók teljes tanévben nyújtott tevékenységét, produktumait, ügyességét, kreativitását „díjazzuk”.

4. évfolyam

Éves óraszám: 37 óra

Heti óraszám: 1 óra

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata 5 óra IKT. E.	A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata.	Ismerkedés az informatikai környezettel. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása. A hálózati bejelentkezés gyakorlása.
2. Informatika-alkalmazói ismeretek IKT. Tb. Á. 12 óra		
2.1 Dokumentumkészítés	Egyszerű szövegíró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „kép- és betűnyomdák” segítségével. Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése. A dokumentumok mentése és nyomtatása segítségével.
2.2 Az adatok világa	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Az egész számok, szövegek és rajzos adatok megkülönböztetése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése.
3. Infotechnológia IKT. E. Tb. F. 19 óra		
3.1 Problémamegoldás	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb.

		A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel.
3.2 Algoritmusok	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai. Az informatikai környezet algoritmusai. Algoritmusok a számítógépen.	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása („Robotjátékok”) Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...) Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése.
4. Infokommunikáció	Információszerzés az Internetről. Ismert honlap meglátogatása.	Irányított keresés az Interneten. A böngészőprogram indítása, adott web-oldal megkeresése és megtekintése. Hosszabb oldal megtekintése gördítéssel. Ugrópont felismerése és használata. A felfedező keresés gyakorlása az életkornak megfelelő információforrásokban. Az iskola honlapjának meglátogatása
5. Médiainformatika	A hagyományos és elektronikus média lehetőségei, eszközei	Ismerkedés az elektronikus média lehetőségeivel. Oktatási célú multimédia programok használata. Játékos oktató programok használata. Elektronikus adattárak (könyv, lexikon, szótár...) megtekintése. Hangzóanyagok, képek, animációk, filmek létrehozása és/vagy lejátszása informatikai eszközökkel. Az eszközhasználat kipróbálása (pl. videó, digitális fényképezőgép, kamera, DVD,...). Beszélgetés a hagyományos és virtuális világ jellemzőiről, eltéréseiről.
6. Informatika és társadalom	Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.	Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő információforrásokból az informatikai eszközök szükségességéről, mindennapi alkalmazásairól. Látogatás egy közeli „informatizált” munkahelyen. Beszélgetés az informatikai eszközök túlzott használatának veszélyeiről.
7. Könyvtári informatika	Az iskolai könyvtár tér- és	Eligazodás a könyvtár tereiben, a

	<p>állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően.</p> <p>A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák.</p> <p>Az állományban való keresés algoritmusai.</p> <p>Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálata</p>	<p>könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával.</p> <p>Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével.</p> <p>A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkorának megfelelő dokumentumok között.</p> <p>Látogatás a lakóhelyi gyermekkönyvtárban.</p>
	<p>A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, audiovizuális és elektronikus ismerethordozók) formai sajátosságai, használati jellemzői (a használatához szükséges eszközök bemutatásával). A különböző médiumok szerepe az ismeretszerzésben.</p>	<p>A főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése, felhasználása különböző tantárgyi témák feldolgozásában.</p> <p>Azonos témákról szóló különböző információhordozók keresése és a téma megjelenítésének, sajátos feldolgozásának megfigyelése.</p> <p>A felhasznált dokumentum tartalmának és főbb azonosítási adatainak megállapítása, feljegyzése.</p>
	<p>Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Műfaji sajátosságaik, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük.</p> <p>Segédkönyv nyomtatott és elektronikus formában.</p>	<p>Az alapvető segédkönyvek szerkezetének, tájékoztató apparátusának megismerése.</p> <p>Tájékoztató feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben).</p>

A továbblépés feltételei

A tanuló ismerje fel és nevezze meg a számítógép fő részeit. Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret, használatukkal a számítógéppel „kommunikálni”, és életkorának megfelelő oktatási célú programokkal tevékenykedni. Elakadás, hibáüzenet esetén tudjon segítséget kérni.

Ismerje meg egy szövegszerkesztő és rajzoló szoftver alapvető szolgáltatásait, alkalmazásukkal tudjon egyszerű szöveges dokumentumot létrehozni, illetve ábrát, rajtot, illusztrációt készíteni.

Legyen képes egyszerű, hétköznapi, illetve térbeli tájékoztatói képességet fejlesztő algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.

Tudjon tájékozódni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában és innen dokumentumot választani. Legyen képes a választott dokumentum legfontosabb adatainak megnevezésére. Ismerje az információhordozók mindennapi életben leggyakrabban használt típusait. Legyen képes olvasmányairól röviden, szóban beszámolni.

IKT. E. Tb. Á. F.

KÖRNYEZETISMERET

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A tantárgy célja, hogy felkeltse a tanulóknak a környezetük élő és élettelen világa iránti érdeklődést. Bátorítsa a természet és a lakóhelyi környezet önálló megismerésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére”. Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas képzeteket alakítson ki a közvetlenül vagy közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről. Javítsa a tanulóknak a környezetük állapota iránti érzékenységet, alapozza meg a környezet értékeit tisztelő, azokat megővni kész magatartásukat. Segítse őket tájékozódni természeti és társadalmi környezetükben, intse őket a veszélyhelyzetekkel kapcsolatos óvatosságra.

A környezetismeret tantárgy tanulása során a tanulók ismerkedjenek meg lakóhelyük, majd – egyre táguló körben – távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük jellemző anyagaival, jelenségeivel, élőlényeivel, illetve azok változásával, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával. Fedezzék fel a természet sokszínűségét, szépségét, és ébredjenek rá pótolhatatlan, értékes mivoltára.

A tanítás-tanulás folyamatában elsősorban a tanuló lakóhelyi, iskolai, települési környezete, majd hazánk értékeinek megismertetésére, megszerettetésére törekedjünk. Ezen keresztül segítjük olyan pozitív attitűd kialakulását, mely az élő és élettelen környezet megővésére, védelmére ösztönöz, erősíti a lakóhelyhez való kötődést, s ezzel a hazánkhoz és a nemzetünkhöz tartozás érzését alapozza meg.

A tantárgy fontos feladata, hogy az elemi természettudományos műveltség megalapozása érdekében a tanulóknak az új ismeretek megszerzéséhez, azok rendszerezéséhez, rögzítéséhez és a mindennapi életben való alkalmazásához szükséges képességeit folyamatosan és rendszeresen fejlessze. Az élő és élettelen környezettel kapcsolatos fogalomalkotást mind személyes, mind közös, tevékeny tapasztalatszerzéssel készítse elő. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanításával, begyakorlásával, alkalmazásával kelte fel – a gondolkodás fejlettségéhez illeszkedő mértékben – a természeti jelenségek, folyamatok ésszerű, tudományos magyarázata iránti igényt.

Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsa meg a tanulókat elemi fokon tájékozódni a térben és az időben. Kiemelt cél az óvatosságra intés, az élet- és környezetkímélő, a veszélyhelyzetek megelőzését szolgáló magatartásformák kialakítása s ezzel a személyes biztonság növelése. Nyújtson ismereteket az anyag különböző formáinak érzékelhető tulajdonságairól. Segítse észlelni és elemi szinten értékelni azok mennyiségi és minőségi változásait. Fejlessze helyes egészségzokásaikat, alapozza meg önmaguk, valamint az élő és élettelen környezetük iránti felelősségérzetüket, segítse a környezeti harmónia létrejöttéhez és fenntartásához szükséges magatartásuk és életvitelük alakulását.

Fejlesztési követelmények

Tájékozódás a természettudományról, a megismerés módszereiről

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei iránt. Érdeklődésének megfelelően jusson ismeretekhez a valóság megtapasztalásával, valamint különböző képi és szöveges ismerethordozók segítségével. Legyen képes a természet tárgyait, élőlényeit, jelenségeit és folyamatait észlelni és azokat elemi szinten megfigyelni, a természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel összefüggő elképzeléseket megfogalmazni. Aktívan vegyen részt a megfigyelések elemzésével kapcsolatos megbeszéléseken. Építsen előzetes ismereteire, tanítói segítséggel tájékozódjon egyszerű forrásanyagokból. Tanítói irányítással végezzen egyszerű kísérleteket, vizsgálatokat a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak megfigyelésére. Ismerje fel a vizsgálódásokhoz, mérésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket, és használja azokat balesetmentesen. Szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.

Szerezzen jártasságot a jelenségek, folyamatok egy-egy körének megadott szempontú csoportosításában. Megfigyeléseit, tapasztalatait saját szavaival, egyszerűen fogalmazza meg, és rajzban, írásban rögzítse. Értelmezze az egyszerű képi és szöveges információkat.

Korának megfelelő nyelvi megformálással számoljon be megszerzett ismereteiről.

Legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában. Vesse össze a természeti és az ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással, rendezze azokat különböző csoportok szerint. Vizsgálódásainak eredményeit elemezze, értelmezze.

Ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Alkalmazza a tanultakat a mindennapi élet

problémáinak megoldásában.

Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébresszék rá, hogy felelős a természet védelméért, és ezért becsülje meg környezetének értékeit. Tájékozódjon a biztonságot szolgáló szervezetek (mentők, tűzoltók, rendőrség, polgári védelem) munkájáról. Fejlődjön alkalmazkodó képessége veszélyhelyzetben (menekülés, segítségkérés).

Tájékozódás az élő és élettelen természetről

Érzékszervi megfigyelés segítségével szerezzen információkat a környezetében előforduló fontosabb élő és élettelen anyagokról. Felismert tulajdonságaik alapján tudja csoportosítani azokat. Különböztesse meg a tárgyakat és anyagokat tulajdonságaik alapján és tudja ezt életkorának megfelelő nyelvhasználattal kifejezni. Ismerje fel a használati tárgyak anyagát, készítsen egyszerű használati tárgyakat. Fedezze fel – gyermeki elképzelésének megfelelően – az anyag szerkezeti tulajdonságait. Tapasztalat alapján ismerje fel a halmazállapotokat, a tudományos értelmezésnek megfelelően.

Kísérletek kapcsán ismerkedjen az anyagok kölcsönhatásával, figyelje meg az ebből adódó változásokat. Játékos tevékenységek keretében szerezzen tapasztalatot a hang, a fény, és a hő terjedésével kapcsolatban. Ismerkedjen az a háztartásban előforduló energiahordozó és technikai eszközökkel és ismerkedjen meg a működésükkel kapcsolatos balesetforrásokkal. Legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez. Tartózkodjék az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától. Érdeklődjön az iránt, hogy mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban a környezetét, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Tájékozódás az időben. és térben

A tájékozódás alapját a természeti jelenségek megfigyelése képezze. Figyelje meg a ciklusok ismétlődését, a mozgásban megnyilvánuló állandóságot és változást, mutassa be azokat egyszerű példákon. Tájékozódjon a mindennapok időviszonyaiban. Figyelje meg a napszakok és évszakok változását. Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a mindennapi életünket meghatározó időtartamok becslésében. Saját tapasztalat alapján vegye észre az idő múlását, az élőlények – közöttük saját maguk – változását, a változások szabályszerűségét, annak okait.

Fejlődjön térérzékelése és térérzete az irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek becslésével, mérésével. A környezetében előforduló tárgyak méretét viszonyítsa saját testméreteihez, majd szabvány mértékegységekhez. Tájékozódjon a lakóhelyén, és annak környékén tudjon útbaigazítást adni. Térkép segítségével figyelje meg, hogy Magyarországon belül hol található meg saját lakóhelyét. Ismerkedjen meg az őt körülvevő táj jellegzetességeivel, felszínének formáival, az ottani élőlények jellemző tulajdonságaival.

Hasonlítsa össze lakóhelye tájképi sajátosságait más hazai tájakkal. Beszélgetés szintjén legyen fogalma a földön kívüli térségek létének felismeréséről, az égitestekkel kapcsolatos elképzelésekről. A hozott elemi információk és ismeretek gyűjtése alapul szolgáljon a tudományos kép formálására.

Információhordozók az ismeretek szerzésében

Az érzékelést, mint alapvető információszerzést használja az ismeretek összegyűjtéséhez. Tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteket megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, mérés útján szerezjük meg. Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével is fejlesztheti, de sok téves nézettel is találkozhat. Fejlődjön elemző, kritikai képessége életkorának megfelelő kommunikációs helyzetekben.

Fogalmazzon meg kérdéseket különböző információhordozó eszközökből szerzett ismereteiről. Érdeklődjön a tudósok munkája iránt.

Emberismeret, önismeret, honismeret

Aktívan vegyen részt az élet értelmezésére vonatkozó elképzelésekkel kapcsolatos beszélgetésekben. A születéssel, egyedfejlődéssel, öröklődéssel kapcsolatos elképzeléseit vitassa meg tanítójával és társaival. Ez alapul szolgáljon a tudományos nézetek későbbi közvetítéséhez. Legyen igénye a személyes higiénia, a test és a ruházat gondozására. Alkalmazza az egészségmegőrzés alapvető szabályait. Ismerje a korszerű táplálkozás, az egészséges életmód feltételeit. Ismerje fel, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Fogadja el a fogyasztással élő embereket. Figyeljen meg emberi magatartásformákat és élethelyzeteket.

Ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival. Gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthona, a lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez,

megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek. A tapasztalatok összegyűjtése után képes legyen azokról beszélgetni, kérdéseket megfogalmazni, véleményt alkotni. Fejlődjön önismereti képessége, ismerje fel saját külső és belső tulajdonságait, tudjon azonosításokat és különbözőségeket megfogalmazni. Életkorának megfelelően ismerje hazája természeti és társadalmi adottságait, legyen tisztában azzal, hogy mit jelen a nemzet, haza, magyar fogalma. Gyűjtsön információkat a tananyaghoz kapcsolódóan híres emberekről.

1. évfolyam

Éves óraszám: 37 óra

Heti óraszám: 1 óra

Témakörök, tartalmak

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

A megismerési módszerek alapozása

(folyamatosan)

Megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében.

A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban tanítói segítséggel.

Tájékozódás az élettelen természetről

7 óra

A nap időtartama, a napszakok váltakozása, jellemzői.

Az időjárás elemeinek megfigyelése: napsugárzás, hőmérséklet, szél, felhőzet, csapadék. A víz megjelenési formái a természetben.

Kv.

Az évszakok jellemző időjárása.

Az évszakok sorrendje, a hónapok neve és sorrendje.

Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, helyi szokások.

Tájékozódás az élő természetről

8 óra

Az élő és az élettelen közötti különbség. A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények megfigyelése (mérete, alakja, színe, illata, jellemző részei, élőhelye). Elemi ismeretek a növénygondozásról (magvetés, ültetés, öntözés).

A közvetlen környezetben gyakran előforduló állatok, társállatok megfigyelése (mérete, alakja, színe, szaga,

Tapasztalatszerzés a környezetről az osztályteremben és az osztályterem kívül séták és kirándulások során.

A megfigyelt pontos megfogalmazása szóban. Saját korábbi élményeiről néhány mondatos beszámoló szóban.

A tanuló közvetlen környezetében élőlények megfigyelése a tanító irányításával. Tapasztalatok rajzos rögzítése, a korábbi személyes élmények beépítése.

A valóságban megfigyelt jellemzők felismerése fényképen és rajzon. Anyagok, tárgyak, képek, szóképek csoportosítása tetszőleges és megadott szempont szerint. Csoportosítási szempont észrevétele. A megismert élőlények, jelenségek felismerése képeskönyvek, diáképek, filmfelvételek segítségével. Feladatértés bizonyítása aláhúzással, összekötéssel, színezéssel.

Egyszerű beszámoló szóban a napi időjárásról, a különböző napszakokban történetekről.

Az időjárás elemeinek és változásának megfigyelése, rajzos rögzítése. Az időjárás megfigyelése során a víz különböző megjelenési formáinak felismerése: eső, hó, zúzmara, dér, jég, hó, köd, pára. A szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzetek és a védekezés lehetőségei.

Napszakok, hónapok, évszakok sorba rendezése időrend alapján. Évszakok jellemző időjárásának és a szélsőséges időjárás okozta veszélyhelyzeteknek (villámcsapás, vihar, hóvihar, áradás stb.) a felismerése képről, filmről.

Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, szokások megismerése (pl. szüret, Márton-nap, karácsony, regölés, húsvét, madarak és fák napja), részvétel a helyben hagyományos ünneplésben, népszokásban.

A tanuló közvetlen környezetében gyakran előforduló növények és állatok megfigyelése, érzékszervi tapasztalatszerzés a tanító irányításával. A sokféleség bemutatása.

A valóságban megfigyelt jellemzők felismertetése fényképen és rajzon.

A közvetlen környezetben előforduló gyakori növények, állatok, növényi részek (pl. levelek, termések) közül néhány

hangja, mozgása, táplálkozása, jellemző tevékenységei, szaporodása).

Kv.

Állatmesék és a valóság.

Közlekedés 4 óra

A gyalogos közlekedés szabályai.
Közlekedési táblák.

Az ember és egészsége 6 óra

Testünk főbb részei. **E.**
Szervezetünk megfigyelhető ritmusai (*szívdobogás, lélegzés, alvás és ébrenlét, mozgások*). Érzékszerveink szerepe a környezet megismerésében.

Az egészség és a betegség.
Az évszaknak és az időjárásnak megfelelő öltözködés.
A tisztálkodás.
A leggyakoribb balesetek megelőzésének módja.
Segítségkérés balesetkor (*mentők, tűzoltók, rendőrség*).

Tájékozódás térben és időben 10 óra

Saját testhez viszonyított irányok (*előtte, mögötte, mellette, fölötte, alatta, jobbra, balra*).

Az iskola neve. Az iskola legfontosabb helyiségei, azok rendeltetése. Az iskola környékének jellemző közterei.

A település (településrész) neve. A tanuló lakóhelyének pontos címe. Az iskola pontos címe.
A környék nevezetes épületei. A lakóhely jellegzetességei.

Év végi ismétlés 2 óra

A kerettanterv az első és a második évfolyamot egy fejlesztési szakasznak tekinti, ezért a következő tanévi fejlesztés feltételeit a 2. évfolyam végén határozza meg.

megfigyelése, lerajzolása, egyszerű csoportosítások hasonló tulajdonságaik alapján. Növények gondozása az osztályban, az iskolakertben (öntözés, tápoldat készítése, ültetés, magvetés). Tanítói kérdésre egy-egy élőlény jellegzetességeinek felsorolása.

A mese és a valóság összevetése dramatikus helyzetjátékokban.

Az iskola megközelítése.

A közlekedési szabályok gyakorlása. Szabálytudat alakítása.

Tájékozódás a saját testen. Játékos gyakorlatok az irányok, helyzetek megkülönböztetésére. Testük működésének megfigyelése különböző hatásokra.

Óvodai szokások folytatása, gyakorlása. A helytelen szokások megbeszélése. Játékok, dramatikus helyzetgyakorlatok a helyes öltözködéssel, a tisztálkodással, a betegséggel, balesettel kapcsolatban.

Játékos gyakorlatok az alatta, fölötte, mellette, közötté, előtte stb., a bal, jobb irányok helyes használatára.

Az iskola épületének megismerése. Tájékozódás az iskola épületében. A különböző helyiségek rendeltetésének megbeszélése. Beszámoló az otthontól az iskoláig vezető útvonalról.
Az iskola környékének bejárása.

Ismerkedés a lakóhely jellegzetességeivel.

2. évfolyam

Éves óraszám: 37 óra

Heti óraszám: 1 óra

Témakörök, tartalmak

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

A megismerési módszerek alapozása

(folyamatosan)

Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében.

Becslések, egyszerű mérések alkalmilag választott és szabvány egységekkel (m, dm, cm; kg, dkg; l, dl; óra, perc, nap, hét, hónap, év; °C) tanítói segítséggel.

Fv.

A tapasztalatok kifejezése élőlírában, rajzban, írásban tanítói segítséggel.

Tájékozódás az élettelen természetéről 7 óra

Érzékszerveink szerepe a környezetünk megismerésében. A környezetben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságainak (*színének, alakjának, hőmérsékletének, felületének, keménységének, rugalmasságának, ízének, szagának*) megfigyelése. Megmérhető és nem meg-mérhető tulajdonságok.

Kv.

Az anyagok csoportosítása (*fa, kelme, üveg, papír, cserép, fém, ásvány stb.*).

Az anyagok tulajdonságai és a felhasználásuk, hatásuk közötti kapcsolat.

Élelmiszerek.

Fv.

Tájékozódás az élő természetéről 11 óra

A termesztett növények megfigyelése, leírása, vizsgálata. Csoportosításuk felhasználásuk szerint. Növényi táplálékaink. Gyümölcsök, zöldségek szerepe az egészséges táplálkozásban.

A vadon élő és a tenyésztett, kedvtelésből vagy társként tartott állatok élete közötti különbség.

Az állatok viselkedésének megfigyelése, leírása, összehasonlítása.

Kv.

A dolgok érzékelhető tulajdonságainak megtapasztalása. Összehasonlítások az érzékletek alapján (*pl. nagyobb, hangosabb*). Megfigyelések rögzítése tanítói irányítással írásban. A tanuló környezetében – a természetben, a háztartásban, a lakóhelyen – található gyakori tárgyakkól (*pl.: lehullott levelek, száraz termések, kavicsok, üres csigaházak, kelmedarabok, címkék, kupakok*) különböző gyűjtemények készítése és rendezésük.

Mérések, mértékegységek használata.

A közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés megkülönböztetése.

A tanulói tapasztalatok rögzítése tanítói segítséggel rajzban és írásban. Szóbeli vagy írásbeli kérdésre rövid írásbeli válasz adása önállóan. Nem tanórán szerzett ismeretekről rövid szóbeli beszámoló adása. Kérdések megfogalmazása az összefüggések keresésekor. Vélemények megfogalmazása helyzetelemzéskor.

A tanuló közvetlen környezetében lévő tárgyak és élelmiszerek érzékelhető tulajdonságainak (*alak, szín, felület, alaktartás, összenyomhatóság, illat, íz, hang stb.*) megtapasztalása. Az érzékszervi tapasztalatokra épülő felismerő gyakorlatok.

Összehasonlítások, sorba rendezések az érzékletek és mérések alapján.

Kapcsolat keresése a tulajdonság és a funkció között. A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Az anyagok azon tulajdonságainak észrevétele, amelyek miatt a környezetet szennyezhetik, veszélyeztethetik.

Tapasztalatszerzés előzetes megfigyelési szempontok alapján a különböző élőhelyek (*a település, a kert, az erdő, a mező, a vízpart*) élővilágáról.

Tájékozódás az időben. Időmérések végzése, mértékegységeinek használata. Az élőlények változásának megfigyelése az időben (*növekedés, fejlődés, pusztulás*). Az idő és az életmód kapcsolatának észrevétele (*téli álm, költöző madarak, lombhullatás, több évig élő növények*).

Élőlények csoportosítása a jellemző jegyek alapján (*pl. növény, állat, fásszárú, lágyszárú, egy évig élő, több évig élő; emlős, madár*). A megfigyelt jelenség okainak keresése, annak észrevétele, hogy egy adott ok megléte befolyásolja a jelenség létrejöttét (életfeltételek). Az

ismétlődő jelenségek, tevékenységek észrevétele.

Az ember és egészsége 7 óra

Életműködéseink főbb jellemzői (*mozgás, táplálkozás, légzés, fejlődés*). Legfontosabb szerveink szerepe életünkben.

E.

A 8-9 éves gyermek helyes napirendjének kialakítása. Különböző mérések elvégzése saját testen. Fogalomalkotás belső szerveinkről, szerepükről.

A helyes fog- és testápolás. A fogorvos és az orvos gyógyító munkája. A környezet szervezetünkre gyakorolt leggyakoribb ártalmas hatásai (*pl. napsugárzás, hő, zaj, szennyezett levegő, víz, talaj, erős fény, a képernyő hatása, vérszívó élősködők*). Fogyatékos, sérült embertársaink.

Fog- és testápolási technikák gyakorlása. Beszélgetések, dramatikus gyakorlatok a sérülés, betegség, gyógyítás, gyógyulás, a fogyatékos, sérült emberekhez fűződő viszonyok témakörében.

Tájékozódás térben és időben 10 óra

Út az otthontól az iskoláig. Az iskola környékének megfigyelése (*közterületek, közlekedési eszközök, üzletek, a szabadidő eltöltésének helyei, intézmények, nevezetes és érdekes épületek, helyek, a felszín formái*).

K.

A közlekedés illemszabályai. Helyes viselkedés a járműveken.

Tapasztalatgyűjtés az iskola környékén: Séta, kirándulás a település környékének nevezetes helyeire. Az iskola környékének, nevezetes épületeinek, természeti formáinak megfigyelése, számbavétele, sorba rendezése.

A gyerekekkel történt balesetek okai, megelőzésük **Tb.**

Rajz- és képgyűjtemények készítése. Veszélyhelyzetek felismerése az iskola megközelítésekor. Esetelemzések. Dramatikus játékok a helyes magatartásformák begyakorlására.

A település és környéke felszínének jellemző formái, vizei.

A település jellemző természeti formáinak megfigyelése (*síkság, dombok, hegyek, völgyek, patakok, folyók*), elnevezése, felismerése. Természeti értékeinek, szépségének felfedezése.

A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek. A település utcái, házai egykor. A település lakóinak élete régen és most.

Helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek, mondák gyűjtése, olvasása. Helyi hagyományok ápolása.

Év végi ismétlés: 2 óra

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Megfigyeléseiről, tapasztalatairól a tanuló tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján. Tapasztalatait rögzítse tanítói segítséggel. Ismerje fel a tanult jelenségeket rajzról, képről. Ismert témakörben megadott szempont szerint csoportosítson. Legyen képes méréseket végezni, használja helyesen a tanult mértékegységeket.

Használja helyesen a napszakok nevét. Sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben. Nevezze meg az évszakok jellemző időjárási jelenségeit. Mutasson be a tanult élőlények közül egyet, sorolja fel jellemző jegyeit. Tájékozódjon jól saját testén. Ismerje és használja pontosan a helyet, helyzetet jelentő (*előtte, mögötte, között, alatta, fölötte, mellette*) kifejezéseket. Ismerje lakóhelye főbb jellegzetességeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

3. évfolyam

Éves óraszám: 55 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Témakörök, tartalmak

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

A megismerési módszerek alapozása

(folyamatosan)

Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, egyszerű természeti jelenségek felismerése.

Becslések, egyszerű mérések szabvány egységekkel (m, dm, cm, mm; t, kg, g; l, dl, cl, ml, hl; óra, perc, másodperc; °C) tanítói segítséggel. **Fv.**

A tapasztalatok általánosítása.

Ismerkedés a közvetlen tapasztalással nem megszereshető ismeretek forrásaival (gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképek, álló- és mozgóképek). A tapasztalatok kifejezése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel. **IKT.**

Tájékozódás az élettelen természetről 10 óra

A környezetben előforduló anyagok mérhető tulajdonságai.

A változások megfigyelése.

A hőmérséklet változása. Halmazállapot-változások a mindennapi életben.

Az időjárási jelenségek és az anyag tulajdonságainak változása. Fagyás, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás megfigyelése. Az olvadás és az oldódás megkülönböztetése.

Vizsgálódás mágnesekkel. **Kv.**

Éghető és éghetetlen anyagok. Az égés mint veszélyforrás. Veszélyre figyelmeztető jelek, jelzések.

E.

Tájékozódás az élő természetről 15 óra

A növények életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásainak (pl. fény, talaj, időjárás, szennyező anyagok) hatása a növények életére. A növényi élet évszakos ritmusa.

Az állatok életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásainak hatása az állatok életére. Az állatok évszakok szerinti viselkedése.

A növények és állatok kapcsolata, egymásrautaltsága.

Helyes viselkedésünk a természetben.

A tapasztalatok lejegyzése, rendezése tanítói segítséggel. Egyszerű kísérletek megfigyelése és elvégzése. Oksági összefüggések keresése a kísérletek tapasztalatai és a mindennapi tapasztalatok között.

Mérések, méréssorozatok végzése.

Tapasztalatok megjelenítése egyszerű ábrával, rajzzal. Saját korábbi tapasztalatok beépítése. Gyermekenciklopédiák, könyvek használata adott feldolgozási algoritmus segítségével.

Tévémsorok, reklámok és az azokban esetleg előforduló helyes és téves tájékoztatások megfigyelése, elemzése (pl. táplálkozás, gyógymódok).

Megfigyelések, tapasztalatok, mérési eredmények rögzítése írásban önállóan, előzetes megbeszélés után. Mondatok, rövid szövegek igazságtartalmának eldöntése tapasztalatok, megfigyelések alapján. Rövid szóbeli beszámoló a megfigyelésekről, tapasztalatokról. Tapasztalatszerzés a különböző anyagok halmazállapotainak főbb jellemzőiről. A halmazállapot-változás megtapasztalása, feltételeinek előállítás.

Oksági összefüggés keresése a halmazállapot-változás és egyes hétköznapi jelenségek között.

Az anyagok változása, az ennek folyamán megfigyelhető tulajdonságok észrevétele (pl. égés, oldódás, forrás).

Teendők tűz (pl. épülettűz, erdőtüz, ruhatűz) esetén. Önmentési gyakorlat.

A növények változásának folyamatos megfigyelése. Egyszerű kísérletek az életfeltételek bizonyítására.

Különböző állatok viselkedésének, életmódjának, az élőhelyükhöz és más élőlényekhez fűződő kapcsolatainak a megfigyelése a valóságban, valamint álló- és mozgóképeken.

Az ember szerepének tisztázása a környezetében élő

Kv.	más élőlények életfeltételeinek alakításában. Tetteink következményeinek kutatása.
Az ember és egészsége 10 óra	
Testünk mérhető tulajdonságai. Életünk nélkülözhetetlen környezeti feltételeinek vizsgálata. A környezet változásainak hatása életünkre. Egészséges életmód. Helyes napirend. Az egészség és a sport. E.	Az életjelenségek változásainak megfigyelése, mérése. Saját tapasztalatok megbeszélése, összehasonlítása a társakéival.
A betegség tünetei (<i>rossz közérzet, láz, fájdalom, hasmenés, hányás, vérzés</i>). A leggyakoribb fertőző betegségek és megelőzésük. A védőoltások fontossága. Fv.	A magatartási és illemszabályok, valamint a betegségek, balesetek megelőzése közötti oksági összefüggések keresése (<i>pl. kézmosás, zsebkendőhasználat</i>).
A beteglátogatás, betegápolás szabályai. A kuruzslás veszélyei. Fv.	Dramatikus játék során a helyes egészségszokások gyakorlása.
Tájékozódás térben és időben 10 óra	
A tárgyak alaprajza. Kicsinyítés rajzolással.	Egyszerű alaprajzok készítése. Útvonalak berajzolása az alaprajzba. Térképszerű képes ábrázolások, térképvázlat készítése az iskola környékéről.
Útvonalrajzok, térvázlatok, térképszerű ábrázolások ismert terepről. A valóság térképi ábrázolása jelekkel. A négy fő világtáj. Az iránytű. Felszíni formák és vizek	A térképvázlaton útvonalak bejelölése, bejárása. Szimbolikus jelek alkalmazása. Tájékozódás iránytű segítségével.
Közlekedés: A helyi és távolsági közlekedés eszközei. Szabálytudat alakítása. Helyes magatartásformák Helyes és helytelen utazási módok. K.	bemutatása, gyakorlása.
Országismeret 5 óra	
Élet a fővárosban és az ország más vidékein. Hazánk fővárosa Budapest. Magyarország folyói és tavai. Ismerkedés a főváros nevezetes és a gyerekek szempontjából érdekes épületeivel, létesítményeivel, helyeivel. IKT.	Közvetlen vagy közvetett (<i>tv, videó, dia, könyv, könyvtár</i>) tapasztalatszerzés: Duna, Vár, Gellérthegy, Országház, hidak, nagykorút, üzletek, színházak, bábszínház, Állatkert, Margitsziget, közlekedés. Világörökség tagjai.
Lakóhelyismeret: 5 óra	
A lakóhely élete. Régi hagyományok, népviselet megismerése.	

A következő tanévi fejlesztés feltételei

A tanuló írásban rögzítse tapasztalatait, megfigyeléseit, méréseit az előzetesen megbeszélteknek megfelelő módon. Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról. Olvassa le helyesen a hőmérőt. Használja helyesen a tanult mértékegységeket.

Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét. Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot-változásra. Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat. Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját.

Nevezzen meg a környezetéből néhány fontosabb, jellemző élőlényfajt. Sorolja fel az élőlények életfeltételeit. Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek. Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot. Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton. Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével a fő világtájakat. Nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

4. évfolyam

Éves óraszám: 74 óra

Heti óraszám: 2 óra

Témakörök, tartalmak

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

A megismerési módszerek alapozása

(folyamatosan)

Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése, a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető tulajdonságai körében, a folyamatok nyomon követése, következtetések, egyszerű összefüggések felismerése.

Önálló mérés a gyakori szabvány mértékegységek alkalmazásával.

Az ismeretforrások (gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképe, álló és mozgóképek) felhasználása a megismeréshez tanítói segítséggel.

A tapasztalatok rögzítése élőszóban, rajzban, írásban tanítói segítséggel.

Tájékozódás az élettelen természetről 12 óra

Az otthon tisztasága, szennyező forrásai.

Környezetünk tisztasága, szennyezettsége.

A talaj kialakulása, védelme.

A lakóhely levegőjének, vizeinek tisztasága, szennyezettsége. Szennyező források a környezetben, a szennyezés hatása az élőlényekre, az emberre. A megelőzés, a védekezés lehetőségei.

Különválogató hulladékgyűjtés.

A környezet szennyeződése miatt kialakuló veszélyhelyzetek felismerése, az önvédelem lehetőségének megismerése.

Tájékozódás az élő természetről 20 óra

A tanuló környezetében megfigyelhető élőhelyek jellemzői. Az erdő, a füves és vizes élőhelyek néhány gyakori növény- és állatfajának jellemzői (*mérete, testfelépítése, jellemző részei, szervei, táplálkozása, szaporodása, változása, illetve viselkedése, alkalmazkodása*).

A tapasztalatok lejegyzése, rendezése, elemzése tanítói segítséggel. Folyamatos megfigyelés.

Méréssor megtervezése, végzése.

Az egyéni ismeretszerzés megalapozása.

Búvárkodás a könyvtárban. Önálló beszámolók a könyvtári tájékozódás eredményéről.

Összefüggő feleletek tanítói kérdésekre. A jelenségek megfigyelésével, okok keresésével következtetések levonása.

Folyamatos megfigyelések egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz a talaj tisztaságáról.

Talajtípusok vizsgálata. Szemcseméret, vízáteresztő-képesség.

Környezetünkben vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére. A lakóhely levegőtisztaságának megfigyelése. Levegő-, víz-, talajvizsgálat érzékszervekkel és egyszerű vizsgáló eszközökkel (pl. nagyító, szűrőpapír).

A különválogató hulladékgyűjtés jelentőségének felismerése és szükségességének belátása.

A lakóhely környezetében előforduló anyagok összetettségének észrevétele. Kapcsolat keresése az egyes anyagok tulajdonságai és a környezetszennyezés között. Jelenlegi viselkedésünk, szokásaink és azok jövőbeli környezeti hatásai közötti egyszerű összefüggések felismerése.

Egyszerű összefüggések keresése az élőlény élőhelye, életmódja és testfelépítése között. A helyi környezet és az élőlények környezetalakító hatásának vizsgálata. A lakóhelyen megfigyelhető néhány lágú- és fás szárú növény, valamint néhány emlős, madár, gerinctelen állat tulajdonságainak rendszerezett megismerése, ezek

Az ember hatása az élőhelyekre. A természet védelmének fontossága, védett helyi természeti értékek.

táplálékláncba sorolása.

Kv.

Annak észrevétele, hogy jelen cselekedeteink befolyásolják a jövőt. Kapcsolat keresése az ember tevékenysége és a természet veszélyeztetettsége között.

Az ember és egészsége 10 óra

Az ember életkori szakaszai.

A különböző korú emberek szervezetének, életműködéseinek, viselkedésének összehasonlítása.

Megfigyelés, mérés a testen. A mérések rögzítése tanítói segítséggel.

E.

Helyes és helytelen szokásaink. Az egészséget károsító szokások (*dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószerelés*) kialakulása, veszélye, felkészülés az elutasításukra.

Dramatikus játékok az életkorok jellemzőiről, helyes és helytelen szokásainkról. A reklámok elemzése az elérni kívánt hatás és a valóság összevetésével.

A reklámok hatása életmódunkra.

Á. Fv.

Tájékozódás térben és időben 20 óra

A domborzat és a vízrajz ábrázolása a térképen. Különböző domborzatú tájak, legnagyobb folyóink, tavaink felismerése Magyarország domborzati és vízrajzi térképén.

Közvetlen tapasztalatszerzés a lakóhely jellemző felszíni formáiról és felszíni vizeiről. Közvetett tapasztalatszerzés a helyben nem megtapasztalható felszíni formákról és vizekről.

A lakóhely elhelyezése a térképen.

Tájékozódási gyakorlat a lakóhely térképével, iránytűvel (egyszerű tájolóval). Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati térképén. A lakóhely megkeresése Magyarország térképén.

Tájaink képekben.

Magyarország nagytájainak felismerése jellemző képek, leírások alapján.

Utazás megtervezése.

K.

Egyszerű utazás megtervezése menetrend segítségével.

Gyakorlatok a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítására.

A kerékpáros közlekedés szabályai.

Országismeret 10 óra

Hazánk természeti szépségei, kulturális emlékei, értékei képekben. Településtípusok (*város, falu, tanya*).

A lakóhely és környékének természeti és kulturális értékeinek megkeresése a térképen, felismerése képről. Jellemző képek gyűjtése, rendezése.

Népcsoportok, kisebbségek hazánkban. Magyarok a határon túl.

Tájékozódás arról, hogy a magyarokon kívül más népek is élnek határainkon belül, és élnek magyarok határainkon kívül is.

Híres magyarok, hírünk a világban. A lakóhely nevezetes szülöttei.

Híres emberek fennmaradt emlékeinek felkutatása a lakóhely múltjából.

Év végi ismételtes 2 óra

A következő tanévi fejlesztés feltételei

A tanuló keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat. Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon. Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőt, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből. Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket.

Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait. Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket. Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.

Ismerje a domborzat jelölését a térképen. Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén. Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit. Mutassa be a lakóhelyéhez közeli kirándulóhelyek egyikét. Nevezze meg a különbségeket az eltérő településtípusok között. Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket. Nevezze meg a lakóhelyén élő népcsoportokat.

ÉNEK-ZENE

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai zenei nevelés fontos szerepet vállal a gyermekek érzelmi, értelmi, közösségi és jellemnevelésében. A zene örömet ad, lelkesít és megnyugtat. A gazdag érzelmi hatás a beleélés-átélés és a közvetlen cselekvés által színesíti a fantáziát, formálja az ízlést, és a közös kulturális élmény fogékonnyá teszi a gyermekeket más emberek, közösségek és kultúrák befogadására, a hagyományok tovább örökítésére, alapozza a nemzeti azonosságtudatot.

A zene megszeretetéséhez a zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén át vezet az út. Ehhez nélkülözhetetlen a felszabadult alkotó légkör, a közös éneklés és zenehallgatás örömteli megélése, a játékos, a zenei élményt gátló feszültségek feloldása, a jó iskolai környezet, valamint a tanulók pozitív viszonya tanítójukhoz, zeneitanárukhöz. A sokszínű, igényes és céltudatos zenei élmények alakítják az éneklés, az aktív muzsikálás igényét és a zenehallgatási szokásokat.

Az énekhang minden gyermek veleszületett „hangszere”. Ezért az énekes tevékenységek a zenei foglalkozások alapját képezik.

Az éneklés a zenei élmény elsődleges forrása és az ismeretszerzés tapasztalati alapja. A mozgással, táncsal, játékkal egybekötött csoportos éneklés a közös muzsikálás, az egymásra figyélés és a közösségformálás mással alig pótolható lehetőségét kínálja.

A ritmuskészség fejlődése, amely a ritmusjátékok és az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások nyomán gyorsan és látványosan halad, segíti az esztétikus, jól koordinált mozgás, a szép testtartás, a jó légzés, a jó fizikai állóképesség kialakítását, illetve erősödését.

Az éneklési kultúra megalapozása, a szöveg tartalmának megfelelő érzelmek, karakterek zenei kifejezése az előadói készséget gazdagítja.

A néphagyománynak, népszokásoknak, a szűkebb zenei környezet kultúrájának fontos szerepe van a zene megszeretetésében, a zenei anyanyelv megismerésében.

A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A gyermekek csoport előtti éneklése, előadása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A gyermekhangszerek használata fejleszti a hangszínhallást, és kedvet ébreszthet a rendszeres hangszeratanuláshoz.

A zenehallgatás az auditív befogadókészség fejlesztésének eszköze és a gyermeki élményvilág fontos része.

Fejlesztési követelmények

Éneklés

Az énekhangra épülő tanítás első lépése a kifejező „saját hangszer” megformálása, vagyis az éneklési készség fejlesztése és az éneklési kultúra kialakítása. Fejlesztési követelménye a dalok élményből kiinduló, a szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, a csoport egységes, szép közös éneklése helyes légzéssel, értelmes szövegkiejtéssel, helyes artikulációval, pontos dalkezdettel és zárással. Énekes játékok, táncos dallamok előadása mozgással, jó ritmusban, a dalok hangulatának megfelelően. Daléneklés könnyű osztatós kísérettel emlékezetből és kottából. Könnyű kétszólamú művek éneklése.

Improvizáció

A kreativitás és a fantázia fejlesztése az önkifejezés sajátos formáinak megtapasztalása, kipróbálása a megismert zenei kifejező eszközök felhasználásával. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.

Zeneértés

A zeneértő és-érző képesség fejlesztésének eredményeképpen a többször meghallgatott zeneművek felismerése, megnevezése, az emberi hangfajták, hangszerek hangszínének megkülönböztetése, a zenei karakterek különbségének, kifejező erejének felfedezése. A zenehallgatás élményének megtapasztalása.

Zenei hallás és kottaismeret

A zenei hallás fejlesztése a dallamhallás, a ritmusérzék, a tempó- és dinamikaérzék kialakítására irányul tanult dalokon. A hangszínhallás fejlesztése tegye képessé a gyerekeket hangszerek és énekkari szólamok

felismerésére. A belső hallás megalapozása, a zenei memória fejlesztése, a zenei élmény szóbeli, vizuális és mozgásos megfogalmazása a fejlesztő tevékenységrendszer fontos eleme.

A zenei olvasás-írás alapjainak elsajátítása ebben az életkori szakaszban: a tanult dallami és ritmikai elemek felismerésére irányul betűkottáról és kottaképről; ismert dalok szolmizált olvasására és felismerésére kottaképről, kézzelről; valamint a megismert szolmizált hangok éneklésére dalokban, motívumokban, írására a tanult dó-helyekkel.

1. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 1 óra

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés (folyamatos) Dalos játékok mozgással egybekötött, csoportos előadása. Éneklés szöveggel emlékeztető. Ismert dallami fordulatok kézzel éneklése a tanító irányításával. Dalok, mondókák ritmusának hangoztatása. Megfelelő tempóválasztás, tempótartás. Helyes testtartás, levegővétel alkalmazása. Megadott hangmagasság (kezdőhang) felismerése, átvétele.</p>	<p>Magyar népi mondókák. Népi gyermekjátékok. Kis hangterjedelmű magyar népdalok. <i>Ünnepkörök dalai (Anyák napja, mikulás, karácsony).</i> <i>Művészi értékű, komponált gyermekdalok (pl. gyermek és környezete: természeti és emberi környezet témákban).</i></p>
<p>Improvizáció 4 óra Énekes és ritmikus variációs játék, elemi ritmusértékek felhasználásával. Énekes párbeszéd – visszhangjáték (névéneklés).</p>	<p>Dallammodellként: tanult mondókák, gyerekversek, énekes játékok, tanult dallami elemek.</p>
<p>Zenehallgatás 3 óra <i>Különféle hangfajták megfigyelése. Dinamikai ellentétpárok (halk-hangos), alapvető tempókülönbségek (gyors-lassú) összehasonlítása.</i> <i>1-2 perces zenei bemutatás (ismert gyermekdal feldolgozásának) figyelemmel kísérése.</i> <i>Zenei karakterek hallás utáni megfigyelése.</i></p>	<p>Tárgyi, környezeti zajok, zörejek. Énekes anyaghoz kapcsolódó vokális és hangszeres feldolgozások. Karakterdarabok.</p>
<p>Zenei hallás és kottaismeret 27 óra <i>Hangszínhallás fejlesztése:</i> <i>Emberi hangok hallás utáni megkülönböztetése (gyermek- női-férfi);</i> <i>Hangszerek hangjának felismerése(ritmushangszerek, metallofon, furulya, zongora). F.</i></p>	
<p>Tempóval és dinamikával kapcsolatos megfigyelések Az egyenletes lüktetés érzékelése. Tapasztalatok a motívum –és ütem súlyról. A kettes ütem megfigyelése. Elemi ritmusértékek (negyed és szünetjelek, páros nyolcad), ütemvonal, záróvonal, megismerése. Pentaton dallamelemek, szolmizációs szótagok (szó-mi, lá-szó-mi) megismerése.</p>	
<p>Tájékozódás a vonalrendszerben, a tanult pentaton dallamelemek körében a hang, kézzel, betűkotta, hangjegy kapcsolatának megerősítése. Hangok lejegyzése a vonalrendszerben a tanító útmutatásai szerint</p>	
<p>Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá alaphanghoz viszonyított értelmezéssel).</p>	

Év végi ismétlés 3 óra

2. évfolyam

Évi: 37 óra
Heti 1 óra

2. évfolyam

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés (folyamatos) Népi gyermekjátékok, népszokások dramatizált előadása. Ritmusfelletgetős. Ritmuskánonok megszólaltatása csoportos osztásban. Zenei hangsúlyok kifejezése az énekes előadásban. Pentaton dallamok éneklése, tanulása kézjelről.</p>	<p><i>Újabb népi mondókák. Népi gyermekjátékdalok, népszokások. Magyar és rokon népek dalai. Ünnepkörök dalai (farsang, húsvét, iskolai ünnepek). Műdalok (az életkornak megfelelően válogatva).</i></p>
<p>Improvizáció Ritmusfelletgetős. Ritmusosztinató szerkesztése és előadása. Irányított improvizáció a zenei kérdés-felelet formájára. Zenehallgatás 7 óra <i>Újabb zenei együttesek és felismerésük hangzás alapján (gyermekkar; zenekar; szóló hangszer, hegedű) Különböző karakterek, hangmagasságok hallás utáni megfigyelése.</i> F.</p>	<p>Dallammodellként: magyar gyermekdalok, népzenei – műzenei énekes anyag, olvasógyakorlatok.</p> <p>Ünnepkörökhöz tartozó, életkorhoz igazodó szemelvények (vokális, hangszeres). <i>Magyar és rokon népek népzenei felvételei.</i> Gyermekdalok és magyar népzene, feldolgozásokban. Cselekményes zenék.</p>
<p>Zenei hallás és kottairás 27 óra Féltértékű ritmus és szünetjel és az ismétlőjel megismerése. Egyszerű ritmusfelletgetős /osztinató, ritmuskánon; ritmushangszerek használatával egybekötött ritmus gyakorlatok. Pentaton dallamhangok (ré- dó- lá) megismerése (kézjel, betűkotta, hangjegy). A tanult hangkészlet elhelyezése a vonalrendszerben, a pótvonal az ismétlőjel alkalmazása. Olvasógyakorlatok. Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá hanghoz viszonyított értelmezéssel). Lá- és dó-pentaton, átmenő fá- és ti- hangkészletű dallamok. A zenehallgatás tapasztalataira épülő hallási megfigyelések.</p>	

Év végi ismétlés 3 óra

A következő tanévi fejlesztés alapjai

Népi mondókák, népi játékok, népdalok, műdalok tartalom kifejezésre törekvő, csoportos éneklése emlékezetből. Gyerekdalokhoz tartozó játékok ismerete, eljátszása csoportban. Résztétel tanult népszokások dramatikus előadásában. Egyenletes lökötéshez alkalmazkodó éneklés, járás. Dallamotívumok csoportos éneklése szolmizációs kézjelről. Játékos, egyszerű ritmikai és dallami improvizálás.
Vokális és hangszeres hangszínek felismerése. A zenekari előadás és a hangszerszóló megkülönböztetése
Dalritmusok és pentaton relációk olvasása és írása a tanító irányításával a tanult ritmusértékek és hangkészlet körében.

3. évfolyam

Évi: 55 óra
Heti 1,5 óra

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés (folyamatos) Táncos mozgáselemek összekapcsolása énekes gyermekjátékokkal.</p> <p>Alkalmazkodó ritmus szerinti népdaléneklés. Több versszakból álló népdalok előadása emlékezetből. Népdalkánonok csoportos előadása. Kétszólamú ritmusgyakorlatok hangoztatása. Ritmushangszerekkel kísért éneklés. Az eddig tanult zenei kifejezőeszközök alkalmazása a zenei tartalom közvetítésére.</p> <p>Improvizáció 5 óra Játékok a dinamikával, tempóval. Hiányzó ritmus- vagy dallamotívum pótlása, dallam kiegészítés.</p> <p>Zenehallgatás 10 óra <i>Hangulatok, előadásmódok (pl. parlando), karakterisztikus elemek megállapítása.</i> <i>Tartalom és zenei kifejezőeszközök összefüggéseinek megfigyelése a cselekményes zenék hallgatásában.</i> <i>Hangfajták (nőiakar, férfikar), kórustípusok hallás utáni megnevezése.</i></p> <p>Hangszerek hallás utáni megfigyelése (fuvola, kürt, ütődob). F.</p> <p>Zenei hallás és kottaismeret 37 óra Egész értékű hang és szünetjele; önálló nyolcad és szünetjele megismerése. Tapasztalatok a négyes ütemről. Az eddig tanult ritmusok leírása és olvasása, felismerése kottaképről. Új ritmusmotívumok és dallamotívumok leírása tanári irányítással. Kétszólamú ritmusgyakorlatok Felső dó, alsó szó megismerése, kézjele és elhelyezése a vonalrendszerben. Dallamotívumok leírása tanítói segítségadással. Utószolmizálás. Daltanulás kézjelről és betűkottáról.</p> <p>Év végi ismétlés 3 óra</p>	<p><i>Szerepjátszó gyermekjátékok.</i> <i>Magyar népdalok, népszokások dalanyagának bővítése.</i> <i>Nemzetiségi és etnikai kisebbségek dalai; európai gyermekdalok.</i> Ek. <i>Újabb műdalok.</i> <i>Ünnepkörök dalai (regölés, tavaszi népszokások).</i> <i>Iskolai ünnepek újabb dalai.</i> <i>Könnyű kétszólamúság (kánonok).</i></p> <p>Dallammodellként: Olvasógyakorlatok, Magyar népzene, nemzetiségek és etnikumok zenéje, műzene, más népek dalai.</p> <p>Eredeti népzenei felvételek (magyar, kisebbségi és nemzetiségi). Ek. Cselekményes zenék. Nőiakar, férfikar művek. Műzenei szemelvények.</p> <p>Olvasógyakorlatok. Magyar népdalok, nemzetiségek és etnikai csoportok dalai. Életkornak megfelelő műdalok.</p>

A következő tanévi fejlesztés alapjai

Dalok szövegtartalmát, érzelmet kifejező közös éneklése emlékezetből, a tanult tempójelzések és dinamikai jelek alkalmazásával. Azonos dallamhoz (motivikus szerkezetű) befejezés rögtönzése. Beszámolás többször meghallgatott zeneműrészletek - szempontokkal irányított - megfigyeléséből származó tapasztalatokról. A megismert hangszerek és kórustípusok megnevezése hangzásuk felismerése alapján.

Ritmusképletek elrendezése, értelmezése ütemmutató szerint. Megismert dallamrelációk felismerése, éneklése kottaképről.

4. évfolyam

Évi: 37 óra
Heti 1 óra

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés (folyamatos) Fokozatos halkítás-erősítés műzenei példákön, a zenei üzenet kifejezésére. Bicíniumok csoportos előadása. Szolmizált éneklés kézjéről, kottaképről. Ritmusjátékok, ritmusgyakorlatok az eddig tanult ritmusértékekkel és -képletekkel, a tanult ütemformákban (pl. variációk – szaporítás/ritkítás szerkesztése).</p> <p>Improvizáció 5 óra Variációs készség fejlesztése a megismert ritmikai, dallami elemekkel. Rítuskíséret rögtönzése ismert dallamhoz az újonnan tanult ritmusokkal. Mozdulatrögtönzés a zenehallgatáshoz.</p> <p>Zenehallgatás 10 óra A vegyeskar szólamainak megfigyelése, megnevezése a zenehallgatási tapasztalatok megbeszélésekor. Hangszerismeret bővítése(klarinét, cselló). A zeneművekben felismert hangszerek megnevezése. Fokozatos erősítés, halkítás megfigyelése műzenei példákön, alkalmazása énekléskor. F.</p> <p>Zenei hallás és kottaismeret 20 óra Pontozott fél értékű kotta és szünetjel, a 3-as ütem megismerése. Tapasztalatok a váltakozó ütemről. A tanult ritmusképletek felismerése, megnevezése, olvasása kottaképről és írásuk. A fá és a ti hangok megismerése, kézjelük, elhelyezésük a vonalrendszerben. Ismert hangkészletekben kottaolvasás a tanító irányításával. Dallamolvasás az ismert hangokkal. Hétfokú dallamfordulatok kottaképi elhelyezése. Az ismert hangszerek hangjának felismerése zenehallgatás közben, szerepük megfigyelése a zenei kifejezésben, a tapasztalatok közös megbeszélése.</p> <p>Év végi ismétlés 2 óra</p>	<p><i>Újabb magyar népdalok (eltérő stílusrétegből), nemzetiségek és etnikai csoportok dalai. Ek.</i> <i>Európai népdalok.</i> <i>Jeles napok, ünnepkörök dalai (betlehemes játékok).</i> <i>Iskolai ünnepek újabb dalai.</i> <i>Könnyű kétszólamúság (kánonok, bicíniumok).</i> <i>A magyar Himnusz.</i></p> <p><i>Dallammodellként:</i> tanult ritmikai, dallami elemek, olvasógyakorlatok, magyar népdalok és más dallamok, zenehallgatási szemelvények</p> <p>Karművek (a tanult dalanyag énekkari feldolgozásaiból). Népdalfeldolgozások (giusto karakter) a szülőföld dalkincséből. Hangszeres karakterdarabok, műzenei szemelvények.</p> <p>Tanult dalanyag. Öt- és hétfokú olvasógyakorlatok. Zenehallgatási szemelvények.</p>

A továbbhaladás feltételei

Dalok élményből fakadó, érzelmet kifejező egységes, szép, örömteli éneklése. A Himnusz éneklése pontos szöveggel, tiszteletadással. Ritmussor szabad és adott szempontok szerinti rögtönzése (maximum nyolc ütem terjedelemben).
A meghallgatott zenés mesék tartalmának felidézése, a tartalom és a zene összhangjának felismerése.
Zenei karakterdarabok szóbeli jellemzése. Tanult népdalok felismerése zeneművekben, feldolgozásokban.
A tanult ritmusértékek és ritmusképletek felismerése és megszólaltatása kottaképről, hármás ütemben is.
Dalrészletek olvasása és kottába írása tanítói segítséggel.

VIZUÁLIS KULTÚRA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A vizuális nevelés látni és láttatni tanít. Átfogó célja a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata a vizuális *megismerő-, befogadó-, alkotóképesség* fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. Különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. Lehetővé teszi az eligazodást a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban, és személyes alkotói utak bejárására bátorít. Fejleszti a síkbeli, térbeli ábrázoló-, kifejező-, közlő-, alakító-, alkotóképességeket; a gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzéki-tapasztalati birtokbavételére nevel, feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése. A térszemlélet, a forma-, szín-, dinamikai és szerkezeti érzék, az anyagismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre. A megsokszorozódott vizuális hatások, a technikai információk korában a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a kritikus befogadóképesség megalapozása. Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő és -megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia fejlesztésével, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be, segíti a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálását.

Az 1–4. osztályban a vizuális nevelés célja – az érzelmekkel kísért önkifejezés elmélyültségének megőrzése mellett – az egyre céltudatosabb megismerés ösztönzése. A képi gondolkodás fejlesztése, a vizuális képzetkincs bővítése, az érdeklődés ébrentartása érdekében a tantárgy feladata a tanulók vizuális formakészletének gazdagítása, megfigyelőképességük, tér- és időérzékük fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezéssel; szín-, forma- és szerkezeti érzékük alakítása rajzolással, festéssel, mintázással, konstruálással. Az esztétikai érzékenység fejlődését a manuális munka, a látványélmények és a bemutatott műalkotások szolgálják. Az alkotó és befogadó tevékenységek erősítik a szabálytudatot, az akaratot, javítják az önértékelést, a csoportmunka az együttműködési készségeket fejleszti.

A képességek fejlesztése három fő képzési területen folyik. A *kifejezés, képzőművészet* témakör a gyermekek személyes, kifejező-expresszív tevékenységének és az elvárható műelemzési, művészeti ismereteinek leírását tartalmazza. A *vizuális kommunikáció*hoz a vizuális megismerést szolgáló tevékenységek köre és a köznapi, informatív, tudományos képi közlésekkel kapcsolatos tananyag tartozik. A *tárgy- és környezetkultúra* témaköre a használati tárgyakkal, a tárgyalakító művészetekkel és az építészettel kapcsolatos alkotó- és elemzőtevékenységeket tartalmazza. A *vizuális nyelv* a témakörök kifejező elemeit és rendező elveit sorolja fel, a *technikák* fejezete pedig az anyagokra, technikákra, eszközökre, eljárásokra tesz javaslatot.

A tananyag bővülő, spirális elrendezésű, a témakörök és a fő tevékenységi formák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, művelési szintjük emelkedik. A tananyag jellegét tekintve mind a négy évfolyamon gyakorlati, tevékenység-központú. A kerettantervi követelmények a leghatékonyabban a több témakör szempontjait egyesítő komplex feladatokkal teljesíthetők.

Fejlesztési követelmények

Jelenítse meg a tanuló gondolatait, érzéseit, élményeit vizuális nyelvi eszközökkel saját kifejezési céljai szerint és a tanuláshoz szükséges formában. Használja ehhez egyre magasabb szinten a megismert technikákat. Ismerje fel műalkotások, képi közlések, tárgyak életünkben betöltött szerepét. Értelmezze a tankönyveiben és a környezetében található vizuális közlő, eligazító jeleket. Ízlésítéletét indokolja néhány szempont alapján. Becsülje meg a saját és mások munkáját. Szerezzen tapasztalatokat a kultúra és a környezetvédelem fontosságáról. Legyen nyitott az esztétikai élmények iránt. Fedezzen fel különbségeket az értékes és az értéktelen között.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret-és magatartásbeli fejlődés várható a tanulóktól. Ennek tényét kinek-kinek önmaga év eleji szintjéhez, valamint saját korosztálya jellemzőihez viszonyítva ítélniük meg helyesen.

Megismerő-, befogadó képességek

Legyen nyitott a gyermek a látható világ jelenségei és az esztétikai értékekkel kapcsolatos élmények iránt. Alaposan vegyen szemügyre, pontosan figyeljen meg élőlényeket, tárgyakat, képeket, jelenségeket. Őrizzen meg

emlékezetében látványélményeket, könnyedén idézze fel azokat. Vizuális emlékezetére építve végezzen gondolkodási, képzeleti műveleteket (összehasonlítás, elemzés, képzeleti átalakítás). A látványban rejlő jelentést, művészi kifejezést, valamint a közlések tartalmát olvassa, elemezze adott szempontok alapján. Ítéljen meg látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) viszonylatokat. Fedezzen fel lényeges összefüggéseket (külső és belső forma, forma és tartalom, forma és funkció). Fogalmazzon meg ábrázolásbeli és szóbeli magyarázatokat, melyeket erős szubjektív, egyéni látásmód jellemezzen. Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerinti elemzése során mozgósítsa formálódó vizuális, esztétikai, művészeti képzetait.

A látáskultúra fejlődése segítse a gyermeket tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben és a mindennapi életben. Készítse fel az információk áttekinthető, tagolt elrendezésére, az ábrák megértésére és létrehozására. Sajtátsa el a tanuló a vizuális információk formáit és ismerje meg lelőhelyeiket (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókon).

Kreativitás

A vizuális nevelés irányítsa a gyermek figyelmét a látható világ új, érdekes, szép jelenségeire. Képzelőereje az eleven, a konkrét belső képekben, képzetekben való gondolkodásban, valamint képzettársításai könnyedségében, tartalmi gazdagságában és a képi-plasztikai kifejezés, a sík-és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánuljon meg.

Kapjon ösztönzést szokatlan, egyéni megoldások kipróbálására. Ábrázolási jelrendszerében jelenjenek meg árnyalt, egyéni vonások. Kifejezőképessége, expresszivitása mutakozzon meg szubjektív arány-és színkezelésben, fokozásban, kiemelésekben. Kreativitását a konkrét tevékenység motiválja, szükség szerint igényt tartva a tanító segítő közreműködésére is.

Önismeret, önértékelés, önszabályozás

Az alkotó tevékenység jelentsen élményt a gyermeknek, mert így érvényesülhet annak gazdag személyiségfejlesztő hatása (érzelmi gazdagodás, az empátia, az intuíció fejlődése, az önálló ízlés és a belső igényesség megalapozása). Az alkotás öröme tegye képessé munkája kidolgozására. Alkotásait segítségadás mellett elemezze, értékelje, s a társak munkáit is kísérvje figyelemmel.

* * *

A vizuális kultúra tantárgyra jellemző, hogy a fő tevékenységformák kezdettől fogva jelen vannak, a fejlesztés eredményeképpen azonban ezek műveleti szintje fokozatosan emelkedik. A szintemelkedés a *Belépő tevékenységformákban* követhető, a tevékenységeket, ismereteket a *Témakörök, tartalmak*című tantervi egység foglalja magában.

Az egyes évfolyamoknál a *műalkotás elemzés*hez felsorolt alkotások *ajánlások*, melyekből a pedagógiai célnak és a témának megfelelően válogathat a tanító az alábbi szempontok figyelembevételével:

- a példák az egyetemes és a magyar művészettörténet, kiemelkedő műveit mutassák be;
- legyen közöttük - lehetőség szerint - történeti és mai alkotás is;
- a magas művészet példái mellett kerüljenek bemutatásra a magyar népművészet, a nemzetiségek és etnikai csoportok népművészetének alkotásai és a mindennapi környezet tipikus tárgyai, épületei;
- a helyi, a regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat.

1. évfolyam

Éves óraszám: 55 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Belépő tevékenységek

Személyes élmények, látvány, történet kifejezése síkban és térben, rajzolással, festéssel, mintázással. Műalkotások, illusztrációk szemléltetése, megbeszélése. Látványok megfigyelése és értelmezése. Vizuális jelek felismerése, megértése. Tárgyak csoportosítása, rendezgetése, formájuk és rendeltetésük megfigyelése. Tárgykészítés, díszítés, környezetalakító tevékenység.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK	
Kifejezés, képzőművészet 24 óra	
<i>Nyelv</i>	Formák, vonalak és színek használata, megnevezése. Kiemelés mérettel és színnel. IKT. Képi elemek helyének meghatározása és rendezése.
<i>Alkotás</i>	Élmények személyes hangú kifejezése rajzokban, festményekben, szobrokban (pl. emberekhez, állatokhoz, növényekhez kötődő vagy családi, iskolai témák). Kv. E. Kn. Szépirodalmi téma (pl. meseélmény) megjelenítése síkban, térben.
<i>Befogadás</i>	Szemléltetés, beszélgetés a látványról, az ábrázolt tárgyokról, élőlényekről, színekről, formákról, tanulói munkákról és műalkotásokról. Megfigyelés, beszélgetés (lehetőleg eredeti) szoborról, festményről. IKT. Szépirodalmi illusztrációkon a cselekmény és a szereplők jellemzőinek összekapcsolása.
Vizuális kommunikáció 12 óra	
<i>Nyelv</i>	Vonalak és foltok a képeken, ábrákon. A vizuális jelek tulajdonságai. IKT.
<i>Alkotás</i>	Tárgyak, élőlények témába ágyazott ábrázolása legjellemzőbb vonásaik egyéni megragadásával, mozdulatok egyéni megjelenítése síkon és térben. Kv. E. Kn.
<i>Befogadás</i>	Látványok megfigyelése, leírása (formák, arányok, színek, felületek). Elemi térviszonyok megfigyelése (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul). Kn. Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása. Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint (pl. közlekedési jel, kereskedelmi márka). Kn. F.
Tárgy- és környezetkultúra 19 óra	
<i>Nyelv</i>	A természeti és a mesterséges forma. Tárgyak térbeli helyének meghatározása. Kv.
<i>Alkotás</i>	Egyszerű tárgyak (pl. játékok) készítése elképzelés alapján és mintakövetéssel. Díszítés. Kv. E. F.
<i>Befogadás, megismerés</i>	Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása. Kv. IKT: Tárgyak csoportosítása rendeltetésük, nagyságuk, színük, formájuk, anyaguk szerint.
Technikák	
	Ceruza-, filctoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés (ecsettel, újjal), vegyes technikák (pl. kréta és festék keverése). Mintázás agyagból, plasztilinből. Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás (pl. papírból, textilből). Kv. Nyomat készítés (pl. krumplinyomat, frottázs).

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Lásd a 2. évfolyam tananyagában.

2. évfolyam

Éves óraszám: 55 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Belépő tevékenységek

Egyéni élményfeldolgozás. A kifejezőeszközök (vonalak, foltok, színek, felületek, ritmusok, síkbeli és térbeli formák) árnyaltabb alkalmazása. Műalkotások megismerése, alkotók és művek megnevezése. Ábrázolás közvetlen szemléletre támaszkodó emlékezet alapján. Képzetépítés, az egyéni formakincs gazdagítása érzéki-tapasztalati úton, a természet és a mesterséges környezet látványának és emberi gesztusoknak a megfigyelésével. Tárgyformálás, díszítés, a tárgyalakító folyamat, a forma és a rendeltetés viszonyának tapasztalati megismerése.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK	
Kifejezés, képzőművészet 25 óra	
<i>Nyelv</i> Árnyaltabb vizuális minőségek (többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma). Formák, színek szimmetrikus elrendezése, egyensúly. Egyszerű vonal-, folt-, színritmusok.	IKT.
<i>Alkotás</i> Személyes és közös élmények képi-plasztikai feldolgozása. Elképzelt jelenet ábrázolása rajzban, festményben, szoborban. Művészeti élmény (pl. bábszínház) megjelenítése síkban, térben.	Kv. E. Kn. IKT.
<i>Befogadás</i> Egymás munkáinak és műalkotásainak a megfigyelése, az élmény összetevőinek (pl. anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, téma) megbeszélése. A legismertebb festészeti műtípusok (pl. csendélet, portré) megismerése, felismerése. A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összetétele (azonosságok, különbségek). Néhány festmény és szobor alkotójának, a mű címének megnevezése.	E. F.
Vizuális kommunikáció 12 óra	
<i>Nyelv</i> A síkbeli ábrázolás elemei (pontok, vonalak, foltok, színek). A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkitöltők).	IKT.
<i>Alkotás</i> Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján. Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása. Érzés, személy megjelenítése. Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. évszak, időjárás). Saját információközlő jelek létrehozása (pl. a tornaszák, az öltözőszekrény megjelölésére).	Kv. E. Kn.
<i>Befogadás, megismerés</i> Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata (pl. anyag, jellemző forma és szín). Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése (pl. tankönyv ábrái, újságképek, reklámképek). Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása.	F. Kv.
Tárgy- és környezetkultúra 18 óra	
Nyelv Funkcionális és díszítő formálás. A díszítés mintái, elemei.	
<i>Alkotás</i> Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (pl. játékhoz, ünnephez, meséhez). Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése egyénileg (pl. ajándékhoz). Környezetalakító tevékenység.	Kv. E. F.
<i>Befogadás</i> Köznapis és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések. Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata. Közismert tárgyak üzenetének megfejtése.	Kv. IKT.
Technikák	
Ceruza-, filctoll-, golyóstoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés és vegyes technikák. Formálás agyagból, plasztilinből (pl. mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsételés). (Origami jellegű) papírhajtogatás. Papírvágás, ragasztás. Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. papír, termés, levél). Egyszerű báb-készítési technikák (pl. síkbáb, ujjbáb, hengerbáb). Fonás, nemezélés.	Kv.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

1–2. osztályban: *Steindl Imre*: Országház, Thököly vár–Késmárk; *Medgyessy Ferenc*: Anyaság; *Kolozsvári testvérek*: Szt. György szobra; *Kovács Margit*: Szamaras, Sámson dombormű; *Szőnyi István*: Este; *Csontváry Koszka Tivadar*: Mária kútja; *Pablo Picasso*: Maia arcképe; *Ferenczy Noémi*: Noé bárkája–gobelinrészlet; *Népművészet*: Kispaládi parasztház, Cifraszűr, Bölcső, Csengős népi játék.

A következő tanévi fejlesztés alapjai

A tanuló érthetően fejezi ki élményeit, megrajzol egyszerű helyzeteket, változásokat. A képelemeket elrendezi. A színeknek többféle árnyalatát is használja. Megold mintaképzési, sorolási feladatokat. Elkészít egyszerű tárgyakat. Felismeri a különbségeket a használati és a dísz tárgy között. Megnevez néhány, sokszor megfigyelt műalkotást.

A vizuális képességek fejlettségének színvonala nem akadály a továbbhaladásnak.

3. évfolyam

Éves óraszám: 55 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Belépő tevékenységek

Formák, szín- és tónusárnyalatok megfigyelése, kompozíció, ritmus tudatosabb megválasztása. Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban. Műalkotás vizsgálata adott szempont szerint. Műfajok (festészet, szobrászat) és műtípusok (pl. tájkép, életkép) ismerete, műélmény megfogalmazása. Nézetek alkalmazása a térábrázolásban. Tárgyábrázolás megfigyelés alapján. Mozgásábrázolás, változás fázisainak rögzítése. Ábra és üzenet kapcsolatának vizsgálata. Térkép, alaprajz megértése. Önálló tárgykészítés adott rendeltetésnek megfelelően. Mai és régi tárgyak formájának, funkciójának összevetése. A lakóhely egy jelentős emlékének, közgyűjteményének megismerése. Könyvtárhasználat.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK	
Kifejezés, képzőművészet 27 óra	
<i>Nyelv</i> Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonya. Vonal-, folt-, forma- és színritmusok. A képmező. Komponálás különböző formákban (pl. álló, fekvő téglalapon). Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei.	IKT.
<i>Alkotás</i> Egyéni és közös élmények (pl. szépirodalmi) feldolgozása, színben, rajzban, plasztikában. Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások a téma feldolgozásában. Események, történetek ábrázolása egy képben és képsorozatokban (pl. útinapló).	Kv. E. Kn.
<i>Befogadás</i> Műalkotás olvasása, összehasonlítása szempontok szerint; a műélmény megfogalmazása. Képzőművészeti műfajok (pl. festészet) és műtípusok (pl. tájkép) jellemzőinek elemzése. Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete. Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.	IKT. Kv. E.
Vizuális kommunikáció 13 óra	
<i>Nyelv</i> A jellemző nézet és a forma jelölése, a körülhatároló vonal. A folt a felület betöltésének eszköze. A folt mint a forma jele (pl. árnykép).	IKT.

Alkotás	
Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből. Elképzelt tér ábrázolása felülnézetből (<i>pl. várkastély</i>), esetleg makettjének közös elkészítése.	Kv.
Konkrét útvonal megrajzolása emlékezetből.	Kn.
Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal.	
Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal.	E.
Befogadás	
A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének elmondása.	Kv.
Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása (sík jellegű és tömörszerű forma).	
Tárgy jellemző nézete, a látvány és az ábra megfeleltetése.	
Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel.	IKT.
Történet sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján (<i>pl. képregény</i>).	
Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jel és a jelentés viszonya.	
Tárgy- és környezetkultúra 16 óra	
Nyelv	
A használati tárgyak megjelenése, jelentése, ennek kifejezőeszközei (alak, szín, anyag).	F.
Alkotás	
Funkciónak megfelelő egyszerű tárgy készítése (<i>pl. játékok, bábok, edények, taneszközök</i>).	Kv. E.
Csomagolás készítése minta után és egyéni elképzelés alapján (<i>papírból, textiltől</i>).	Kn.
Az egyszerű tárgyalakító folyamat végigvitele: ötlet (gondolati terv), elkészítés, kipróbálás.	
Környezetalakító tevékenység (<i>pl. díszletkészítés</i>).	Kn.
Befogadás	
A rendeltetés (tartalom) és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, a jelen és a múlt néhány tárgya és a lakóhely jellegzetes építményei kapcsán.	
A tárgyalakítás, a konstruálás lépései, a funkcionális és anyagszerű formaképzés.	
Építmények összehasonlítása megadott szempontok (<i>pl. rendeltetés</i>) alapján.	
Az alaprajz fogalmának megismerése, értelmezése.	
Technikák	
Rajzolás rosttollal, krétával, ceruzával. Viaszkarc.	
Festés temperával, vízfestékekkel, krétával, vegyes technikával.	
A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból szabásminták alapján, díszítés nyomhagyással. Különböző tárgy- és anyagnyomatok, kollázs technikák.	
Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, montázs).	
Konstruálás modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak).	
Műalkotás-technikák: akvarell, olajfestmény, kő-, agyag-, bronzszobor.	

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, mai lakóház külső és belső képe; Árva vára; *Pollack Mihály*: Nemzeti Múzeum; *Schaár Erzsébet*: Kirakat; *Constantin Meunier*: Teherhordó munkás; *Ferenczy Béni*: Játsszó fiúk; *Albrecht Dürer*: Nyúl, Önarckép – ezüstvessző rajz, Hónapok – Berry herceg óraskönyvéből; *Eugène Delacroix*: Villámtól megriadt ló; *Paul Cézanne*: Csenedélet; *Ferenczy Károly*: Festőnö; *Fényes Adolf*: Testvérek; *Vaszilij Kandinszkij*: Festmény három folttal; *Bálint Endre*: Vándorlegény útrakél Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella.

A következő tanévi fejlesztés alapjai

A tanuló jellegzetes formákat képes ábrázolni. Visszaadja a színeket. Magyarázó rajzokat készít szövegekhez, előkészítés után rendeltetészerű tárgyat konstruál. Megérti egyszerű magyarázó rajzok, ábrák értelmét, fotók, illusztrációk, reklámképek üzenetét. Megfogalmazza műélményét, megnevezi a többször megfigyelt műveket és alkotójukat. Felismeri és megnevezi lakóhelyének néhány nevezetes épületét, szobrát. A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért fejlettségi szintje nem akadályozhatja meg.

4. évfolyam

Éves óraszám: 55 óra

Heti óraszám: 1,5 óra

Belépő tevékenységek

Ellentétek megjelenítése, hangsúlyozás kiemeléssel. Vizuális nyelvi elemek árnyalt alkalmazása, tudatos komponálás. A gondolat, hangulat kifejezéséhez az eszköz megválasztása: a formák, foltok, tömegek elrendezése. Műalkotások hatása, témája és technikája közötti összefüggés jellemzőinek felismerése. Képzőművészeti műfajok rendszerezése, népművészeti tárgyak megismerése. A térábrázolás új eleme a közvetlen megfigyelésen alapuló forma- és színtanulmány, a takarás megfigyelése, a dinamikus mozgásábrázolás. Nézetrajzok, útvonalrajzok, térképek készítése. Tárgykészítés adott elvárásnak megfelelően. Tárgyelemzés, épületelemzés az anyag, a rendeltetés és forma kapcsolatának feltárásával.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK	
Kifejezés, képzőművészet 27 óra	
<i>Nyelv</i>	
Ellentétek, színkontraszt, vonalkontraszt. A színek hangulati hatása.	IKT.
Kiemelés forma- és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal.	
Komponálás, egyensúly és feszültség, szimmetria és aszimmetria.	
Alkotás	
Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkon és térben.	
Élmények, emlékek, gondolatok és történetek feldolgozása közös alkotásokban (pl. <i>illusztrációban, képsorozatban, szoborkompozícióban</i>).	Kv.
Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.	
<i>Befogadás</i>	
Képzőművészeti alkotások ismertetése: téma, kompozíció, hatás értelmezése.	
Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői (pl. <i>vallásos, életkép, illusztráció, lovas szobor</i>).	
Festmény, grafika és szobor szerzője, címe, műfaja, technikája, műtípusa.	
Egy közeli kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes szobrainak, épületeinek megismerése. Könyvtári munka, a múzeumok szerepe.	Kn.
Vizuális kommunikáció 12 óra	
<i>Nyelv</i>	
A formák és színek közlési szándéknak megfelelő elrendezése a képmezőben, illetve a térben.	IKT.
Foltok és tömegek mint a testesség hangsúlyozásának eszközei.	
A vázoló vonalak, a körvonal, vonalrendszerek, szerkesztett és szabadkézi vonalak.	
A sötét-világos, hideg-meleg színkontrasztok figyelemfelhívó jellege.	
<i>Alkotás</i>	
Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés).	
Megtapasztalt folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása (pl. <i>egy növény élete</i>).	Kv. E. F.
Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése.	Kn.
Jelalkotás forma-, vonal- és színredukcióval.	
<i>Befogadás</i>	
Térkifejezési módok: nézőpont jelölése, takarás, feljebb-lejjebb helyezés. A felülnézet.	Kn.
Magyarázó rajzok, folyamatábrák, funkciója; olvasásuk, üzenetük értelmezése.	Kv. Kn.
Sík- és térformák geometriai és hangulati jellemzői.	IKT.
Színismeretek összefoglaló áttekintése.	
Ábra és látvány kapcsolatának elemzése.	
Tárgy- és környezetkultúra 16 óra	
<i>Nyelv</i>	
A tárgyakat használó (fogyasztó) egyéni stílusa, formajegyei.	
A rendeltetés, az anyag, a forma és a méret összehangolása, célnak megfelelő megválasztása.	
Az épület külső kifejezőeszközei (méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely).	
<i>Alkotás</i>	
Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatnak megfelelő elkészítése.	F.
Egyszerű tárgy, épület modellezése (pl. jármű).	Kn. Kv.
Környezetalkotó tevékenység (pl. kiállítás rendezés).	
<i>Befogadás</i>	
Köznapi és ünnepi tárgy elemzése a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma szempontjából.	

Épülettípusok (pl. középület) elemzése a rendeltetés (pl. iskola) és a forma szerint. A helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények rendeltetése, anyaga.	Kv.
Technikák	
Az előző években már tanult technikák újabb technológiai változatai. Kollázs és montázs. Fonás (pl. madzagszövés), gyöngyfüzés. Textil-, drót- és papírplasztikák és tárgykonstrukciók. Művészeti technikák (pl. egyedi rajz, olajfestés, kőfaragás, agyagmunkák).	Kv.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!

Magyar koronázási jelvények; Hősök tere, Vajdahunyad vára; *Ligeti Miklós*: Anonymus; *Ferenczy Béni*: Bem érem; *Götz János*: Szarvas; *Cseh László*: Táncolók; *Michelangelo*: Ádám teremtése; *Ferenczy Károly*: Október; *Fényes Adolf*: Babfejtők; *Kosztai József*: Tányértörölgető; *Wagner Sándor*: Dugovics Titusz; *Glatz Oszkár*: Birkózók; *Makovecz Imre*: Sárospataki Művelődési Ház; mai lakóház belső és külső képe; *Népművészet*: kerített ház – Pityerszer; Botpaládi ház, faragott, festett, oromzatos ház – Hegyhátszentpéter; hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, kapatisztító, kunsági gyapjúhímzés, hímes tojás, mézeseskalácsbáb, aratókorsó, tálak, Miskakancsó.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló gyakorlott a tanult vizuális nyelvi és kompozíciós készsége használatában. Élményeinek kifejezéséhez önállóan választja meg a megoldást. Motívumai változatosak. Megjelenít egyszerű mozdulatokat. Részt vesz a műalkotások és környezete vizuális üzeneteinek közös elemzésében, önállóan is megfogalmazza véleményét, tetszésítéletét indokolja. Felismeri a képzőművészet több műtípusát. A gyakran megfigyelt és elemzett művek címét és alkotóját megnevezi. Felkeresi a lakóhelyén vagy annak környékén található múzeumot vagy néprajzi gyűjteményt. Ott irányított megfigyeléseket végez. A könyvtár zenei témájú könyveit, művészeti albumait felhasználja feladatmegoldásaihoz.

Adott modelleket értelmesen ábrázol megfigyelés után, jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Felismeri a nézetek összefüggéseit, és fel is vázolja ezeket. Alapvető színismereteit felhasználja alkotásaihoz. Egyszerű képi közléseket alkot és megért.

Ötletesen és egyre önállóbban készíti el a különféle rendeltetésű tárgyakat. Felismer és megnevez kapcsolatokat az elemzett tárgyak, eszközök, épületek formája és funkciója között. Alkotó tevékenysége során alkalmazza a tanult technikákat és ábrázolási módokat. Gyakorlott az egyszerű, eszköz nélküli vagy kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.

A tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg vizuális képességei fejlettségének aktuális színvonala.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

1-4. évfolyam

Célok és feladatok

A technika és életvitel tantárgy a világ tapasztalati megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszerettetéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

A technika és életvitel tantárgy olyan ismereteket ad, képességeket, készségeket és beállítódásokat alakít ki, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól.

Célja az, hogy segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotó tevékenységben egyaránt. Konkrét problémahelyzetekből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

A kisiskolás korosztály technikai nevelése a technikai műveltség alapozását, a kézügyesség fejlesztését és a mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátítását, begyakorlását foglalja magában. A technikai műveltség alapozása gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzését, megfelelő technikai szemléletmód formálását jelenti.

A tantárgy oktatásában a manualitás központi helyet foglal el, a játékos kézügyességet fejlesztő célok dominálnak.

A kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek-és ifjúkor a legalkalmasabb, nem feledkezhetünk meg arról, hogy később már nem pótolhatók az itt elkövetett mulasztások.

Az életviteli ismeretek körébe tartoznak a háztartásban, az egészségnevelés, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a gazdálkodás, és a szolgáltatások területei. Az életvitelhez sorolhatók a helyes közlekedés, és a közlekedési szabályok ismeretei is.

A technika és életvitel tantárgy a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be.

Tanításának feladata, hogy optimális feltételeket teremtsen a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, anyagvizsgálati tapasztalatok szerzéséhez érzékszervi tapasztalással, összefüggések felismeréséhez az anyagok és a belőlük készült tárgyak között. Gyakoroltassa az anyagfeldolgozás alaplépéseinek alkalmazását. Tájékoztasson az anyagokhoz kötődő mesterségekről és szakmákról.

Tegye lehetővé az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai értékeinek, a szerkezet és a forma kapcsolatának felismerését, az épített környezet anyagainak és szerkezeteinek tapasztalati megismerését.

Gyakoroltassa a becslést, a mérést, a egymás mellé rendezést, a méretazonosság megállapítását, az önálló tervezést és kivitelezést az építésben és a tárgyalakításban. Tervek, elképzelések rajzi megjelenítését egyéni elképzelés szerint, egyszerű makett elemzését és készítését terv alapján, a munkaeszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatát.

Ismertesse meg a szárazföldi, a vízi és légi közlekedés kialakulásának történetét. Készítsen fel a városi, országúti, vasúti, vízi és légi közlekedés szerepének átlátására és használatára eszközeinek bemutatásával, szabályainak megismertetésével és gyakoroltatásával. Gyakoroltassa a kerékpározást forgalomtól elzárt területen, ne csak tanítsa meg, hanem teremtsen is feltételeket a kerékpáros közlekedés szabályainak, valamint az utazással kapcsolatos illemszabályoknak az alkalmazására.

Az egészséges táplálkozás, öltözködés és napirend elemi ismereteinek és szokásainak elsajátítását, az egyszerű házimunkákban való részvételre való felkészítést az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenységek keretében szervezi meg, és a balesetmentes szabadidőtöltés és játék tanításával is segíti az egészséges életmód és életvezetés megalapozását, a környezetkímélő és a természet szeretetére épülő magatartásformák és szokások kialakítását.

Fejlesztési követelmények

/ Feladatok és tevékenységformák /

1. A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az ember életében, haszna és veszélyei.

Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés.

Szabálykövető magatartás a közvetlen mesterséges környezetben.

A közvetlen környezet birtokbavétele a tapasztalati megismerés és annak élvezete, az élő és élettelen anyaggal végzett tevékenység élménye.

2. Az alkotás folyamata, a gyakorlati problémafelismerési és problémamegoldó folyamat részei.

Problémafelismerés

Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma felismerése és megértése segítséggel. A technikai probléma megfogalmazása.

Tervezés

A megoldáshoz vezető út kitalálása, megtervezése.

Kommunikáció: a terv megjelenítése szóban, írásban, rajzban, anyagban.

A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

A munka megszervezése és kivitelezése

A konstruáláshoz, kivitelezéshez szükséges terv megértése (szövegértés, rajzolvasás, mintakövetés). Egyszerű megoldás kiválasztása és megvalósítása.

Alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközzel. Az anyagalakítás örömforrásként való megélése.

A tevékenység és az eredmény értékelése

Az elemi alkotó-, kritikai (önértékelő), megfigyelő-, ítélő és kommunikációs képességek működtetése az alkotó- és elemzőmunka folyamatában.

Munkavégzési és tanulási szokások

Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás.

3. Általános képességek és készségek fejlesztése

Kognitív képességek és készségek:

A szükségletek és lehetőségek felismerése, belátás (összefüggés - felismerés); problémafelismerés és megoldás (kreativitás), rendszerezés; tervezési képesség (térérzékelés, ábraolvasás); alkotóképesség; konstruáló képesség (modellalkotó képesség); tájékozódó, helyzetfelismerési képesség, kommunikatív képesség.

Pszichomotoros képességek és készségek:

Kivitelezés; kombinatív képesség; önellenőrzés, utánzás; kiválasztás; mozgáskoordináció; helyzetváltoztatás; helyzetfelismerés.

Személyes képességek és készségek

Az önismeret, az önfejlesztés, az önkiszolgálás, az önellátás képessége; önvédelmi képesség (baleset megelőzés, közlekedés); kitartás; céltudatosság; szervezés, kezdeményezés, akaraterő.

Szociális képességek és készségek

Felelősségtudat, felelősségvállalás, kötelességtudat; segítőkészség; alkalmazkodás, együttműködés; kapcsolatteremtés.

3. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 1 óra

Belépő tevékenységformák

Tartalmak

Anyagok

Ismerkedés a természetes anyagokkal, például agyag, fa, termések, levelek, szalma, nád, és a feldolgozott (átalakított) anyagokkal, például papír, fonal, textília.

Az anyagok tulajdonságainak vizsgálata érzékszervekkel.

A természetes és a mesterséges környezet anyagai. A lakás, az iskola, a játszótér tárgyai és anyagai.

A természetes és a feldolgozott (átalakított) anyagok.

Kv. F

Az anyag felhasználása. Kézművesség 33 óra

Összefüggések felismerése érzékszervi tapasztalással az anyagok tulajdonságai és a belőlük készíthető tárgyak között, az anyagok alakítása során. Például anyag gyúrása, lapítása, gömbölyítése, formázása; a fa tördelése, csiszolása, ragasztása; a papír tépése,

A természetes és a feldolgozott (átalakított) anyagok tulajdonságai.

Az eszközök és szerszámok rendeltetésszerű és balesetmentes használata.

Az anyagokhoz kötődő mesterségek és szakmák.

sodrása, nyírása, hajtogatása; a fonal sodrása, csomózása, bojtolása. Kézműves szakmák jellemzőinek megfigyelése, például fazekas, kosárfonó.

Mérés 2 óra

Becslés, mérés, egymás mellé rendezés, méretazonosság megállapítása, méretre alakítás.

Á. F. Kv. IKT.

Körvonalrajz, alaprajz

Építés

Építés, alkotás minta, fénykép, látszati rajz vagy egyéni elképzelés alapján.

Építés síkban és térben.

Kv. E. F.

Közlekedési ismeretek 2 óra

A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése.

A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása.

A gyalogos közlekedés szabályai. A biztonságos tömegközlekedés.

Kn. Ek. IKT. Tb. Á.

Életvitel - háztartástan

Házimunkák megfigyelése, a munkamegosztás jelentőségének és módjának felismerése a családban, rajzos napirend készítése.

Az egészséges ételek és ruházat kiválasztása, és indoklása.

Házimunkák, munkamegosztás.

Az egészséges táplálkozás és öltözködés.

Kv. E. F. Á. Ek.

Fogalmak

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk: természetes és feldolgozott (átalakított) anyagok, alak, alakíthatóság, képlékeny, kemény, simaság, gömbölyű, hengeres, lapított, nyomott, tömbszerű, érdes, hajlékony, sodrott, tépett, hajtogatott, vonalszerű, lapszerű, merev.

Építés: építmény, építőelem, alaprajz, körvonalrajz, méret, magasság, mélység, szélesség, távolság, terv.

Közlekedési ismeretek: gyalogos közlekedés, közlekedési szabályok, gyalogátkelőhely, járda, járdaszegély, jel, jelzés, jelzőlámpa, zebra, tömegközlekedés.

Életvitel, háztartástan: házimunkák, munkamegosztás, egészséges táplálkozás, egészséges öltözködés.

4. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 1 óra

Belépő tevékenységformák

Tartalmak

Ember és környezete 4 óra

Az évszakok és az időjárási elemeinek (pl. napsütés, derült idő, eső, havazás, szél) felismerése és tulajdonságaik bemutatása. A lakóhely szűkebb földrajzi környezetének bemutatása. A környezet káros hatásainak felismerése és a védekezés módjainak felsorolása (pl. öltözködés, kunyhóépítés, házépítés). A természetes és az ember alkotta környezet megkülönböztetése, jellemzőik elmondása.

Védekezés a környezet kellemetlen hatásai ellen. A természetes és mesterséges környezet. A lakóhely és a lakótér. Az ember természetátalakító munkája.

Kv. E. Á.

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk 24 óra

A képlékeny anyagok megmunkálása, a henger- és a kúpforma összehasonlítása. Természetes anyagokból

Az anyagok vizsgálata, anyag-tulajdonságok. Az anyagok alakítása, célszerű és takarékos

játékkészítés utánzással, majd önállóan, egyéni elképzelés alapján.

A fához kötődő mesterségek megfigyelése (fafaragó, faesztergályos).

A papírgyártás folyamatának megismerése. Különböző papírfajták megismerése anyagvizsgálat és megmunkálás során.

A fonal és a textília tulajdonságainak vizsgálata érzékszervi tapasztalással.

Csomózások, hurkolások, sodrások, fonások, nemezélés alkalmazása játékkészítés közben. Kézi varrás gyakorlása.

anyagfelhasználás. Mesterségek, gyártási folyamat. A helyes eszköz és szerszámhasználat.

Á. F. Kv. IKT.

Mérés 1 óra

A becslés és a méretmegadás gyakorlása. Körvonalrajzok készítése.

A mérés szerepe a technikában. Látszati rajz, vázlatrajz. A kicsinyítés és a nagyítás szükségessége, jellemzői, eljárásai.

Tervezés, építés 2 óra

Építés térben egyéni elképzelés alapján építőelemekből. Makettek építése látszati rajzok alapján.

A makett. Az elrendezés, az esztétikum és az egyensúly szerepe.

Kv. E. F.

Közlekedési ismeretek 3 óra

A veszélyhelyzetek felismerése, elemzése és elkerülésük módjainak megbeszélése, modellezése.

A közlekedési eszközök használati szabályainak értelmezése, alkalmazásuk gyakorlása.

A tömegközlekedési eszközök használatának gyakorlása.

A biztonságos közlekedés. A forgalomirányítás szerepe a közlekedés biztonságában. A forgalomirányítás jelzései. Jelzőtáblák, jelzőlámpák, gyalogátkelőhelyek. Vasúti átjáró, sorompó, fénysorompó.

Az utazásról. Viteldíj.

A mozgólépcső használata. A biztonsági sáv szerepe a balesetek elkerülésében.

Kn. Ek. IKT. Tb. Á.

Életvitel, háztartástan 3 óra

Az otthoni és az iskolai környezet és tevékenységek jellemzőinek összevetése. Az osztályterem díszítése.

A ház körüli (otthoni) teendőkből való részvétel, lehetőségeinek gyűjtése, a teendők megbeszélése. A házimunkákban való szerepváltás elmondása.

A házimunkák veszélyforrásainak elemzése, a megelőzés lehetőségeinek megbeszélése.

Az egészséges táplálkozás, a helyes és a helytelen étkezési szabályok bemutatása, értelmezése.

A takarékossgal kapcsolatos tapasztalatok gyűjtése.

Az iskola közelében lévő szolgáltató egységek felkeresése és megismerése. (például: posta, fodrászat, bevásárló helyek).

A házimunkák fajtái.

A házimunkák veszélyforrásai.

Az egészséges táplálkozás ismeretei.

A takarékoság fontossága.

Szolgáltatások.

Kv. E. F. Á. Ek.

Fogalmak

Ember és környezete: lakóhely, lakótér, természetes környezet, mesterséges környezet.

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználásuk: alapanyag, anyag - átalakítás, anyagtakarékosság, hengerforma, kúpforma, fafaragó, faesztergályos, papírgyártás, nyersanyag, termék, csomózás, hurkolás, sodrás, fonás, nemezélés.

Tervezés, építés: látszati rajz, vázlatrajz, méret, makett.

Közlekedési ismeretek: forgalomirányítás, átjáró, biztonsági sáv, fénysorompó, jelzőlámpa, jelzőtábla, sorompó, mozgólépcső.

Életvitel, háztartástan: háztartás, házimunkák veszélyforrásai, helyes étkezés, helytelen étkezés, takarékoság, szolgáltatás.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az ember természetátalakító munkájával kapcsolatos tapasztalatokból példák sorolása (lakóhely és lakótér). Az megfigyelt anyagok vizsgált tulajdonságainak felismerése, megnevezése konkrét tárgyakon. A tulajdonságokkal kapcsolatos tapasztalatok felhasználása a megmunkálás során. Az elvégzendő munkákhoz szükséges eszközök és szerszámok biztos, balesetmentes használata. Látszati rajz, vázlatrajz készítése. A rajzelemek helyes alkalmazása. Egyszerű modell tervezése és építése. A biztonságos gyalogos közlekedés szabályainak ismerete. A háztartás ismert feladatainak és veszélyforrásainak megnevezése, védelmi stratégiák ismertetése. Példák sorolása az egészséges táplálkozásról és annak fontosságáról az ember életében. A takarékoság lehetőségének felismerése egyszerű problémaszituációban.

5. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 1 óra

Belépő tevékenységek

Tartalmak

Az ember és környezete 4 óra

A környezet tárgyainak anyagai és eredetük megismerése.

Élővilág és tárgyi környezet. A biológiai élőhelyek hasznosítható anyagai. A hasznosítható élettelen anyagok.

Kv. E. F.

Anyagok megmunkálása, felhasználása 22 óra

Természetes anyagok (fa és a természet kincsei), és feldolgozott (átalakított) anyagok (papír, fonal, textil) vizsgálata, alakítása. A szerkezet, tulajdonság, funkció összefüggéseinek felfedezése a tárgyalakításban. Az előkészítő, alakító és kiegészítő műveletek elvégzése.

Tárgy készítése, saját ötletek megvalósítása, a funkció, forma és esztétikum együttes figyelembevételével.

Darabolás, hegyezés, faragás (rovásfaragás), papírhajtogatás, karcolás, vágás, fonás, szövés, kézi varrás gyakorlása konkrét feladatokban.

A szükséges szerszámok és eszközök balesetmentes használatának gyakorlása.

Fához kötődő mesterségek megismerése, például ács, asztalos.

Az anyagok vizsgálata. Az anyag látható szerkezete. Formálhatóság és terhelhetőség.

Az anyagok átalakítása. A szerkezet, a tulajdonság és a funkció összefüggése. A népművészet hagyományaihoz kapcsolódó tárgyalakítás, mintakövetéssel. Fához kötődő mesterségek.

Á. F. Kv. IKT.

Tervezés, építés 3 óra

Az építészet történeti fejlődésének tanulmányozása. Egyszerű épület makettek irányított és önálló tervezése, építése. A népi építészettel kapcsolatos tapasztalatok felhasználása tervező és építő feladatokban.

Építészet fejlődése.

Népi építészet.

Építés térben.

A lakás szerkezete.

Az emberi alkotással létrehozott belső terek esztétikája.

Kv. E. F. Ek.

Mérés, műszaki ábrázolás 2 óra

A mérési eredmények feljegyzése.

A méretek leolvasása a rajzokról. A rajz és a tárgy

Mérés centiméter pontossággal. Mérési eredmények.

A méretmegadás elemei.

Rajzolás.

megfeleltetése. Ismerkedés a méretmegadás elemeivel. Alaprajz. Alaprajzkészítés.

Közlekedési ismeretek 2 óra

A közlekedési eszközök használatának szabályai, ezek ismerete és gyakorlása. A biztonságos közlekedés gyakorlása tömegközlekedési eszközök használatával. A kerékpáros közlekedés gyakorlása.

A közlekedés kialakulása, a kerék szerepének fontossága. Városi tömegközlekedés. Kerékpáros közlekedés. Utazás vasúton. Közlekedésbiztonság.

Kn. Ek. IKT. Tb. Á.

Életvitel, háztartástan 4 óra

A háztartást megkönnyítő eszközök megismerése és használatuk gyakorlása.

Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység algoritmusának bemutatása. A háztartási balesetek veszélyeinek felismerése és megelőzési módjuk bemutatása konkrét helyzetekben.

A korszerű táplálkozás szabályainak értelmezése. A testápolás alapvető szabályainak alkalmazása helyzetgyakorlatokban Példák gyűjtése a helyes idő-, anyag - és pénzbeosztásra. A zsebpénz felhasználásának és megtakarításának megtervezése. A telefon használatának gyakorlása.

Háztartási eszközök és biztonságos használatuk. Testápolás. Egészséges táplálkozás. Lakóhelyi szolgáltatások.

A zsebpénz.

Takarékosság, gazdálkodás, megtakarítás.

Kv. E. F. Á. Ek.

Fogalmak

Ember és környezete: élőhely, élővilág, tárgyi környezet.

Anyagok megmunkálása, felhasználása: formálhatóság, terhelhetőség, előkészítő műveletek, alakító műveletek, kiegészítő műveletek, rovásfaragás, ács, asztalos.

Tervezés, építés: építőanyagok, építkezés sorrendje, a lakás szerkezete, belső tér, település, népi építészet, méretmegadás elemei.

Közlekedési ismeretek: közlekedés, a kerék, közlekedésbiztonság, a kerékpár, közlekedési eszközök.

Életvitel, háztartástan: háztartási eszközök, napirend, testápolás, zsebpénz, takarékoskodás, gazdálkodás.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az élő és a tárgyi környezet kapcsolatának megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása feladathelyzetben. Az anyag, a szerkezet, a forma, a funkció és az esztétikum összefüggéseinek érvényesítése a tárgykészítés folyamán. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat. Egyszerű makett irányított tervezése és elkészítése. Egyszerű ábra olvasása és értelmezése. Mérés centiméter pontossággal. A biztonságos gyalogos közlekedés és tömegközlekedési eszközhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása szituációs játékokban. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység bemutatása társaknak.

6. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 1 óra

Belépő tevékenységek

Tartalmak

Az ember és környezete 4 óra

Természetes és mesterséges környezet szempontokkal irányított megfigyelése.

Épített környezet, korszerű építmények: épületek, utak, alagutak, hidak, felüljárók, toronyházak, tornyok.

A technikai érdekességek, természeti "találmányok" megfigyelése, bemutatása.

A városi és falusi élet összehasonlítása, vélemény megfogalmazása a tapasztalatokról.

Anyagok megmunkálása, felhasználása 20 óra

Természetes és feldolgozott (átalakított) anyagok csoportosítása. Az anyagvizsgálatok elemi módszerének megismerése (fa és a természet kincsei, fém, fonal, textília, műanyag) és alkalmazása feladathelyzetben.

Az alapanyagok célszerű kiválasztása és a legkevesebb hulladékra törekvés a munkafolyamatokban.

A technológiai lépések alkalmazása, önálló tervezés és kivitelezés.

A problémamegoldó döntések rövid indoklása.

Kv. E. F.

Az anyagok csoportosítása. Az anyagok vizsgálata. Az anyagok átalakítása (feldolgozása).

Az alapanyag, a résztermék, a termék, a hulladék és a melléktermék fogalma. Cserélhetőség, szabvány. Hagyományos technológiák a ház körül és a kézművességben.

Á. F. Kv. IKT.

Tervezés, építés

A feladat elképzelése, megoldási tervek készítése. A forma, a funkció és a méret közötti összefüggések megállapítása és felhasználása a tervezés során. A műveleti sor önálló megalkotása és végrehajtása.

A cél megfogalmazása: a rendeltetés, a célszerűség, a szerkezet, a tulajdonságok és a forma összhangja.

Kv. E. F. Ek.

Mérés, műszaki ábrázolás 2 óra

A mérés és a rajzeszközök használatának gyakorlása. A tárgy jellemzése alaprajz és vázlatrajz alapján. Rajzolás gyakorlása.

Alaprajz és nézet.

Nézeti ábrázolás, nézetrajz.

Épített környezet 4 óra

Egyszerű makettek készítése és a kész munka összehasonlítása a tervekkel.

A terv funkcionális és formai megfelelésének megállapítása.

Az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai követelményei. A szerkezet és a forma kapcsolata. Az elrendezés szabályai. Működőképesség és esztétikum. A szín, a forma és a harmónia hatása a közérzetre.

F. Ek. E.

Közlekedési ismeretek 3 óra

A tömegközlekedési szabályok értelmezése, alkalmazása szituációs játékokban. A kerékpáros közlekedés gyakorlása, táblák, lámpák, útburkolati jelek megismerése.

Szabálykövető magatartás gyakorlása élethelyzetekben.

A modern közlekedés eszközei. Szárazföldi, vízi és légi közlekedés.

Helyi és távolsági közlekedés.

Kn. Ek. IKT. Tb. Á.

Életvitel, háztartástan 4 óra

Egyszerű háztartási munkák bemutatása. Megoldásmódok keresése az idővel való gazdálkodás bemutatására.

A munkaterület tisztán tartása, rendszereteket fejlesztő gyakorlatok.

Az egészséges és kultúrált étkezés szabályainak bemutatása, megbeszélés, alkalmazása.

Szabadidős programok összeállítása. A takarékosággal kapcsolatos példák felismerése, gyűjtése. .

A szolgáltatások használata, például telefonos tudakozó, mentők, tűzoltók, rendőrség, pályaudvarok hívása.

Háztartási munkák. Kultúrált, egészséges étkezés.

Balesetmentes szabadidőtöltés és játék.

Öltözködési szabályok. Takarékoság

A magatartás esztétikuma.

Értékrend alakítása.

A lakásból elérhető legfontosabb szolgáltatások.

Fogalmak

Ember és környezete: épített környezet, korszerű építmények, technikai érdekességek.

Anyagok megmunkálása, felhasználása: cserélhetőség, hulladék, melléktermék, műanyag, résztermék, szabvány, szerkezeti anyagok, technológia, termék.

Tervezés, építés: cél, célszerűség, esztétikum, műveleti sor, rendeltetés, stabilitás, termék, terv, nézet, nézeti ábrázolás, elrendezés, harmónia.

Közlekedési ismeretek: helyi közlekedés, irányítási rendszer, szárazföldi közlekedés, távolsági közlekedés, vízi közlekedés, légi közlekedés.

Életvitel, háztartástan: háztartási munka, tervszerűség, időbeosztás, tisztaság, rendszeret, kultúrált étkezés, szabadidő, öltözködési szabályok, takarékoság, legfontosabb segélyhívószámok.

A továbbhaladás feltételei

Épített környezet, korszerű építmények megnevezése. Az anyagfeldolgozás általános jellemzőinek bemutatása. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete és használata. A technológiai lépések helyes alkalmazása konkrét feladatokban. Az anyagok takarékos és célszerű felhasználása a munkadarab elkészítésekor. Önálló tervezés és kivitelezés az építésben és a tárgyalakításban. A tervek és elképzelések rajzi megjelenítése. Egyszerű makett készítése és elemzése a terv alapján. A közlekedés szabályainak felhasználása problémahelyzetek megoldásához, elemzéséhez. A kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete. Kultúrált közlekedési magatartás modellezése szituációs játékokban, helyzetgyakorlatokban. Beszámoló egyszerű háztartási munkák elvégzéséről. A takarékoság fontosságának és lehetőségének felismerése konkrét helyzetekben. Időjáráshoz, évszakhoz, napszakhoz, alkalomhoz kapcsolódó életviteli szokások értelmezése, indoklása.

OSZTÁLYFŐNÖKI

3 8. évfolyam

Minden gyakorló pedagógus tudja, hogy az osztályfőnökkel való személyes kapcsolatra a tanulóknak szükségük van. Ez egy olyan sajátos kapcsolat, ami mind a tanuló, mind a tanár számára lehetőséget teremt a problémák "ember közeli" megbeszélésére. Valóban nem lehet szigorú kötelmekkel előírni, hogy mikor és miről beszéljessenek. Még is segítség lehet egy tanterv, mert irányt mutat a tanárnak, hogy - ha éppen nincs fontosabb aktuális feladat- mik azok az életkori sajátosságoknak megfelelő témák, gondok, problémák amiket esetleg nem is fogalmaznak meg maguknak a tanulók, de amelyek az erkölcsi, érzelmi, értelmi, intellektuális nevelésükből nem maradhatnak ki. Lehetséges, hogy ezek a témák csak közvetett módon jelennek meg a gyakorlatban, de ha az adott tanulócsoport számára ezek csak így közvetíthetők, akkor ezt az osztályfőnök tudja szervezni, vezetni, irányítani.

Ezek alapján az **osztályfőnöki órák céljai és feladatai:**

- Ismeretközlés.
- A máshol tanultak integrálása.
- A szelekciós képesség kialakítása a tanulóknál.
- A tanulók önismeretének fejlesztésén keresztül a társismeret és az emberi kapcsolatok megismertetése.
- Alapfokú társadalomismeret elsajátíttatása
- Az érzelmek "átélésére" és feldolgozására való képességfejlesztése.
- Tudatos önalakítás, szociálisképességek kialakítása.
- Egészséges életmódra nevelés.
- Az alapvető erkölcsi normarendszer kialakítása.
- Közösség alakítással felkészítés a közösségi létre és szerepekre.

Évfolyamonként ugyanezek a célok és feladatok állnak alapvetően a középpontban, kiegészülve az életkornak és a tanulócsoport fejlettségi szintének, érdeklődésének megfelelő sajátos témákkal.

Az osztályfőnöki munka jellegéből következik, hogy a **továbbhaladás nincs feltételhez kötve**, ezért nem kötődik semmiféle teljesítményhez.

Szükséges taneszközök 3-8. évfolyam:

Tankönyv, tanári kézikönyvek, írásvetítő, fóliaszorozatok, diasorozatok, tv és video megfelelő, feldolgozható ismereteket hordozó kazettákkal.

Lelki egészségtan megfelelő kötetek és más ajánlott szakirodalom...

3. évfolyam 37 (Heti +1 óra)

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
<p>Létezem 4 óra</p> <p>Ek. Tb.</p>	<p>Ki vagyok? Hol élek? Hová tartozom? Milyen vagyok? Milyen szeretnék lenni? Egy barát, barátnő. Együtt jobb, mint külön. Ismeretek, tevékenységek, viselkedés: Helyem a világban, a családban, az iskolában. Ismerjük meg tulajdonságainkat! Tudjunk barátkozni. Valamennyien egymásra vagyunk utalva. A jó szándék és a jó cselekedet az egyik legalapvetőbb emberi tulajdonság.</p>
<p>Nem jó az embernek egyedül 4 óra</p> <p>Tb. Á. Ek.</p>	<p>Bocsánatkérés, megbocsátás. Kellemetlenségek. Viselkedési szabályok. Szelesség, jó modor. Ismeretek, tevékenységek, viselkedés: Bocsánatkérés felületesen, udvarias-ságból és komolyan. Tudjunk bocsánatot kérni és megbocsátani. Mi a helyes reagálás a kellemetlenségekre. Helyes magatartással csökkenthetjük vagy elkerülhetjük a kellemetlenségeket. Alkalmazzuk az udvarias viselkedés szabályait.</p>
<p>A közösségben az ember, a család 6 óra</p> <p>Á. Tb.</p>	<p>Jó, ha szeretnek. Kit könnyű szeretni? Szófogadó gyerekek. A jutalom. Jót tenni nem mindig könnyű. Bűn, büntetés. Az édesanya. Az édesapa. A testvéri szeretet. A nagyszülők. Ismeretek, tevékenységek, viselkedés: Mit kell tenni, hogy szeressenek? Kinek kell szót fogadni és kinek nem? A lelkiismeret jutalma öröm. A bűn következménye a büntetés.</p>
<p>A közösségek 4 óra</p> <p>Kv. Ek.</p>	<p>Sokfélék vagyunk. A Föld gyermekei. Segítsünk másokon! A család helyéről és szerepéről. A rokonság. Ismeretek, tevékenységek, viselkedés: Milyen fajta emberek élnek a Földön? Segítenünk kell a kisebbeken, gyengéken, betegeken, szegényeken. A szegény országok éhezőin is segíteni kell.</p>
<p>Egészséges ember 4 óra Fv.</p>	<p>A helyes napirend, étrend. Táplálkozási szokások.</p>

	Egészséget károsító szokások.
Aktuális témák feldolgozása 15 óra	Névadonk. Aradi vértanúk. Okt. 23. Mikulás. A Föld napja. Tanulmányi és szorgalmi helyzet értékelése. Önértékelés. Balesetvédelem. Tűzvédelem. Házi rend

4. évfolyam 37 (Heti +1 óra)

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
<p>Létezem 6 óra</p> <p>Kv.</p>	<p>Állatvilág, állatvédelem. Állatok világnapja. A természet védelme. A víz az élet alapja. Gondolsz te is a környezetedre? Tágabb hazánk a Föld. Szűkebb hazánk. A Föld napja.</p> <p>Ismeretek, tevékenység, viselkedés: Védenünk kell az állatok életét, nem szabad értelmetlen fájdalmat okozni nekik. Szükségünk van a természetre, nem szabad pusztítani. Nagy érték a víz, a levegő és az erdő. Séta az erdőben (vagy a parkban)</p>
<p>Közösségben az ember 10 óra</p> <p>Ek. Tb. Á. E.</p>	<p>Őszinteség és hazugság. Szép beszéd. Tanuljunk az állatmesékből. A csend ereje. Ép testben ép lélek. Egy napom. Öröm. Elégedettség.</p> <p>Ismeretek, tevékenységek, viselkedés: Őszintének kell lenni. Ne használjunk csúnya szavakat! Érthetően beszéljünk! Az irigység és az önzés. Felelősek vagyunk egymásért és magunkért. A csend teret ad gondolatainknak. A nap rendje. Mozogjunk sokat! Pihenésre és játékokra is szükségünk van.</p>
<p>A közösségek, család 8 óra</p>	<p>Családi ünnepeink. Az anyák napja. Nemzeti ünnepeink: március 15. És október 23. Aradi vértanúk. Karácsony és húsvét. Ismeretek, tevékenységek, viselkedés: Mit köszönhetek az édesanyámnak? Miért vannak nemzeti ünnepeink? Vallási és családi ünnepek: karácsony, húsvét.</p>
<p>Egészséges ember 3 óra</p>	<p>Az egészséges életmód szabályai. Egészséget károsító szokások. Balesetveszélyek a háztartásban.</p>
<p>Aktuális témák feldolgozása 10 óra</p>	<p>Tanulmányi és szorgalmi helyzet. Önértékelés. Házirend, balesetvédelem, tűzvédelem.</p>

Tánc 1-4. évfolyam

Célok és feladatok

A tánc, a dal, a játék, a szokások aktivitást igényelnek, hozzájárulnak a gyermekek kreatív nevelésének megvalósításához. Ezek a tevékenységek kezdeményezőkézségükre, találékonyságukra, önállóságukra is jó hatással vannak. A tánc tanítás célja a művészi élménnyel párosuló megismerés, a táncelemek egyszerű formáinak megismerése. A tánc alkotó folyamat, melyben a gyermekeknek lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére, miközben másokkal is kapcsolatba kerülnek. A megtanult figurákra és elemekre emlékezve saját variációkat állíthatnak össze, amiket a társasági életben is alkalmazni tudnak. A táncoktatással párhuzamosan a néphagyományok, népi játékok tanításának célja a nemzeti azonosságtudat megalapozása, elmélyítése elsősorban a helyi hagyományok ápolásával. A játéknak a szabálytudat kialakításában is komoly szerepe van, mely a közösségi viselkedés fontos eleme. Alkalmas arra, hogy a gyermek megtanuljon kapcsolatokat kialakítani a többiekkel. Segít önértékelésük kialakításában is.

A tantárgy feladata:

- A táncos műveltség alapjainak elsajátítása során a különböző tánc típusok megismerésével alapozza meg az egy-egy vidékre jellemző táncstílust.
- A gyermekek érezzék meg a magyar tánc sajátosságát, a rögtönzöttséget.
- Tánc hagyományunk megőrzése élményt adjon, nyújtson lehetőséget az újraalkotáshoz.
- A tánc tanulás a mozgásvágy kielégítése mellett alapozza meg a jó fizikai képességek kialakításához szükséges erőt, állóképességet, akaratot.
- Járuljon hozzá a helyes testtartás alkalmazásához.
- A táncok gyakorlásával a tanulók érjenek el magabiztosságot, könnyedséget, a mozgás eleganciáját.
- A tanulók váljanak érzékennyé a partner egyéni táncértelmezésére, a zenében és a mozgásban a közös öröm megtalálására és kifejezésére.
- A ritmusérzék fejlesztése, szoros összhangban a tanult táncok, folyamatok ritmikai igényével.
- A játékok tanítása nyújtson tartalmas és kellemes szórakozást, élményt, az együttlét, az együttjátszás örömét.
- A népszokásokkal való ismerkedés bővítése a tanulók kultúrtörténeti ismereteit, segítse elő olyan tanulói magatartás kialakulását, melynek lényeges eleme a hagyományőrzés, a népi kultúra, a nemzeti értékeink megbecsülése.

Szükséges taneszközök 1-4. évfolyam

Magnó, erősítő, videomagnó, televízió, hangkazetták (eredeti népzene, tánc házi zene), videokazetták (koreográfiák, népszokások), kézikönyvtár (népzenei, néptáncos és néprajzi kötetekkel).

A tánchoz megfelelő terem: jól szellőztethető, mozgásra alkalmas térrel. Lány- és fiúöltöző, lehetőség szerint zuhanyzó.

Szakmai anyagok

Kazetták:

Motívumfűzés hangzó melléklete

Hangfelvételek néptánc oktatáshoz (Bácska, Dél-Alföld, Dunántúl, Rábaköz, Mezőség Szatmár, Szék, Székelyföld)

Videokazetták:

Motívumfűzések video melléklete

Játékfűzések video melléklete

Hónapsoroló (Televideo)

Ajánlott szakirodalom:

Dömötör Tekla: Magyar népszokások

Budapest, Corvina Kiadó

Foltin Jolán-Tarján Katalin: Játék és tánc az óvodában

Foltin-Karczagi-Neuwirt-Salamon: Játék és tánc az iskolában 1-4 osztály

(kötetei: 1. Motívumfűzés, 2. Játékfűzés, 3. Tanmenet)

Karácsony Molnár Erika-Tátrai zsuzsa: Jeles napok, ünnepi szokások

Budapest, Planétás Kiadó

Kerényi György: Magyar énekes népszokások

Budapest, Gondolat Kiadó

Gertrude Krombholz-Astrid Leis-Haase: Társastáncok

Budapest, Planétás Kiadó

Lázás Katalin: Népi játékok

Budapest, Planétás Kiadó

Magyar néprajz VI. Népzene-néptánc-népi játék

Budapest, Akadémia Kiadó

Magyar népzene tára I. Gyerekjátékok

Budapest, Akadémia Kiadó

Magyar népzene tára II. jeles napok

Budapest, Akadémia Kiadó

1. évfolyam 37 óra (Heti 1 óra)

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
<p>Hagyomány játécai és táncai 33 óra</p> <p>E. Ek.</p>	<p>Az óvodából hozott játékok ismétlő gyakorlása (vonulás, párcserélős, kiszámolós játékok). A mozgásügyesség és a mozgáskészség megfigyelése.</p> <p>Új játékok: párválasztó körjátékok, leánykérő játékok, vonulások</p> <p>Motivika: egyes csárdás jobbra-balra, negyedértékű sarokemelgetés, höcögő, kettes csárdás, előre-bújás kapu alatt, dobogó lépés előre és hátra. A motívumok összefűzése.</p> <p>Boldogi gyermekjátékok.</p>
<p>Ünnepi szertartások, rituális játékok 4 óra IKT.</p>	<p>Luca napja, Karácsony, Vízkereszt, A farsang kezdetéhez kapcsolódó szokások.</p>

Alapkövetelmények, feladatok

A tanuló

- Legyen képes az egyenletes lüktetés visszaadására járással, tapsal.
- Tudjon zenére, énekre ritmikus mozgást végezni
- Megadott ritmusra, mondókára (hangra, tapsra, dobogásra, zenére) legyen képes társaival együttmozogni,
- Tudja a tanult motívumokat, játékokat, játékfűzéseket,

- Ismerje a Luca-nap jelentését, a karácsonyhoz és a farsang kezdetéhez kapcsolódó szokásokat

2.évfolyam 37 óra (Heti 1 óra)

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
A hagyomány játékaik és táncai: (31 óra) E. Ek.	Párválasztó körjátékok, ügyességi és erőjátékok, fogócskák Új játékok: vonulós (Kőketánc, Csivirintem), leánykérő játékok (Járom az új váromat), párválasztó, körjátékok. A tanult motívumok felelevenítése, kapuzárás, tovahaladó csárdás, csárdás sarokemelgetővel. Kétlépéses csárdás, ingó lépés Új motívumok: egyszerű cifra változatok tanulása, ugrós motívumok körben a párban. Főnt hangsúlyos rida körben, irányváltással, tempóváltással. Lengő változatok tanulása. Ugrós motívumok összekapcsolása. A motívumokra épülő etűd megtanulása. Boldogi gyermekjátékok
Ünnepi szertartások, rituális játékok (6 óra) IKT.	Luca-nap, farsangi énekes játékok -"gyermeklagzi"

Alapkövetelmények, feladatok:

- Az egyszerű, begyakorolt feladatok ismerete, összekötése önállóan is.
- A játékokban, motívumokban gyakorolt fogásmódok ismerete.
- A párral való táncolás, együttmozgás.
- A tanult tánclépések kísérete ritmushangszerekkel
- Ismerje a farsanghoz kapcsolódó szokásokat.

3.évfolyam 37 óra (Heti 1 óra)

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
A hagyomány játékaik és táncai: (32 óra) E. Ek. IKT.	A tanult játékok ismétlése Új játékok előkészítése: mezőföldi leányjátékok, játékfűzés összeállítás. Motivika: mezőföldi leánytánc motívumainak megtanulása. Kanásztánc motívumok, rábaközi dus motívumok. Boldogi gyermekjátékok.
Ünnepi szertartások, rituális játékok (5 óra) IKT.	Betlehemes játék. Vízkereszt. Kiszézés.

Alapkövetelmények, feladatok:

- A hangulatnak megfelelő előadásmód.
- A mezőföldi motívumanyag ismerete, a kapcsolódó játékok előadása.
- A helyi hagyományból kiválasztott anyag előadása.
- A betlehemes játék kiosztott szerep szerinti megtanulása.
- A vízkereszt jelentése és a hagyomány ismerete.
- A kiszézés hagyományának ismerete.

4.évfolyam 37 óra (Heti 1 óra)

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
A hagyomány játécai és táncai: (232 óra) E. Ek. IKT.	A tanult játékok gyakorlása, játékfűzések a gyermekek kívánsága szerint. A játékok jellegének megfigyeltetése. A játékok szerepe a hagyományban. Új motívumok: a dél-alföldi ugrós koreográfiából (légbokázó cífrával, kirúgós cifra, futó-kiugrós cifra, haladó bokázó) a dél-alföldi csárdás motívumaiból, a somogyi karikázóból. Nyíló és csukódó kör, két koncentrikus körben bújások, kapuzás. Rábaközi verbunk. Boldogi gyermekjátékok.
Ünnepi szertartások, rituális játékok (5 óra) Kv. IKT.	Válogatás a téli ünnepek kör tanult anyagából. Karácsonyi köszöntő. A tavaszünnep játécai. Májfaállítás.

Alapkövetelmények, feladatok:

A tanuló

- Ismerje a tanult játékfűzéseket
- A dél-alföldi és a somogyi motívumok közös eltáncolásában tudjon alkalmazkodni a választott tempóhoz és ritmushoz, rábaközi verbunk eltáncolása,
- A kiválasztott szokás bemutatásában legyen képes a szerepének megfelelő előadásra,
- Legyen képes egyszerű ritmusképlet visszaadására tapssal, dobogással.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az anyanyelvi és irodalmi nevelés megérteni, beszélni, írni, gondolkodni tanít, ezzel valamennyi tárgy tanulását segíti. Egyik alapvető célja és feladata a jövőben tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás (szövegértés, szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. Emellett a diákok az iskoláztatás e négy évében igen nagy lépést tesznek/tehetnek a szociális érésben, önmagukra eszmélésben, kortársaik megismerésében, környezetük összefüggéseinek megértésében. E szakasz alapozza meg viszonyukat a nemzeti kultúrához, melyen keresztül átélhetik a magyar nyelv és a magyar kultúra elválaszthatatlanságát. Ebben az összefüggésben az irodalmi nevelésnek kitüntetett célja az olvasási kedv felkeltése. Ehhez kapcsolódik, hogy tudatosítania kell az irodalom fontosságát, szerepét a tartalmas emberi élet kialakításában, ki kell jelölnie a helyét a mindennapi életben a sokféle egyéb, részben társművészeti (pl. a film), részben szórakoztató-ismeretterjesztő, tömegkommunikációs médium között. Egyben meg kell alapoznia azokat a képességeket, amelyek lehetővé teszik az irodalmi alkotások élményszerű, tudatos befogadását.

A tanítás a szellemi, érzelmi érésnek ebben a korszakában a beszélgetések és olvasmányok révén tartalmakkal tölti föl a diákok érzelmi kapcsolatok iránti igényét, átélhetik a szolidaritás, az együttműködés érzését és élményét is. A nyelv- és irodalomtanítás tehát bátorító, önbizalmat növelő, ezzel is az önismeretet elősegítő nevelés; a játékoság, az alkotóképesség fejlesztő támogatása, az életkorra jellemző érdeklődés, kíváncsiság kielégítése és irányítása az olvasás, az önművelés felé – mind ezt szolgálja. Sok lehetőséget nyújtanak tantárgyaink a kritikus gondolkodás fejlesztésére: problémamegoldó és a fogalmi gondolkodásra, a térben és időben való tájékozódásra, az ellentétek, a párhuzamok, az ok-okozati viszonyok feltárására.

A magyar nyelv és irodalom tanítása az 5–8. évfolyamban egységes kerettantervi anyagra – a belépő tevékenységformákban és a témakörökben – egymásra épül. De a két szakasz több vonatkozásban el is tér egymástól.

Az 5–6. évfolyam folytatja és továbbfejleszti a korábbi iskolafokon kialakult szóbeli és írásbeli képességeket: a beszédértést, a szóbeli önkifejezést, a szóbeli és az írásos szövegműfajok megértését, az írást, a sokirányú kreativitást. Az 5–6. évfolyam irodalmi és nem irodalmi szövegek feldolgozásával bevezeti a gyermeket az anyanyelv életének, a magyar nyelv használatának megértését elősegítő rendszerébe olyan módon is, hogy megismerteti a magyar irodalom néhány összetettebb emberi kapcsolatok megjelenítő, nagyobb lélegzetű klasszikus művével. Ezáltal építi tovább a gyermek társas nyelvhasználati, fogalmi gondolkodásbeli, érzelmi, ízlésbeli, erkölcsi műveltségét.

A 7–8. évfolyam a legtöbb esetben már a következő iskolafokozat tanulmányaira készít elő. A művelődés szokásai és alapszerkezete ebben az életszakaszban alakulnak ki. Mind a nyelvi, mind az irodalmi nevelés feladata a diákok érzelmi, szociális és intellektuális érésének támogatása: a nyelvhasználati, a grammatikai, a jelentéstani témák és az irodalmi olvasmányok módját adnak erre. A fölkesztésnek elő kell segítenie mind az irodalmi kifejezésformák sajátosságainak befogadását, az irodalmi műveltséghez tartozó tudás elsajátítását, mind a saját régió, a lakóhely kulturális értékeinek megbecsülését, az esztétikai jellemzők fölfedezését a mindennapokban, a tárgyi és az emberi környezetben. Fontos feladat az önálló olvasmányválasztás előkészítése, megalapozása, sokféle irodalmi forma megismertetése a diákokkal, illetve annak tudatosítása, hogy az egyéb médiumok (pl. a televízió, videó stb.) nem feltétlenül jelentenek vetélytársat az olvasásnak, illetve sok tekintetben nem képesek pótolni azt.

Fejlesztési követelmények

A kulturált nyelvi magatartásra való fölkesztés a magyar nyelvi és irodalmi nevelés alapkövetelménye. A kulturált nyelvi magatartás föltételezi a szituációhoz, a címzethez, a témához való rugalmas alkalmazkodást, a figyelmet a másik ember beszédének gondolati, értelmi tartalmára, az együttműködés képességét a partnerekkel. Fokozatosan bővülő követelmény a szóhasználat a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása. A kommunikációs nevelés célja, hogy a tanulóknál kialakuljon a különféle beszédműfajok felfogásának és alkalmazásának, a konfliktusok fölismerésének és megítélésének képessége, az életkorban elvárható kritikus magatartás a manipulációs szándékokkal szemben. Hozzá tartozik ehhez a kommunikáció lényegének és tényezőinek megértése, az író, a mű és az olvasó viszonyának mint sajátos kommunikációnak felfogása. A fejlesztés

része az életkornak megfelelő tájékozottság a médiumok szerepéről az egyén és a társadalom életében, valamint a leggyakoribb tömegkommunikációs műfajok kifejezőmódjának ismerete.

A szövegértés fejlesztése szóban és olvasott formában az iskolai képzés szintjeinek megfelelően az eredményes tanulás és önképzés feltétele. A kellő mélységű írott szövegértés az alapja az életkornak megfelelő tempójú, minél teljesebb megértést biztosító olvasás. A szövegértéssel szorosan összefügg a nyelvi eszközök és a jelentés kapcsolatának megfigyelése, felfogása, a különféle tartalmú és rendeltetésű, a mindennapi életben és az iskolai tanulmányokban előforduló élőszóbeli és írott szövegek szerkezetének, jelentésrétegeinek fokozódó önállóságú értelmezése. Ehhez elengedhetetlen az aktív és passzív szókinccs folyamatos gazdagodása, az alapvető helyesírási szabályok készségszintű alkalmazása.

A szó- és írásbeli szövegalkotás képességének folyamatos fejlesztése kiemelkedően fontos feladat. Ez magában foglalja a köznyelvi normához alkalmazkodó szabatos kifejezőmód kialakításán kívül a képzelet, az önkifejezés, az egyéni stílus bátorítását. Az elsajátítandó műfajok köre a hétköznapi történetmondástól az olvasónaplóig, az érvelő fogalmazásig, a szóbeli feleletől a kiselőadásig terjed. Mindez többféle képesség együttes meglétét kívánja meg: élőszóban a helyes hangképzést, beszédlevegzést, a szöveg- és mondatfonetikai eszközök biztonságos használatát, írásban pedig a tanulási igényeknek megfelelő íráskészséget, rendezett, olvasható írást.

A tanulási képesség fejlesztése, az ismeretfeldolgozási technikák megtanítása valamennyi tantárgy együttes feladata, de jelentős szerepet kell vállalnia ebben a magyar nyelv és irodalom tanításának is. Például olyan szövegfeldolgozó eljárások megismertetésével, mint a lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiegészítés, jártasság a verbális és vizuális információ együttes kezelésében. A szellemi munka technikájának elsajátításához szorosan kapcsolódik a könyvtári munka megismertetése, tapasztalatszerzés a segédkönyvek, szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában, ismeretek az anyaggyűjtés és -rendezés módszeréről, a forrásfeldolgozás és az idézés etikai és formai követelményeiről. A könyvtári gyakorlatnak ki kell terjednie a modern technológián alapuló információhordozókra is. A tanulási képesség fejlesztésének fontos állomása a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozása, illetve az ezek módszerébe való fokozatos bevezetés is.

A magyar nyelv életének és rendszerének ismerete és ennek révén a tudatos nyelvszemlélet fokozatos kialakítása kiemelkedő feladata az anyanyelvi nevelésnek. Ebben a képzési szakaszban meghatározó a leíró nyelvtani ismeretek megszilárdítása, kezdetben a fölismerés és megnevezés, majd a fogalmi meghatározás szintjén, valamint a nyelv rendszerére vonatkozó tudás önálló, biztonságos alkalmazásának fejlesztése mind az írásbeli, mind a szóbeli megnyilatkozásokban. A jól elsajátított leíró nyelvtani ismeretek adják a nyelvhelyességi kérdésekben való tudatos döntésnek és a helyesírási biztonságnak az alapját. Az irodalmi művek feldolgozásában feladat annak megláttatása, hogy a mű jelentése, hatása, szépsége és a nyelvi kifejezőmód szoros kapcsolatban áll egymással. A grammatikai, jelentéstani ismeretek nemcsak az egyéni nyelvhasználat igényesebbé tételét, az irodalmi művek jobb megértését szolgálják, hanem segítik az idegen nyelvek tanulását is. Az eredményes nyelvi ismeretnyújtásnak együtt kell járnia a nyelvszemlélet gazdagodásával: a magyar nyelv sajátosságainak, szépségének fölismerésével, értékeinek megőrzésére vállalt felelősséggel.

Az irodalomoktatás legfőbb célja az olvasóvá nevelés. Ennek feltétele, hogy az irodalmi olvasmányok élményt, örömet, szórakozást nyújtsanak ahhoz a fölismeréshez, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrása. Az irodalomértés alapvető feltétele a szövegelemző eljárásokban való tájékozottságon kívül annak belátása is, hogy az irodalmi jelentés a szövegből, illetve a mű és az olvasó érzelmi, gondolati kapcsolatából bontható ki. Az olvasott művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok alkalmasak arra, hogy fogékonnyá tegyék a 10–14 éves diákokat érzelmeik és életpasztaik gazdagítására, erkölcsi ítéletalkotásra, lehetőséget adjanak a véleményalkotásra és -nyilvánításra. Az irodalomolvasás motivációját megerősítheti a diákok aktuális életproblémáival rokon kérdéseket tárgyaló művek közös értelmezése, megvitatása.

Az irodalmi műveltség része a klasszikus és kortárs magyar irodalom különféle epikai, lírai, drámai műveinek változatos feladathelyzetekben való feldolgozása, esztétikai jellemzőik tudatosítása; az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése különféle műfajokban, más művészeti ágakban. Az irodalmi művek jobb megértésének és a kommunikációs képességek fejlődésének fontos terepe a drámajáték, a dramatizálás, színdarabok előadása. Az irodalmi műveltség magában foglalja az ítéletalkotás képességét a népszerű irodalom szerepéről, értékéről, sajátos eszközeiről is. Az irodalmi nevelés célja, hogy fölkeltsse a tanulóban az önálló olvasmányválasztás igényét, a tárgyalt művekről önálló véleményalkotásra buzdítsa őket és a művekkel kapcsolatos érzelmeik, gondolatai olyan megfogalmazására, amely a személyes élmény kifejezésének és az elméleti ismeretek felhasználásának képességét egyaránt bizonyítja.

5. évfolyam

Évi : 148 óra

Heti: 4 óra

Belépő tevékenységformák

7. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás

A mindennapi érintkezés kommunikációs helyzeteinek, szereplőinek, tényezőinek és szóhasználatának megfigyelése, néhány szempont szerinti értékelése – a korábban elsajátított ismeretek felidézésével.

A hangzás és a testbeszéd jeleinek megfigyelése a beszédtársak megnyilatkozásaiban és a képi, mozgóképi megjelenítésben.

Szituációs játékok az udvarias nyelvi viselkedés formáinak gyakorlására.

Helyzetgyakorlatok: a helyes beszédlégzés és hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás. A szavak, a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása a beszédhelyzetnek megfelelően.

Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról (különböző elbeszélő szerepében, mesei és valóságos helyzetekről, önállóan vagy megadott témák, motívumok alapján).

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Gyakorlatok az életkorban elvárható tempójú, folyamatos hangos és néma olvasás fejlesztésére, különböző témájú művek fölkészülés utáni értelmes felolvasása.

Memoriterek kifejező előadása.

A szöveg megértésének bizonyítása a mondatfonetikai eszközök helyes használatával.

A nyelvi eszközök és a jelentés összefüggéseinek keresése, a jelentésváltozások azonosítása, a szó szerinti és az átvitt jelentés megkülönböztetése szépirodalmi és más olvasmányokban.

Az előismeretet feltáró szövegszintű és a szójelentésre épülő szövegelemző eljárások irányított és önálló alkalmazása irodalmi és ismeretterjesztő szövegek jelentésének feltárásában.

A leírás, a jellemzés különféle kifejezőeszközeinek megfigyelése szépirodalmi és nem irodalmi művekben.

Feladatok a szöveg tagolására, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésére.

A kreativitás fejlesztése válogató olvasással, előremondással (jóslással), megbeszéléssel, átalakítással, kiegészítéssel.

A közlésmód sajátosságainak, szerepének megfigyelése az olvasott művekben, például szerkezet, képesség, ritmika, az ismétlődés különféle formái, a túlzás.

3. Szövegalkotás írásban (íráskep, helyesírás)

Az írástechnika továbbfejlesztése másolás, tollbamondás, emlékezet utáni írással.

Irodalmi és ismeretterjesztő olvasmányélményekre, szótári vizsgálódásokra épülő szógyűjtés (szavak, szó szerkezetek, szólások).

Kreatív játékos szókinccsgyakorlatok a szóképzés lehetőségeinek felhasználásával, a szóhangulat figyelembevételével.

Leíró fogalmazás előkészítése: megfigyelés, azonosságok, különbségek összevetése, lényeges és lényegtelen vonások elkülönítése.

Tájéleírás készítése valóságos vagy elképzelt tájról, lakókörnyezetről különféle szerkezeti megoldásokkal (egész – rész, közel – távol, részletező – egybenlátó).

Rövid fogalmazás mindennapi személyes élményről, olvasmányról (különböző elbeszélő szerepében, mesei és valóságos helyzetekről, önállóan vagy megadott témák, motívumok alapján).

4. A tanulási képesség fejlesztése

Eligazodás a gyermekeknek szóló ismeretterjesztő irodalomban, az olvasott művek, műrészletek rövid szóbeli ismertetése, ajánlása.

Vázlatkészítés tanári irányítással és önállóan.

Vázlat felhasználása különböző műfajú, témájú szövegek megértéséhez, ill. megfogalmazásához.

Könyvtárhasználat: a könyvek tartalmának megállapítása, ismertetése tartalomjegyzék, bevezető fülszöveg alapján, ill. átlapozással.

Önálló ismeretszerzés könyvtári munkával: könyvek, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) keresése bármely tantárgyi témához egyénileg vagy társakkal együttműködve.

Segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) használata ismeretlen kifejezések magyarázatára, személyekhez, témákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése a tanult anyag bővítésére.

Források azonosítása (szerző, cím, kiadó, a kiadás helye, éve), rövid följegyzés készítése a felhasznált könyvekről, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletekről.

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

A korábban tanult nyelvtani (hangtani, alaktani) és helyesírási ismeretek rendszerezése, az ismeretek biztonságos alkalmazása különféle feladatokban.

A hangképzési sajátosságok megfigyelése.

Ritmusjelenségek megfigyelése a mindennapi beszédben, művészi szövegmondásban.

Játékos ritmusgyakorlatok szóban és írásban.

Hangutánzó, hangulatfestő, azonos és hasonló alakú szavak gyűjtése, jelentésének értelmezése, megkülönböztetése egyenlő szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával; fogalmazási gyakorlatok a gyűjtött anyaggal.

Vizsgálódás a szóképzés és a jelentés viszonyáról, a rokon és ellentétes értelmű szavak kapcsolatáról.

A szójelentés értelmezése különféle célú és műfajú irodalmi és nem irodalmi (gyakorlati, tantárgyi-szakmai) szövegekben.

Gyakorlatok a szókincs különféle rétegeiből származó szavak (például társalgási, diáknyelvi szavak, szakszavak) jelentésének, használati körének megkülönböztetésére és helyes használatukra különféle beszédhelyzetekben.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

Szövegelemző gyakorlatok: a művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, a gyermek érdeklődésére számot tartható alapvető irodalmi témák részletesebb megbeszélése.

Különféle műfajú, változatos ritmikájú alkotások értelmezése, irodalmi szövegek kreatív, játékos feldolgozása, ritmika gyakorlatok. Néhány alapvető lírai műfaj megnevezése.

Nagyobb szerkezeti egységek elkülönítése lírai alkotásokban. A versszakok belső tartalmi-gondolati összefüggéseinek bemutatása.

Drámajátékok: szövegmondás mozgással összekötve; szereplők kapcsolatának (egymásra hatásának, együttműködésének, ellentéteinek stb.) megfigyelése, eljátszása.

Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése epikai, lírai művekben, népköltészeti és műköltészeti alkotásokban.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Erkölcsi választások indoklása, beszélgetés érzelmekről: szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.

Egyes szereplők eltérő álláspontjának, érzelmi motivációinak elkülönítése mindennapi élethelyzetekben és irodalmi alkotásokban.

Saját nézőpont, értékítélet kialakítása egyes szituációkban és / vagy irodalmi példákon keresztül. A saját álláspont egyediségének tudatosítása, a személyes indokok, az egyéni nézőpont meglétének feltárása többféle állás- vagy nézőpont szembeállításával.

A szavak alapjelentésének, hangulatának, stílusértékének fölismerése szépirodalmi és egyéb művekben.

Témakörök	Tartalmak
Év eleji ism. 8 óra	
Eligazodás a mindennapi élethelyzetekben 10 óra E F Kn	Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről. A hangsúlyozás, dallam, tempó és szünettartás szerepe a beszédben. A nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) fő formái, szerepük a kommunikációban és kapcsolatuk a nyelvi kifejezőeszközökkel. Mindennapi beszédhelyzeteink: kapcsolatfelvétel, véleménynyilvánítás: kérdés, kérés, beszélgetés. Az elemi udvariassági formák ismerete és használata.
Népdalok, mesék 10 óra Ek Á	Két-három népdal; mesék a klasszikus és a mai magyar irodalomból és a világirodalomból. A nép- és műmesék jellemzői, motívumai, fordulatai, hóstípusai.
Petőfi Sándor: János vitéz 18 óra Kv Á	Mese és valóság az elbeszélésben. A szerkezet és a megjelenítés eszközei, a hős, a kaland, az erkölcsi választások. Az ütemhangsúlyos verselés.
Természet, táj, szülőföld; család, szülők, gyerekek 19 óra	Mitológiai és bibliai történetek. Petőfi Sándor: Az Alföld és még két vers; Arany János Családi kör című verse, valamint más, a témához kapcsolódó – különböző korokból származó – változatos hangulatú és formanyelvű szépirodalmi és egyéb szövegek. A

Témakörök	Tartalmak
Tb Ek E Élethelyzetek, emberi kapcsolatok művekben 15 óra Ek Á A beszélt nyelv 15 óra	régió, a lakóhely irodalmi emlékei. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk (vagy a regény egy jellemző részlete), valamint más kapcsolódó szépirodalmi művek és egyéb (pl. publicisztikai) művek. A barátság, ellentét, felelősség, közösség élethelyzeteinek, konfliktusainak ábrázolása az irodalomban. A hosszabb prózai elbeszélés jellemzői: szerkezet, szereplők, helyszínek, a szereplők közti kapcsolatok. A beszédhangok, a hangképzési folyamat, a magán- és a mássalhangzótörvények. A szótag és az elválasztás. A mondatfonetikai eszközök (hangsúly, dallam, szünet, tempó) szerepe a beszédben, alkalmazásuk és megértésük a mindennapi kommunikációban, a történetmesélésben. Cselekményismertetés, beszámoló, tömörítés, szövegkiegészítés szóban.
Az írott nyelv 25 óra Kv	Az élőszó és az írott szöveg azonos és eltérő jellemzői (szövegszerkesztés, nyelvi forma, szövegtagolás) néhány gyakori műfajban: elbeszélés, leírás, jellemzés. A felelet és az írásos beszámoló. A mássalhangzótörvények helyesírási kérdései: hasonulás, összeolvadás, rövidülés. A szóelemző írásmód.
A szavak jelentése és szerkezete 26 óra Kn F	A hangalak és a jelentés viszonya: egy- és többjelentésű szavak, rokon és ellentétes jelentésű, azonos alakú és hasonló alakú szavak. Szólások, szóláshasonlatok, közmondások.
Könyv- és könyvtárhasználat 4 óra F Ek E	Tájékozódás a különféle dokumentumtípusokban: könyvek (ismeretközlő és szépirodalmi szöveg), segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia).
Év végi ismétlés 8 óra	

Memoriter

Tizenöt-husz versszak a János vitéz című műből, hat-nyolc vers a tanultak közül, öt-tíz soros prózarészlet, néhány találós kérdés, közmondás.

Fogalmak

Kommunikáció, nyelvtan, nyelvhasználat: kommunikáció tényezői, beszédhelyzet, nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testhelyzet, távolságtartás; a beszéd hangzása; hangsúly, dallam, tempó, szünet; magán- és mássalhangzó-törvények: hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés; zöngés és zöngétlen mássalhangzó; szójelentés, szóhangulat, egyjelentésű, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes értelmű szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; szólás, szóláshasonlat; szó, szóelem.

Szövegejtés, szövegalkotás, irodalom: népdal, elbeszélő költemény, tájleíró vers, elbeszélés, regény; epikai művek szerkezete: kiindulási pont, bonyodalom, tetőpont, megoldás; cselekmény, helyszín; ritmus, ismétlés, fokozás, ellentét, fokozás; hasonlat, megszemélyesítés, metafora; ütemhangsúlyos verselés, ütem, felező tizenkettes. (A felismerés és a megnevezés szintjén.)

Szerzők és művek

Arany János: Családi kör; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk; Petőfi Sándor: János vitéz, Az alföld; és még két verse; két-három népdal; állatmesék, tündér- és varázsmesék, tréfás mesék; mitológiai és bibliai történetek; egy ifjúsági regény a magyar vagy a világirodalomból.

A továbbhaladás feltételei

A kapcsolatfelvétel, megszólítás, köszönés, kérdés illemszabályainak ismerete és helyes alkalmazásuk. A hangsúly, dallam, tempó, szünet és a nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolt használata egyszerűbb kommunikációs helyzetekben, a kommunikációs helyzetnek megfelelően. Az élőbeszéd tempóját megközelítő, folyamatos hangos és néma olvasás. Képesség a másolás, tollbamondás és emlékezet utáni írásra, önálló írásbeli feladatok megoldására. Az olvasott művekben néhány alapvető irodalmi téma fölismerése. Személyes és olvasmányélmény egyszerű megfogalmazása, elsősorban szóban. Történetmondás mindennapi személyes élményről, olvasmányról szóban és rövid fogalmazásban. Leírás készítése tárgyról, személyről, tájról, szóban vagy írásban. A hang, a szó és a szóelem megkülönböztetése. Az igealak szóelemeinek fölismerése. Alapismeretek a hangok képzéséről, tulajdonságairól. Rokon és ellentétes jelentésű szavak, hangutánzó szavak, valamint szólások, közmondások jelentésének értelmezése egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával. A gyakran használt és az olvasott művekben előforduló szavak jelentésének értelmezése. Képesség a szókincs különböző rétegeiből származó szavak elkülönítésére nyilvánvaló esetekben, egyszerű köznapi vagy irodalmi szövegekben.

Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában. Tájékozódás a könyvtárban és a vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) körében.

6. évfolyam

Évi : 148 óra

Heti: 4 óra

Belépő tevékenységformák

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás

Gyakorlatok a nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes alkalmazására és értelmezésére páros és kisközösségi helyzetekben.

Változatos gyakorlatok a beszédkultúra fejlesztésére: együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban.

Saját álláspont előadása, megvédése a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezőmóddal.

Más álláspontok összefoglalása, értékelése többszereplős kommunikációs helyzetekben.

Kérdések és válaszok megfogalmazása különböző helyzetekben.

Szövegalkotási feladatok szóban: jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről, irodalmi hősről. Külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik, indítékaik megfigyelése alapján értékelő vélemény megfogalmazása.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Folyamatos hangos és néma olvasási képesség és szövegértés bizonyítása kérdésekre adandó válasszal, rövid szóbeli beszámolóval, különböző témájú és műfajú művek értelmes felolvasásával, memoriterek kifejező előadásával.

A műfaji eltérések megfigyelése, a stílári különbségek megállapítása (például mese és dokumentum, lírai költemény és epikai alkotás, monda és ballada), a tanult műfaji jellemzők megnevezése.

Feladatok a szövegelemzés bővítésére: a téma önálló megállapítása, adatkeresés, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelése, időrend, ok-okozati összefüggés fölismerése.

Az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése, értelmezésük gyakorlása (pl. hasonlat, metafora; ismétlés, fokozás).

3. Szövegalkotás írásban (írás kép, helyesírás)

Gyakorlatok az írásmód tempójának és rendezettségének, a helyesírás biztonságának továbbfejlesztésére.

Képzett igék, főnevek, melléknevek gyűjtése – különös tekintettel a szinonimitásra, a szóhangulatra, a köznyelvi, a diáknyelvi és a szakszavak használatbeli eltéréseire; a gyűjtött anyag felhasználása megadott témák kidolgozásában és kreatív, játékos feladatokban.

Szövegalkotási gyakorlatok írásban: elbeszélés adott téma, szempont alapján és terjedelemben (pl. tetőpontos, időrendi szerkezetben); leírás készítése megfigyelt tárgyakról, jelenségekről; jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről, irodalmi hősről.

Mindennapi élmények, olvasmánytartalmak összefüggő leírása időrendben, logikai rendben, más hangnemben, más nézőpontból többféle hallgatósághoz igazodva.

Külső és belső tulajdonságaik, kapcsolataik, cselekedeteik, indítékaik megfigyelése alapján értékelő vélemény megfogalmazása.

Kreatív írás „mi lenne, ha” szerkezetben.

Szövegelemzési, -átalakítási gyakorlatok a mű szövegére és hatására irányuló figyelem fejlesztésére: képzettársítások, érzelmi tapasztalatok előhívása, a képzelet mozgósítása.

4. A tanulási képesség fejlesztése

A szövegértési feladatok kiterjesztése a vizuális információkra (illusztrációk, tipográfiai eszközök, szövegtagolás), értelmezésük, szerepük megvilágítása a szöveg jelentésének gazdagításában, próbálkozás a szöveg és a vizuális lehetőségek együttes felhasználására saját fogalmazásaikban.

Önálló vizsgálódás a könyvtárban: a korosztálynak szánt sajtótermékek, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) megismerése, kézikönyvek használata a tárgyalt irodalmi művekkel és tanulmányaik egyéb területeivel kapcsolatban.

Tantárgyi gyűjtőmunka csoportosan vagy egyénileg az életkornak megfelelő folyóiratokból, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletekből (Internet, CD-ROM stb.). A talált adatok célszerű, gondos elrendezése vázlatban, rövid jegyzetben, a felhasznált forrásokról a szükséges adatok följegyzése.

A gyűjtött anyag, könyvtári, otthoni vázlat felhasználása (pl. szóbeli és írásbeli beszámolóban, olvasónaplóban, műsor-összeállításban).

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

A nyelvi rendszerről szerzett tudás alapján a szövegben előforduló szavak szófajának fölismerése, megnevezése, jellemző jegyeik összegyűjtésével magyarázat (definíció) készítése közösen és/vagy tanári segítséggel.

Szókincsgyakorlatok a nyelv állandóságának és változásának megfigyelésére, a szavak, szólások, állandósult szókapcsolatok megkülönböztetése, jelentésük értelmezése, megfelelő alkalmazásuk a saját nyelvhasználatban. Régies kifejezések, archaizmusok (pl. archaikus szavak, a maitól eltérő ragozás) keresése, stilisztikai szerepének értékelése.

A szófajra, szóalakra, szóképzésre vonatkozó ismeretek megfogalmazása.

Gyakorlatok az egyes szófajok helyesírásának biztonságossá tételére, a szóelemzés alkalmazása a nehezebb helyesírási esetekben.

A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása, önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.

Az anyanyelvi és a tanult idegen nyelvi rendszer párhuzamainak (pl. alany-állítmányi szerkezetek, mondatfajták, szórendi sajátosságok) megfigyelése. Egyes egyszerűbb eltérő jelenségek megnevezése, a nyelvtudásnak megfelelő szinten.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, motívum fölismerése és bemutatása (pl. gyerekek és felnőttek, próbatételek, szeretet, féltés, hősiesség) a tanult anyag kiegészítése egyéni olvasmányokból.

Azonos témák más-más műfajú megjelenítése, például elbeszélés vagy párbeszéd formájában; azonos motívumok megfigyelése és összevetése különböző művészeti ágakban.

A cselekmény, a helyzetek, a szereplők megfigyelése, megnevezése, jellemzése elbeszélő művek olvasása és dramatizált alkotások, színdarabok, tévéjátékok megtekintése alapján.

Érzelmek, gondolatok megjelenítésének megfigyelése irodalmi művekben, a tapasztalatok megbeszélése, a vélemények összehasonlítása különféle műfajú olvasmányélményekkel kapcsolatban.

Dramajátékok helyzetek megalkotásával, dramatizálással, improvizációval, utánzással.

7. Az ítéltőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Önálló véleménynyilvánítás mindennapi helyzetekről, olvasmányélményekről.

A szerzői értékelés, álláspont azonosítása és megfogalmazása mindennapi szövegekben. Művészi szövegek értékviszonyainak megfigyelése.

A saját kulturális háttértől eltérő háttérű köznapi és irodalmi szövegek sajátos stilisztikai és tartalmi jegyeinek megfigyelése, kiemelése.

Más korokban született mindennapi szövegek, tárgyak olvasása, a bennük megjelenő, a saját kortól távoli gondolatok, vélemények összegzése.

A humor, a nyelvi játék szerepének megfigyelése különféle társadalmi, kommunikációs helyzetekben.

Témakörök	Tartalmak
Év eleji ism. 4 óra	
Páros és kisközösségi kommunikáció 10 óra E F Kn	A nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök tudatos alkalmazása. A kifejezőeszközök értelmezése a beszédpartnerek megnyilatkozásaiban. Véleménynyilvánítás, egyéni álláspont kifejtése, reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.
Monda, rege, ballada 10 óra Ek Á	Két-három magyar történelmi monda; egy népballada; Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka (egy részlet); Arany János: Rege a csodaszarvasról, A walesi bárdok. A ballada műfaji jellemzői.
Arany János: Toldi 18 óra Kv Á Tb Ek	Emberi kapcsolatok, konfliktusok, lélekábrázolás. A főszereplő összetett jelleme: próbatételek, bűn és megtisztulás. A jellemzés eszközei. Szerkezeti, előadásmódbeli, nyelvi sajátosságok.
Hősök a történetmondás műfajában 19 óra Ek Á Kv	Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (a történet és a mű egy rövid részlete); Gárdonyi Géza: Egri csillagok; egy ifjúsági regény a magyar vagy a világirodalomból. Helyzetek, kalandok, konfliktusok, a korszakot felidéző írói eszközök, ismétlődő motívumok. Jellemek és sorsok. A prózai és a verses elbeszélés különbsége. Az időmértékes verselés.
Képek és formák a költészetben	Legalább nyolc lírai alkotás elemzése különböző korokból (legalább négy-öt a XX. század magyar költészetéből). A lírai formanyelv sokfélesége: változatok a

9 óra Kv E	képiségre, zeneiségre, szerkezetre.
Szóbeli és írásbeli szöveg- műfajok főbb ismérvei 17 óra Kv	A nézőpont szerepe az elbeszélésben és a leírásban. Az olvasottak reprodukálásának módjai. A jellemzés tartalmi és formai követelményei. Elbeszélés, leírás, jellemzés az ismeretterjesztésben. Egyszerűbb dialogikus formák, dramatikus népszokások.
A szavak jelentése és szerkezete 57 óra Kn F	A szófajok alaktani és jelentésbeli jellemzői, képzésmódjuk. A szófajok rendszere: alapszófajok, viszonyszók, mondatszók. A szavak közötti kapcsolatok, a jelentésmező; állandósult szókapcsolatok. A szófajok helyesírása és nyelvhelyességi kérdései. A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírásának egyszerűbb esetei.
Könyv- és könyvtárhasználat 4 óra E F Ek Év végi ismétlés folyamatos	A korosztálynak szánt fontosabb sajtótermékek főbb fajtái, formai és szerkezeti jellemzői. A könyvekből gyűjtött adatok rendezésének alapvető ismeretei.

Memoriter

Tíz-tizenöt versszak a Toldiból; négy-öt vers a tanultak közül, tíz-tizenöt soros prózarészlet.

Fogalmak

Kommunikáció, nyelvtan, nyelvhasználat:

Kisközösségi kommunikáció, vita; a szófaj, alapszófajok: az ige alakrendszere, a névszó és fajtái, igenév, névmás, határozószó; viszonyszók: igekötő, névutó, névelő, kötőszó; mondatszók: módosítószó, indulatszó; gyakoribb ige- és névszóképzők; jelentésmező; állandósult szókapcsolatok; sajtótermék: napilap, hetilap, folyóirat; fejléc, cikk, rovat, tartalomjegyzék.

Szövegértés, szövegalkotás, irodalom:

Műnemek: líra, epika, dráma; monda, rege, ballada; konfliktus, epizód, motívum, nézőpont, cselekményszál; allegória, alliteráció, figura etimologica, metonímia; időmértékes verselés, hexameter; rímelhelyezkedés főbb fajtái.

Szerzők és művek

Arany János: Toldi, A walesi bárdok és még egy ballada, Rege a csodaszarvasról; Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (a történet és a mű egy rövid részlete); Gárdonyi Géza: Egri csillagok; egy népballada; történeti mondák; négy-öt vers a

XX. századi magyar irodalomból; egy ifjúsági mű (regény, elbeszélés) a magyar vagy a világirodalomból.

A továbbhaladás feltételei

A beszédhelyzethez (címezett, szándék, tartalom) és a nyelvi illem alapvető szabályaihoz alkalmazkodó beszédmód a kommunikáció iskolai (tanórai) helyzeteiben. Az alapvető nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök helyes használata az élőbeszédben.

Különböző témájú és műfajú szövegek értő olvasása, értelmes felolvasása. Jól olvasható írás, az írásos szöveg rendezett elhelyezése. Egyszerűbb olvasmánytartalmak összefüggő ismertetése az időrend, az ok-okozati összefüggések bemutatásával. Rövid tárgyyszerű beszámoló a feldolgozott művekről: szerző, cím, téma, műfaj.

Az epikai művekről néhány fontos adat megnevezése: a helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete. Lírai művek formanyelvének (verselés, képiség) felismerése. Elbeszélés, leírás, jellemzés, beszámoló készítése megbeszélte olvasmányok vagy személyes élmény alapján. A személyes élmény néhány mondatos megfogalmazása az olvasott irodalmi művek szereplőinek jellemével, a műben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban.

Az irodalmi olvasmányokhoz, egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó információk gyűjtése a könyvtárban és / vagy az Interneten. Az adatok elrendezése és feljegyzése. Alapvető jártasság a korosztály számára készült lexikonok, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) használatában.

7. évfolyam

Évi :129 + 37 óra

Heti: 3,5 + 1 óra

Belépő tevékenységformák

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás

Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére: saját álláspont kialakítása és korrigálása, az ellenvélemény mérlegelése.

Különbféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak megfigyelése. Gyakorlatok ezek alkalmazására, elsősorban a szándékkifejezés és a hatáskeltés szempontjából.

Az írásbeli és a szóbeli közlésmód különbségeinek megfigyelése. A szóbeliség sajátosságainak érvényesítése különféle szóbeli szövegtípusokban, kommunikációs helyzetekben.

Az emberi érzelmeket, viszonyulásokat megjelenítő nem nyelvi kifejezőeszközök ábrázolásának megfigyelése irodalmi művekben, jelentésük értelmezése írásban és szóban.

Egy-egy drámai vagy dramatizált részlet (dialógus vagy monológ) kifejező előadása: az érzelmek visszaadása, a szereplők közötti viszonyok érzékeltetése a nem nyelvi és a verbális kifejezés eszközeivel (hangsúly, hangerő, dallam, beszédtempó, szünettartás).

Filmen l

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Kisebbségi terjedelmű irodalmi művek, köznapis szövegek tartalmának önálló összefoglalása néma olvasás után.

Ismert tartalmú szövegek tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel.

Különbféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) művek szerkezetének, belső összefüggéseinek és jelentésének feltárása.

A szövegelemző eljárások bővítése szakmai-tudományos, gyakorlati és szépirodalmi művek feldolgozásában: összetettebb logikai kapcsolatok felismerése, eltérő álláspontok elkülönítése, érvek és ellenérvek feltárása.

A hétköznapi és az irodalmi kommunikáció sajátosságainak megfigyelése, különbségtétel az irodalmi kontextusban megjelenő és az egyéb nyelvi közlések értelmezése között.

Szó szerinti és átvitt jelentés megkülönböztetése: áttételes jelentések, jelentésmozzanatok keresése irodalmi és köznapis szövegekben.

3. Szövegalkotás írásban (írás kép, helyesírás)

Biztonság az egyszerű mondat központosításában, a gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző értelmező szerepének ismerete és helyes használatuk.

A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek nehezebb eseteinek helyesírása.

Az egybe- és különírás elveinek ismerete és biztos alkalmazása a tanult esetekben.

Véleménynyilvánítás a mindennapi élet megadott vagy választott témáiról: saját álláspont érvelő megfogalmazása, cáfolat és ellenvélemény kifejtése írásban.

Hozzászóláshoz, felszólaláshoz, kiselőadáshoz önálló vázlat készítése.

Érvelés írásban irodalmi művek formájáról és a bennük megjelenített mögöttes tartalomról a megismert szakszókincs alkalmazásával.

Cselekményvázlat, olvasónapló készítése önállóan.

Kreatív szövegalkotás a tartalomhoz, a kommunikációs alkalomhoz illő nyelvi, stilisztikai eszközök megfelelő kiválasztásával, összehangolásával.

Epikus részletek dramatizálása, illetve drámai jelenetek tartalom- és stílushű visszaadása epikus formában.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Önálló olvasmányválasztás, segédletek, képzőművészeti ábrázolások, vizuális, audiovizuális, elektronikus segédletek (Internet, CD-ROM stb.) felkutatása megadott témához.

Beszámoló, fiktív tudósítás, újságoldal stb. készítése egy adott irodalmi alak életéről, egy korszakról, eseményről korabeli dokumentumok, irodalmi művek, naplók, a témával foglalkozó, a korosztálynak szóló szakmunkák felhasználásával, önálló vagy csoportos vizsgálódás útján.

Érvek, bizonyító erejű példák gyűjtése a könyvtárban, rendszerezésük vázlat és jegyzet készítésével, más tantárgyak témáiból, tankönyveiből is.

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

Az egyszerű mondat részeinek és szintagmáinak biztos elemzése, értelmezése.

A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismerése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.

A mondatfajták és kifejezőeszközeik felismerése, megnevezése, helyes használatuk.

Mondatátalakítás rokon- és ellentétes értelmű mondatokkal szóban és írásban.

A mondatalkotáshoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek biztonságos alkalmazása.

A szóalkotási módok ismerete, a szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés és játékos szóalkotás képzéssel, összetétellel.

Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

A lírai formanyelv változásának vizsgálata (szerkezeti változatok, szókincs, a képiség eszközei).

Ismeretek az irodalmi élet legfőbb szereplőiről, fórumairól.

Beszámoló epikus és drámai művekről, tévéjátékokról: a szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, a szereplők, a főhős(ök), a mellékszereplő(k), a mű kezdete és befejezése bemutatásával; a szereplők önálló jellemzése.

Az irodalmi műfajoknak mint a műnemek alá rendelt kategóriáknak ismerete tanult, olvasott művek esetében.

Az olvasott művek legfontosabb ismérveinek megnevezése: szerző, műfaj, téma.

A cselekmény legfontosabb szerkezeti elemeinek elkülönítése, azonosítása, szerepének, tartalmának értékelése.

Az egyes kompozíciós elemek közötti összefüggés, strukturális kapcsolat felfedezése, végigkövetése drámákban, nagyobb terjedelmű epikai művekben.

Tér- és időviszonyoknak és ábrázolási módjuknak felismerése, összefüggésének keresése a jelentéssel a műben megjelenő tartalmakkal.

Párhuzamok keresése a romantikus irodalom, zene és képzőművészet alkotásai között – a más tárgyakban tanult ismeretek és önálló könyvtári gyűjtőmunka felhasználásával.

Improvizáció a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával. Különböző szerelő- és embertípusok megjelenítése a tartás- és járásmód megfigyelését követően.

7. Az ítéloképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

A verselés, a zeneiség elemeinek és hatásának felismerése verses alkotásokban.

Az emberi érzelmeket, viszonyulásokat megjelenítő nem nyelvi kifejezőeszközök ábrázolásának megfigyelése irodalmi művekben, jelentésük értelmezése írásban és szóban.

A túlzás és általánosítás szerepének megértése, bemutatása egyes típusok ábrázolásában, a komikum tartalmi és nyelvi eszközeinek felismerése.

Az olvasott irodalmi művekben megjelenő szituációk és jellemek, érzelmek, gondolatok és a köznapi, tapasztalati úton megismert „valóság” egyszerűbb összefüggéseinek felfedezése és bemutatása.

MAGYAR NYELV 83 óra

Témakörök

Tartalmak

Év eleji ism. 3 óra

Magán- és közéleti kommunikáció A szóbeli és írásbeli közlésmód kifejezési formáinak azonossága és különbsége a magán- és a közéleti kommunikációban.

14 óra

Kn Ek

A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás.

Az egyszerű mondat

47 óra

Kv

A mondat mibenléte, fajtái. Az egyszerű mondat szerkezete, a mondatrészek és a szintagmák. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentése. A mondatbanhoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek.

A szóalkotási módok

9 óra

Kv

A szóösszetétel: az alá- és a mellérendelő összetett szavak. A mozaikszók. A gyakori szóalkotási módok rendszerező összefoglalása (szóképzés, szóösszetétel).

Helyesírási ismeretek

8 óra

E F

Az egyszerű mondat helyesírása (vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző). A tulajdonnevek helyesírási ismereteinek bővítése: a tanult idegen személynevek, a többbelemű földrajzi nevek, intézménynevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírása. Az összetett szavak helyesírása.

Könyv- és könyvtárhasználat

2 óra

E Ek

A könyvtár írott és a modern technológián alapuló dokumentumainak felhasználása különféle témák feldolgozásában. Forráshasználat, forrásjegyzék, az idézés módjai.

Fogalmak

Mondatfajták: kijelentő, felkiáltó, kérdő, óhajtó, felszólító mondat; tagolatlan, tagolt; tö- és bővített mondat, hiányos szerkezetű mondat; a mondat elsődleges és másodlagos jelentése; mondatrészek: az alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző fajtái és kifejezőeszközei; az alany-állítmányi viszony; alárendelő és mellérendelő szintagma.

Szösszetétel, alárendelő összetett szavak: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős összetétel; mellérendelő összetett szavak; szóismétlés; ikerszavak; jelentéssűrítő összetételek; mozaikszavak.

Vita, megbeszélés, felszólalás, hozzászólás, kiselőadás.

Forrásjegyzék, idézet, hivatkozás.

IRODALOM**83 óra****Témakörök****Tartalmak****Év eleji ism. 3 óra**

**Ritmus, kép, kifejezés-
mód – líra alapformái** Különböző témájú lírai alkotások a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalomból, a lírai szerkezet, a műfaji sajátosságok, a versformák változatai.

(dal elégia, óda,
epigramma)

10 óra**Kv**

A kisepika műfaji Anekdotikus történetek, kisepikai alkotások a magyar és a világirodalom különböző korszakaiból. Az anekdota változatai, felépítése; a novella szerkezeti jellemzői.

változatai: novella,

elbeszélés – anekdota

10 óra**Ek****A regény változatai****21 óra****Ek Á Tb****Egy drámai mű****feldolgozása****4 óra****E Á****Irodalom és kulturális****élet a reformkorban****24 óra****Kv Ek Kn****Tánc és dráma****11 óra****E****Memoriter**

Teljes művek és részletek előadása (a feldolgozott művekből hat-nyolc vers, egy-egy tizenöt-húsz soros próza és drámarészlet).

Fogalmak

Anekdota, novella, regény; dal, elégia, óda, himnusz, epigramma, helyzetdal, költői levél, ars poetica; líra szerkezet; értekező próza; vígjáték, színmű, jelenet, felvonás, díszlet, jelmez, rendezői utasítás; komikum, humor, helyzetkomikum, jellemkomikum, paródia; pentameter, disztichon, versláb.

Szerzők és művek

Arany János: Szondi két apródja és még egy műve; Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai vagy egy-két részlet A kőszívű ember fiaiból és még egy mű, például A nagyenyedi két fűzfa, Az új földesúr vagy más mű; Kölcsey Ferenc: Hymnus, Parainesis (egy részlet); Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője és egy novella; Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Szeptember végén és még két mű; Vörösmarty Mihály: Szózat és még egy mű.

A továbbhaladás feltételei

Részvétel a közéleti kommunikáció iskolai helyzeteinek különböző formáiban felszólalás, hozzászólás formájában. Saját vélemény megfogalmazása (az érvelés alapvető szabályait követve) a mindennapi élet egyszerűbb, a

korosztály által is átlátható problémáiról, olvasmányokról. Udvarias együttműködés felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel.

A megértést biztosító hangos és néma olvasás, szöveghű folyamatos felolvasás, szövegmondás. Rendezett, egyéni íráskép.

Különbféle műfajú és rendeltetésű (szépirodalmi, ismeretterjesztő, értekező) szövegek szerkezetének és jelentésének bemutatása. Epikus olvasmányok, olvasott, látott drámai alkotások szerkezeti elemeinek elkülönítése, a fő- és mellékszereplők jellemzése. A szépirodalmi művekben megjelenő helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok egyszerűbb összefüggéseinek bemutatása szóban és írásban. A lírai formanyelv (ritmus, rím, hangzás, képiség) stílus eszközeinek felismerése. Vázlat készítése szóbeli megnyilatkozáshoz, cselekményvázlat írása.

Az egyszerű mondat részeinek, szintagmáinak megnevezése, elemzése. A mondatfajták biztos megkülönböztetése. A szóalkotás gyakori módjainak fölismerése és elemzése. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási szabályok megfelelő alkalmazása: a központosítás, a tanulmányok során előforduló tulajdonnevek, a belőlük képzett melléknévek helyesírásának, az egybe- és külön írás elveinek ismerete és megfelelő alkalmazása. A Magyar helyesírási szótár önálló használata.

A tárgyalt irodalmi művekhez, a mindennapi élet kérdéseinek megválaszolásához ismeretanyagok keresése a könyvtár nyomtatott és elektronikus információhordozóinak felhasználásával.

Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációban és az elemző beszélgetésekben.

8. évfolyam

Évi: 129 + 37 óra

Heti: 3,5 +1 óra

Belépő tevékenységformák

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése; kulturált nyelvi magatartás

A beszédpartnerek különböző kommunikációs helyzetekben megjelenő érzelmi viszonyulásainak, eltérő álláspontjának ismertetése rövid szóbeli összefoglalásban.

Saját álláspont kialakítása a beszélgetőpartner(-ek) álláspontjával szemben. A másik szempontjait figyelembe vevő, személyiségét, véleményét tiszteletben tartó érvelés technikáinak megfigyelése, ennek megfelelő érvrendszer és magatartásforma kialakítása közös munkával egy-egy megadott szituációban.

Szituációs vagy szerepjátékok különféle irodalmi és köznapis szóbeli kommunikációs helyzetekhez kapcsolódóan. A részvétel, a saját megnyilvánulás értékelése szituációs gyakorlatokban.

Gyakorlatok a nyelvváltozatok szókészletének tudatos használatára a különféle kommunikációs helyzetekben, a nyelvi illemnek megfelelően.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

Különbféle sajtótermékek értelmező felolvasása, jelentésének kibontása, hatáskeltő eszközeinek azonosítása, megnevezése, értékelése tanári segítséggel.

A tájékoztató és a véleményt közlő műfajok elkülönítése: hír, tudósítás; cikk, kommentár; riport, interjú.

Az olvasott szépirodalmi és egyéb szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, megfogalmazása tanári irányítással és / vagy csoportmunkával.

3. Szövegalkotás írásban (íráskép, helyesírás)

A helyesírás értelemtükröztető szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban.

Az idézés és a párbeszéd írásmódjának helyes alkalmazása.

Tapasztalatszerzés a mindennapi élet alapvető hivatalos iratainak (kérdőív, nyugta, kérvény, önéletrajz) megfogalmazásában.

Mindennapi élethelyzetekhez, irodalmi olvasmányokhoz kapcsolódó véleményalkotás és -nyilvánítás árnyalt kifejezőmódjainak ismerete és használata önálló fogalmazásban.

Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása, kiselőadás tartása irodalmi művekről, filmalkotásokról különféle idézési módok alkalmazásával, például egyenes és függő idézet, teljes mondat, kulcsszó stb. idézésével.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Mindennapi, közéleti és szakmai problémákról vagy irodalmi témákról ismeretek, érvek, példák gyűjtése a könyvtári tárgyi katalógus segítségével.

A könyvtár nyomtatott dokumentumainak (segédkönyv, kézikönyv, ismeretterjesztő könyv, folyóirat), elektronikus információhordozóinak felhasználásával egyszerűbb téma önálló vagy csoportos feldolgozása: problémafelvetés, forrásválasztás és -feldolgozás segítséggel, beszámoló készítése szóban vagy írásban, hivatkozás a forrásra az idézés megfelelő módjával.

Önálló problémafelvetés, források kiválasztása, többféle forrásból gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önállóan vagy csoportmunkával, az összegyűjtött anyagról szóbeli és/vagy írásos beszámoló készítése.

A tanult művek közvetlen és tágabb kontextusára vonatkozó ismeretek bővítése önálló könyvtári munkával; az adatok felhasználása az értelmezésben, elemzésben.

5. A magyar nyelv életének, rendszerének ismerete; ismeretek az anyanyelvről

Mondatelemzési jártasság az összetett mondat feldolgozásában: a tagmondatok sorrendjének, a szintagmák szerkezetének és jelentésének fölismerése, értelmezése, fogalmi szintű megnevezése.

A magyar nyelv legfőbb szórendi szabályainak helyes alkalmazása. Gyakorlatok a szórend megváltoztatásával a jelentés formálására.

A magyar nyelv és a tanult idegen nyelvek nyelvtani szerkezetének összehasonlítása megadott szempontok alapján.

A szűkebb és tágabb környezetben megjelenő nyelvváltozatok (dialektusok, réteg- és csoportnyelvi sajátosságok) megfigyelése, gyűjtése

Példák keresése a nyelvhelyesség kérdéseiben. Alapvető nyelvhelyességi hibák, hibatípusok megnevezése, felismerése idegen és saját szövegben.

6. Ismeretek az irodalomról; az irodalom és az olvasó kapcsolata

Vizsgálódás a népszerű irodalom műfajaiban: a lektúr, a krimi hatáskeltő eszközeinek megismerése.

Népszerű epikus műfajok, drámai vagy filmalkotások elemzése a hatáskeltés, a bennünk megjelenő tipikus helyzetek és jellemek szempontjából.

Toposzok, sémák és sablonok fölismerése és szerepének értékelése a szórakoztató irodalmi és filmalkotásokban.

Különbő olvasók véleményének, attitűdjének fölismerése az elemzett művekben.

A befogadás tapasztalatainak tudatosítása, a téma, az írói látásmód és álláspont megértése.

A szöveg hangzásának és írott képének összefüggése, az illusztráció, a tipográfiai eszközök szerepének átlátása.

A képversnek mint sajátos formának megismerése és értelmezése.

A művészi kifejezőmódok, stílusesszók funkcióinak megfigyelése, értelmezése.

A megismert műfajok, stílusalakzatok, szóképek megnevezése, jellemzése példákkal.

A magyar irodalom nagyobb korszakaira vonatkozó ismeretek önálló összefoglalása.

Korokhoz kötődő ismétlődő témák, kérdésselvetések meglátása irodalmi művekben és értekező prózai alkotásokban.

Egy-egy irodalmi mű fogadtatásának ismerete a saját korában, jelentősége az utókor szemében.

Párhuzamok keresése a Nyugat első nemzedékének irodalmi alkotásai és a korabeli képzőművészet között – más tantárgyakban tanult ismeretek, könyvtári adatgyűjtés felhasználásával.

Tájékozódás az irodalom kronológiájában és „földrajzában”, a helyi hagyományok, irodalmi emlékek ismerete.

Az olvasott művek elhelyezése a korban, néhány fontos részlet földelése az alkotók életrajzából.

Figyelem a kortársi kapcsolatokra, az irodalom és más művészeti ágak közti összefüggésekre.

Hasonló témájú, azonos műfajú művek összehasonlítása.

Néhány alapvető irodalmi téma és motívum jelentésének elemzése.

Rögtönzés a megismert drámai konvenciók és színházi formanyelv elemeinek alkalmazásával, a társművészetek eszköztárának bevonásával.

Irodalmi művekben, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének felfogása, értelmezése és megvitatása.

A művészi kifejezőmódok, stílusesszók funkcióinak megfigyelése, értelmezése.

Az adott műhöz kötődő kifejezőmód néhány jellemzőjének értelmezése, értékelése a szükséges fogalmak használatával az egyéni vélemény néhány szavas megfogalmazásával.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése

Irodalmi és filmszereplők jellemének megítélése, érvelés a saját álláspont mellett a szöveg felhasználásával.

Olvasmányválasztás indoklása néhány szempont felsorolásával.

Egymástól lényegesen különböző esztétikai normákhoz kapcsolódó művek összehasonlítása. Egy-két korszak a saját kortól, eltérő művészi és nem művészi szépségességének bemutatása.

A személyes, egyéni ízlés szerepének bemutatása egy-egy alkotás, jelenség megítélésében, választott példákön (kritikák, csoportos feldolgozás, vita) keresztül.

Konfliktusforrások (pl. kulturális, világlátás- és életformabeli, az életkorból és a személyiségből adódó különbségek, ezekből fakadó ellentétek) felfedezése, megfigyelése különféle szövegekben.

Különbő konfliktuskezelési eljárások megfigyelése és gyakorlása műalkotások és mindennapi szövegműfajok kapcsán.

MAGYAR NYELV**83 óra****Témakörök****Tartalmak****Év eleji ism. 3 óra****A tömegkommunikáció
8 óra****Kv Á Ek**

Alapismeretek a tömegkommunikációról nyelvi szempontból, elsősorban a befogadás oldaláról. A tömegkommunikáció néhány gyakori szövegműfaja: hír, tudósítás; cikk, kommentár, kritika; interjú, riport. A reklám, a hirdetés, az apróhirdetés eszközei és hatása.

Az összetett mondat**19 óra****E F**

Az összetett mondat szerkezete, a tagmondatok sorrendje. Az alárendelő és a mellérendelő mondat fajtái. A szórend alapvető kérdései az egyszerű és az összetett mondatban. A többszörösen összetett mondat. A mondat és a szöveg viszonya.

**A tanult leíró nyelvtani
fogalmak rendszerezése****16 óra****Tb**

A nyelvi szintek. A nyelvi szintekről tanultak rendszerezése: a mondat szerkezete és jelentése, a szószervezetek (szintagmák) kifejezőeszközei; a szófajok rendszere; alaktani ismeretek: szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó, alapszó, képzett szó; a magyar hangrendszer, a mondatfonetikai eszközök.

Helyesírási ismeretek**13 óra****Kv**

A magyar helyesírás alapelvei. Az összetett mondat központosítása. A párbeszéd és az idézetek írásmódja.

**Kitekintés a magyar
nyelv életére****8 óra****Kv E**

Nyelvváltozatok és nyelvi normák a mai magyar nyelvben.

Nyelvünk eredete, rokonsága.

A magyar nyelv típusa: néhány hangtani, alaktani, mondattani sajátossága, szórendjének jellemzői.

**Szövegműfajok
kifejezési formájuk****13 óra****E Kv**

és A mindennapi élet néhány alapvető hivatalos irata: a nyugta, kérdőív, kérvény, önéletrajz tartalmi és formai kérdései. Ismeretek a véleménynyilvánítás néhány szóbeli és írásbeli műfajáról az olvasmányok feldolgozásához kapcsolva: ismertetés, könyvajánlás, kritika, olvasónapló. Az idézés módja: egyenes és függő idézet. A paródia kifejezőeszközei.

**Könyv- és
könyvtárhasználat****3 óra****E Kv Kn**

A tárgyi katalógus használata önálló feladat megoldásához, cédulázás, vázlat, forrásjegyzék készítése a gyűjtött adatokról.

Fogalmak

Összetett mondat: mondategész, mondategység (tagmondat), főmondat, mellékmondat; utalószó, kötőszó, a mellérendelő mondat fajtái: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető; az alárendelő mondat fajtái: állítmányi, alanyi, tárgyi, határozó, jelzői alárendelés; sajátos jelentéstartalmú mondat: feltételes, hasonlító; többszörösen összetett mondat.

Mondatfonetikai eszközök rendszere: hangsúly, hanglejtés, szünet, tempó.

A magyar nyelv szórendje.

Egyenes és függő idézet.

IRODALOM**83 óra****Témakörök****Tartalmak****Év eleji ism. 3 óra****Az irodalom határ-
területén – a népszerű
irodalom műfajai****14 óra****E Kv**

Változatos témájú irodalmi művek olvasása és feldolgozása a magyar és világirodalomból, a népszerű, illetve lektűr irodalom hatáseltő eszközei és értékelésük.

**Az irodalom nagy
témáiból****29 óra****Tb Á**

Regények, regényrészletek, elbeszélések, lírai alkotások a magyar és a világirodalom visszatérő nagy témáit feldolgozó irodalmi alkotások köréből (ifjúkor és felnőtt kor, társas kapcsolatok, utazás, identitás stb.).

**A Nyugat első nemze-
dékének irodalmából****28 óra****E Kv**

Irodalmi és kulturális élet a Nyugat első korszakában. □Szépirodalmi alkotások a Nyugat első nemzedékének íróitól.

A dráma világa	Legalább egy dráma (tragédia vagy vígjáték) feldolgozása, megtekintése.
9 óra	
Á Ek	
Kortárs irodalom	– Olvasmányok a szélesebb értelemben vett kortárs irodalomból. Regionális kultúra és irodalmi élet.
kortárs írók és olvasók	
Tánc és dráma	Improvizáció – közösen egyeztetett témára, együttesen kidolgozott történetváz alapján.

Memoriter

Teljes művek, műrészletek szöveghű fölidézése (négy-öt vers feldolgozott művekből, egy-egy 15-20 soros próza- vagy drámarészlet).

Idézetek alkalmazása célnak és a szövegkörnyezetnek megfelelően szóban és írásban, a forrás megjelölése.

Fogalmak

Népszerű irodalom: lektűr, ponyva; epikai szerkezet, drámai szerkezet, monológ, dialógus, tragédia; szatíra, fantasztikum, szimbólum.

Szerzők és művek

Ady Endre: Párisban járt az ősz, Szeretném, ha szeretnének és még egy vers; Babits Mihály, egy-két műve; József Attila: Ringató és még két vers, köztük egy választhatóan A Dunánál, Elégia, Levegőt!; Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (egy részlet); Kosztolányi Dezső egy-két műve; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig vagy más regénye, vagy egy regényrészlete és egy novellája; Tamási Áron: Ábel a rengetegben (a regény felépítése és egy részlete); négy-öt vers a mai magyar irodalomból, például Áprily Lajos, Illyés Gyula, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos és mások műveiből egy-egy; a világirodalom egy-két alkotása.

A továbbhaladás feltételei

A köznyelv, a tanult szaknyelv, a társalgás és a szleng szókészletében meglévő eltérések felismerése és a kommunikációs helyzetnek megfelelő használatuk.

Tájékozottság az alapvető tömegkommunikációs műfajokban, a média szerepének és hatásának felismerése.

A szöveg értő befogadását biztosító olvasás, különféle műfajú szövegek kifejező felolvasása, memoriterek elmondása. A tanulmányokhoz szükséges eszközszintű íráskészség, jól olvasható esztétikus írás. A feldolgozott művekről, olvasmányélményekről, színházi előadásról összefoglalás készítése a témának, a kommunikációs alkalomnak megfelelő stílusban felelet vagy rövid írásos beszámoló formájában. A megismert műfajok stílus eszközeinek megnevezése tárgyyszerűen a tanult szakkifejezésekkel, jellemzésük példákkal. Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló véleménynyilvánítással. Ismeretek a magyar irodalom nagyobb korszakairól (reformkor, a XX. század első és második fele), néhány alkotó portréja, az olvasott művek elhelyezése a korban.

A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeik jellemzése.

A leíró nyelvtani ismeretek rendszerezése: hangtani, szó- és alaktani, jelentéstani, mondattani jelenségek fogalmi szintű megnevezése, elemzése egyszerűbb esetekben, a szórend és a jelentés összefüggésének fölismerése. Mondattani nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása szóban és írásban. Az idézés, a párbeszéd, a központozás helyesírása.

A gyakrabban használt mindennapi hivatalos iratok jellemzőinek ismerete.

Tájékozottság a magyar nyelv eredetéről, helyéről a világ nyelvei között.

Jártasság az önálló könyvtári munkában, a tárgyi katalógus használatában.

Színházi előadás megtekintésének élménye alapján beszámoló készítése. Részvétel az improvizációs játékokban.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A továbbhaladás feltételei c. részben megfogalmazottak nem a minimum követelményt tartalmazzák, semmiképpen sem azonosak az elégséges/elégtelen határok megvonásával. E részlet célja elsősorban a legfőbb képzési feladatoknak, a fejlesztés csomópontjainak a megnevezése az évi anyagban. Tájékoztatásul szolgálhat arra, hogy amíg az osztály ezeket a követelményeket nem tudja teljesíteni, addig a szabadon tervezhető 20%-os keret terhére ne új anyagot tervezzen a szaktanár, hanem ezeket gyakoroltassa akár az egész osztállyal, akár differenciáltan az elmaradt tanulókkal.

A teljesítmények értékelésében fontos szempont a fogalmak ismeretének fokozatos, az életkori teljesítőképességhez szabott megkövetelése. Az 5–6. évfolyamon a nyelvtani és irodalmi fogalmak fölismerése a követelmény, a 7–8. évfolyamon már a megnevezésük fogalmi magyarázat (definíció) formájában, valamint az ismeretek önálló alkalmazása feleletben, írásbeli munkákban és a saját munkája fokozatos önkontrollja.

A tanulói teljesítmény értékelésének legfőbb szempontja *a szövegértésben és szövegalkotásban* (beleértve az olvasási és íráskészséget, az írásbeli munkák helyesírását is) az évfolyamon megkövetelhető szint elérése, a tanultak önálló biztonságos felhasználása az irodalmi és az ismeretterjesztő művek feldolgozásában, az irodalmi és a személyes élmény megfogalmazásában; gyakorlati írás- és beszédképesség a mindennapi élet és a tanulmányok változatos kommunikációs helyzeteiben. Az eddig bevált feladattípusok mind alkalmazhatók a részképességek értékelésére, de a tudás évfolyamonkénti mérésére elsősorban olyan írásbeli és szóbeli komplex feladatok alkalmasak, amelyek a kerettanterv legfőbb törekvéseivel összhangban a tanult ismeretanyag visszaadásán túl lehetőséget adnak a nyelvi kreativitás, a személyes élmény és vélemény megnyilvánulására is.

A 8. évfolyamon elvárható legalább egy téma, résztema adatgyűjtésen (könyvtári bűvárkodáson) alapuló önálló kidolgozása szabadon választott vagy adott témában és/vagy műfajban (beszámoló, olvasónapló, kiselőadás, előre elkészített hozzászólás, műsorrészlet stb.).

TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK HON ÉS NÉPISMERET

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

A történelem – mint múltismeret – a társadalom kollektív memóriájaként az emberi azonosságtudat egyik alapja. A nemzeti; az európai és az egyetemes emberi identitást formálja, erősíti. A történelemből ugyanakkor az is kitűnik, hogy az egyes népek, nemzetek kölcsönösen egymásra vannak utalva. A kölcsönös függőség megértése átfogó világtörténelmi látásmódot, a különbségek tudomásul vétele a kultúrák sajátos értékeinek és érdekeinek megismerését és tiszteletben tartását kívánja.

A tantárgy feladata elsősorban a történelmi szemlélet fejlesztése. Annak tudatosítása, hogy a széles értelemben vett emberi műveltség minden eleme felhalmozási folyamat eredménye. A történelem és állampolgári ismeretek tantárgy célja ebből következően az, hogy megértesse a folyamatosság és a változás-változtatás történelmi szerepét, és ezen keresztül mutassa meg, hogy minden nemzedéknek megvan a maga felelőssége a történelem alakításában. Mindez a jelen ellentmondásos folyamataiban való eligazodást is szolgálja.

Az általános iskolai munkának a múltat élményszerűen megjelenítő történetek tanításán kell alapulnia. A 10–12 éveseket általában a konkrét gondolkodás jellemzi. Az 5–6. évfolyamos tanulók a történelmi tényeket, fogalmakat, összefüggéseket a megelevenített eseményekből és jelenségekkel – a történetekből – kiindulva érthetik meg a legkönnyebben. A történet a múlt színes, sodró valóságának szintézise, amely az elmúlt korokat átélhetővé, érzékelhetővé, szemlélhetővé teszi. Ezt a képszerűen megjelenített múltat már az 5–6. évfolyamokon is elemzés tárgyává kell tenni, le kell vonni a megfelelő következtetéseket, általánosításokat, és azokat bele kell helyezni a történelmi ismeretek rendszerébe. A történettanítás tehát nem helyettesíti, csupán megalapozza a történelemtanítást.

A 7–8. évfolyamok történelemtanítása – a korábbi évfolyamok eredményeire támaszkodva – a múlt valóságát összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjén, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva dolgozza fel. Ezekben az évfolyamokon a történelmet már nemcsak a jellemző életképek bemutatásával, hanem a kiemelkedő események fonalára fűzve, történetileg tanítjuk. Alkalmazkodva az adott fejlődési szinthez a képszerű megjelenítésre – a történettanításra – azonban ekkor is szükség van. Mindezek együtt alkalmassá tehetik a tanulókat arra, hogy a történelem megismerésének, elemzésének alapvető módszereit elsajátítsák.

A tantárgy tanulása során a tanulók megismerkednek a hagyományos paraszti kultúrával és értékrenddel, megfigyelik és megismerik a természet közelben élő a természetet tisztelő, és felhasználó ember életét, legfontosabb szokásait.

A tanulóknak arra is szükségük van, hogy a múlt ismerete mellett megértsék saját korukat. Az állampolgári ismeretek tanításának célja, hogy a diákok el tudjanak igazodni a jelen bonyolult közéletében, értsék a jogilag szabályozott demokratikus viszonyok rendszerét, működését. Így a tantárgy tanítása alapot ad a demokratikus közéletben való tudatos részvételhez.

Fejlesztési követelmények

A történelem és állampolgári ismeretek tantárgy fontos szerepet játszik az ismeretszerzési és -feldolgozási képességek kialakításában és fejlesztésében. Szükséges, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek saját emberi-társadalmi környezetükből, történetekből, képekből, a tömegkommunikációs eszközökből, egyszerű statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Fontos, hogy ezeket az ismereteket egyre önállóbban és egyre kritikusabban értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni.

A tananyag-feldolgozás folyamatában a diákok sajátítsák el a sokoldalú információgyűjtés és -felhasználás képességét, a legfontosabb kézikönyvek, lexikonok, atlaszok használatát. Legyenek képesek a legfontosabb történelmi fogalmak és kifejezések készségszintű alkalmazására.

A különböző információk feldolgozása során legyenek képesek különbséget tenni tények és vélemények között, tanulják meg az információt kritikusan szemlélni, a történelmi-társadalmi jelenségek összefüggéseit megkeresni, e jelenségeket összehasonlítani.

Konkrét ismeretekhez kapcsolódóan ismerjék fel a folyamatosság és a változások szerepét a történelmi, társadalmi folyamatokban, tudatosítsák, hogy a folyamatosságnak, az értékek megőrzésének nagy szerepe van a társadalom életében. A tananyag feldolgozása során ismerjék meg azokat az alapvető elemzési, értelmezési szempontokat, módszereket, amelyek segítségével képesek lesznek kialakítani véleményüket személyekről, helyzetekről, eseményekről, intézményekről. Ennek alapján véleményüket egyre árnyaltabban tudják megindokolni.

A történelemtanításnak-tanulásnak a tanulók szóbeli és írásos kifejezőképességének fejlesztésében is jelentős szerepe van. A tanulók szerezzenek gyakorlatot események elbeszélésében, különféle szövegek reprodukálásában. Tanuljanak meg írásban válaszolni szóbeli és írásbeli kérdésekre, vázlatot, felelettervet írni, jegyzetelni. Legyenek képesek rövid beszámolót, kiselőadást tartani egy-egy témáról különböző információk alapján. Sajátítsák el a

kulturált vita technikáit és szabályait. Véleményüket lényegre törően és érvekkel alátámasztva fejtsek ki. Ugyanakkor legyenek képesek a másik fél véleményét is pontosan megérteni és figyelembe venni hozzászólásaikban.

A történelmi események időben és térben játszódnak, hatékony történelmi tudat nem alakulhat ki időbeli és térbeli tájékozódási képesség nélkül. Ennek gyakorlására ezért mind a négy évben folyamatosan szükség van. Az évszámok segítségével történő tájékozódó képesség fejlesztése mellett a tanulóknak el kell sajátítaniuk az idő tagolásának módszerét. A tanulóknak az eseményeket térben is el kell tudni helyezniük. Gyakorlatot kell szerezniük különböző méretarányú térképek olvasásában és annak megítélésében, hogy a földrajzi környezet hogyan hat egy-egy ország, térség fejlődésére.

5. évfolyam

Évi: 74 óra

Heti: 2 óra

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

Képi információk gyűjtése.

Lelet és rekonstrukció összevetése.

Rekonstrukciós rajzok és néprajzi képi források összehasonlítása.

Az egyes korszakok jellemző tárgyainak, szerkezetek működésének felderítése, ismertetése.

Tájékozódás könyvtárban az egyes történelmi személyiségekkel, eseményekkel kapcsolatos gyermekirodalom-ban.

Párhuzamok keresése a megismert történelmi élethelyzetek, események és mai éltünk között.

Annak felderítése, hogy milyen környezeti változások erednek az ókorból.

Információk gyűjtése a tankönyv és olvasókönyv szövegéből.

Annak felismerése, hogy a gondolatok rögzítésének, az írás feltalálásának milyen jelentősége volt az emberiség történetében.

A tanári elbeszélés megjegyzése.

Képi és szöveges információk együttes kezelése.

Képek jellemző vonásainak kiemelése, rendszerezése.

Kifejezőképességek

Történelmi személyiségek jellemzése.

Kérdés megfogalmazása egy-egy történelmi témáról.

A megismert történelmi fogalmak alkalmazása élőbeszédben.

Rajz, festmény, modell készítése történelmi eseményről, helyszínről, élethelyzetről.

Történelmi személyek vagy csoportok konkrét tetteinek megokolása.

Történelmi szituációk eljátszása, megjelenítése.

Egyszerű írásos források szövegének megértése, értelmezése tanári segítséggel.

Történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetése tanári segítséggel.

Tájékozódás időben

Történelmi események időrendbe állítása.

Az őskor és ókor megkülönböztetése.

A jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése.

A Kr.e., Kr.u., illetve az évtized, évszázad, évezred fogalmak megértése, gyakorlása.

Tájékozódás térben

A kerettantervben felsorolt helyekhez események kapcsolása.

Az események helyszíneinek megnevezése.

A kerettanterv követelményeiben felsorolt helyek felismerése, megmutatása különböző méretarányú térképen.

Távolságbecslés különböző léptékű térképeken, számítás.

A földrajzi és a történelmi atlasz összehasonlítása az egyes időszakoknak és helyszíneknek megfelelően.
Térképolvasás a térkép grafikai és a megismert térképelek segítségével.

Témakörök	Tartalmak
Élet az őskorban	Az ősember nyomai a Földön. Hogyan élt a gyűjtögető, halászó, vadászó ember. A földművelő és az állattenyésztő ember. Az első mesterségek és a csere kialakulása.
10 óra	Természeti népek napjainkban. Varázslat és művészet.
Kv	<i>Fogalom:</i>
E	őskor, ősember, régészet, eszközhasználat és eszközkészítés, munkamegosztás, gyűjtögetés, vadászat, halászat, földművelés, állattenyésztés, termelés, kézművesség, csere, mágia (varázslat)
F	<i>Évszám:</i> nagyon régen, régen
Az ókori Kelet világa	A történelem korszakai. □ Egyiptom, „a Nílus ajándéka”. □ A rejtélyes piramisok. □ Történetek Mezopotámiából. □ Az írás kialakulása. □ Mítoszok és mondák az ókori keletről.
10 óra	
Kv	
Tb	
	<i>Fogalom:</i>
	ókor, öntözéses földművelés, fáraó, piramis, építészet, szobrászat, múmia, hieroglifa, többistenhit, város, birodalom, ékírás
	<i>Helynév:</i> Egyiptom, Nílus, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz
	<i>Évszám:</i> kb. 5000 éve
	A Biblia. □ Bibliai tájak. □ Ószövetségi történetek.
Ószövetségi történetek	<i>Fogalom:</i>
	Biblia, Ószövetség, egyistenhit
3 óra	<i>Név:</i> Ádám, Éva, Noé, Mózes, Dávid vagy Salamon
	<i>Helynév:</i> Jeruzsálem
Az ókori görögök életéből	Történetek a görög mondavilágból. □ Görög istenek és az olimpiai játékok. □ Hajó és kereskedelem. □ Görög városállamok: Athén és Spárta. □ Hősök és csaták. □ Athén Periklész korában. □ Az athéni népgyűlés. □ Történetek Nagy Sándorról.
16 óra	<i>Fogalom:</i>
Kv	városállam, piac, kereskedelem, népgyűlés, démosz, demokrácia, mítosz, színház
E	<i>Név:</i> Zeusz, Pallasz Athéné, Dareiosz, Xerxész, Miltiádész, Periklész, Nagy Sándor
Ek	<i>Helynév:</i> Olümposz, Olümphia, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Alexandria
	<i>Évszám:</i> kb. 2500 éve
Az ókori Róma évszázadai	Mondák Róma alapításáról, a királyságról és a köztársaságról. □ Hadvezérek és csaták: a pun háborúk történetéből. □ Szabadok és rabszolgák. □ Julius Caesar és hadserege. □ Történetek Augustusról. □ Egy ókori nagyváros: Róma – vízvezetékek, fürdők, amfiteátrumok, bérházak. □ A rómaiak Magyarország területén. □ A népvándorlás viharában.
14 óra	<i>Fogalom:</i>
Kv	királyság, köztársaság, rabszolga, gladiátor, császár, provincia, amfiteátrum, barbár, népvándorlás
E	<i>Név:</i> Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus
Á	<i>Helynév:</i> Itália, Róma, Karthágó, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum (és egy lakóhelyhez közeli római kori település)
	<i>Évszám:</i> kb. 1500 éve
A kereszténység születése	Történetek Jézus életéről. □ A kereszténység fő tanításai. □ A keresztény időszámítás.
5 óra	<i>Fogalom:</i>
Ek	keresztény, evangélium, megváltó, apostol, vallás, egyház, püspök
	<i>Név:</i> Jézus, Mária, József

		<i>Helynév:</i> Betlehem <i>Évszám:</i> 476
A magyar történelem kezdetei		A magyar nép eredete: mondák és valóság. □Az Uráltól a Kárpát-medencéig. □A honfoglalás. <i>Fogalom:</i> finnugor, őshaza, nomád pásztorkodás, nemzetség, törzs, törzsszövetség, fejedelem, táltos, honfoglalás <i>Név:</i> Álmos, Árpád <i>Helynév:</i> Urál, Volga, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence <i>Évszám:</i> 895
7 óra	Kv IKT	Házak, háztípusok Élet a házban Munkamegosztás Ünnepek, ünnepkörök
Hagyomány ismeret		A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet részletesebben, nagyobb időkeretben kell feldolgozni: Az írás kialakulása, fajtái, fejlődése Nagyvárosi kultúra a Római Birodalom területén
4 óra		
Mélységelvű témák Mindennapi élet, életmódtörténet		<i>A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet kötelező feldolgozni:</i> □Gyűjtögető, halászó, vadászó életmódot folytató népek napjainkban. □A család és a gyermek az ókori Görögországban és napjainkban. □

Év végi ism.: 5 óra

A továbbhaladás feltételei

A diák tudjon különbséget tenni a történelem forrásai (tárgyi, írásos, szóbeli) között. Tudja, hogy a tanult történetek közül melyik történt előbb, melyik később, mennyivel – a kerettantervben megadott lépték szerint. Tudja, hogy az egyes történetek eseményeihez milyen nevek, helyszínek kapcsolhatók. Tudjon tanult történetet elmondani kérdések alapján a kerettantervben megjelölt fogalmak felhasználásával. Tudja a tanult történetek eseményeinek helyszíneit különböző léptékű térképeken megmutatni. Tudjon kérdéseket feltenni a tanult történetekhez. Tudjon különbséget tenni a történetek mesei és valóságos eseményei között. Tudjon elvégezni egyszerű kronológiai számításokat.

6. évfolyam

Évi: 74 óra

Heti: 2 óra

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

Képi információk gyűjtése egy adott témáról.

Korabeli építészeti és tárgyi emlékek megfigyelése eredeti helyükön.

Korabeli használati tárgyak, leletek funkcióinak, használatának felismerése.

A középkorból eredeztethető környezeti változások felderítése tanári segítséggel.

Tájékozódás a korosztálynak készült a történelmi tárgyú lexikonok, enciklopédiák, ismeretterjesztő könyvek körében. Használatuk megismerése.

Egyszerűbb korabeli írásos források olvasása (legenda, krónika, históriás ének, emlékirat).

A kerettantervben megjelölt személyiségek, fogalmak összekapcsolása.

Egyszerű mennyiségi mutatók (lakosság, terület) gyűjtése, értelmezése.

A hírközlés kezdetei, a könyvnyomtatás jelentőségének felismertetése.

A képek közti összefüggések felismerése, rendszerezése.

Tárgyi és építészeti emlékek vizsgálata a velük kapcsolatos kérdésekre adandó válaszok útján.

Oktatófilmek elemzése tanári segítséggel.

Egyszerű mennyiségi adatok összevetése.

Vázlat készítése tanári segítséggel.

A középkorból eredeztethető ma is élő népi hagyományok, szokások gyűjtése.

Kifejezőképességek

A látott építészeti, tárgyi emlékek reprodukálása emlékezetből.

Kérdés és válasz megfogalmazása egy-egy történelmi témáról.

Összefüggő előbeszéd gyakorlása megadott történelmi témáról a megismert fogalmak felhasználásával.

Adott korszakban, szituációban élt ellentétes történelmi személyiségek jellemzése

Életképek összeállítása és megjelenítése adott témáról előzetes kutatómunka alapján, tanári segítséggel.

Kérdések megfogalmazása egyszerű korabeli írásos forrásokról, tanári segítséggel.

Tájékozódás időben

A történetek alapján elkülöníthető korszakok jellegzetességeinek felismerése tanári segítséggel.

A történelmi múlt jelenben való továbbélésének felismerése.

Történelmi események időrendbe állítása.

Annak gyakorlása konkrét példák segítségével, hogy a különböző területeken végbement események közül melyik történt előbb, melyik később.

Tájékozódás térben

A földrajzi elhelyezkedés és a történetekben megjelenő események összefüggéseinek felismerése tanári segítséggel.

Országok területi változásainak megfigyelése különböző történelmi atlaszokon.

Témakörök

Tartalmak

Képek a középkori Európa életéből

16 óra

**Kv
E
F**

Nagy Károly birodalmában. □ Az arab hódítás. □ A középkori egyház. □ A kolostorok világa: oklevelek, krónikák, legendák. □ Milyen volt a középkori uradalom és falu? Hűbérurak és hűbéresek. □ A középkori várak. □ A lovagi élet. □ A középkori városok. □ Céh mesterek és kereskedők. □ Európa a XV. században.

Fogalom:

középkor, iszlám, kalifa, pápa, szent, ereklye, eretnek, kolostor, szerzetes, kódex, uradalom, robot, jobbágy, jobbágytelek, nyomásos gazdálkodás, hűbérúr, hűbéres, vár, lovag, középkori város, kiváltság, polgár, adó, vám, céh, járványok, távolsági kereskedelem, kereslet-kínálat

Név: Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Szent Ferenc

Helynév: Frank Birodalom, Arab Birodalom, Mekka, Bizánc, Német-római Császárság

Évszám: 800

Magyarország az Árpádok idején

13 óra

Á

Letelepedés – kalandozó hadjáratok. □ Géza és I. István. □ István király udvarában. □ László és Könyves Kálmán. A tatárjárás. □ Kultúra az Árpád-korban.

Fogalom:

kalandozás, vármegye, tized, ispán, tatár, kun

Név: Géza fejedelem, I. István, Gellért püspök, I. László, Könyves Kálmán, Julianus barát, IV. Béla

Helynév: Esztergom, Székesfehérvár, Erdély, Buda, Muhi

			Évszám:1000, 1241–1242, 1301 Károly Róbert. □ Nagy Lajos, a lovagkirály. □ Zsigmond, a császár és király. □ Egy középkori magyar város. □ Hunyadi János. □ Mátyás király. □ Bárók, nemesek, jobbágyok. □ Mohács. □ Buda elfoglalása.
Virágzó középkor Magyarországon			<i>Fogalom:</i> Aranyforint, bandérium, nemes, báró, ősiség, kilenced, kormányzó, végvár <i>Név:</i> I. Károly, I. Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. Mátyás, Dózsa György, II. Lajos, I. Szulejmán <i>Helynév:</i> Bécs, Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács <i>Évszám:</i> 1456, 1514, 1526, 1541
	16 óra	IKT	Felfedezők és hódítók. □ Harc a tengerekért. □ Szemben a pápával: Luther és Kálvin. □ A Napkirály udvarában – XIV. Lajos. □ Ablak Európára – I. Péter. □ Az Európán kívüli világ. □ Kultúra és tudományok az újkor kezdetén.
Az újkor kezdetén			<i>Fogalom:</i> újkor, azték, inka, felfedező, gyarmat, világkereskedelem, manufaktúra, bankár, hitel, reformáció, protestáns, katolikus megújulás, parlament <i>Név:</i> Kolumbusz, Magellán, Luther, Kálvin, XIV. Lajos, I. Péter, Gutenberg, Leonardo da Vinci, Galileo Galilei <i>Helynév:</i> Amerika, Versailles, Párizs, London, Szentpétervár <i>Évszám:</i> 1492, 1517
Magyarország az újkor kezdetén	10 óra	Kv Kn Á	Török világ Magyarországon. □ A várháborúk hősei. □ Életképek a királyi Magyarországról. □ Erdély aranykora. □ Történetek a függetlenségi küzdelmekről. □ Buda visszafoglalása. □ II. Rákóczi Ferenc szabadságharca. <i>Fogalom:</i> szpáhi, janicsár, pasa, végvár, kuruc, labanc <i>Név:</i> Dobó István, Zrínyi Miklós, Bocskai István, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc <i>Helynév:</i> Királyi Magyarország, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, Eger, Szigetvár, Pozsony, Isztambul <i>Évszám:</i> 1552, 1686, 1703–1711
			A paraszti munka A faluközösség Az ember életfordulói
			A tanév során az alábbi témák közül egyet részletesebben, nagyobb időkeretben kell feldolgozni: Középkori városok Európában és Magyarországon Az Európán kívüli világ a kora újkorban
Hagyományismeret			
Mélységelvű témák			
	4 óra		
Mindennapi élet, életmódtörténet			<i>A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet kötelező feldolgozni.</i> □ Mátyás király asztalánál – az étkezés történetéből. □ Pestis, himlő, kolera-járványok a középkortól napjainkig. □

E

Év végi ism.: 5 óra A továbbhaladás feltételei

A diák legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Tudjon információt gyűjteni adott történelmi témában, tanári segítséggel. Tudjon tanult történetet önállóan elmesélni a kerettantervben megjelölt fogalmak felhasználásával. Tudja a tanult történet lényegét kiemelni. Tudjon különböző korszakokat térképen beazonosítani. Tudjon távolságot becsülni és számításokat végezni történelmi térképen.

7. évfolyam

Évi: 74 óra

Heti: 2 óra

Belépő tevékenységformák

Ismeretszerzési és feldolgozási képességek

Információk gyűjtése statisztikai adatokból.

Önálló kutatás adott témában, melynek végeredménye rövidebb összefoglaló kiselőadás vagy esszé.

Könyvtári kutatás megadott témában és szempontok alapján kézikönyvekből és ismeretterjesztő művekből.

Korabeli írásos források összevetése megadott szempontok alapján.

Történelmi személyiségek korabeli és utólagos megítélésének összevetése.

Különböző típusú képi információk gyűjtése egy adott témához.

Írásos források összegyűjtése megadott szempontok alapján.

A hírközlési forradalom jelentőségének megértése.

Anyaggyűjtés tanári segítséggel több szempontból egy adott témában.

Különböző képi információk jellegzetességeinek felismerése.

Valamely kijelölt téma többszempontú feldolgozása csoportmunkában, tanári irányítással.

A XIX. századi történelmi eseményekről szóló dalok, történetek, mondák feldolgozása.

Kifejezőképességek

Összehasonlító diagramok, grafikonok, táblázatok készítése különböző statisztikák adatainak felhasználásával.

Szerepjáték: valamely korszak jellemző alakjának egyes szám első személyű bemutatása.

Vázlat készítése csoportmunkában.

Összefüggő felelet megadott történelmi témáról, a megismert fogalmak felhasználásával.

A megismert tematikus rajzok, ábrák előszóban való megelevenítése.

Tájékozódás időben

Az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek összevetése térkép alapján.

Gazdasági, társadalmi, technikai jelenségek összefüggéseinek, változásának, fejlődésének felismertetése.

Térségek gazdasági, politikai, társadalmi, technikai jelenségeinek időbeli, térbeli összevetése.

Ma is előforduló jelenségek, konvenciók, eszmék, intézmények felismerése, összevetése mai jellegzetességeikkel.

Kronologikus táblázatok önálló készítése.

Események egyidejűségének megállapítása, történelmi események elhelyezése az időben.

Tájékozódás térben

A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismertetése történelmi térképek összehasonlítása.

Országok területi változásainak megfigyelése különböző térképeken.

Témakörök

A polgári átalakulás kora

12 óra

Kv

Tartalmak

Az Amerikai Egyesült Államok megalakulása. □Eszmék, személyiségek és események a felvilágosodás és a francia forradalom korából. □Napóleon és Európa. □A mezőgazdaság és a gépek forradalma. □Az ipari forradalom társadalmi következményei. □Életmód a kapitalizálódó Európában.

	E	<i>Fogalom:</i>
	Á	alkotmány, emberi jogok, felvilágosodás, népfelség elve, hatalmi ágak, forradalom, jakobinus, terror, nemzet, ipari forradalom, mezőgazdasági forradalom, gyár, vállalkozó, haszon, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus
		<i>Név:</i> Washington, Rousseau, XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Stephenson <i>Helynév:</i> Boston, Waterloo <i>Évszám:</i> 1776, 1789, 1815
Képek a XVIII. századi Magyarországról		Mária Terézia és II. József. □ A soknemzetiségű Magyarország. □ A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon.
8 óra	Ek	<i>Fogalom:</i> betelepítés, bevándorlás úrbérrendezés, állandó hadsereg, vallási türelem, államnyelv, oktatáspolitikai
A polgárosodás kezdetei Magyarországon		<i>Név:</i> Mária Terézia, II. József <i>Évszám:</i> 1740–1780
14 óra	Kv	Országgyűlések Pozsonyban. □ A magyar nyelv ügye. □ Gróf Széchenyi István. □ Kossuth Lajos. □ Életképek a reformkori Magyarországon. □ 1848. március 15-e. □ Polgári törvények. □ Nemzetiségek ébredése. □ Képek a szabadságharc csatáiból.
Nemzetállamok kora		<i>Fogalom:</i> országgyűlés, arisztokrácia, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, örökvláság, zsellér, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, nemzetiség, honvédség, trónfosztás
11 óra	E Tb Ek	<i>Név:</i> gróf Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, gróf Batthyány Lajos, Görgey Artúr, Bem <i>Helynév:</i> Debrecen, Isaszeg, Világos, Arad <i>Évszám:</i> 1830–1848, 1848. március 15., 1849. október 6. □ Az amerikai polgárháború. □ Új európai nemzetállamok. □ Az állam új feladatai: oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika. □ Versenyben a világ felosztásáért. □ A modern társadalmi csoportok, életmódjuk. □ A sokarcú munkásmozgalom fő áramlatai.
A dualizmus kora		<i>Fogalom:</i> polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociálpolitika, gyarmatbirodalom, szakszervezet, anarchisták, szocializmus, szociáldemokrácia, utópia, tömegkultúra, központi hatalmak, antant
14 óra		<i>Név:</i> Bismarck, Garibaldi, Lincoln, Edison, Marx <i>Helynév:</i> Németország, Olaszország <i>Évszám:</i> 1861–1865, 1871
		Magyarország a szabadságharc bukása után. A kiegyezés. Képek a politikai életről. Gazdasági felzárkózás. A polgárosodó magyar társadalom. Roma társadalom - roma életformák Világváros születik: Budapest. A hagyományos falusi társadalom élete (a lakóhely néprajzi tájegységének feldolgozása: gazdálkodás, település, életmód, népszokások) □ A millennium: sikerek és válságjelek.
Az első világháború		<i>Fogalom:</i> emigráció, kiegyezés, közös ügyek, polgárosodás, dzsenti, nagypolgárság, kispolgárság, asszimiláció, millennium
		<i>Név:</i> Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán <i>Helynév:</i> Osztrák–Magyar Monarchia, Budapest <i>Évszám:</i> 1867, 1867–1916
		A háború okai, céljai és jellege. □ Forradalom, Oroszországban. □ Győztesek és vesztesek.
		<i>Fogalom:</i> villámháború, állóháború, hátország, békerendszer, bolsevik, szovjet
		<i>Név:</i> Lenin

8 óra*Évszám: 1914–1918, 1917*

A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet részletesebben, nagyobb időkeretben kell feldolgozni:

Mágnások, polgárok, parasztok, cselédek, társadalom és életmód

A soknemzetiségű Magyarország: nemzeti és etnikai kisebbségek együttélése, Kultúrája

Mélységelvű témák**1 óra*****Mindennapi élet, életmódtörténet***

A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet kötelező feldolgozni:

Oktatás, diákok Magyarországon a XVI. - XX. század elejéig

Város és falu az új és a legújabb korban□

1 óra**Év végi ism.: 5 óra****A továbbhaladás feltételei**

Készítsen önállóan vázlatot az adott témáról. A diák tudjon beszámolót, kiselőadást tartani adott történelmi témáról, megadott ismeretterjesztő irodalom alapján. Tudjon egyszerű történelmi tárgyú táblázatokat, grafikonokat, diagramokat értelmezni néhány mondatban. Tudjon egyszerűbb forrásokat értelmezni tanári segítséggel. Ismerje az egyes történelmi korok, korszakok nevét és sorrendjét, ismerje egy-egy korszak fontosabb jellemzőit. Tudja, hogy a kerettantervben szereplő személyeknek mi volt a jelentőségük az adott időszakban. Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit. Tudja összehasonlítani különböző időszakok térképeit. Legyen képes egy-egy ország területváltozásait térképről leolvasni. Tudja megállapítani, hogy a magyar és egyetemes történelem megjelölt személyei közül kik voltak kortársak.

8. évfolyam

Évi: 74 óra**Heti: 2 óra****Belépő tevékenységformák*****Ismeretszerzési és feldolgozási képességek***

Önálló vázlat készítése.

Statisztikai adatok gyűjtése jelenismereti témában.

Kutatás informatikai eszközök felhasználásával adott témában tanári segítséggel.

Korabeli írásos források összevetése saját szempontok alapján.

Riport/interjú készítése szemtanúkkal adott témáról megadott szempontok szerint.

Adott témájú, de eltérő adatok, adatsorok összevetése, az eltérések okainak felderítése tanári segítséggel.

Dokumentumfilmek elemzése tanári segítséggel.

A televízió, a rádió, napi és hetilapok adott témájú híryanagának összevetése tanári segítséggel.

Információk szerzése dokumentumfilmekből, televízióból.

Információk szerzése napi és hetilapokból.

Információk szerzése rádióműsorokból.

Az iskolai oktatásban megjelenő tudományterületek történelmi szempontú elemzése (technika, ökológia, fizika, stb.)

Dokumentumfilmek és játékfilmek jellemző részleteinek értelmezése, mondanivalójának rövid leírása.

Kifejezőképességek

Az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek rendszerezése.

Adott történelmi és jelenismereti téma csoportos megvitatása a tanár által előzetesen megadott szempontok alapján.

Gazdasági, társadalmi, politikai, kulturális jelenségek összefüggéseinek felismerése és megfogalmazása.

Adott jelenismereti téma/helyzet megjelenítése szerepjátszával.

Statisztikai adatok bemutatása.

Ökológiai problémák összetevőinek felismertetése, történelmi okainak felderítése.

Tájékozódás időben

Önálló kutatás az iskolai oktatásban megjelenő tudományterületek változásairól.
Szinkronisztikus kronológiai táblázatok készítése.

Tájékozódás térben

A tanult időszak időbeli és térbeli változásainak felismerése történelmi térképek összehasonlításával.

Témakörök	Tartalmak
<p>A világ a 20-as és 30-as években</p> <p>10 óra</p> <p>Á Ek</p>	<p>Európa az első világháború után. □ A nagy gazdasági világválság. □ A náciizmus Németországban. □ A sztálini Szovjetunió. □ Az Egyesült Államok és Rooseveltt. □ Út a háború felé.</p> <p><i>Fogalom:</i> jelenkor, parlamenti demokrácia, gazdasági válság, nemzeti szocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, koncentrációs tábor, egypártrendszer, sztálinizmus, tervgazdálkodás, propaganda</p> <p><i>Név:</i> Hitler, Sztálin, Rooseveltt</p> <p><i>Helynév:</i> Szovjetunió</p> <p><i>Évszám:</i> 1929–1933, 1938</p>
<p>Magyarország a két világháború között</p> <p>12 óra</p>	<p>Forradalom és ellenforradalom. □ Trianon és következményei. □ A bethleni konszolidáció. □ A gazdasági világválság és Magyarország. □ Kiútkeresés és külpolitika. □ Életmód és szellemi élet a két világháború között</p> <p><i>Fogalom:</i> öszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, konszolidáció, irredentizmus, kommunisták</p> <p><i>Név:</i> Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István</p> <p><i>Helynév:</i> Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Észak-Erdély</p> <p><i>Évszám:</i> 1918, 1919, 1920</p>
<p>A második világháború</p> <p>12 óra</p> <p>Á Ek</p>	<p>Európai háborúból világháború. □ A totális háború. □ Magyarország a második világháborúban. □ Magyarország 1944-ben. □ Az európai és a magyar zsidóság tragédiája. □ A háború befejezése.</p> <p><i>Fogalom:</i> totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holokauszt, „hintapolitika”, nyilasok, partizán, antifasiszta ellenállás, háborús bűnös</p> <p><i>Név:</i> Churchill, Teleki Pál</p> <p><i>Helynév:</i> Sztálingrád, Normandia, Auschwitz, Hiroshima, Jalta, Potsdam</p> <p><i>Évszám:</i> 1939, 1941, 1944. Március 19., 1944. október 15., 1945. május 9., 1945. szeptember 2. □</p>
<p>A globalizálódó világ</p> <p>10 óra</p> <p>Ek Kv E F Tb</p>	<p>A kétpólusú világ. □ Kommunista diktatúrák. □ A harmadik világ. □ A világgazdaság. □ Az európai integráció. □ Az emberi és polgári jogok. □ Globális problémák – a globalizáció problémái.</p> <p><i>Fogalom:</i> hidegháború, kommunista diktatúra, harmadik világ, világgazdaság, globalizáció, integráció, népességrobbanás, fogyasztói társadalom, környezetkárosítás</p>
<p>Magyarország története napjainkig</p> <p>14 óra</p>	<p>Magyarország a keleti blokkban – a koalíciós évek. Sztálinizmus Magyarországon – a Rákosi-korszak. 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-korszak. A magyar társadalom átalakulása. A magyarországi romák A határon túli magyarok. A népi kultúra hagyományai a határon túl (pl. Székelyföld, Kárpátalja, Felvidék)A rendszerváltozás.</p> <p><i>Fogalom:</i> pártállam, kollektivizálás, rendszerváltozás, földosztás, államosítás</p>

Név: Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János, Antall József, Göncz Árpád

Évszám: 1945, 1948, 1956. Október 23., 1989–1990. □

Állampolgári ismeretek:

9 óra

Az állam és polgára. □ A nyilvánosság. □ A politikai rendszer intézményei. □ Részvétel a közügyekben. □ Emberi jogok – társadalmi kötelezettségek. □ A gyermek jogai.

Fogalom:

állam, nemzet, nemzetiség, etnikum állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás, emberi jogok

A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet részletesebben, nagyobb időkeretben kell feldolgozni:

Nők és férfiak a múltban. (a XIX. és a XX. században)

Mélységelvű témák

1 óra

Diákjogok, diákszervezetek a mai Magyarországon.

Mindennapi életmódtörténet

1 óra

élet,

A tanév során az alábbi témák közül legalább egyet kötelező feldolgozni:

Családom története a XX. Században.

Tömegtársadalom, nagyvárosi életmód. □

Év végi ism.: 5 óra

A továbbhaladás feltételei

A diák tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani. Tudja, mi történt Európa más régióiban a magyar történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején. Legyen képes összefüggéseket találni a történelmi események és a technikai-gazdasági fejlődés legfontosabb állomásai között. Tudja a XX. századi magyar és egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét. Tudja ismertetni a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait. Legyen képes néhány jelentős eseményhez kapcsolódó forrást összehasonlítani. Ismerje a mai Magyarország közjogi és politikai rendszerének alapelemeit. Környezetének, lakóhelyének fontos történelmi eseményeit el tudja helyezni a köztörténet folyamában.

IDEGEN NYELV

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az ötödik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) egy éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, mivel a produktív készségeket (beszéd és írás) a receptív készségek közvetve fejlesztik. Az évek előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a beszéd-készség. Lényeges nevelési cél a diákok olvasási igényének kialakítása és fejlesztése érdekes, könnyített vagy eredeti, illusztrált hosszabb szövegek olvastatásával.

A témakörök felölelik a tanterv egyéb tantárgyi tartalmait, hiszen a nyelvet nem önmagáért használjuk, hanem információszerezésre, illetve információfeldolgozásra. A kerettantervi törekvések hozzájárulnak az idegen nyelvi tananyag érthetővé tételéhez, de a tartalmakat más szempontból, másképp csoportosítva dolgozzuk fel, nehogy unalmassá váljanak.

A 10–14 éves korosztály nyelvelsajátítása során jobban támaszkodik memóriájára, mint a célnyelv szabályrendszerére, de egyre inkább képes szabályszerűségeket észrevenni a nyelvben. A szabályok ismerete ugyanakkor csak kismértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A nyelvhasználatban a folyamatosság erősségük a nyelvhelyességgel szemben, de emellett szükség van a legfontosabb struktúrák automatizálására is. Cél, hogy esetleges nyelvi hibáikat maguk vegyék észre és javítsák, így segíthetjük őket autonóm nyelvtanulóvá válni.

A négy év során a diákoknak el kell jutniuk a nyelvtanulási stratégiák olyan szintű használatához, melyek lehetővé teszik számukra az osztályterem falain kívüli idegen nyelvi hatások (filmek, zene, tévéműsorok, újságok) hasznosítását és az irányított önálló haladást.

A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri azt a mérhető szintet, mellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni.

Fejlesztési követelmények

A tanuló képes idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Továbbfejleszthető nyelvtanulási stratégiákat használ. Kialakul az igény benne, hogy az osztályterem kívüli idegen nyelvi hatásokat (pl. reklám, popzene) is megpróbálja hasznosítani.

Témalista (ajánlás)

- Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek.
- Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.
- Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása.
- Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok.
- Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola.
- Egészséges életmód.
- Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek.
- Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.
- Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd.
- Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.

5. évfolyam

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

(lásd a 6. évfolyam kerettantervénel)

Fogalomkörök

(lásd a 6. évfolyam kerettantervénel)

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerűen megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr.

Beszédkésztség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre néhány szóban vagy egyszerű mondatban válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokat mond, kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat megért;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokból álló rövid szövegben fontos információt megtalál;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti.

Íráskésztség

A tanuló

- ismert nyelvi elemekből álló rövid mondatokat helyesen lemásol.

6. évfolyam

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás,
- köszönés, elköszönés,
- köszönet és arra reagálás,
- bemutatkozás,
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,

- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,
- tudás, nem tudás.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,
- javaslat és arra reagálás,
- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés.

Fogalomkörök

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli viszonyok,
- időbeli viszonyok,
- mennyiségi viszonyok,
- minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.

Beszédképesség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatokban válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló rövid szöveg lényegét megérti.

Írásképesség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen lemásol.

Az idegen nyelvi mellékletek az egyes nyelvekből változatlanul mintául szolgálnak.

7. évfolyam

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

(lásd a 8. évfolyam kerettantervénel)

Fogalomkörök

(lásd a 8. évfolyam kerettantervénel)

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűri;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkezteti.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz;
- kérdéseket tesz fel;
- eseményt mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- beszélgetést kezdeményez, befejez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- egyszerű, képekkel illusztrált szöveget megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid szöveget diktálás után leír;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlés) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő szöveget ír.

8. évfolyam

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- megszólítás,
- köszönés, elköszönés,

- bemutatás, bemutatkozás,
- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás,
- engedélykérés és arra reagálás,
- köszönet és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánások és arra reagálás,
- személyes levélben megszólítás, és elbúcsúzás.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- sajnálkozás,
- öröm,
- elégedettség, elégedetlenség,
- csodálkozás,
- remény,
- bosszúság.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- véleménykérés és arra reagálás,
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése,
- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés,
- akarat, kívánság, képesség, szükségesség, lehetőség,
- ígéret,
- szándék,
- dicséret.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,
- események leírása,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,
- tudás, nem tudás,
- bizonyosság, bizonytalanság.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,
- tiltás, felszólítás,
- javaslat és arra reagálás,
- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés, ismétléskérés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés,
- felkérés lassabb, hangosabb beszédre.

Fogalomkörök

- cselekvés, létezés, történés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli viszonyok,
- időbeli viszonyok,
- mennyiségi viszonyok,
- minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegből kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédkészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket feltesz,
- eseményeket elmesél;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- egyszerű történetet megért;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb.100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskészség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget diktálás után leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlés, baráti levelet) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír.

Az idegen nyelvi mellékletek pedig az egyes nyelvekből változatlanul mintául szolgálnak.

ANGOL

5-6. évfolyam Évi: 111 óra Heti 3 óra

Tartalom

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük az 5. osztályban, dőlt- és aláhúzott betűvel jelezzük a 6. osztályban.

a) Kommunikációs szándékok

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Év eleji ismétlés

5. o: 5 óra 6. o: 5 óra

Kezdeményezés és válasz

folyamatosan

Megszólítás:	Excuse me.	Pardon?
Köszönés: Ek	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you?	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you?
Elköszönés: IKT	Hi! Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care.	Hi! Goodbye. Bye!
Köszönet és arra reagálás:	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you.	Good night. Thanks. Bye! Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it.
Bemutatkozás, bemutatás: IKT 5. o:8 óra 6. o:10 óra	My name is... Have you met Jane? <u>May I/Can I/ Let me introduce myself.</u> <u>May I/Can/ Let me introduce you to Rosy?</u>	Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás: E	<u>How are you feeling today?</u> <i>What's the matter?</i>	<u>Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid.</u>
Bocsánatkérés és arra reagálása: Ek	<i>I am sorry. I am very sorry.</i> <u>I beg your pardon</u>	<i>That's all right.</i> <i>It doesn't matter.</i> <u>Never mind.</u> <u>No problem.</u>
Gratulációk, jókívánságok és arra reagálás: IKT	Happy Christmas/New year/Birthday! <u>Many happy returns (of the day)</u> <i>Congratulations!</i> <u>Have a nice holiday.</u> <u>All the best.</u> <u>Cheers!</u>	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. <u>Thank you, the same to you.</u> <u>Cheers!</u>

.Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

5. o: 4 óra 6. o: 10 óra

Véleménykérés, és arra reagálás: IKT	<u>What do you think? How do you like it?</u>	<u>I think it is rather strange. I like it.</u>
Valaki igazának az elismerése és el nem ismerése:	<i>You are right. You are wrong.</i>	

Egyetértés, egyet nem értés:	<u>Do you agree?</u>	<u>OK</u> <u>All right.</u>
	<u>What's your opinion?</u>	
Tetszés, nem tetszés:	<u>How do you feel about it?</u> Do you like Italian food?	<u>I think he's wrong/right.</u> I think it's great. I don't like it.
Akarat, kívánság:	What do you think of the new teacher? <u>Would you like a cake?</u>	He looks nice. <u>I'd like an ice-cream</u>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok**5. o: 4 óra 6. o: folyamatos**

Dolgok, személyek megnevezése, leírása: IKT	What is it? What's it in English? What does that mean? What is his house like?	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's big and comfortable.
Információ kérés, adás:	Did you see him? When will the guests arrive? <u>How do you make an omelett?</u>	Yes, I did At 6 p.m... <u>You take two eggs and some milk and flour.</u>
Tudás, nemtudás:	<u>Where does he live?</u>	<u>I have no idea.</u>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok**5. o: 10 óra 6. o: 8 óra**

Kérés és arra reagálás: IKT	<u>Could you give me a pen?</u> <u>Would you pass me the sugar please?</u>	Yes, sure. Yes, of course. I'm afraid I can't.
Javaslat és arra reagálás: Ek	<u>Why don't we put the film in here?</u> <u>Let's go to the cinema tonight.</u>	Good idea.
Meghívás és arra reagálás: Ek	<u>Would you like to come to the cinema?</u> <u>Can we meet at, say, six?</u>	<u>Yes, I'd love to.</u> <u>That's very kind of you, but...</u> <u>I am sorry, I can't.</u> <u>Yes, that would be okay.</u>
Kínálás és arra reagálás: F	<u>Are you free on Tuesday?</u> <u>Let's meet on Sunday.</u> <u>Would you like another drink?</u> What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	<u>What shall we do?</u> <u>No, I am afraid, I can't.</u> <u>That's very kind of you. /I am sorry, I can't.</u> An orange please. Thank you. Thank you. No, thank you.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok**5. o: 2 óra 6. o: 2 óra**

Megértés biztosítása: IKT	<u>Visszakérdés, ismétléskérés:</u> <u>Betűzés kérése, betűzés:</u> Nem értés:	<u>Did you say the castle?</u> <u>Can you spell it for me? It spells...</u> Sorry, I don't understand. Could you understand? Sorry, what does that mean?
-------------------------------------	--	--

b) Fogalomkörök: IKT

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet, létezés kifejezése 5.o:25 óra 6.o: 15 óra	Jelenidejűség	Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
		<i>Present Continuous</i>	Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.
	Múltidejűség	<i>Past Simple + verb be</i>	<i>And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?</i>
	Jövőidejűség	<i>Going to</i>	<i>What are you going to do on Saturday?</i>
Birtoklás kifejezése 5. o: 5 óra 6. o: 10 óra IKT		<i>Past forms of have</i>	<i>I didn't have many friends in the kindergarten.</i>
		Possessive adj.	My, your, his/her/its,our, their dog
		Genitive 's	Kate's brother Whose?
Térbeli viszonyok Kv 5. o: foly. 6. o: 2 óra Időbeli viszonyok 5. o: 10 óra 6. o: 15 óra	Irányok, helymeghatározás	Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs	Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, ...
	Gyakoriság	<i>How often?</i>	<i>Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day.</i>
	Időpont	When?	Now, <i>Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week</i> <i>In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday</i> <i>When? What time?</i> <i>In the morning, at night ...</i> <i>Now I'm having a bath.</i> <i>I saw a film yesterday.</i> <i>I'm going to play chess tomorrow.</i> <i>What's the time? It's quarter to eight + dates.</i>
Mennyiségi viszonyok IKT 5. o: 6 óra 6. o: 5 óra		<i>Irregular plurals</i>	<i>Children, people, men, women ...</i>
		Cardinal numbers 1-100 <i>Ordinal numbers</i> <i>Countable nouns</i>	<i>first, second...</i> <i>How many CDs have you got?</i> <i>I've got a lot of/few CDs.</i>
		<i>Uncountable nouns</i>	<i>How much money have you got?</i> <i>I've got a lot of/little money.</i>

Minőségi viszonyok

5. o: 6 óra

6. o: 5 óra

E

*Comparative and Tom's younger than Sue. Mary is the
superlative of short prettiest girl.
adjectives*

*Irregular comparative and Good/bad (better, worse)
superlative forms of
adjectives*

*As...as**Adverbs= ly*

What's it like? What colour is it?

Modalitás

5. o: 5 óra

6. o: foly.

Can ability

Must/needn't

Need/have to

Linking words

I can swim.

I must read it. *You needn't do it now.**Y have to get up early.*

And/or/but/because

Logikai viszonyok

IKT

5. o:foly

6. o: 2 óra

Szövegösszetartó
eszközök 5. o: 15 óra

6. o: 15 óra

IKT

Articles

A, an, the

*Some+plural noun**any+plural noun**Some +singular noun**Any +singular noun**There are some pencils in the bag.**Have you got any sisters?**I haven't got any matchboxes.**There's some water in the vase.**There isn't any juice in my glass.*Nominative and Accusative
of personal pronouns

I, he, they...

Me, him, them...

Demonstrative pronouns

This, that, these, those

Indefinite pronounsSomebody, anybody,nobody, everybody**Év végi ismétlés**

5. o: 6 óra

6. o: 7 óra

ANGOL

7- 8. évfolyam Évi:111 óra Heti 3 óra

Tartalom

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük a 7. osztályban, .dőlt aláhúzott betűvel a 8. osztályban.

a) Kommunikációs szándékok IKT folyamatos

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

	<i>Év</i>	<i>eleji</i>	<i>ismétlés</i>
	<i>7. o: 5 óra</i> <i>8.o: 5 óra</i>		
	<i>Kezdeményezés</i>	<i>és</i>	<i>válasz</i>
	<i>folyamatos</i>		
Megszólítás:	Excuse me. I am sorry to disturb you.	Pardon? Yes, can I help you?	
Köszönés:	How do you do? Good morning. Hello Tom. Hello, how are you?	How do you do? Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you?	
Elköszönés:	Hi! Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night. Take care. Give me a ring some time. Have a good trip. Keep in touch!	Hi! Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye! Thank you, I will. Thanks. I will. Okay, bye. Hello. Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you. Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...	
Bemutakozás, bemutatás:	My name is... Have you met Jane? May I/Can I/ Let me introduce myself. May I/Can I/ Let me introduce you to Rosy?	Hi! Pleased to meet you. Nice to meet you. Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...	
Érdeklődés mások hogyléte felől és arra reagálás:	How are you feeling today?	Fine. / OK / All right. Much better, thanks. Not very well, I am afraid. Actually, I am suffering from...	
E F			
<u>Engedélykérés</u> és <u>arra</u> <u>reagálás:</u> Á	What's the matter? <u>May I use your telephone?</u> <u>Do you mind if I open the window?</u>	<u>Yes, go ahead.</u> <u>Not at all.</u>	
8. o: 5 óra			
Köszönet és arra reagálás: folyamatos	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot. It's very kind of you. I'd like to thank you for your help.	Not at all. You are welcome. No problem. Do not mention it. My pleasure. That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.	
Bocsánatkérés és reagálás: Á folyamatos	I am sorry. I am very sorry. I beg your pardon Please, forgive me.	That's all right. It doesn't matter. Never mind. No problem.	
Gratulációk, jókívánságok és azokra reagálás: folyamatos	Happy Christmas/New year/Birthday! Many happy returns (of the day) Congratulations! Have a nice holiday. All the best. Cheers!	Happy Christmas /New Year/ Birthday! Thank you. Thank you, the same to you. Cheers!	

Megszólítás személyes *Dear John,*
levélben:

7. o: 2 óra

Elbúcsúzás személyes *Best wishes,*
levélben: *Love (from),*

7. o: 3 óra

I am looking forward to hearing from you soon.

Érzelmek és lelkiállapotok kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Öröm, sajnálkozás, bánat:

7. o:4 óra

8. o:5 óra

E

F

Are you happy about that?

What do you think of that?

How do you feel about that?

Great!

I am so glad /very happy.

I am glad to hear that.

I am so pleased that...

Good for you.

Congratulations.

I feel so happy for...

I'm sorry to hear that.

What a pity.

Oh, no!

Oh, dear!

I feel so sorry for...

That's fine/nice/not bad.

That was fine/good/ nice

I'm quite satisfied with...

I'm quite happy with...

I'm quite pleased with...

Elégedettség, elégedetlenség,
bosszúság:

8. o: 8 óra

A

What do you think of...?

Are you pleased with...?

Are you happy with...?

Are you satisfied with...?

It's not good enough.

That wasn't very good.

I'm tired of...

Csodálkozás:

7. o: 2 óra

8. o: 2 óra

Jane has lost her money.

Tom is twenty.

This is a book for you.

What are you hoping for?

What are you looking forward to?

How come?

Is he?

What a surprise!

I am looking forward to...

I hope you'll have time to join me for dinner.

Remény:

7. o: 2 óra

Személyes beállítódás és vélemény

Véleménykérés és
reagálás:

folyamatos

Valaki igazának /elismerése és
el nem ismerése: **folyamatos**

A

Egyetértés, egyetnemértés:

folyamatos

What do you think? How do you like it? What's
your opinion about it?

You are right.

You are wrong.

Do you agree?

What's your opinion?

How do you feel about it?

Tetszés, nemtetszés:

folyamatos

Do you like Italian food?

You like meat, don't you?

What do you think of the new teacher?

I think it is difficult. I don't like it.
I think it's fair enough. .

OK

All right.

I think he's wrong/right.

I'm afraid I don't agree.

I doubt whether...

I think it's great.

I don't like it.

He looks nice.

I don't think much of...

Akarat, kívánság: **Kn**
7. o: 2 óra

Képesség:
7. o: 2 óra

Kötelezettség:
8. o: 3 óra

Szükségesség:
8. o: 1 óra

Lehetőség:
8. o: 1 óra

Ígéret:
7. o: 2 óra

Szándék, kívánság:
7. o: 2 óra

Dicséret, kritika:
7. o: 2 óra

*Would you like a cake?
 Can I have my bill, please?
 I want to pay.*

*Can you speak French?
 Are you able to ride a horse?
Must we fill in this form now?
When do we have to leave?
Is that necessarily so?*

*It may rain.
She might be late.
 Will you come and meet me at the station?*

*What would you like to do?
 Would you like to have a rest?
 It's great. It's a good idea.*

I'd like an ice-cream

*I can understand French
 I am unable to ride a horse.
We must fill it in now
Right now.
People must sleep sometimes..*

*Don't worry, I will.
 I promise to be there at five.
 I'd like to see that film
 I'd rather not go out tonight.
 I'm not so keen on it. It's boring.*

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, megnevezése, leírása: folyamatos	személyek What is it? What's it in English? What does that mean? What is it like? <i>What happened?</i>	It's.../ That's.../ It's a kind of.../It's used for... It means... It's green, small and it can jump. <i>First she opened the window, then she phoned the ambulance and finally she told the neighbours. After opening the door she phoned the ambulance. While waiting for the ambulance she told the neighbours.</i>
<i>Események leírása:</i> 7. o: 5 óra		
Információ kérés, adás: Folyamatos IKT	Did you see him? When will the guests arrive? How do you make an omelette? How far is your school? How long does it take to get there? Please, can you tell me the way to the station? Who is that?	Yes, I did At 6 p.m. You take two eggs and some milk and flour. It's 20 minutes by bus. Take the second turning on the right It's me.. I have no idea.
Tudás, nemtudás: folyamatos	Do you know where he lives?	
<i>Bizonyosság, bizonytalanság:</i> 8. o: 3 óra	<i>Do you think they will come? How old do you think she is?</i>	<i>They will probably come. They might come, or they might not come. She can't be very old. She must be 25.</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés: folyamatos Tb	Chris, could you do me a great favour? Could you give me your telephone number? Do you have a stamp by any chance? Would you pass me the sugar please? I'd like you to...	Yes, sure. Of course. Yes, of course. I'm afraid I can't.
<i>Tiltás, felszólítás:</i> 8. o: 2 óra	<i>Keep off the grass. You must not smoke here.</i>	
Javaslat és arra reagálás: folyamatos	Why don't we put the film in here? Let's go to the cinema tonight. I suggest going to Prague.	Good idea. I'd prefer to go to the theatre. I'd rather not.
Meghívás és arra reagálás: folyamatos	Would you like to come to the cinema?	Yes, I'd love to. That's very kind of you, but... No, I am afraid I can't. I am sorry, I can't.
Kínálás és arra reagálás: folyamatos	Can we meet at, say, six? Are you free on Tuesday? Let's meet on Sunday. Would you like another drink? What would you like? Help yourself! Let me get you a drink. Have an orange. Here you are.	Yes, that would be okay. Sorry, I can't make it then. No, I am afraid, I can't. That's very kind of you. Yes, please. No, thank you. I am sorry, I can't.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / Kommunikációs stratégiák

<p><i>Megértés biztosítása</i> 7. o: 5 óra Á</p>	<p><i>Visszakérdés, ismétléskérés</i></p> <p><i>Nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értés ellenőrzése</i></p> <p><i>Betűzés kérése, betűzés</i></p> <p><u><i>Felkérés hangosabb, lassabb beszédre</i></u></p>	<p><i>Did you say the castle?</i> <i>Sorry, where does she live?</i> <i>Sorry, what did you say his name was?</i></p> <p><i>Sorry, I don't understand.</i> <i>Could you understand?</i> <i>Am I making myself clear?</i> <i>Sorry, what does that mean?</i> <i>Can you spell it for me? It spells...</i></p> <p><u><i>Could you speak a little more slowly, please?</i></u> <u><i>Sorry, that was a bit too fast.</i></u></p>
<p>8. o: 1 óra</p>		

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök	Fogalomkörök	Fogalomkörök nyelvi kifejezései
<p>Cselekvés, történet, létezés kifejezése 7. o: 10 óra 8. o:10 óra</p>	<p>Jelenidejűség</p> <p>Múltidejűség</p> <p>Jövőidejűség</p>	<p>Present Simple</p> <p>When do you get up? I don't drink milk.</p> <p>Present Continuous</p> <p>Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.</p> <p><i>Present Perfect Simple</i></p> <p><i>Have you done your room?</i> <i>I haven't finished it yet.</i></p> <p>Past Simple</p> <p>And then she kissed me. Why didn't you come yesterday?</p> <p>Going to</p> <p>What are you going to do on Saturday?</p> <p><i>Future with Will</i></p> <p><i>When will you be fourteen?</i></p>
<p>Birtoklás kifejezése 7 o: 10 óra</p> <p>8. o: 3 óra</p>	<p>Past forms of have</p> <p><i>Have with will</i></p> <p>Possessive adj.</p> <p><i>Possesive pronouns</i></p> <p>Genitive 's</p> <p>Of</p> <p>Whose?</p>	<p>I didn't have many friends in the kindergarten.</p> <p><i>I will have a Porshe when I'm 20.</i></p> <p>My, your, his/her/its,our, their dog</p> <p><i>Mine, yours,...theirs</i> Kate's brother the corner of the room</p>
<p>Térbeli viszonyok 7. o:5 óra IKT</p> <p>8. o: 8 óra</p> <p>Időbeli viszonyok 7. o: 8 óra IKT</p> <p>8. o: 10 óra</p>	<p>Irányok, helymeghatározás</p> <p>Gyakoriság</p> <p>Időpont</p>	<p>Prepositions, Prepositional Phrases, Adverbs</p> <p>Here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between, in front of, behind, inside, outside, above ...</p> <p><u><i>at the top of/at the bottom of, on the left hand side...</i></u></p> <p><i>picture location</i> <i>Adverbs of time with Present Perfect Simple</i> <i>already, yet, just</i></p> <p>How often?</p> <p>Always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day ... I always make my bed. She goes swimming twice a week. Now, in the morning Yesterday, last week, two years ago, Tomorrow, next week In 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday It's quarter to eight.</p>

	Időtartam	<i>How long?+Past Simple</i>	<i>How long were you in hospital? For two weeks.</i>
Mennyiségi viszonyok 7. o: 5 óra		Irregular and regular plurals	Children, people, men, women ...
		Cardinal numbers	one, two...
		Ordinal numbers	first, second...
		Countable nouns	How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs.
8. o: 5 óra		Uncountable nouns	How much money have you got? I've got a lot of/little money. A cup of tea, a piece of cake
			<i>All, both, none, neither</i> <i>Each, every</i>
Minőségi viszonyok 7. o: 8 óra		<i>Comparative sentences</i> <i>(short, long adjectives)</i>	Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl. She is the most intelligent of all. I'm as tall as you. Good, bad ...(better, worse)
		Irregular adjectives	What's it like? What colour is it? <i>What does it look/taste/sound/feel like?</i> <i>It's too big, It's not small enough.</i>
Modalitás 7. o:10 óra Ek		<i>Should/shouldn't</i> <i>Can (ability)</i> <i>Can/could/may (permission)</i>	<i>You should ask her.</i> I can swim. <i>Can/could/may I open the window?</i>
		Must/needn't (obligation)	I must read it. You needn't do it now.
8. o: 7 óra		<i>Have to (Past)</i> <i>Musn't</i>	<i>Did you have to be there?</i> Children mustn't smoke.
Logikai viszonyok 8. o: 10 óra		Linking words	And/or/but/because
		<u><i>Conditional I</i></u>	<u><i>We'll stay at home if it rains.</i></u>
		<u><i>Time clauses with future meaning</i></u>	<u><i>When dad comes home, he'll be angry with you.</i></u>
		<u><i>Infinitive to express purpose</i></u>	<u><i>I've been to London to visit the Queen.</i></u>
Függő beszéd 8. o: 5 óra		<u><i>Reported speech with present reporting verb</i></u>	<u><i>He says he is tired.</i></u> <u><i>I don't know where he lives.</i></u> <u><i>Tell him to stop it.</i></u>

**Szövegösszetartó
eszközök
7. o:5 óra**

Névelők

A, an, the

Some+plural noun
any+plural noun

There are some pencils in the bag.
Have you got any sisters?
I haven't got any matchboxes.
There's some water in the vase.
There isn't any juice in my glass.

Some +singular noun
Any + singular noun

I, he, they...
Me, him, them...

8. o: 2 óra

Nominative and accusative of
personal pronouns

This, that, these, those

Demonstrative pronouns

Indefinite pronouns

Somebody, anybody,nobody, everybody ...
myself...

Reflexive pronouns

**Év végi ismétlés 7. o:
7 óra
8. o: 10 óra**

NÉMET

5.-6. évfolyam Évi: 111 óra Heti 3 óra

Tartalom

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük az 5. osztályban, dőlt- és aláhúzott betűvel jelezzük a 6. osztályban.

a) Kommunikációs szándékok folyamatos

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

IKT

köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bemutakozás	Ich heiße ...
megszólítás	<u>Entschuldigung, ...</u>
érdeklődés hogyanlét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir?
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	<u>Herzlichen Glückwunsch zum...!</u> Danke. <u>Fröhliche Weihnachten.</u>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

véleménykérés és arra reagálás	<u>Magst du Mathe? Ja.</u>
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	<u>Da hast du (nicht) Recht!</u>
egyetértés, egyet nem értés	<u>Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht Recht!</u>
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd!
akarát, kívánság, képesség	ich will..., ich möchte..., ich kann...

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

IKT

dolgok, személyek megnevezése, leírása	folyamatos Das ist... Meine Mutter ist...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. /Wie alt bist du? 12.
igenlő vagy nemleges válasz	ja, nein, nicht, kein, <u>doch</u>
tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht).

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

IKT

kérés	folyamatos Gib mir bitte ...!
javaslat és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne!
meghívás és arra reagálás	<u>Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.</u>
kínálás és arra reagálás	<u>Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</u>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

viszszakérdezés	folyamatos <u>Wie bitte?</u>
nem értés	<u>Ich verstehe nicht.</u>
betűzés kérése, betűzés	<u>Buchstabiere bitte.</u>

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök
Cselekvés, történet,
létezés kifejezése

Fogalomkörök nyelvi kifejezései

5. o: 35 óra 6. o: 40 óra	jelenidejűség	Präsens	Ich bin heute zu Hause. Die Sonne scheint schön.
		Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Der Zug fährt gleich ab.
	múltidejűség,	<u>Präteritum (csak: haben, sein)</u>	Er liest das Buch vor. <u>Er hatte ein Fahrrad.</u> <u>Ich war schon in England.</u> <u>Ich habe ein Eis gegessen.</u>
	jövőidejűség	Perfekt Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
		<u>sich-Verben</u>	<u>Ich freue mich.</u>
Birtoklás kifejezése 5. o: 5 óra 6. o: 7 óra		haben	Ich habe einen Bruder.
		Possessivpronomen	Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok 5. o: 10 óra 6. o: 21 óra Kn	irányok, <u>helymeghatározás</u>		hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...
		<u>in, auf, vor, hinter, neben (A/D)</u>	<u>Ich lege das Heft auf den Tisch.</u> <u>Er steht neben dem Bett.</u>
Időbeli viszonyok 5. o: 5 óra 6. o: 5 óra	gyakoriság	<u>Wie oft?</u> <u>selten, manchmal, oft, immer, nie</u>	<u>Ich spiele oft mit Peter.</u>
	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag
Mennyiségi viszonyok 5. o: 3 óra 6. o: 5 óra	határozott mennyiség határozatlan mennyiség		eins, zwei eine Portion Pommes <u>Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.</u>
Minőségi viszonyok 5. o: 5 óra 6. o: 5 óra 5. o: 30 óra 6. o: 20 óra		Wie? möchte können, wollen	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause.
Esetviszonyok 5. o: 6 óra 6. o: 3 óra	felszólítás névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ	Komm morgen wieder! Spielt Tennis! Mein Freund zeichnet Bilder.
Szövegösszetartó eszközök 5. o: 7 óra 6. o: 2 óra	kötőszók, névmások		und/oder/aber/ <u>denn</u> das ich, mich, mein, <u>dieser,</u> man
Év végi ismétlés 5. o: 5 óra 6. o: 3 óra			

7.-8. évfolyam Évi: 111 óra Heti 3 óra

Tartalom

Az újonnan belépő kommunikációs szándékokat, fogalomköröket és az új példákat dőlt betűvel jelezzük a 7. osztályban, „dőlt aláhúzott betűvel a 8. osztályban.

a) Kommunikációs szándékok folyamatos

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok IKT

megszólítás	Entschuldigung, ...
köszönés, elköszönés	Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!
köszönet és arra reagálás	Danke! Bitte!
bemutató, bemutatkozás	Das ist Peter. Ich heiße ...
érdeklődés hogyanlét iránt és arra reagálás	Wie geht's dir? Danke, prima. Und dir? / <u>Was fehlt dir?</u> Ich habe Kopfschmerzen.
engedélykérés és arra reagálás	Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.
bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! Kein Problem!
gratuláció, jókívánságok és arra reagálás	Herzlichen Glückwunsch zum...! Danke. Fröhliche Weihnachten. / <u>Gute Besserung!</u>
személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás	Liebe(r)...Dein(e)..., Viele Grüße.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: folyamatos IKT

sajnálkozás	<u>Es tut mir Leid!</u>
öröm	Ich freue mich, dass.../ Toll!
elégedettség, elégedetlenség	Es ist prima, dass.. <u>Schade, dass...</u>
csodálkozás	Oh, das ist aber schön!
remény	<u>Ich hoffe, du kannst kommen!</u>
bánat	Schade, dass...
bosszúság	<u>Das ist aber schlimm!</u>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok IKT folyamatos

véleménykérés és arra reagálás,	Magst du Mathe? Ja. <u>Was meinst du dazu?</u> <u>Meiner Meinung nach...</u>
véleménynyilvánítás	
valaki igazának az elismerése és el nem ismerése	Da hast du (nicht) Recht!
egyvetértés, egyet nem értés	Ja, das stimmt! <u>Nein, du hast nicht Recht!</u>
tetszés, nem tetszés	Das finde ich gut / blöd! / <u>Das gefällt mir (nicht)!</u>
akarat, kívánság, képesség, kötelezettség,	ich will, ich möchte, ich kann, ich muss, ich darf, ich soll
szükségesség, lehetőség	
ígéret	<u>Ich mache das schon!</u>
szándék, terv	ich will...
dicséret, kritika	<u>Klasse! Blödsinn!</u>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok folyamatos

dolgok, személyek megnevezése, leírása	<u>Das ist... Meine Mutter ist...</u>
<i>események leírása</i> E	Zuerst..., dann..., zum Schluss. / Es war einmal...
információkérés, információadás	Wie ist ...? Prima. / Wie alt bist du? 12 / <u>Weißt du...?</u> / Können Sie mir bitte sagen...?
Kn	ja, nein, nicht, kein, doch
igenlő vagy nemleges válasz	<u>Ich weiß (nicht), dass / ob..</u>
tudás, nem tudás	<u>Ich weiß es (nicht) genau. / Ich bin mir (nicht) sicher, dass / ob</u>
bizonyosság, bizonytalanság	

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

kérés	flyamatos
tiltás, felszólítás	Gib mir bitte ...! / <i>Kannst du bitte...?</i>
javaslat és arra reagálás	Schreib noch nicht. Öffne die Tür.
meghívás és arra reagálás	Möchtest du...? Ja, gerne! / <i>Können wir gehen?</i>
kínálás és arra reagálás	Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir Leid.
	Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

visszakérdezés, ismétléskérés	Kn	flyamatos
nem értés		Wie bitte? <i>Wiederholen Sie bitte. / Sag es noch einmal!</i>
betűzés kérése, betűzés		Ich verstehe nicht. / <i>Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.</i>
felkérés lassabb, hangosabb beszédre		Buchstabiere bitte. <i>Kannst du bitte langsamer /lauter sprechen?</i>

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történes, létezés kifejezése			
7. o: 45 óra			
8. o: 40 óra			
jelenidejűség	sein, es gibt Präsens, Präsens mit Vokalwechsel, trennbare Verben	Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint schön. Der Zug fährt gleich ab. Er liest das Buch vor.	
múltidejűség,	Präteritum (csak haben, sein),	Er hatte ein Fahrrad.	
	Perfekt	Ich habe ein Eis gegessen.	
jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.	
személytelenség	sich-Verben es	Ich freue mich. Es ist kalt. Es regnet.	
Birtoklás kifejezése			
7. o: 10 óra			
8. o: 10 óra			
IKT			
	haben, gehören Wessen? von, -s Possessivpronomen	Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir. das Buch von Peter, Peters Geschichte Das ist meine Familie.	
Térbeli viszonyok			
7. o: 15 óra			
8. o: 10 óra			
Kv	irányok, helymeghatározás	hier, dort, links, Rechts oben, unten, hinten...	

		Präpositionen mit dem A/D: an, auf, hinter, in, neben, über, unter vor, zwischen (A/D)	Die Vase steht auf dem Tisch. Ich stelle das zwischen die Betten.
		<u>Präpositionen mit dem Akkusativ: durch, um</u>	<u>Gehen Sie durch den Park!</u> Die Bücher sind bei Karl. Ich komme von meiner Oma.
		<u>Präpositionen mit dem Dativ: bei, zu, von</u>	
Időbeli viszonyok			
7. o: 3 óra	gyakoriság	Wie oft?	Ich gehe jeden Morgen in die Schule.
8. o: 6 óra		selten, manchmal, immer, nie	
F	időtartam	wie lange?	eine Woche, von ... bis, den ganzen Tag
	időpont	in, um, am, wann?	im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, <u>diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</u>
Mennyiségi viszonyok			
7. o: 2 óra			eins, zwei
8. o: 4 óra	határozott mennyiség		erste, zweite eine Portion Pommes
F	határozatlan mennyiség	<u>alles</u> , viel, wenig, nichts <u>alle, einige</u> , keine	Ich habe viele Bücher, aber wenig Zeit zum Lesen.
Minőségi viszonyok			
7. o: 5 óra		Wie?	Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.
8. o: 10 óra		Was für ein? <u>Welcher?</u> (Adjektivdeklináció) Vergleiche	Das ist eine leichte Aufgabe. Ich finde den roten Rock modisch Dieses Buch ist besser, als... Er ist nicht so alt, wie... Dieses Bild ist am schönsten.
E			Ich möchte ein Eis.
F			Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause. Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
Modalitás		mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen (Präsens)	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Er will nach Hause. Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!
7. o: 10 óra			
8. o: 10 óra	felszólítás		Ich zeige den Schülern Bilder.
E			
Esetviszonyok	névszók a mondatban	Nominativ, Akkusativ, Dativ	
8. o: 5 óra Kn			
Logikai viszonyok	alárendelések	Kausalsatz	denn, weil,
7. o: 3 óra			
8. o: 5 óra		Objektsatz	Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ich weiß, wo du wohnst.
IKT			
		<u>Temporalsatz mit dem Präsens</u>	<u>Als / wenn ...,</u>
Függő beszéd	IKT		Sie sagte, dass sie heute in die Schule geht.
7. o: 10 óra			
8. o: 4 óra	kötőszók,		und/oder/aber/denn weil/dass/ob/ das, ich, mich, mir, mein, <u>dieser, jener</u> man
Szövegösszetartó eszközök	névmások		
7. o: 3 óra			
8. o: 4 óra			
Á			

Év végi ismétlés

7. o: 5 óra

8. o: 3 ór

MATEMATIKA

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata: megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni a gondolkodásukat, az életkornak megfelelő szinten biztosítani a többi tantárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlatához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket.

A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömét és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását. Alapvető célunk a megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése, a valóságos szituációk és a matematikai modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának fokozatos kialakítása

Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére.

Az első négy osztályban a korábbi évekhez képest csökkent a kötelezően biztosított matematika órák száma, ezért az 5. osztályba lépéskor nagyobb szerepet kap az ismétlésre épülő rendszerezés. Különös figyelmet kell fordítani a fogalmak kialakítására, elmélyítésére, s ez nem nélkülözheti a színes tevékenységeket, változatos cselekvéseket. A kísérletezés, a játék szerepe nem szűnhet meg a felsős évfolyamokon sem. A fentiek és az életkori sajátosságok figyelembevétele indokolja, hogy a felső tagozat első két évfolyamán tananyagban és időráfordításban is lényegesen nagyobb szerepet kap a Számtan-algebra témakör, mint a további két évfolyamon. A megfelelően kialakított számfogalom, a bővülő számkörben végzett műveletek értése és begyakorlottsága alapfeltétele a további eredményes munkának.

Az általános iskola felső tagozatán egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevétele, önálló megfogalmazása.

Különböző területekről érkező, más és más módon megfogalmazott információk önálló értelmezésével és az ismeretek megtanulásával fokozatosan el kell sajátítani – és alkalmazni is tudni kell – a deduktív út egyszerűbb, legelemibb formáit. Eközben nem csökken az induktív út jelentősége sem a felső tagozaton.

Miközben ebben az életkorban a matematikai ismeretek egy része absztraktabbá válik, addig jelentős részük továbbra is a konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódik. Éppen ezért hangsúlyt kell helyezni a sokszínű tevékenységekre, a tapasztalatok tudatosítására, különböző módokon való rögzítésére, értelmezésére, rendszerezésére, összefüggések keresésére. A matematika tanításának-tanulásának a felső tagozaton is jellemzője a felfedeztetés, a probléma felvetésétől a megoldásig vezető – néha tévedésektől sem mentes – útnak az egyre önállóbb bejárása.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a következtetésre épülő problémamegoldásnak, az egyszerű algoritmusok kialakításának, követésének is. Mindezt eleinte konkrét helyzetekben végezzük, majd erre építve – az életkori sajátosságok figyelembevételével – általánosítunk.

A tanulási folyamatnak legyen jellemzője a fokozatos absztrahálás mellett a gyakori konkretizálás, az általánosítás mellett a specializálás.

A matematika – a lehetőségekhez igazodva – támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.

Az általános iskolai matematikai nevelés adjon biztos alapot a reálisan megválasztott középfokú tanulmányok folytatásához.

Fejlesztési követelmények

A matematikai nevelés fontos terepe a kulcskompetenciák kialakításának. A problémamegoldó, a kritikai, a döntési, a szabálykövető, a lényegkiemelő, valamint az információ komplex kezelésének kompetenciái beépülnek minden matematikai tevékenységbe. A jól megválasztott módszerekkel történő matematika-tanítás a kommunikációs képesség fejlesztése mellett az együttműködési képességet is fejleszti.

A matematika tanterv tananyagtartalma biztosítja, hogy a Nat kiemelt fejlesztési feladatai tanításunkban megjelenjenek: különböző alkalmazásokban, matematikatörténeti érdekességekhez kapcsolva, projektfeladatok

kapcsán a környezeti nevelés, a hon-és népismeret, kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz szemlélete fejlesztendő.

A tanulók jelentős hányada ezen négyéves időszak során jut el a konkrétól az elvontabb gondolkodáshoz. Ez a fejlődési folyamat alapvetően befolyásolja a fejlesztéshez kapcsolódó követelmények meghatározását.

Az elsajátított matematikai fogalmak, ismeretek alkalmazása:

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az időszak első részében a számtan-algebra témakörben a gyakorlati tevékenységekkel alakítjuk a számfogalmat, majd az egyre bővülő számkörben dolgozunk.

Az alapműveletek körében törekedünk az egyre biztosabb műveletfogalom kialakítására, a számolási készség továbbfejlesztésére. Az újonnan bevezetett műveletek megértéséhez, elvégzéséhez, gyakorlásához különböző zsebszámológépet is használhatunk.

A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazzuk.

A változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálatával fejlesztjük a függvény-szemléletet, megismerkedünk a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.

Geometriában eszközök felhasználásával fejlesszük a síkban való tájékozódást és a térszemléletet.

Tevékenységgel juttatjuk el a tanulókat az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével alakítható ki a későbbiekben a dinamikus geometriai szemlélet.

A matematika tanításában a matematikai logika bizonyos elemeit ("és", "vagy", "nem", "minden", "van olyan") tudatosan használjuk. Az időszak vége felé egyszerű sejtések igazolásakor, ill. cáfolásakor a "ha ... akkor" típusú következtetések is belépnek tanításunkba.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

Nagy súlyt fektetünk a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján nyitott mondatok felírására, s ezek (módszeres) próbálkozással, következtetéssel majd algebrai úton történő megoldására. A későbbiekben matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével segítjük a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését.

A modellalkotás a matematizálás fontos eszköze, segítséget nyújt a problémák megoldásához.

Kellő figyelmet fordítunk a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére. Így érjük el, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

Különböző feladatok segítségével érttetjük meg, hogy vannak biztos és lehetetlen események, ill. olyanok, amelyeknek bekövetkezése lehetséges. Fokozatosan kialakítjuk a valószínűség szemléletes fogalmát.

Az információs és kommunikációs kultúra fejlesztése:

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A matematikai ismeretszerzésben hosszú ideig nagy szerepet játszik az induktív módszer, de ezen tanítási időszakban is mutatunk már néhány lépéses bizonyítást, deduktív következtetést is.

Fontos, hogy ne csak a matematikából, hanem a mindennapi életből is szerepeltessünk állításokat, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt elemezzük. Ily módon juttatjuk el őket sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásához.

A különböző feladatokban a tanulók által végeztetett csoportosítás, osztályozás, sorbarendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása fejleszti a matematika különböző területein és más témakörökben is fontos halmazszemléletet.

A különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével megérttetjük a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét.

Kezdetől fogva adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kifejlesztjük az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb elemeinek megismerését. Mindezzel elérjük, hogy a tanulók képesek legyenek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A tanulókat hozzászoktatjuk, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. Az előbb felsoroltak s a gyakorlati számításoknál elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával is el kell érniük, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el.

Hozzászoktatjuk a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érniük, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabatoságára, a lényeg kiemelésére tanítjuk a tanulókat az általános iskola utolsó éveiben.

A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal használtatjuk az anyanyelvet, ill. a szaknyelvet, s fokozatosan bővítjük a jelölésrendszert.

A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását. Az általános iskola felsőbb évfolyamain a tanult definíciók alkalmazására is sor kerül. Különböző eljárások, s egyes tételek eszközként való felhasználását feladatmegoldásban fontos fejlesztési területnek tekintjük.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció állandó fejlesztése folyamatos feladatunk.

A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai-zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítanunk diákjainkat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is ismertessük meg a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulásukat, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthetjük érdeklődésüket a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívhatjuk a figyelmet néhány magyar, ill. más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára például a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

5. évfolyam

Évi: 148 óra

Heti 4 óra

Gondolkodási módszerek folyamatos

IKT E Kv

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Az elsajátítás képességének fejlesztése. Folyamatos	A matematika tanulási módszereinek megismerése. (olvasott tankönyvi szöveg feldolgozása, lényeg kiemelése, házi feladat célszerű elkészítési módjai)	A gondolkodási módszerek követelményei a többi témában konkretizálódnak.
Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs készség fejlesztése.	Könyvtárhasználat.	
<i>A nyelv logikai elemeinek helyes használata nem csak matematikai tartalmú állításokban.</i>	Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden, van olyan).	
Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Konkrét példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására.	
Értő-elemző olvasás fejlesztése, kapcsolatok felismerése, lejegyzése egyszerű szimbólumokkal.	Változatos tartalmú szövegek értelmezése.	
Tervezés, ellenőrzés igényének megalapozása.	Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.	
Halmazszemlélet fejlesztése.	Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése.	
Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése	Néhány elem sorba rendezése.	
Év eleji ismétlés: 8 óra		

Számтан, algebra

60 óra

IKT F

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	TARTALOM	A továbbhaladás feltételei
Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése.	Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. Negatív szám értelmezése. Törtek kétféle értelmezése. Ellentett, abszolútérték. Alaki érték, helyi érték.	A tanult számok helyes leírása, olvasása, számegyenesen való ábrázolása, két szám összehasonlítása.
Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése <i>számok kirakásával.</i>	Tízese alapú számrendszer. Kettes alapú számrendszer.	A tízes számrendszer biztos ismerete.
Műveletfogalom kiterjesztése, mélyítése. Számolási készség fejlesztése a kibővített számkörben.	Műveletek szóban (fejben) és írásban, szemléltetés számegyenesen: - természetes számok körében osztók, többszörösök ;	
Önellenzés igényének és képességének a fejlesztése.	- összeadás, kivonás az egészek és a pozitív törtek körében; - szorzás, osztás pozitív törtek és tizedes törtek esetében természetes számokkal (0 szerepe a szorzásban, osztásban); - szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel.	Összeadás, kivonás, szorzás, kétjegyűvel való osztás a természetes számok körében. Egyjegyű nevezőjű pozitív törtek (legfeljebb ezredek tartalmazó tizedes törtek) összeadása és kivonása két tag esetén, az eredmény helyességének ellenőrzése.
Fegyelmeztség, következetesség fejlesztése.	Műveleti sorrend.	Helyes műveleti sorrend ismerete a négy alapművelet esetén.
Becslési készség fejlesztése.	Kerekítés, becslés, ellenőrzés.	
Következtetési képesség fejlesztése. Értő-elemző olvasás, önálló problémamegoldó képesség fejlesztése.	Egyszerű elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással, ellenőrzés behelyettesítéssel. Arányos következtetések (pl. szabványmértékek átváltása), egyszerű szöveges feladatok.	Egyszerű egyenletek, szöveges feladatok megoldása következtetéssel.

Összefüggések, függvények, sorozatok

15 óra

IKT Kn Tb Ek

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<i>Helymeghatározás, adott tulajdonságú pontok keresése.</i>	Számegyenes, számintervallumok ábrázolása, ábráról való leolvasása.	
<i>Tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben.</i>	Helymeghatározás konkrét gyakorlati szituációkban. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.	Konkrét pontok ábrázolása, pontok koordinátáinak leolvasása.
Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Táblázatok, grafikonok értelmezése, az ábra alapján mennyiségek közötti összefüggés megkeresése, lejegyzése. Táblázathoz grafikon, grafikonhoz táblázat készítése. A függvény szemlélet előkészítése. Ismert szabály alapján elemek	Egyszerű lineáris kapcsolatok táblázata – abban hiányzó elemek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján –, grafikonja. Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai. Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével.	

meghatározása, illetve ismert elemek esetén szabály(ok) megfogalmazása. Több megoldás keresése.		
--	--	--

Geometria, mérés 40 óra IKT

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Térszemlélet fejlesztése, <i>testek készítése.</i>	Testek építése, tulajdonságaik.	
Halmazszemlélet fejlesztése. <i>Tulajdonságok (pl. szimmetria) megfigyelése.</i>	Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Kocka, téglatest tulajdonságai, hálója. Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkidomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma, tulajdonságok vizsgálata.	
Körző, vonalzők helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Problémamegoldó képesség fejlesztése szerkesztésekkel.	Távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Kör, gömb szemléletes fogalma, előfordulásuk a gyakorlati életben.	Szakasz másolása, adott távolságok felmérése.
	Két ponttól egyenlő távolságra lévő pontok. Szakaszfelező merőleges.	Felezőmerőleges szemléletes fogalma.
<i>A szögmérő helyes használata.</i>	A szög fogalma, mérése, szögfajták.	
<i>Tapasztalatgyűjtés terület, terület, felszín és térfogat számításában.</i> Számolási készség fejlesztése. <i>Mérések a gyakorlatban.</i> <i>Mérőeszközök használata.</i> A becslés képességének fejlesztése.	Téglalap (négyzet) kerülete, területe; téglatest (kocka) felszíne és térfogata választott egységekkel, szabványmértékegységekkel. Számítási feladatok. Szabványmértékegységek és átváltásuk: hosszúság, terület, térfogat, őr tartalom, idő, tömeg.	Téglalap (négyzet) kerületének, területének, kocka felszínének és térfogatának kiszámítása konkrét esetekben. Hosszúság és terület szabványmértékegységei és egyszerűbb átváltások konkrét gyakorlati feladatokban. A térfogat, őr tartalom, idő, tömeg mértékegységei.

Valószínűség, statisztika 5 óra IKT Á Tb Kn E

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése. A megfigyelőképesség, elemző-képesség fejlesztése.	Valószínűségi játékok és kísérletek. Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Oszlopdiagram készítése. Egyszerű grafikonok értelmezése, elemzése.	Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése.
A számolási készség fejlesztése.	Átlagszámítás néhány adat esetén.	Két szám számtani közepének (átlagának) meghatározása.

Év végi ism.: 20 óra

6. évfolyam

Évi: 111 óra

Heti 3 óra

Gondolkodási módszerek folyamatos IKT E Kv

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Az elsajátítás képességének fejlesztése. Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs készség fejlesztése.	A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése. Matematikatörténeti érdekességek. Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele.	A gondolkodási módszerek követelményei a többi témakörben konkretizálódnak.
<i>A nyelv logikai elemeinek helyes használata.</i>	Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; legalább; legfeljebb; nem; és; vagy; minden, van olyan). A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások.	
Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Konkrét példák a biztos, a lehetséges és a lehetetlen bemutatására.	
Szövegértelmező és szövegalkotó képesség fejlesztése. <i>Mindennapi tapasztalatok alapján matematikai modell alkotása.</i>	Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése.	Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban.
Tervezés, ellenőrzés igényének kialakítása. Halmazszemlélet fejlesztése. Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. <i>Lehetőségek rendszerezett felsorolása.</i>	Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése. Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése. Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel.	

Év eleji ismétlés: 8 óra

Számтан, algebra 60 óra IKT F Kn Tb

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A műveletfogalom mélyítése, kiterjesztése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül is.	A racionális számok. A számok reciprokanak fogalma. Műveletek racionális számkörben: – szorzás, osztás törttel, tizedestörttel; – alpműveletek negatív számokkal. Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend.	Tört, tizedestört, negatív szám fogalma. Pozitív törtek szorzása és osztása pozitív egészszel.
A becslési készség fejlesztése.	Becslés a törtek körében is. 10 egész kitevőjű hatványai és használatuk átváltásoknál.	
A bizonyítási igény felkeltése.	Egyszerű oszthatósági szabályok	2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
	(2-vel, 5-tel, 10-zel, 4-gyel, 25-tel, 100-zal).	oszthatóság.
Racionális számok többféle megjelenítése, többféle leírása.	Két szám közös osztói, közös többszöröseik. Törtek egyszerűsítése, bővítése.	
Egyenes és fordított arányosság felismerése gyakorlati jellegű feladatokban és a természettudományos tárgyakban. A következtetési képesség fejlesztése.	Egyenes és fordított arányosság. A százalék fogalma, alap, százalékláb, százaléktérték. Egyszerű százalékszámítás arányos következtetéssel.	A mindennapi életben felmerülő egyszerű, konkrét arányossági feladatok megoldása következtetéssel.
	Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása. A megoldások ábrázolása számegyenesen.	Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása szabadon választható módszerrel.
Ellenőrzési igény kialakítása.	Szöveges feladatok megoldása.	

Összefüggések, függvények, sorozatok **10 óra** **F Kn E**

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A gyakorlati életből vett egyszerű példákban a kapcsolatok felismerése, lejegyzése, ábrázolása. A függvényszemlélet fejlesztése.	Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben. Példák elsőfokú függvényekre. Példák konkrét sorozatokra.	Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben.

Geometria, mérés **20 óra** **IKT**

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Sík és térszemlélet fejlesztése.	Alakzatok síkban, térben.	A pont, egyenes, szakasz fogalmának helyes használata.
A szimmetria felismerése a természetben, művészetben.	Példák egyszerű transzformációkra.	
Ismert alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése.	A tengelyes tükrözés. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok.	Pont tengelyes tükröképének megszerkesztése.
Körző, vonalzó és a szögmérő használata. Megoldási terv készítése.	Háromszögek, négyszögek elemi tulajdonságai és speciális fajtái. A kör, körrel kapcsolatos fogalmak. Szögmásolás, szögfelezés. Téglalapok szerkesztése. Adott egyenesre merőleges szerkesztése.	Párhuzamos és merőleges egyenesek előállítása, szögmásolás, szakaszfelező merőleges szerkesztése.
Mérések, számítások a bővült számkörben.	Sokszögek kerülete.	Háromszögek, négyszögek kerületének kiszámítása.
A térszemlélet fejlesztése térbeli	Testek építése.	Téglatest felszíne és térfogata konkrét

analógiák keresésével.	Téglatestek hálójá, felszíne, térfogata.	esetekben. A térfogat és űrtartalom mértékegységeinek átváltása.
------------------------	--	---

Valószínűség, statisztika 3 óra IKT Á Tb Kn E F

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Valószínűségi játékok és kísérletek.	Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése.
Rendszerszemlélet fejlesztése. Megfigyelőképesség, elemző képesség fejlesztése. <i>Adatok gyűjtése környezetünkből.</i>	Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Kördiagram. Adatok értelmezése, jellemzése, ábrázolása (például a leggyakoribb adat, szélső adatok).	
Számolási készség fejlesztése.	Átlagszámítás néhány adat esetén.	Néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározása.

Év végi ism. 10 óra

7. évfolyam

Évi: 111 + 37 óra

Heti 3 + 1 óra

Gondolkodási módszerek folyamatos

IKT E Kv F

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs készségek fejlesztése.	Matematikatörténeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva. Könyvtár és elektronikus eszközök felhasználása információk gyűjtésére, feldolgozására.	
<i>A nyelv logikai elemeinek helyes használata.</i>	Az „és”, „vagy”, „ha”, „...akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” kifejezések jelentése.	Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli és írásbeli közlése.
	Egyszerű (”minden”, ”van olyan” típusú) állítások igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán.	Egyszerű állítások igazságának eldöntése.
A halmazszemlélet fejlesztése.	Példák konkrét halmazokra: részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet.	
<i>Szövegelemzés, lefordítás a matematika nyelvére, ellenőrzés.</i>	Szöveges feladatok megoldása.	
A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. <i>Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.</i>	Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel. Sorba rendezés, kiválasztás néhány elem esetén.	Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4 elem esetén.

Év eleji ismétlés 10 óra

Számтан, algebra 60 óra E Kv F Á Tb

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<i>Műveletek gyakorlása a racionális számkörben. Zsebszámológépek használata.</i>	Műveletek a racionális számok körében (rendszerzés).	Alapműveletek helyes elvégzése kis abszolútértékű egészek, törtek, tizedestörtek körében egyszerű esetekben.
A bizonyítási igény fejlesztése.	A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai konkrét példákön. Normálalak.	10 pozitív egész kitevőjű hatványai, 10-nél nagyobb számok normálalakja.
Következtetési képesség fejlesztése összetettebb feladatokban.	Arány, aránypár, arányos osztás gyakorlati esetekben. Százalékszámítási és egyszerű kamatszámítási feladatok.	Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban. Egyszerű százalékszámítási feladatok.
<i>Matematikatörténeti érdekességek megismerése.</i>	Prímszám, prímtényező felbontás. Két szám legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse. Egyszerű oszthatósági szabályok (3-mal, 9-cel, 8-cal, 125-tel, 6-tal).	Osztó, többszörös, két szám közös osztóinak, néhány közös többszörösének megkeresése.
<i>Mindennapi szituációk összefüggéseinek leírása a matematika nyelvén, képletek értelmezése.</i>	Egyszerű algebrai egész kifejezések, helyettesítési értékük.	
<i>Tapasztalatgyűjtés a mérlegelvel kapcsolatban.</i>	Egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, mérlegelvel.	Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása.
<i>Szövegértelmezés.</i>	Szöveges feladatok megoldása.	Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel is.

Összefüggések, függvények, sorozatok 15 óra IKT

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
<i>Táblázatok, grafikonok készítése konkrét hozzárendelések esetén. Tájékozódás a síkon a derékszögű koordináta-rendszer segítségével.</i>	Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Egyértelmű hozzárendelések ábrázolása a derékszögű koordináta-rendszerben.	
	Lineáris függvények. Példák nem lineáris függvényekre (pl. $1/x$ függvény).	Lineáris függvények ábrázolása értéktáblázattal egyszerű esetekben.
Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben.	Sorozatok vizsgálata (számtani sorozat).	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, néhány taggal megadott sorozat esetén szabály(ok) keresése.

Geometria 30 óra IKT

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Fejlesztés a gyakorlati mérések és a mértékegységváltások helyes	Mértékegységek átváltása konkrét gyakorlati példák kapcsán a kibővült	Szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, idő mérése a

elvégzésében.	számkörben.	szabványos mértékegységeinek ismerete.
<i>Állítások megfogalmazása, és igaz vagy hamis voltának eldöntése. Megoldási terv készítése kerület-, területszámítási feladatoknál.</i>	Háromszögek magasságvonala, területe. Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Kör kerülete, területe.	Háromszögek területének kiszámítása.
Transzformációs szemlélet fejlesztése.	Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek).	
	Középpontos tükrözés. Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. Szabályos sokszögek.	Adott pont középpontos tükörképének megszerkesztése. Szögfelező szerkesztése.
<i>Szerkesztési eljárások gyakorlása.</i>	Nevezetes szögek szerkesztése. Háromszög szerkesztése alapesetekben. A háromszög egybevágósági esetei.	Háromszöggel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztések.
A bizonyítási igény felkeltése.	A háromszög belső és külső szögeinek összege. A négyszögek belső szögeinek összege.	Háromszögek és konvex négyszögek belső szögeinek összege.
Térszemlélet fejlesztése.	Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálójá, tulajdonságai, felszíne, térfogata.	Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok, valamint a forgáshenger felismerése, jellemzése.

Valószínűség, statisztika

5 óra

IKT Tb Á F Kv E

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében.	
	Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma, tulajdonságai.	A gyakoriság fogalma.
<i>Statisztikai adatok elemzése, értelmezése.</i>	Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.	Egyszerű grafikonok olvasása, készítése.

Év végi ism.

28 óra

8. évfolyam

Évi: 111 +1 óra óra

Heti 3 + 1 óra

Gondolkodási módszerek

folyamatos

IKT E Kv

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Az igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése.	Gondolatok helyes szóbeli és írásbeli kifejezése.	Szabatos, pontos írásbeli és szóbeli fogalmazás.
A bizonyítási igény. <i>Ellenpéldák szerepe a cáfolásban.</i>	A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés,	

	módszeres próbálkozás, cáfolás.	
<i>Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használata.</i>	Híres magyar matematikusok.	
<i>Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Az ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése.</i>	Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.	Szövegértelmezés egyszerű esetekben.
<i>Rendszerszemlélet fejlesztése. A tanult ismeretek közötti összefüggések felismerése, azok értő alkalmazása</i>	Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban.	A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén.
<i>Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.</i>	Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel (fadiagram, táblázatok készítése).	Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összes eset felsorolása.

Év eleji ism. 10 óra

Számтан, algebra 50 óra Kv Ikt

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
	Racionális szám fogalma (véges, végtelen tizedestörtek), példák nem racionális számra. A négyzetgyök fogalma.	
A rendszerező képesség fejlesztése.	A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata.	
<i>Számítások egyszerűsítése például azonosságok felismerésével. Zsebszámológépek alkalmazása.</i>	Műveletek racionális számkörben. Eredmények becslése.	Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egyszerű esetekben a racionális számkörben.
<i>A helyettesítési érték célszerű kiszámítása.</i>	Algebrai egész kifejezések, egyszerű képletek átalakításai. Szorzattá alakítás kiemeléssel egyszerű esetekben. Algebrai egész kifejezések szorzása egyszerű esetekben.	Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesi értékének kiszámítása.
Ellenőrzés igényének fejlesztése.	Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyszerű egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.	Elsőfokú egyenletek megoldása.
<i>Szövegértelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.</i>	Szöveges feladatok megoldása.	Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel.

Összefüggések, függvények, sorozatok

15 óra

IKT

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A függvényszemlélet fejlesztése. <i>Táblázatok, grafikonok készítése konkrét függvények esetén.</i>	Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. $x \mapsto x^2$; $x \mapsto x $ Konkrét, egyszerű feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben.	$x \mapsto a$ $x+b$ függvény és ábrázolása konkrét racionális együtthatók esetén.
<i>Grafikus megoldási módszerek alkalmazása (lehetőség szerint)</i>	Egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása.	

számítógépen is).	Sorozatok és vizsgálatuk (mértani sorozat).	
-------------------	---	--

Geometria**40 óra****IKT Kv**

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése. <i>Zsebszámológép használata.</i>	A tanult testek áttekintése, ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel.	Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok felszíne és térfogata.
<i>A tanultak alkalmazása más tantárgyak és a mindennapi élet problémáinak megoldása során.</i>	Eltolás a síkban. Vektor, mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége.	Adott pont eltolása adott vektorral.
A transzformációs szemlélet fejlesztése.	Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét arányokkal. Szerkesztési feladatok.	Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban.
A bizonyítási igény fejlesztése.	Pitagorasz tétele.	Pitagorasz-tétel ismerete (bizonyítás nélkül).
Számolási készség fejlesztése.	Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről.	

Valószínűség, statisztika**5 óra****IKT Tb Kv Á E F**

Fejlesztési feladatok, tevékenységek	Tartalom	A továbbhaladás feltételei
Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma.	Relatív gyakoriság.
Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.	Adathalmazok elemzése (módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése.	Leggyakoribb és középső adat meghatározása kisszámú konkrét adathalmazban. Grafikonok készítése, olvasása egyszerű esetekben.

Év végi ism. 28 óra

INFORMATIKA

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A történelem során minden társadalomban lényeges szerep jutott bizonyos információs folyamatoknak, például a társadalom önszervezéséhez és irányításához elengedhetetlen politikai és gazdasági információk megszerzése, továbbítása, tárolása, feldolgozása. A technikai, tudományos és művészi információs szellemi termékek is hasonlóan fontosak voltak a közösségek életében. A 21. század elején kialakuló információs társadalom különösen abban tér el más társadalmaktól, hogy az IKT (információs és kommunikációs technológia) gyors fejlődésével párhuzamosan, folyamatosan nő az információs termékek és szolgáltatások gazdasága, az adat (általános értelemben) áruvá válik, és az információs szektor egyre több munkaerőt alkalmaz.

A mai iskolarendszer feladata a tanulók felkészítése az információs társadalom viszonyaira (kihívásaira). Nevelni kell a tanulókat az információs termékek és szolgáltatások kritikus, etikus és értő befogadására (fogyasztására), hogy az IKT használatával tudjanak tanulni, művelődni és szórakozni. Törekedni kell az érdeklődés felkeltésére a kreativitás fejlesztésére, hogy az informatika iránt különösen fogékony gyermekek - megfelelő továbbtanulás után - később az információs gazdaságban, mint alkotó munkaerő munkát vállalhassanak. Ennek érdekében meg kell tanítani a gyermekeket a korszerű eszközök kezelésére, az információszerzési, -tárolási, -feldolgozási és átadási technikákra, valamint meg kell ismertetni velük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Ennek leghatékonyabb módját a több éven keresztül tanult informatika tantárgy és az iskolai élet egészében jelen lévő informatikai nevelés biztosíthatja.

Ahogy az ipari társadalom kialakulásával az iskola átalakult, ugyanúgy megváltozik a mai iskola az információs társadalom igényeinek megfelelően. Az információs és kommunikációs kultúrát minden gyermek számára hozzáférhetővé kell tenni a közoktatásban. Ehhez azonban nem elég az informatika tantárgy. A tanulóknak ismerniük és használniuk kell az informatikai eszközöket a különböző órákon és a felkészülésük során is. Az informatikai nevelésnek - amely közös követelmény - meg kell mutatnia, hogy a *természeti* és a *technikai környezet* mellett létezik a jelek, kódok, szoftverek *virtuális környezete* is (szöveg, kép, mozgókép, hang, stb. - a jelentésükkel együtt), amely az emberiség praktikus, tudományos, művészi és sok másféle szempontú információit "hordozza" és megjeleníti. A jelek, szoftverek virtuális környezete különösen szemléletesen (vizuálisan) nyilvánul meg a digitális médiában. (Lásd a médiainformatika, infokommunikáció, alkalmazói informatika témáit). Az oktatás célja, hogy a tanuló mozogjon otthonosan ebben az egyszerre valóságos és virtuális informatikai környezetben.

Az informatikai eszközök, a médiainformatika és az infokommunikáció lehetőségei új tanulási technikákat kínálnak minden tantárgyban a tanórákon és az órán kívüli felkészülésben. Az elektronikus oktatási anyagokat és a különböző elektronikus információforrásokat egyre gyakrabban alkalmazzák a tanulók. A pedagógus munkája megváltozik, nő az információk közötti eligazodást segítő, tanácsadó szerepe. Az informatikai eszközök lehetőséget teremtenek az egyéni ütemű tanulásra, a tehetségekkel való speciális foglalkozásra. A számítógéppel végzett feladatok egy részének megoldása megköveteli a csoportmunkát, az ismeretek gyakorlati alkalmazását és a másokkal való kommunikációt is.

A számítástechnika – beleértve a médiainformatikát, a mobilkommunikációt és az internet-használatot is – a könyvtári informatikával együtt alkotja az informatika tantárgy legfontosabb területeit.

Az informatika tantárgy fontos szerepet vállal az alkotó munkára nevelésben, hiszen akár programot írunk, akár alkalmazásokkal dolgozunk, a végeredmény egy új "információs termék" lesz. Cél az algoritmikus gondolkodás fejlesztése is, amely a hétköznapi életben is alapvető fontosságú.

Az iskolai számítógépes hálózat, az internet és a könyvtár "forrásközpont"-ként történő felhasználásával fejleszteni kell az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket és tanulási technikákat. A könyvtári informatikának fel kell készítenie a tanulókat az információk elérésére, kritikus kiválasztására, feldolgozására és közlésére. Cél az iskolai és más típusú könyvtárakban a könyvtári eszközökkel végzett tevékenységek gyakoroltatása, tudatos és biztos használói magatartás kialakítása is.

A tantárgy célja megismertetni az informatika eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását, tudásuknak, készségeiknek és képességeiknek fejlesztését, alkalmazását más tantárgyakban, későbbi tanulmányaikban, a mindennapi életben, a szórakozásban és a munkában. Cél az is, hogy felhívjuk a tanulók figyelmét az informatika veszélyeire, és ezek elkerülésének módjaira.

Fontos, hogy a tanulóknak sikerélményük legyen az informatika órákon, és törekedjenek ismereteik folyamatos megújítására, mert ez egy rohamosan fejlődő terület. Cél olyan attitűd kialakítása, hogy az egyén érezze, képes tevékenyen bekapcsolódni az egész világra kiterjedő információs társadalomba.

Fejlesztési követelmények

A tanuló ismerje meg és tartsa be a számítógépes és más intelligens informatikai eszközökkel végzendő munka szabályait, különös tekintettel a balesetek megelőzésére. Sajátítsa el a számítógép-kezelés alapjait. Legyen képes a számítógéppel és más intelligens informatikai eszközökkel való kommunikációra (interaktív kapcsolat tartására). Ismerje fel, és alkalmazza a számítógépes kommunikációban leggyakrabban előforduló vizuális és manuális jeleket, jelkombinációkat. Tudja alkalmazni az operációs rendszer és a segédprogramok legfontosabb szolgáltatásait. Tartsa be a program- és adatvédelem szabályait. Szerezzen jártasságot az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Ismerje a használt informatikai eszközök működési elveit.

Legyen képes a különböző formákban megjelenő adatokat felismerni; tudjon adatot különféle formákban megjeleníteni, szemléltetni, vizsgálni. Ismerje a legalapvetőbb szöveges-rajzos-táblázatos dokumentumformákat, ezeket minta alapján legyen képes megvalósítani, legyen igénye a mondanivaló lényegét tükröző esztétikus külalak kialakítására, különböző formában való megjelenítésére. Tudja kezelni és szerkeszteni a multimédiás dokumentumok alapelemeit. Szerezzen tapasztalatokat az adatok különféle formáinak (szöveges, hangzó, képi) együttes kezelésében, tudjon adatokat megkeresni, elérni adatbázisból, számítógépes hálózatból. Tudja a digitális tudásbázis-rendszert és az oktatóprogramokat használni.

Legyen képes egy probléma megoldásához kiválasztani az általa ismert eszközök, programok, alkalmazások és módszerek közül a megfelelőt.

Legyen képes különféle formákban megfogalmazni a környezetében, az iskolában előforduló tevékenységek algoritmizálható részeit. Helyesen használja a logika bizonyos elemeit (és, vagy, nem, ha ... akkor ...). A problémamegoldás során segítséggel ismerje fel az adatok közötti összefüggéseket. Ismerje fel az adatok és az eredmények kapcsolatát. Legyen képes a feladat megoldására készített algoritmust megvalósítani számítógépen (a használt fejlesztő rendszerrel). Legyen képes értelmezni a programok által szolgáltatott válaszokat.

Kísérletezzen egyszerű folyamatok számítógépes modelljeivel, figyelje meg a paraméterek módosításának hatását.

A tanuló értse a közvetlen és a közvetett (technikai) kommunikáció lényegét. Legyen jártas a hálózat alapszolgáltatásainak önálló használatában. Tudjon információt szerezni és elhelyezni az interneten. Tudjon kapcsolatot teremteni másokkal a hálózat révén: csoportos kommunikációs formák, elektronikus levelezés. Tudja használni a mobilkommunikáció lehetőségeit.

Legyen tájékozott a média (internet, televízió, rádió) szerepéről. Ismerje a hagyományos médiumok elektronikus megfelelőit (például elektronikus könyv, folyóirat, zene). Ismerje és használja az internetes portálokat, digitális fényképezést, a multimédiát. Ismerkedjen az új médiumokkal (virtuális valóság, interaktív média). Tudjon használni médiainformatikai eszközöket a tanulási folyamatban és a szabadidős tevékenységben.

A tanuló ismerkedjen meg a számítástechnika történetével, a mai informatika alkalmazásaival és fejlődési irányjaival. Ismerje meg és értékelje a magyar tudósok szerepét, tevékenységét a világ informatikai kultúrájának fejlődésében.

Ismerje meg az informatika társadalmi szerepét, az információs társadalom főbb jellemzőit. Ismerje a programok és adatok használatának jogi és etikai alapjait (szerzői jog, személyes adatok, hitelesség). Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségre káros hatásait (pl. játék-függőség, gerinc vagy a szem károsodása).

A tanuló rendszeresen használja az iskolai könyvtárat, mint információs-tanulási forrásközpontot, vegye igénybe szolgáltatásait. Alkalmazza a könyvtárhasználat szabályait, informatikai eszköztudását, és a megfelelő viselkedés normáit. Ismeretei bővítéséhez, tanulási feladataihoz szerezzen jártasságot a könyv- és médiatár és az elektronikus könyvtár használatában. Feladatai megoldásához rendszeresen használja a folyóiratokat, lexikonokat, szótárakat, kézikönyveket, az ismeretterjesztő irodalmat, a különböző médiumokat, valamint az interaktív multimédiát. A dokumentumtípusok ismeretében legyen képes azok önálló használatára. Ismerje a könyvtártípusokat, a kézikönyvtár informálódásban betöltött szerepét. Tudjon különböző szempontok szerint dokumentumokat keresni a könyvtár adatbázisaiban, katalógusaiban. Tudjon forrást és információt keresni a tájékoztató eszköznek megfelelő keresési módszerek alkalmazásával. Tudjon a dokumentumokból idézni, és a forrásokra szabályosan, etikusan hivatkozni.

Fejlesztési feladatok

5-6. évfolyam

5. o. Évi: 18 óra **Heti 0,5 óra**6. o. Évi: 37 óra **Heti 1 óra**

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGEK
Az informatikai eszközök használata		
<p>Hardver- és szoftverkönyezet</p> <p>5. o. 5 óra</p> <p>6. o. 5 óra</p> <p>E F IKT</p>	<p>Ergonómiailag megfelelő számítógépes munkakörnyezet. A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér, monitor, lemez meghajtók). Informatikai eszközök kezelése.</p> <p>Egyes informatikai eszközök működési elveinek bemutatása.</p>	<p>A számítógépterem rendjének, a gépek balesetmentes használatának megismerése. A billentyűzet és az egér helyes használata. A háttértárak (lemezek) szerepének megértése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása.</p> <p>Óravázlat készítése tanári segítséggel.</p>
<p>Kommunikáció számítógéppel</p> <p>(„Jelelés” a számítógéppel)</p> <p>5. o. 2 óra</p> <p>6. o. 5 óra</p> <p>IKT</p>	<p>A jelek világa. Titkosírások. Jelek a számítógépen, a grafikus felhasználói felület. Hogyan kommunikálunk a számítógéppel? A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció elemei.</p> <p>Könyvtárszerkezet. Háttértár váltása, könyvtár kiválasztása, eligazodás a tároló rendszerben. Fájlok keresése. Könyvtárszerkezet kialakítása a háttértárolón. Állományok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Hálózati belépés és kilépés módja. Programok futtatása.</p>	<p>Különböző jelek értelmezése. Egyszerű titkosírások készítése.</p> <p>Háttértár és könyvtárak váltása, könyvtárba való belépés, mozgás a könyvtárak között. Ismert helyen lévő állomány megkeresése. Be- és kilépés az iskolai hálózatba. Kiválasztott állományok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése.</p> <p>Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.</p>
Informatika-alkalmazói ismeretek		
<p>Rajzos-szöveges dokumentumkészítés</p> <p>5. o. 4 óra</p> <p>6. o. 7 óra</p> <p>IKT Kv</p>	<p>Kiseb méretű rajzos-szöveges dokumentumok tervezése, az elkészítés szokásos menete.</p> <p>Egy rajzoló program alapszintű szolgáltatásai. A rajzeszközök és a színek kezelése. Rajzok, ábrák készítése.</p> <p>Egy szövegszerkesztő legegyszerűbb szolgáltatásai. Szöveg begépelése, javítása, módosítása. Karakterek formázása: a betűtípus, a betűméret beállítása, dőlt, aláhúzott, félkövér betűstílus. Mentés és nyomtatás.</p> <p>Szövegek, képek másolása,</p>	<p>Egy rajzoló és egy szövegszerkesztő program egyes alapszolgáltatásainak alkalmazása. A megfelelő rajzeszköz kiválasztása. Egyszerű rajzok készítése. Meghívó, vers, levél készítése. Mentés és nyomtatás segítséggel.</p> <p>A szöveg karakter szintű formázása: betűtípus, betűméret, félkövér, dőlt és aláhúzott betűstílus beállítása.</p> <p>Másolás, beillesztés, beszúrás a dokumentumba.</p>

	beillesztése a dokumentumba.	
Multimédiás elemek szerkesztése	A multimédia alapelemei: szöveg, rajz, hang, zene, fénykép, animáció és film kezelése.	Hanganyagok és képsorok lejátszása multimédia számítógéppel.
Táblázatok	Táblázatok	Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése.
Adatbázisban keresés	Tantárgyi adatbázisok. Közhasznú információforrások.	Helyi (tantárgyi) adatbázis használata, keresés az adatbázisban. Menetrend, moziműsor, telefonkönyv használata.
Infokommunikáció IKT Tb F		
Adatok közlése és keresése az interneten 5. o. 2 óra 6. o. 4 óra	Digitális Tudásbázis-rendszer használata Adatbázisok az interneten (pl. menetrend) Céltudatos információszerzés az internetről. Hasznos webhelyek.	Keresés az adatbázisokban. Böngészés és keresés az interneten.
Internetes és mobilkommunikáció	Az információ jelentése. Információátvitel (telefon). Az elektronikus levelezés alapjai. Csoportos kommunikációs eszközök az interneten.	Az információ köznapi fogalmának helyes alkalmazása. Hétköznapi távközlési eszközök (pl. mobiltelefon) használata. Levél küldése, fogadása. Csevegés.
Médiainformatika 6. o. 2 óra IKT Tb F	Digitális média(eszközök).	Elektronikus könyv kezelése, olvasása. Digitális fényképek készítése. Multimédia program interaktív használata. Internetes portálok látogatása.
Infotechnológia IKT E F Tb		
Problémamegoldás 6. o. 2 óra	Problémák felvetése és megoldása.	Egyszerű problémák megfogalmazása. Algoritmusok készítése hétköznapi problémák megoldására.
Algoritmizálás, programozás 5. o. 1 óra 6. o. 4 óra	Ismert adatokból az eredmények meghatározása. Táblázatok, diagramok. Algoritmusok szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Feladatmegoldás egyszerű fejlesztőrendszerrel. Szabályozó eszközök működésének és hatásának megfigyelése oktatóprogramokban.	Hétköznapi algoritmusok, térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű algoritmusok készítése. Adott probléma megoldásához készült algoritmus megvalósítása számítógépen.

Információs társadalom 5. o. 1 óra 6. o. 4 óra IKT Tb F	Az informatika történetéből. Szabadon felhasználható (információ)források. Személyes adatok. Informatikai eszközökkel kapcsolatos etikai kérdések.	Kiselőadás, házi dolgozat az informatika történetéből. Szabadon felhasználható források keresése. Személyes adataink táblázatba rendezése. Beszélgetés az informatika etikai kérdéseiről.
Könyvtári informatika 5. o. 1 óra 6. o. 2 óra IKT Kv	Könyvtári szolgáltatások. Irányított forrás- és információkeresés. Könyvtári médiumok megkülönböztetése és irányított használata.	A könyvtári szolgáltatások megismerése. Tanulmányi feladathoz keresőkérdések megfogalmazása. Megadott művek irányított keresése és tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabadpolcos állományában. Egyszerű irányított forrás- és információkeresés. A médiumok megkülönböztetése formai és használati jellemzőik, információs értékük alapján. Különböző könyvtári médiumok irányított használata.
Év végi ism.: 5. o. 2 óra 6. o. 2 óra		

A továbbhaladás feltételei

5. évfolyam végén. Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret. A tanuló értse, hogy ugyanazt az ismeretet különböző jelekkel leírhatjuk. Tudjon alapszinten kommunikálni az adott programokkal. Tudjon tájékozódni a számítógép könyvtárstruktúrájában. Tudjon mappákat és fájlokat létrehozni, másolni, törölni. Képes legyen ábrákat, rajzokat készíteni rajzoló programmal.

6. évfolyam végén. Tudjon szöveget karakter szinten formázni és egyszerű dokumentumot készíteni. Tudjon használni néhány közhasznú információforrást. Tudjon webhelyekre látogatni, és ott adott információt megkeresni. Küldjön és fogadjon elektronikus leveleket. Legyen képes egyszerű, hétköznapi algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani. Tudjon eligazodni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában. Tudja, hogy milyen könyvtári szolgáltatásokat nyújt az iskolai könyvtár. Tudjon irányítással információt keresni a segédkönyvekben és helyi adatbázisban. Legyen képes megkülönböztetni a főbb könyvtári médiumokat.

7. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	BELÉPŐ TEVÉKENYSÉGEK
Az informatikai eszközök használata		
Hardver- és szoftverkönyvtár	A számítógép fő részei. Számítástechnikai eszközök kezelése.	A személyi számítógép fő részeinek és működése lényegének megértése; a

<p>5 óra</p> <p>IKT</p> <p>E</p> <p>Tb</p>	<p>Billentyűzet, egér, lemezmeghajtók, nyomtató, szkener (mikrofon, hangszóró, fülhallgató), digitális fényképezőgép. Hordozható számítógép. Mobil-kommunikációs eszközök.</p> <p>A jelek csoportosítása és átalakítása. Digitális jelek és az adatmennyiség. A számítógéppel való kommunikáció alapelemei és szabályai.</p> <p>A használt informatikai eszközök működési elveinek bemutatása.</p>	<p>billentyűzet és az egér gyakorlott kezelése, a lemez és más perifériák használata. Különböző jelfajták csoportosítása; az információ és adat megkülönböztetése; különböző informatikai eszközök és kommunikációs rendszerek kipróbálása.</p> <p>A számítógépes programokkal való kommunikáció leggyakoribb jeleinek megismerése és szabályainak (elsősorban a manuális algoritmikus tevékenységeknek) tudatos használata az operációs rendszer és a különböző alkalmazói rendszerek kezelése során.</p>
<p>Az operációs rendszer használata</p> <p>5 óra</p>	<p>Az operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatásainak használata.</p> <p>Lemez formázása, használhatóságának ellenőrzése. Könyvtárszerkezet kialakítása a háttértárolón. Kiválasztott állományok másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. A tömörítés fogalma. Állományok tömörítése és kibontása. A hálózat használatának alapszabályai.</p>	<p>Floppy formázása, azon az előírt könyvtárszerkezet kialakítása a formázás, létrehozás, törlés parancsok használatával. Állományok kijelölése, másolása, mozgatása, átnevezése, törlése. Ismert nevű állomány megkeresése adott háttértáron. Kiválasztott állomány vagy könyvtár tartalmának tömörítése programmal, a tömörített állomány kicsomagolása.</p> <p>A helyi hálózat használata.</p>
<p>Informatika-alkalmazói ismeretek</p>		
<p>Multimédiás dokumentumok készítése</p> <p>5 óra</p> <p>IKT</p> <p>Tb</p> <p>F</p>	<p>Képek bevitele (szkennelés), digitális fényképezés. Mozcókép, animáció.</p> <p>Hangrögztítés és lejátszás.</p> <p>Multimédiás dokumentumok készítése.</p> <p>Bemutató készítése.</p>	<p>Képek szkennelése. Digitális fényképek és mozgóképek készítése, használata. Animáció szerkesztése.</p> <p>Hangfelvétel készítése (segédprogrammal).</p> <p>Egyszerű multimédiás dokumentumok összeállítása.</p> <p>Egyszerű bemutatók készítése.</p>
<p>Adatbázisban keresés</p> <p>3 óra</p>	<p>Információszerzés adatbázisból, számítógépes hálózatból.</p>	<p>Információszerzés adatbázisból, a hálózatról ill. az internetről. A megtalált információ gyűjtése, feldolgozása. Tematikus térképek keresése az interneten.</p>
<p>Infokommunikáció</p> <p>IKT Tb Kv E</p>		
<p>Adatok keresése az interneten</p> <p>3 óra</p>	<p>Infokommunikáció, adatátvitel.</p> <p>Hasznos webhelyek, távoli adatbázisok.</p>	<p>Hasznos webhelyek és adatbázisok felkeresése Egy letöltött weboldal részletének elmentése saját háttértárra vagy új állományba a vágólap használatával. Fájlok letöltése.</p>
<p>Internetes</p>	<p>és Az elektronikus levelezés, kiegészítő</p>	<p>A címzett, a tárgy, a másolat és más</p>

<p>mobilkommunikáció</p> <p>2 óra</p>	<p>információk, levélmelléletek.</p> <p>Mobilkommunikáció.</p>	<p>adatok kitöltése. Állományok csatolása a levélhez. Saját e-mail cím létrehozása és használata.</p> <p>A mobiltelefon szolgáltatásainak bemutatása (sms, mms).</p>
<p>Médiainformatika</p> <p>3 óra</p>	<p>A hagyományos médiumok digitális (elektronikus) változatai. Multimédia oktatóprogramok, oktatási anyagok.</p>	<p>A digitális médiumok (elektronikus könyv, folyóirat, digitális zene, video, tévé) alkalmazása a megismerési folyamatban. Tantárgyi multimédia oktatóprogramok kezelése.</p>
<p>Infotechnológia</p>		
<p>Feladatmegoldás, algoritmizálás</p> <p>4 óra</p> <p>IKT Tb E</p>	<p>A feladatmegoldáshoz szükséges adatok és az eredmények kapcsolata. Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése.</p> <p>Algoritmusok tervezése. Algoritmusok készítése, leírása algoritmus-leíró nyelven. A feladatok megoldása fejlesztő rendszerrel. Feladatok megoldásához algoritmusok kódolása programozási nyelven. A program futtatása, tesztelése, javítása.</p> <p>A lépésenkénti finomítás elve.</p>	<p>A feladatmegoldáshoz szükséges adatok és az eredmények kapcsolatának feltárása, elemzése.</p> <p>Adott feladat megoldásához algoritmus tervezése. Szekvenciális és feltételes vezérlés, számlálós és feltételes ciklusos programok értelmezése, kódolása, kipróbálása.</p> <p>Grafikával, szöveggel kapcsolatos programok készítése. Egyszerű logikai és matematikai feladatok megoldása. Különböző számtípusú adatok használata.</p>
<p>Folyamatok modellezése</p>	<p>Kísérletezés véletlen jelenségek modelljeivel.</p>	<p>Néhány véletlen jelenség modelljének megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése.</p>
<p>Információs társadalom</p> <p>2 óra</p> <p>IKT Tb E</p>	<p>Az informatikai eszközhasználat veszélyei.</p>	<p>A túlzott informatikai eszközhasználat (számítógépes játékok, tévé, videó) veszélyeinek, személyiséget károsító hatásainak megbeszélése. A függőség megakadályozása.</p>
<p>Könyvtári informatika</p> <p>2 óra</p> <p>IKT F Tb</p>	<p>Könyvtártípusok. Az elektronikus könyvtár lehetőségei és alkalmazása a tanulási folyamatban, a közhasznú tájékozódásban és a rekreációban.</p> <p>A kézikönyvtár jellemző könyvtípusai.</p> <p>Irányított forrás és információkeresés.</p>	<p>Különböző típusú könyvtárak megismerése. Az elektronikus könyvtárak szolgáltatásainak igénybevétele.</p> <p>A kézikönyvtár jellemző könyvtípusainak felhasználása a szaktárgyi tájékozódásban. Tájékozódás a korosztálynak készült informatika tárgyú lexikonok, ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok körében.</p> <p>Irányított forrás- és információkeresés a direkt és indirekt tájékoztató eszközöknek megfelelő keresési módszerek alkalmazásával.</p>
<p>Év végi ism.: 3 óra</p>		

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes a számítógép legfontosabb perifériáit kezelni. Tudjon tájékozódni a számítógép könyvtárstruktúrájában. Tudja használni a számítógép karbantartásához szükséges segédprogramok egyikét, vagy az operációs rendszer néhány szolgáltatását. Ismerje és tudja kezelni a multimédia alapelemeit (szöveg, kép, mozgókép, hang). Tudja használni az elektronikus levelezés alapszolgáltatásait. Képes legyen egyszerű feladatokhoz (néhány utasításból álló) algoritmusokat készíteni. Ismerjen fel algoritmus-szerkezeteket (elágazás, ciklus). Ismerje a könyvtártípusokat. Tudja használni az elektronikus könyvtárat. Tudjon információt keresni a segédkönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia) és az interneten.

8. évfolyam**Évi: 37 óra****Heti: 1 óra**

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	TEVÉKENYSÉGEK
Az informatikai eszközök használata		
Hardver- és szoftverkönyvtár 4 óra IKT Tb E F	Digitális számítógépek A vírus fogalma, fajtái. A vírusterjedés megakadályozása.	Adatok gyűjtése a mai elektronikus számítógépekről. Védekezés a vírusok terjedése ellen, vírus irtása segítségével.
Informatika-alkalmazói ismeretek		
Szövegszerkesztés 10 óra IKT Kv Tb F E	Szöveges-rajzos-táblázatos dokumentumok tervezése, az elkészítés szokásos menete. A szövegegységek. Karakter-, bekezdés- és oldalformázás. Műveletek vágólappal. Ábrák, rajzok, képek, szimbólumok, objektumok beszúrása. Kisebb méretű dokumentum tervezése, szerkesztése (Például levél, újságoldal készítése.) Tabulátorok használata. Szöveg átrendezése, keresés, csere, helyesírás. Táblázat beszúrása szöveges dokumentumba. Hipertext (hipermédia) dokumentum.	Az alapvető szövegegységek ismerete, kezelése. Többféle formázást tartalmazó dokumentumok készítése. A vágólap használata (kivágás, másolás, beillesztés, mozgatás, törlés). A dokumentum mentése, megnyitása és nyomtatása. Dokumentumkészítés szokásos menet szerint. Képi adatok gyűjtése, képek bevitele (a dokumentumba). Szöveges dokumentumokban tabulátorok használata. Táblázat beszúrása, formázása, feltöltése adatokkal. Dokumentumok

		formai és tartalmi javítása, a helyesírás ellenőrzése. Szöveget, képet vagy táblázatot tartalmazó dokumentumok készítése. Egyszerű hipertext dokumentum szerkesztése például szövegszerkesztővel.
Táblázatok, diagramok 6 óra IKT F Kv Tb	Táblázatok használata a hétköznapi és az iskolai életben. Cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet. Adatok formátuma, típusai (szöveg, szám, pénznem). Az adatok szemléltetését segítő eszközök megismerése. Az adatok csoportosítása értelmezése, azok grafikus ábrázolása, következtetések levonása. Diagramok, grafikonok készítése táblázatból.	Az adatok táblázatos formában történő megjelenítése, előnyeinek bemutatása. A táblázatkezelés alapfogalmainak (cella, sor, oszlop, hivatkozás, képlet) megismerése egyszerű példákon. Táblázatok létrehozása, módosítása (adatbevitel, mozgatás, másolás, törlés). Az elkészült munka tárolása, kinyomtatása. Táblázathoz diagram készítése. Kész táblázatból és diagramból az adatok között meglévő összefüggések felismerése, olvasása. Különböző tantárgyokhoz kapcsolódó táblázatok megismerése, egyszerű tantárgyi feladatok megoldása táblázatkezelővel. Keresés tantárgyi adatbázisokban.
Problémamegoldás folyamatos	Problémamegoldás informatikai alkalmazásokkal.	A probléma megoldásához szükséges alkalmazói környezet kiválasztása. Az iskolához kapcsolódó probléma, feladat megoldása informatikai eszközök

		használatával önállóan vagy csoportmunkában, tanári irányítással.
Infokommunikáció		
Adatok közlése és keresése az interneten 4 óra IKT Tb F	Weblapkészítés. Tematikus és kulcsszavas keresők. Keresés meglévő adatbázisban.	Egyszerű weblapok szerkesztése és elhelyezése az interneten. Böngészés. Tematikus és kulcsszavas keresés az interneten. Tantárgyi anyag összeállítása.
Internetes kommunikáció folyamatos	Az internet szolgáltatásairól.	Az internet egyes kommunikációs szolgáltatásainak használata. Vásárlás az interneten.
Információs társadalom 8 óra IKT F Tb E	A számítástechnika történetéből. Magyar tudósok szerepe az informatikai kultúra fejlődésében. A hálózati szolgáltatások kialakulásának rövid története. A számítógépek alkalmazási területei a társadalomban. Különbéle számítógéppel ellátott eszközök, rendszerek (például gépkocsi, lakás, robot). Az informatika fejlődési irányai. Informatikai biztonság, az információ hitelessége. Szerzői jog. Szabad felhasználás körébe tartozó adatok, dokumentumok bemutatása példákkal. Felhasználói etika. Az emberi kapcsolatok változása az információs társadalomban. Infokommunikációs viselkedési szabályok bemutatása példákkal.	A számítástechnika történetére vonatkozó adatok gyűjtése, rendszerezése; tájékozódás a mai hardvereszközök világában; adatok gyűjtése a számítógép, a robotok és más informatikai eszközök alkalmazási területeiről, tanári irányítással, könyveket, folyóiratokat és az internetet forrásként használva. Források értékelése a megbízhatóság szempontjából. A szerzői jog fogalmának megismerése. Informatikai eszközök és szoftverek etikus használata. Előadások, dolgozatok készítése az információs társadalom egy-egy jellemző vonásáról, problémájáról.
Könyvtári informatika	Az iskolai könyvtár teljes körű használata. Tárgyi katalógusok (hagyományos és elektronikus formában). A	Szaktárgyi problémához

<p>2 óra</p> <p>IKT F</p>	<p>tematikus keresés algoritmus. Keresési szempontok kifejezése a könyvtár kódrendszerével.</p> <p>A forrásfelhasználás szabályai.</p>	<p>megfelelő médium kiválasztása. Források keresése a könyvtári katalógusokban tárgyszavak, ill. szakjelzetek segítségével.</p> <p>Információkeresés hagyományos és elektronikus forrásokból. Forrásfelhasználás algoritmusának és etikai szabályainak alkalmazása.</p> <p>Forrásjegyzék készítése.</p>
<p>Év végi ism. : 3 óra</p>		

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje a számítógép fontosabb alkalmazási területeit és jelentőségét a mai társadalomban. Képes legyen többféle formázást tartalmazó szöveges-rajzos-táblázatos dokumentumot készíteni. Minta alapján tudjon dokumentumot készíteni. Tudjon adatokat táblázatos formában és diagramon megjeleníteni. Tudja, hogy a tárgyszó és a szakjelzet a könyv témáját fejezi ki. Tudjon a szakjelzet ismeretében a szabadpolcon műveket keresni. Legyen képes – segítséggel – a tárgyi katalógust használva egyszerű keresési feladatokat megoldani. Tudjon forrásokra hivatkozni.

Függelék

A kerettanterv megvalósításának tárgyi feltételei

Az informatika oktatásához szaktanterem szükséges: elektromos hálózat, fehértabla, ergonómiailag megfelelő számítógépasztalok, megfelelő világítás. Annyi számítógép, hogy lehetőleg minden diáknak jusson. Szükséges helyi hálózat szerverrel, nagysebességű internet kapcsolattal, hálózati nyomtatóval és szkennelvel. Ajánlott projektor, amely segíti a tanári bemutatást, az irányított közös munkát.

Az informatika kerettanterv feltételezi a multimédia számítógépes hátteret, megfelelő méretű memóriával és háttértárakkal CD-vel (DVD-vel), hangkártyával, hangszóróval, mikrofonnal. Feltételezi továbbá a jogtiszt programokat: grafikus operációs rendszert, szükséges segédprogramokkal, (vírusellenőrző, tömörítő programokkal, lejátszó programokkal) böngésző, rajzoló, képszerkesztő programokkal, továbbá szövegszerkesztőt, táblázatkezelőt, bemutató-készítőt, valamint magas szintű programozási nyelvet. Szükségesek az oktatóprogramok és a digitális oktatási anyagok. Használni kell a Sulinet Digitális Tudásbázis ingyenes oktatási segédanyagait is.

Célszerű az informatika szakteremben nyomtatott anyagokat is hozzáférhetően elhelyezni: hardver dokumentációt, felhasználói kézikönyveket, programozói kézikönyvet, feladatgyűjteményeket, számítástechnikai szakszótárt, szakkönyveket, folyóiratokat, transzparenszeket és képeket.

Legalább néhány példányban szükség van más informatikai eszközökre is: digitális fényképezőgépekre, tévére, játék- és oktatórobotokra, mobiltelefonokra, számológépekre. A hatékony oktatáshoz szükséges egy iskolai könyvtár is.

Az informatika oktatásához a megfelelő tankönyv ajánlott, amely alkalmas egyéni tanulásra, felkészülésre is. A saját jegyzet készítése fontos, de nem pótolja a rendszerezett ismereteket nyújtó tankönyvet. A tanulás tanítása az informatika tantárgynak is feladata. A multimédia oktatóprogramok és oktatási részanyagok széles skálája segíti az önálló tanulást. A papír alapú tankönyv mellett, célszerű "digitális könyvet" (digitális oktatási anyagot) is használni,

különösen, ha több tanulónak van otthon számítógépe. Fontos, hogy a hagyományos tankönyv és az "elektronikus könyv" is vegye figyelembe a fejlesztési követelményeket, a tartalmakat és a belépő tevékenységeket.

TERMÉSZETISMERET

5–6. Évfolyam

Célok és feladatok

A Természetismeret tantárgy tartalmában és szemléletében szervesen épül az 1–4. évfolyam környezetismeret tantárgyára, azzal egységes rendszert alkot, az alapkészségek megerősítését, fejlesztését, hangsúlyozza.

Célja az 1–4. évfolyamon megalapozott ismeretek, és készségek továbbfejlesztése mind az elemi természettudományos megismerés módszereinek tekintetében, mind az egészséges és környezettel harmonikus életvezetési szokások kialakításában, vagyis elősegíti a tanulóknál azokat a képességeket, amelyek a környezettel összehangolt konstruktív kapcsolathoz szükségesek.

Ennek érdekében elősegíti, hogy a tanulók képessé váljanak a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére. A tantárgy vizsgálódásának középpontjában ezért nem az egyes természettudományok alaptételei, az egyes szaktudományos ismeretek elkülönülése áll, hanem az élő- és élettelen természet konkrét valósága, a természettudományi kapcsolatok érzékeltetése, a jelenségek, a táj és a környezet bemutatása. A megismerés lényege, hogy a környezet egységes egész, és állandóan változó rendszer, melyben az ember természeti- és társadalmi lényként él. Ebből következőleg a természet komplex, holisztikus.

Az 5–6. évfolyamon tanuló gyermek természettudományos gondolkodását jobbra még a szemléletes képi tartalmak jellemzik, de ebben az életkori szakaszban már megalapozódnak annak absztrakt kategóriái is. Ugyanakkor a valóságos természeti folyamatok, összefüggések, törvényszerűségek megértéséhez szükséges térbeli és időbeli elvonatkoztatás képessége egyre árnyaltabb, és biztosabb képzetek kialakítását teszi lehetővé. Az elemi természettudományos nevelés fontos feladata tehát a konkretizálásra és általánosításra építve az elvonatkoztatás képességének alapozása, az egyszerű absztrakt fogalmak, ítéletek és következtetések használatának megtanítása.

A tanult ismeretek alapján elvárható cél, hogy a gyermekek egyre biztosabban igazodjanak el (tájékozódjanak) közvetlen, majd távolabbi környezetükben, a közvetlenül, majd közvetetten megismerhető természeti folyamatok, történések körében. Ismerjék a megfelelő eszközöket és módszereket ezek megvalósítására. Továbbra sem törekszünk, az elvont tudományos fogalmak meghatározására, definíciószerű megtanítására. Ebben az életkori szakaszban a természettudományos gondolkodáshoz szükséges képességeket kell megalapoznunk. Kívánatos, hogy a gyermekek a természetismeret tantárgy képzési folyamatában találkozzanak az értelmes, összefüggésekre épülő tanulás eljárásaival, gyakorolhassák azokat egyénileg és társaikkal együttműködve is. A közös tevékenység során a közösség demokratikus működésének értéke, és jellemző szabályai is tudatosulhatnak a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelő szinten. Legyen módjuk kielégíteni egyéni érdeklődésüket, illetve szerezhessenek örömteli megismerési, tanulási élményeket. A lehetőségekhez képest segítsen a tantárgy az iskolán kívül szerzett ismeretek feldolgozásában is.

A természetismeret tanítása során a környezet állapota iránti érzékenység, az ökológiai szemlélet, valamint a helyes környezeti attitűdök, magatartás, értékrend alakítására is figyelmet fordítunk. Támogassuk a tanulókat a környezetük használatára vonatkozó helyes döntéseik meghozatalában, segítsük környezetüdjüket, felelősségérzetük fejlődését.

Fontos feladat a nemzeti, nemzetiségi és etnikai hagyományok tudatosítása, az ápolásukra történő nevelés.

Mind a természetismeret tanulása során elsajátított ismereteknek, mind a gondolkodási képességeknek biztonságos alapot kell képezniük a későbbi természettudományos tantárgyak – a fizika, a kémia, a biológia és egészségügy, illetve a földrajz (földünk és környezetünk)– elsajátításához.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

A természetismeret tanítás célja, hogy a természettudományos gondolkodáshoz szükséges képességeket megalapozza. Ennek érdekében fontos a gyermekek tevékenykedtetése, a közvetlen tapasztaláson alapuló ismeretszerzés megvalósítása. A tanulási tartalmak elsajátításának így a tanulók maguk is aktív részeseivé kell, hogy váljanak, s az értékek megnevezése és azonosítása során énképükbe integrálják az újabb és újabb ismereteket.

Hon- és népismeret

A természetismeret tárgy lehetőséget nyújt hazánk természeti földrajzának, és társadalmi- gazdasági életének bemutatására az életkori sajátosságoknak megfelelő szinten. Megismerteti a tanulókkal a városi és falusi környezet és mindennapi élet sajátosságait, hagyományait és különbözőségeit. Megalapozza a diákokban a nemzettudatot, hazaszeretetet. Elősegíti a természeti és társadalmi környezet megismerését, kölcsönös egymásra hatásuk felismerését, az emberi tevékenységek környezet- formálásának és átalakításának felelősségét.

Környezeti nevelés

Törekednünk kell a környezettudatos, a környezetért felelősséget érző, a környezettel szemben „gazda szemléletű” magatartás kialakítására. A tanulók kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete és szeretete, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá. Értsék meg a természeti környezet védelmének szükségességét a fenntartható gazdaság- és fejlődés érdekében.

Információs és kommunikációs kultúra

Kiemelt feladatunk a megismerési képességek fejlesztése. A tanulók váljanak nyitottá a természet szépségei, értékei, illetve a környezeti problémák iránt. Legyenek képesek a természeti, és az ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteiket egymással összehasonlítani, csoportosítani, rendszerezni, egyszerű vizsgálatokat, kísérleteket elvégezni, megtervezni, és azok eredményeit elemezni, kiértékelni. Legyen gyakorlatuk a különböző természeti tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában, mérésében, az adatok ábrázolásában. Ismerjék és használják a vizsgálódásokhoz, mérésekhez szükséges eszközöket, és kezeljék azokat balesetmentesen, környezetkímélő módon. Szerezzenek gyakorlottságot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, az űrtartalom, a sűrűség, a nyomás, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.

Tájékozottak legyenek a természettudományos megismerés folyamatáról, a természettudományok fejlődéséről.

Tudják, hogy a természettel kapcsolatos ismereteiket felkészültségüknek megfelelő könyvek, cikkek olvasása, a rádió és a televízió adásainak hallgatása, nézése, a számítógépes kapcsolatteremtés révén is fejleszthetik, de sok téves nézettel is találkozhatnak.

Tudjanak önállóan problémákat megfogalmazni a környezetükre vonatkozólag, beszámolni a saját tapasztalataikról, álló- és mozgóképekről, történetekből, leírásokból, a különböző kommunikációs eszközökből szerzett ismereteikről önállóan. Tudjanak írásban válaszolni ismereteiknek megfelelő szóbeli vagy írásbeli kérdésekre. Tudjanak egyszerű jelenségeket, folyamatokat, összefüggéseket vázlatosan ábrázolni.

Legyenek tájékozottak arról, hogy a természettudományok milyen meghatározó szerepet töltenek be új kérdések felvetésében és az emberiség problémáinak megoldásában, az élet minőségének javításában. Értékeljék, tiszteljék a tudósok kiemelkedő eredményeit, kitartó szorgalmát.

Ismeretszerzés, tanulás

Tegyük érdekeltté tanulóinkat a természeti környezet ismereteinek befogadására. Motiváljuk őket minél több közvetlen tapasztalatszerzés biztosításával (tanulmányi séták, kirándulások, erdei iskola, kísérletek, film- és képvetítés). Az eredményes tanulás módszereinek és technikáinak elsajátítása során biztosítsuk a csoportos tanulást, a kooperatív csoportmunka lehetőségét. Erősítsük a megfigyelési, megnevezési, és felismerési képességeket, a memória és gondolkodási kultúra fejlődését. Törekedjünk a gondolkodási képességek: a rendszerezés, a tapasztalatszerzés, az összefüggések felismerésére és a problémamegoldás (analízis, szintézis, összehasonlítás, általánosítás, konkretizálás) fejlesztésére, és a mindennapokban történő felhasználására. Tudják a tanulók ismereteiket megadott szempontok szerint rendszerezni, a lényeges tulajdonságokat a lényegtelenről elkülöníteni, a jellemző tulajdonságokat kiválasztani, azok alapján általánosítani, majd elvonatkoztatni. Megfigyeléseiket, tapasztalataikat a tanult szakkifejezések alkalmazásával, tanári segítséggel tudják megfogalmazni és önállóan, rajzban és írásban rögzíteni. Tanári segítséggel legyenek képesek tájékozódni egyszerűbb enciklopédiákban, lexikonokban, tudjanak ismeretekhez jutni különböző szöveges és képi ismerethordozókból, az elektronikus médiából. Tudjanak térképen tájékozódni, térképvázlatot készíteni. Tudják magyarázni az egyszerű természeti jelenségek és folyamatok okait, az egyszerűbb technikai eszközök (hőmérő, csapadékmérő, szélkanál, szélzsák) működését. Tanári segítséggel tudják összehasonlítani a környezetében megnyilvánuló kölcsönhatásokat, változásokat. Legyenek képesek a megfigyelt és megvizsgált élőlények életmódjára, testfelépítésére, az élettelen és az élő környezetükhöz fűződő kapcsolataikra vonatkozó tárgyilagos ismeretek megszerzésére. Tudják felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában az elemi természettudományos ismereteiket. Lássák be, hogy környezetük állapota saját egészségükre is hatással van, igényeljék az egészséges életkörülményeket. Ismereteik ébresszék rá, őket, hogy maguk is felelősek a természet jövőjéért, a környezet egészséges állapotának fenntarthatóságáért.

Tájékozottság a földrajzi térben - a tér és a természeti jelenségek

Cél az ismert tér fokozatos kitágítása, és ábrázolása:

- Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén. A térkép és a valóság kapcsolatának meglátása. A valóságból szerzett információk azonosítása térképi információkkal.
- A világtér ismerete, azok azonosítása a valóságban és a térképen. Felismerés, keresés, iránymeghatározás térképen.
- A keresőhálózat használata. A földrajzi fókusz ismertetése.
- Távolságra vonatkozó becslések, egyenes vonal menti távolságok mérése.
- Az alapvető földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok térbeli rendjének felismerése hazai példák alapján.

- A közvetlen környezetben előforduló természetes és mesterséges elemek méretbeli nagyságrendjének becslése.
- Vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről.
- Eligazodás domborzati, közigazgatási, egyszerű tematikus és a lakóhelyi környezetet ábrázoló térképeken.
- Elemi leolvasások térképekről tanári irányítással.
- Magyarország elhelyezkedésének ismerete Európában és a Földön.

Tájékozottság az időben - az idő és a természeti jelenségek

Gyakorlat szerzése az idő mérésében, a különböző folyamatok időtartamának becslésében, a környezetben lezajló folyamatok időrendiségének felismerésében (pl.: az időjárásban, és az élővilág változásában, a felszínformálódásban, az életmódban, a termelő tevékenységben). Periodikus jelenségek felismerése. Tudatosuljon, hogy az idő múlásával természeti és társadalmi környezetünk is változik.

Tájékozottság a környezet anyagaiban

A környezetükben előforduló legfontosabb – különböző szerveződési szintű – anyagok alapvető tulajdonságainak ismerete. A hazai gazdaságban legtöbbször felhasznált szerves és szervesetlen anyagok (zöldségek, gyümölcsök, víz, kőzetek, talaj...) csoportosítása. A leggyakrabban előforduló kőzetek felismerése. A lakóhely és környékének környezetét leginkább károsító anyagok és folyamatok megismerése. A környezetkárosítás csökkentésének lehetőségei.

Tájékozottság a környezet kölcsönhatásaiban

A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak felismerése és kapcsolataikban, kölcsönhatásaikban történő bemutatása.

A halmazállapot-változásokról tanultak összekapcsolása időjárási jelenségekkel. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, elemzése Kárpát-medencében előforduló példák alapján.

A természeti környezet közvetlen hatásainak felismerése a társadalmi-gazdasági folyamatokban hazai példák alapján.

A földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások és az azokból adódó problémák felismerése, megoldási módok keresése.

Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismerése a lakóhelyen és környékén.

Tájékozottság hazai földrajzi-környezeti kérdésekben

A tágabb lakókörnyezet, a hazai tájak természeti és társadalmi-gazdasági értékeinek megismerése a hazához való kötődés kialakítása érdekében.

A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatának érzékelése a lakóhelyről és annak környékéről vett példák alapján.

Az életmód és a gazdálkodás változásai a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájaknál megismert példák alapján.

A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése. Magyarország nemzetközi jó hírének kialakítása (pl.: gazdasági termékek, „hungarikumok”).

Tájékozottság regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben

A különböző adottságú nagytájak eltérő természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzőinek felismerése.

Az életmódban, a szokásokban bekövetkezett változások érzékelése (pl.: a táplálkozásban, a ruházkozásban, az építkezésben, a közlekedésben, a kereskedelemben és a háztartásban).

A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának érzékelése a lakóhelyi környezetben és Magyarországon.

Annak felismerése, hogy milyen hatással van a környező világ a hazai környezet állapotára.

A természet- és környezetvédelem alapvető céljainak megismerése saját tapasztalatok alapján (pl.: tanulmányi séta, tanulmányi kirándulás, erdei iskola).

Annak felismerése, hogy a környezet védelméért mindannyian személyesen is felelősek vagyunk.

Ismeretek szerzése a legfontosabb környezeti veszélyekről lakóhelyi és hazai példák alapján.

5. évfolyam

Évi: 74 óra

Heti: 2 óra

Belépő tevékenységformák

Konkrét fogalmak kialakítása egyszeri és rendszeres észlelés, megfigyelés, vizsgálat, egyszerű kísérlet alapján.

A vizsgált történések közül a természeti jelenségek megkülönböztetése másoktól.

Konkretizálás és általánosítás a megfigyelt jelenségekre építve.

A megismert természeti jelenségekben az anyag változásainak alapfokú értelmezése.

Az egyszerű jelenségek okszerű magyarázata.

A szóveges és képi információk értelmezése, rendszerezése, egyszerű következtetések megfogalmazása.

Egyszerű mérések és kísérletek önálló elvégzése és eredményeik értelmezése.

A tanulói tevékenységek anyag- és energiatakarékos megvalósítása.

Iránymeghatározás térképen, tájékozódás, egyenes vonalú távolságmérés.

A főbb felszínformák bemutatása példák alapján, álló- és mozgóképen, térképen.

Információk nyújtása közvetlenül a valóságos környezet megfigyelésével, vizsgálatával (kirándulások, tanulmányi séták, kísérletek), valamint közvetve ismeretterjesztő kiadványok, képek, filmek, modellek segítségével, az elektronikus média biztosította lehetőségek alkalmazásával.

A környezetben megfigyelt élőlényekre vonatkozó köznapis ismeretek természettudományos szemléletű bővítése és rendszerezése.

Szabatos fogalomhasználat konkrét fogalmi szinten.

A megismert élőlények testfelépítése és életmódja közötti alapvető összefüggések felismertetése.

TÉMAKÖR

TARTALOM

Megismerési módszerek fejlesztése

Folyamatos

IKT

Megfigyelés, vizsgálódás adott szempont szerint, a megfigyelést segítő egyszerű eszközök használatával. □ Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek tapasztalatainak értelmezése, egyszerű megfogalmazása, rögzítése, ábrázolása. □ Az alapvető fizikai változásokat jellemző mennyiségek mérése, egyszerű kísérletek reprodukálása. □ Alapfokú tájékozódás a térben, a valóság és annak képi, térképi ábrázolása révén. □ A rész és egész viszonyának értelmezése. □ Oksági kapcsolatok, összefüggések felismerése, egyszerű magyarázata példák segítségével. □ Információszerzés ismeretterjesztő természetismereti kiadványok, térképek, filmek segítségével. □ A könyvtár, a bemutatóhelyek, és a valóságos környezet információforrásként való felhasználása. □

Bevezető 1 óra

Tájékozódás a térképen, térképismeret

9 óra

IKT

Kv

Az időjárás és az éghajlat elemei

12 óra

A térkép fogalma, méretaránya, jelrendszere. □ Irány és távolság meghatározása, mérés a települési, közlekedési és turistatérképen. □ Helymeghatározás ismert terepet bemutató térképen, turistatérképen, közigazgatási térképén. □ Keresőhálózat, kilométer-hálózat használata a térképen, tájékozódás a fő világtájak alapján. □ A magasság meghatározása (leolvasása). □

Az időjárás elemei. Napsugárzás jellemzői.

Felmelegedés, hőterjedés, hőmérséklet.

A hőmérséklet észlelése, mérése.

A hőmérséklet napi és évi változása, a hőmérséklet ingadozása. Halmazállapot-

Kv	<p>változások a természetben: olvadás és fagyás, párolgás, és lecsapódás. A szél fogalma, iránya. A csapadék keletkezése, csapadékformák. A szélsőséges időjárási viszonyok által okozott hazai veszélyhelyzetek (árvíz, villámcsapás, erdőtűz, szélvihar, hóvihar) és azoknak megfelelő magatartás. Éghajlat fogalma. Hazánk éghajlatának jellemzői.</p>
A földfelszín változása 16 óra	<p>A hőingadozás és a fagyhatás felszínalakító hatása. A szél és a csapadék felszínformáló munkája. A víz körforgása és felszínformálása a természetben.</p>
Kv	<p>Folyóvizek, állóvizek. A víz tisztítása egyszerű módszerekkel. A felszínformák: a hegységek és alföldek kialakulása. A legjellemzőbb kőzetek tulajdonságai. A talaj keletkezése, jellemzői. A talaj védelme. Az emberi tevékenység felszínformáló hatása. A táj arculatának védelme. Felelős magatartás a természetben. □</p>
Környezetünk élővilága 34 óra	<p>A gyümölcsös és zöldségeskert legfontosabb növényeinek (szilvafa, almafa, szőlő, paradicsom, sárgarépa, fejes káposzta, burgonya, vöröshagyma) testfelépítése, élete, környezeti igénye és természetése. □ A gyümölcsök és zöldségfélék károkozói (cserebogár, káposztalepke, peronoszpóra). □ A gyümölcsök és zöldségfélék szerepe táplálkozásunkban, biokertészet, biogazdálkodás. □ Leggyakoribb háziállataink (sertés, szarvasmarha, házityúk, házimacska, kutya) testfelépítése, élete. □ Legismertebb ház körül élő állataink (házi egér, fecske, földigiliszta), kedvtelésből tartott állatok, társállatok. □ A város és jellemző élőlényei. □ A legfontosabb állatvédelmi szabályok. □</p>
Kv E F	
Év végi összefoglalás 2 óra	
<p>A továbbhaladás feltételei</p> <p>Legyenek képesek konkrét természeti formák, tárgyak, élőlények és egyszerű jelenségek, folyamatok megfigyelésére, tapasztalatainak rögzítésére élőszóban, rajzban és írásban. Tudják felidézni a természeti és az ember által létesített környezetre vonatkozó konkrét, szemléletes képi tartalmakat. E képzetek alapján tudjanak ítéleteket alkotni, következtetéseket levonni.</p> <p>Legyenek képesek a leggyakoribb térképjelek alapján elemi térképhasználatra. Fogalmazzák meg milyen az aktuális időjárás. Tudják a tanult mértékegységek alkalmazásával a vizsgált jelenségeket mennyiségileg is jellemezni, és a mért adatokat értelmezni. Tudják megkülönböztetni a különböző halmazállapotokat és értsék azok változásait. Jellemezzék az évszakokat időjárásuk szerint. Ismerjék az időjárást kialakító legfontosabb tényezőket. Jellemezzék éghajlatunkat. Ismerjék az időjárási események és a felszín változása közötti összefüggéseket.</p> <p>Ismerjék fel a megfigyelt táj legfontosabb felszínformáit. Tudják értelmezni az egyszerű felszínformákat kialakulásuk szerint. Tudjanak jellemző tulajdonságokat mondani megfigyelt kőzetmintákról. Ismerjék fel az emberek földrajzi környezetet veszélyeztető tevékenységét. Értsék meg, hogy a környezet állapotának romlásáért az emberek a felelősek.</p> <p>Tudják megkülönböztetni leggyakoribb gyümölcsöinket, zöldségnövényeinket. Megfigyelt tulajdonságaik alapján jellemezzék azokat. Ismerjék a táplálkozásunkban betöltött szerepüket.</p> <p>Ismerjék fel a települési környezet leggyakrabban előforduló állatait és a háziállatokat. Legyenek tisztában az állatvédelem jelentőségével, erkölcsi szabályaival.</p>	

6. évfolyam

Évi: 56 óra + 18 óra egészségtan integrálva

Heti: 74 óra

Belépő tevékenységformák

A jelenségekről szerzett tapasztalatok összevetése a tanulók már meglévő képzeivel, fogalomalkotás az analógiás, az elemző, és az egészszleges gondolkodás fejlesztése által. Alkalmazóképes tudás kialakítása.

Természeti folyamatok és egyszerűbb összefüggések felismertetése, magyarázata, bizonyítása, általánosítás és egyszerű elvonatkoztatás.

Önálló és együttműködő ismeretszerzésre, feladat- és problémamegoldásra való felkészítés a különböző ismerethordozók, információforrások alkalmazásával (erdei iskola, tanulmányi séta- és kirándulás, elektronikus média).

Az anyag mérhető tulajdonságainak, kölcsönhatásainak és változásainak elemi szintű értelmezését segítő bemutatások, kísérletek, modellek alkalmazása, megtervezése, baleset-, tűz- és környezetvédelmi szabályok betartásával azok elvégzése, a tapasztalatok kiértékelése (a víz öntisztulása, a füves területek és erdők pusztulása).

Egyszerű tájékozdási gyakorlatok a térképen és a földgömbön a földrajzi fókuszot segítségével.

Képi információk és szemléletes leírások felhasználásával a földrajzi övezetekre vonatkozó elsődleges képzetek kialakítása.

Magyarország helyzetének, nagytájainak, környezeti értékeinek, életközösségeinek leíró jellegű bemutatása, a hazai tájról alkotott képzetek gazdagítása.

A hazai tájak élővilágának – jellemző társulásainak és fajainak – ökológiai szemléletű jellemzése, a hazai élővilág sokféleségének, értékének bemutatása, környezettudatos magatartás kialakítása.

TÉMAKÖR

TARTALOM

Megfigyelési módszerek fejlesztése	Folyamatos	Folyamatos megfigyelés, vizsgálódás több kiválasztott szempont szerint. □Az anyagok tulajdonságainak összehasonlítása. □Alapfogalmak helyes használata a tapasztalatok értékeléséhez, alpmérések (távolság és hosszúság, terület, térfogat, sűrűség, hőmérséklet és idő), a mértékegységek pontos használata. □Egyszerű kísérlet megtervezése, beállítása, elvégzése, a tapasztalatok önálló rögzítése és értelmezése. □Balesetvédelem, tűzbiztonság, a tűzoltás szabályai. □Alapfokú, biztonságos tájékozódás a térben, térképen és földgömbön, tájékozódás az időben a folyamatok lezajlása alapján. □Információszerzés természetismereti kiadványok, térképek, földgömb, film, könyvtár, bemutatóhelyek, elektronikus média és a valóságos környezet által. □
Bevezető	2 óra	
Tájékozódás a térképen és a földgömbön	8 óra	A Föld alakja. Elemi tájékozódás a fókuszot alapján. □Tájékozódás Magyarország térképén. □Hazánk helye a Kárpát-medencében, Európában, és a Földön. □Kontinensek és óceánok elhelyezkedése, földrajzi helyzete. □Tájékozódás az időben. □Időmérés. □A Föld tengely körüli forgása. □A napi időszámítás. □A Föld Nap körüli keringése. □Évi időszámítás. □
Éghajlat, övezetek	éghajlati	A földalak, a földtengely ferdesége, a besugárzás és az éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggések. □Az egyes éghajlati övezetek leíró jellemzése. □Éghajlatot kialakító és módosító tényezők. □
Magyarország nagytájainak jellegzetességei	Kv	A Kárpát-medence. □Magyarország nagytájainak leíró jellemzése (a táj arculata, kialakulása, éghajlati sajátosságai, vizei, környezeti értékei, települési jellemzői, társadalmi életképe). □A szűkebb lakókörnyezet, illetve Budapest természeti és társadalmi jellemzői. □
Hazai életközösségei	Kv IKT	A hazai erdők sajátosságai. □Az erdők legjellemzőbb élőlényei. □Az erdők jelentősége (táplálkozási kapcsolatok), pusztulásuk okai. □A folyók, tavak legjellemzőbb élőlényei. □A szennyezés hatása a vízi életközösségekre. □A vizek öntisztulása. □A hazai vízparti élőhelyek környezeti adottságai. □Élőlények a vizek partján. □A hazai füves területek kialakulásának környezeti feltételei. □A hazai füves területek legjellemzőbb élőlényei. □A füves területek jelentősége, pusztulásuk

E
IKT
Év végi összefoglalás
2 óra

okai. □ Nemzeti parkjaink. □ A lakóhely és környékének védett, és védelem alatt nem álló természeti értékei. □ A hazai élővilág legkiválóbb kutatóinak munkássága. □

A továbbhaladás feltételei

Tudjanak a konkrét környezeti jelenségekből általánosítani, elvonatkoztatni. Ismerjék fel és értsék meg a vizsgált jelenségekben, folyamatokban megmutató oksági kapcsolatokat, összefüggéseket, törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető méréseket elvégezni és a mért adatokat értékelni. Ismerjék fel ezek közül azokat, amelyek veszélyesek lehetnek, tudják elkerülni azokat! Bemutatás után legyenek képesek egyszerű kísérleteket fegyelmezetten és a balesetvédelmi, érintésvédelmi, tűzvédelmi szabályok betartásával megismételni, a tapasztalt jelenségeket elmondani.

Elemi szinten tájékozódjanak a térképen és a földgömbön a fokhálózat segítségével. Használják a térképet egyszerű földrajzi ismeretek megszerzésére, tudjanak adatokat leolvasni a domborzati és vízrajzi térképekről. Tudják felsorolni a kontinenseket és óceánokat. Legyenek egyszerű, szemléletes képzeteik a földrajzi övezetekről.

Ismerjék fel jellemző álló- vagy mozgóképről és leírás alapján hazánk nagytájakait, lakókörnyezetük néhány nevezetes települését, az ország fővárosát.

Tudják felidézhető képzeteik segítségével jellemezni a hazai életközösségeket. Tudjanak egyszerű táplálékláncokat bemutatni. Ismerjék a legjellegzetesebb hazai növény és állatfajok testfelépítését, életmódját. Értsék meg a természet védelmének jelentőségét, a fenntartható gazdaság feltételeit.

FIZIKA

7–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskolai fizikatanítás az alsóbb évfolyamokon tanított „környezetismeret”, ill. „természetismeret” integrált tantárgyak anyagára épül, azoknak szerves folytatása. A fizikatanítás célja az általános iskolában a gyerekek érdeklődésének felkeltése a természet, ezen belül a fizikai jelenségek iránt. Ez az érdeklődés jelentheti tanulók későbbi természettudományos műveltségének legfontosabb alapozását. Egyszerű jelenségeken, alkalmazási példákon keresztül mutassuk meg, hogy a természet jelenségei kísérletileg vizsgálhatók, megérthetők, és az így szerzett ismeretek a hétköznapi életben hasznosíthatók. Fontos cél, annak tudatosítása, hogy a fizikai ismeretek a technikai fejlődésen keresztül döntő hatással vannak az ember életminőségére, azaz a tudomány, a technika és a társadalom szoros kölcsönhatásában értelmezhető a természettudományok fejlődése. A fizikai ismereteket a természeti környezetünk megóvásában is hasznosítani lehet szoros összhangban a többi természettudományos tárggyal. Törekednünk kell arra, hogy a fizika kapcsán is megmutassuk, hogy a természet jelenségei komplexek, értelemszerűen integráltak, s a diszciplinaritás (tantárgyszerűség) pusztán a leírás módunk sajátja.

A fizikaórák akkor válhatnak élményszerűvé és ezáltal hatékonyá, ha a tananyag bőséges jelenségbemutatóra, sok jól kiválasztott kísérletre épül. A fogalmak bevezetésénél, a törvények megfogalmazásánál a konkrét probléma szempontjából szakszerűen, de a lehető legegyszerűbben kell fogalmaznunk. Ugyanakkor figyelembe kell vennünk, hogy a gyerekeknek vannak előzetes elképzelései a világról, annak működéséről. Ezeket az életkornak megfelelő „gyermeki elképzeléseket” fel kell tárnunk, s ezekből kiindulva kell a képzés során tudatosan építkeznünk. Kerülni kell azokat az absztrakt gondolatmeneteket, melyek nincsenek összhangban a tanulók életkori sajátjaival, s így inkább gátolják, mint segítik a megértést. A fizikai fogalmak közül az általános iskolában azokra helyezük a hangsúlyt, amelyek konkrét kísérleti tapasztalatokkal kapcsolatosak, túlzott absztrakciót nem igényelnek.

A fizikai fogalmak bevezetése, a törvények megfogalmazása során a tanulók önálló megfigyelő tevékenységét helyezzük a középpontba. Gondot kell fordítani arra, hogy a tanulók kellő gyakorlatot szerezzenek a látott jelenség pontos megfigyelésében és szabatosan el is tudják mondani azt. Ugyancsak fontos, hogy a tanulók össze tudják foglalni, s vita során ütköztetni tudják elképzeléseiket, érvelni tudjanak. A természettudományok közül a fizika az, amely már az alapképzést nyújtó iskolában is érzékelteni tudja a gyerekekkel, hogy a természet jelenségei kvantitatív szinten, a matematika nyelvén leírhatók. A matematikai formalizmus az általános iskolában csak a legegyszerűbb összefüggésekre – egyes és fordított arányosság – szorítkozik. Ezek esetében azonban kiemelten fontos feladat a megismert törvények *egyszerű* számpéldákon történő alkalmazása. A feladatmegoldás a gyakoroltatáson túl szemléletformáló hatású is lehet, ha a tanár olyan feladatokat is ad, (az adatokat előre célszerűen megválasztva), hogy a kiszámított eredmény utólag kísérletileg is ellenőrizhető legyen. Az ilyen feladatok tudatosítják a gyerekekben, hogy a fizikapélda nem csupán matematikai feladvány, hanem a természet leírása, amelynek eredménye valódi, mérhető adat. A fizikai gondolkodás fejlesztésében, a tanulók tudásszintjének megfelelő kvalitatív problémák megoldása is lényeges. Ezek a kérdések egy-egy, a hétköznapi életből ismert jelenség magyarázatára, vagy a helyszínen bemutatott kísérlet értelmezésére vonatkozhatnak.

Fejlesztési követelmények

Ismeretszerzési, -feldolgozási és -alkalmazási képességek

A tanuló legyen képes a fizikai jelenségek, folyamatok megadott szempontok szerinti tudatos megfigyelésére, igyekezzen a jelenségek megértésére. Legyen képes a lényeges és lényegtelen tényezők elkülönítésére.

Tudja a kísérletek, mérések eredményeit különböző formákban (táblázatban, grafikonon, sematikus rajzon) irányítással rögzíteni. Tudja kész grafikonok, táblázatok, sematikus rajzok adatait leolvasni, értelmezni, ezekből tudjon egyszerű következtetéseket levonni.

A tanuló tudja érthetően elmondani, ismereteinek mennyisége és mélysége szerint magyarázni a tananyagban szereplő fizikai jelenségeket, törvényeket, valamint az ezekhez kapcsolódó gyakorlati alkalmazásokat.

Tudjon egyszerű kísérleteket, méréseket végrehajtani. Legyen tapasztalata a kísérleti eszközök, anyagok balesetmentes használatában.

Szerezzen jártasságot a tananyagban szereplő SI és a gyakorlatban használt SI-n kívüli mértékegységek használatában, a mindennapi életben is használt mértékegységek átváltásában.

Legyen képes megadott szempontok szerint használni különböző lexikonokat, képlet- és táblázatgyűjteményeket és multimédiás oktatási anyagokat. Tudja, hogy a számítógépes világhálón a fizika tanulását, a fizikusok munkáját segítő adatok, információk is megtalálhatók. Értse a szellemi fejlettségének megfelelő szintű ismeretterjesztő könyvek, cikkek, televízió- és rádióműsorok információit. Alakítsunk ki benne kritikai érzéket a tudományosan nem alátámasztott, „szenzációs újdonságokkal”, elméletekkel szemben.

Értékelje a természet szépségeit, tudja, hogy a természetet, környezetünket védeni kell. Ismerje a tananyag természet- és környezetvédelmi vonatkozásait, törekedjék ezeknek alkalmazására.

Tájékozottság az anyagról, tájékozódás térben és időben

Ismerje fel a természetes és mesterséges környezetünkben előforduló anyagok tanult tulajdonságait. Tudja az anyagokat tanult tulajdonságaik alapján csoportosítani.

Tudja, hogy a természeti folyamatok térben és időben zajlanak le, a fizika vizsgálódási területe a nem látható mikrovilág pillanatszerűen lezajló folyamatait éppúgy magában foglalja, mint a csillagrendszerek évmilliók alatt bekövetkező változásait.

Legyen gyakorlata a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslésében, tudja ezeket összehasonlítani. Legyen áttekintése a természetben található méretek nagyságrendjéről.

Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a természettudományok fejlődéséről

Tudatosuljon a diákokban, hogy a természet megismerése hosszú folyamat, jelenleg jóval többet tudunk fizikai világról mint a korábbi évszázadok emberei, de biztosan sokkal kevesebbet, mint az utánunk jövő nemzedékek. A tanult fizikai ismeretekhez kapcsolódva tudja, hogy mely történelmi korban történtek és kiknek a nevéhez köthetők a legfontosabb felfedezések. Ismerje a kiemelkedő magyar fizikusok, mérnökök, természettudósok munkásságát.

Értse, hogy a fizika és a többi természettudomány között szoros kapcsolat van, kutatóik különböző szempontból és eltérő módszerekkel, de ugyanazt az anyagi valóságot vizsgálják.

7. évfolyam

Évi: 56 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák

Egyszerű mechanikai és hőtani jelenségek megfigyelése, a tapasztalatok önálló, szóbeli összefoglalása. A hétköznapi életben is használt fizikai szakszavak tartalmi pontosítása, az új szakkifejezések szabatos használata. Mindennapi eszközökkel, házilag elvégezhető egyszerű mechanikai és hőtani kísérletek összeállítása, diák-kísérletgyűjtemények alapján, bemutatás és értelmezés egyéni vagy csoportmunkában. Összefüggések felismerése egyszerű mechanikai és hőtani kísérletekben.

Egyszerű mérések adatainak felvétele, táblázatba foglalása és grafikus ábrázolása, az ábrázolt függvénykapcsolat kvalitatív értelmezése.

Út és időmérésen alapuló átlagsebesség-meghatározás elvégzése az iskolán kívül (pl. gyaloglás, futás, kerékpár, tömegközlekedési eszközök).

A tanult mechanikai és hőtani alapfogalmak és a mindennapi gyakorlat jelenségeinek összekapcsolása, egyszerű jelenségek magyarázata. A hőtan különösen alkalmas a jelenségeket értelmező – a tanulók által alkotott - modellek feltárására, a különböző eléképzelések ütköztetésére, megvitatására, a természettudományos érvelés gyakorlása.

Elemi számítások lineáris fizikai összefüggések alapján.

Ismerkedés az iskolai könyvtár fizikával kapcsolatos anyagaival (természettudományi kislexikon, fizikai fogalomtár, kísérletgyűjtemények, ifjúsági tudományos ismeretterjesztő kiadványok stb.) tanári irányítással. Ismerkedés az iskolai számítógépes hálózat (sulinet) válogatott anyagaival kisebb csoportokban, tanári vezetéssel.

Témakörök	Tartalmak
	A testek mozgása 13 óra
Az egyenes vonalú egyenletes mozgás	Egyszerű út- és időmérés. A mérési eredmények feljegyzése, értelmezése. Út-idő grafikon készítése és elemzése.
Kölcsönhatások	Az út és az idő közötti összefüggés felismerése. A sebesség fogalma, a sebesség kiszámítása.
Kn	A megtett út és a menetidő kiszámítása.
Az egyenletesen változó mozgás	Az egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálata (pl. lejtőn mozgó kiskocsi). A sebesség változásának felismerése, a gyorsulás fogalma.

Az átlag- és a pillanatnyi sebesség fogalma és értelmezése konkrét példákon.

<i>A dinamika alapjai</i>		12 óra
A testek tehetetlensége és tömege	Egyszerű kísérletek a tehetetlenség megnyilvánulására. A tehetetlenség törvénye.	
Erő és mozgásállapot változás	A test mozgásállapot változása mindig egy másik test által kifejtett erőhatásra utal. (Egyszerű kísérletek.) Az erő mérése rugós erőmérővel. Az erő mértékegysége, az erő ábrázolása.	
Erőfajták	Gravitációs erő (a Föld vonzása a testekre). Súly (és súlytalanság). Súrlódás és közegellenállás (gyakorlati jelentősége). Rugóerő (a rugós erőmérő működése).	
Egy testre ható erők együttes hatása	Egy egyenesbe eső azonos és ellentétes irányú erők összegzése, az erőegyensúly fogalma	
Erő-ellenerő	Az erő két test közötti kölcsönhatásban. (Egyszerű kísérletek.)	
A mechanikai munka	A munka értelmezése, mértékegysége. Egyszerű számításhoz feladatok a munka, erő és az út kiszámítására. A mechanikai energia fogalma	
Az egyszerű gépek: emelő, lejtő	A forgatónyomaték kísérleti vizsgálata, sztatikai bevezetése, a forgatónyomaték kiszámítása. Az egyensúly feltétele emelőknél (az egyensúly létesítéséhez szükséges erő ill. erőkar kiszámítása). Az egyszerű gépek gyakorlati használata.	

<i>A nyomás</i>		10 óra
Szilárd testek által kifejtett nyomás	A nyomás értelmezése egyszerű kísérletek alapján, a felismert összefüggések matematikai megfogalmazása, a formula alkalmazása.	
Nyomás a folyadékokban és gázokban	A hidrosztatikai nyomás. A hidrosztatikai nyomás kísérleti vizsgálata, a nyomást meghatározó paraméterek. Közlekedőedények (egyszerű kísérletek, környezetvédelmi vonatkozások pl. kutak, vizek szennyezettsége).	
Kv Arkhimédész törvénye, a testek úszása	A felhajtóerő kísérleti vizsgálata. Az úszás, lebegés, elmerülés feltételei. Egyszerű feladatok Arkhimédész törvényére.	

<i>Hőtan</i>		20 óra
Hőtani alapjelenségek	Hőmérséklet és mérése. A hőtágulás jelensége szilárd anyagok, folyadékok esetén, a hőtágulás jelensége a hétköznapi életben.	
Hő és energia	A testek felmelegítésének vizsgálata a fajhő és mérése, az égéshő. Energiamegmaradás termikus kölcsönhatás során.	
Halmazállapotok, halmazállapot-változások	Az anyag atomos szerkezete, halmazállapotok. A halmazállapot-változások – olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás – jellemzése, hétköznapi példák. Az olvadáspont, forráspont fogalma. Az olvadáshő, forráshő értelmezése. A halmazállapotváltozás közben bekövetkező energiaváltozások kiszámítása.	
Munka és energia	A testek melegítése munkavégzéssel, a termikus energia felhasználását munkavégzésre: hőerőgépek működésének alapjai.	
Energia-megmaradás	Az energia megmaradásának tudatosítása, kvalitatív szintű érzékeltetése egyszerű példákon. A különböző energiafajták bemutatása egyszerű példákon.	
Teljesítmény és határfok	A teljesítmény és határfok fogalma.	

Év végi ism. 2 óra

Továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes egyszerű jelenségek, kísérletek irányított megfigyelésére, a látottak elmondására, egyszerű tapasztalatok életkorának megfelelő értelmezésére.

Tudja értelmezni és használni a tanult fizikai mennyiségeknek (út, sebesség, tömeg, erő, hőmérséklet, energia, teljesítmény) a mindennapi életben is használt mértékegységeit.

Ismerje fel a tanult halmazállapot-változásokat a mindennapi környezetben (pl. hó olvadása, vizes ruha száradása, stb.)

Legyen tisztában az energia-megmaradás törvényének alapvető jelenőségével. Értse, hogy egyszerű gépekkel csak erőt takaríthatunk meg, munkát nem.

Legyen képes kisebb csoportban, társaival együttműködve egyszerű kísérletek, mérések elvégzésére, azok értelmezésére.

8. évfolyam

Évi: 56 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák

Egyszerű elektromos és fénytani jelenségek megfigyelése, a látottak elemzése, szóbeli összefoglalása, modellalkotás. Ok-okozati kapcsolatok felismerése egyszerű kísérletekben.

A szakszókincs bővítése, a szakkifejezések helyes használata.

A kísérletező készség fejlesztése: diák-kísérletgyűjtemények (pl. Öveges-könyvek) tananyaghoz kapcsolódó egyszerű (elektrosztatikai, optikai) kísérleteinek összeállítása és bemutatása csoportmunkában.

Egyszerű kapcsolási rajzok olvasása, áramkörök összeállítása kapcsolási rajz alapján. Elektromos feszültség- és árammérés egyszerű áramkörökben. Az alapvető érintésvédelmi és baleset-megelőzési szabályok ismerete és betartása törpefeszültség és hálózati feszültség esetén. Tudja mi a teendő áramütéses baleset esetén. Ismerje a villámcsapás elleni védekezés módját. Egyszerű kapcsolási rajzok olvasása, áramkörök összeállítása kapcsolási rajz alapján. A tanult elektromos alapfogalmak és a mindennapi gyakorlat jelenségeinek összekapcsolása, a tanultak alkalmazása egyszerű jelenségek magyarázatára (pl. dörzselektromos szikra, olvadó biztosíték, visszapillantó tükör).

A gyakran használt elektromos háztartási berendezések (fogyasztók és áramforrások) feltüntetett adatainak megértése, az egyes fogyasztók teljesítményének, fogyasztásának megállapítása.

A tananyaghoz kapcsolódó kiegészítő információk (pl. nagy fizikusok életrajzi adatai, tudománytörténeti érdekességek stb.) gyűjtése az iskolai könyvtár kézikönyveinek, ifjúsági ismeretterjesztő kiadványainak segítségével. Ismerkedés az elektronikus információhordozók, multimédia és oktatóprogramok alapszintű használatával, tanári irányítással.

Témakörök	Tartalmak
I. Elektromos alapjelenségek, egyenáram 15 óra	
Elektrosztatikai alapismeretek	Az elektrosztatikai kísérletek elemzése, az elektromos töltés.
Az elektromos áram	Az elektromos áram fogalma, érzékelése hatásain keresztül.
E	
Egyszerű elektromos áramkörök	Az elektromos áramkör részei, egyszerű áramkörök összeállítása, az áramerősség és mérése. A feszültség és mérése.
Ohm törvénye	Ohm törvénye, az elektromos ellenállás fogalma, az ellenállás kiszámítása és mértékegysége. Ohm törvényével kapcsolatos egyszerű kísérletek (pl. fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása) Ohm törvényével kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása.
II. Az elektromos munka és teljesítmény 13 óra	
Az elektromos áram hatásai	
Az elektromos áram hőhatása	Az elektromos áram hőhatásának kísérleti vizsgálata. Az áram hőhatásán alapuló eszközök (olvadó biztosíték, izzólámpa).
Az elektromos munka és az elektromos teljesítmény	Az elektromos munka és teljesítmény kiszámítása. Háztartási berendezések teljesítménye és fogyasztása.
Az elektromos áram	Az elektromos áram vegyi hatásának bemutatása.

vegyi és élettani hatása**E**

Az elektromos áram mágneses hatása	Mágneses alapjelenségek. Az elektromos áram mágneses hatásának kvalitatív kísérleti vizsgálata. Az elektromos áram mágneses hatásának alkalmazása a gyakorlatban (elektromágnes, elektromotor, mérőműszerek, működésének megismerése).
---	--

III. Elektromágneses indukció, váltakozó áram**11 óra**

Az elektromágneses indukció Váltakozó áram	Az indukciós alapjelenségek kvalitatív kísérleti vizsgálata mozgási és nyugalmi indukció jelenségének bemutatása. A váltakozó feszültség keltése indukcióval. A váltakozó áram, jellemzése, hatásai.
Az elektromágneses indukció gyakorlati alkalmazásai	A transzformátor kísérleti vizsgálata (összefüggés a transzformátor tekercseinek menetszáma, a feszültségek és az áramerősségek között). A transzformátor gyakorlati alkalmazásai. Az elektromos hálózat, energiaellátás.
Az elektromos energia-hálózat Az energiatakarékosság	Az energiatakarékosság globális stratégiai jelentősége. Az energiatakarékosság hétköznapi, gyakorlati megvalósítása.

Kv F**IV. Fénytan****12 óra**

A fény visszaverődése	A fényvisszaverődés jelenségének kísérleti vizsgálata, a tükrös fényvisszaverődés törvénye. A gömb- és síktükör képalkotásának kísérleti vizsgálata.
A fénytörés	A sík- és gömbtükörök gyakorlati alkalmazásai. A fénytörés jelenségének kísérleti vizsgálata. Lencsék képalkotásának kísérleti vizsgálata.
E	Domború és homorú-lencsék alkalmazási lehetőségei (fényképezőgép, emberi szem, szemüveg).
A fehér fény színeire bontása	A fehér fény színekre bontása és újra egyesítése.
Továbbhaladáshoz szükséges tevékenységek	
A diák ismerje fel a tanult elektromos és fénytani jelenségeket, a tanórán és az iskolán kívüli életben egyaránt. Ismerje az elektromos áram hatásait és ezek gyakorlati alkalmazását.	
Ismerje és tartsa be az érintésvédelmi és baleset-megelőzési szabályokat. Legyen képes tanári irányítással egyszerű elektromos kapcsolások összeállítására, feszültség- és árammérésre. Tudja értelmezni az elektromos berendezéseken feltüntetett adatokat.	
Ismerje a háztartási elektromos energiatakarékosság jelentőségét és megvalósításának lehetőségeit.	
Tudja az anyagokat csoportosítani elektromos és optikai tulajdonságaik szerint.	
Legyen tisztában a szem működésével és védelmével kapcsolatos tudnivalókkal, ismerje a szemüveg szerepét.	
Ismerje a mindennapi optikai eszközöket.	
Legyen képes alapvető tájékozódásra az iskolai könyvtár lexikonjai, kézikönyvei, természettudományos ismeretterjesztő könyvei, folyóiratai között.	

KÉMIA

7–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az Ember a természetben műveltségi terület legfontosabb célja, hogy a tanulók a három természettudományos tantárgy (fizika, kémia, biológia) és a földrajz segítségével 18 éves korukra korszerű természettudományos műveltséggel rendelkezzenek. Megszerezzék azt a használható tudást, amelyek segítenek az állampolgári léttel összefüggő kérdésekben a döntéshozatalban. Világképük kialakulását az iskolai évek során folyamatosan segítjük. A fejlesztés fontos szakasza a 7-8. évfolyam. A világról kialakított kisgyermekkori elképzeléseiket ebben az életszakaszban – a korábbiakhoz képest sokkal hathatósabban – vetjük össze a tudományok által megfogalmazott tényekkel, törvényszerűségekkel. Alapvető tehát, hogy a bemutatott törvényeket világosan megértsék és a kialakított – egyértelmű, tiszta – fogalmakat a hétköznapokban alkalmazni tudják. Mindennek eléréséhez eszköz a megtanított tananyag. Iskolai szinten alaposan át kell gondolni, hogy a természettudományos alapfogalmakat melyik tantárgy, mikor vezeti be. Hogyan épülnek egymásra. Mindehhez a természettudományos tanárok és a matematika tanárok együttműködésére van szükség. Az anyag sokféleségét, fizikai, kémiai tulajdonságait jól megválasztott példák segítségével mutatassuk be és e sokféleségben egyszerű, tanulható szabályok segítségével „teremtsünk rendet”, alakítsuk ki az anyag összetételén alapuló csoportokat. A tanítás során tájékozódjunk rendszeresen a tanulók elképzeléseinek változásáról és szükség esetén, ismételten segítsük a helyes elképzelések kialakulását.

Fontos, hogy bemutassuk a kémia jelentőségét. A vegyipar nélkülözhetetlen a társadalom számára. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a környezeti problémák (azok is, amelyeket a vegyipar okoz) csak kémiai tudás segítségével oldhatók meg. Mindezek során fejlesszük a tanulók felelősségérzetét (önmaguk, társaik, családjuk és a társadalom iránt)!

Legyen a kémiatanítás érdekes, élményszerű, melynek elengedhetetlen velejárói a kémiai kísérletek (demonstrációs és tanulói kísérletek) legyenek látványosak, de a lehetőségekhez mérten egyszerűek. Legyenek olyan kísérletek, amelyeket a tanulók otthon is meg tudnak ismételni (pl. oldás, égetés, sav-bázis reakciók, erjesztés), de minden ilyen lehetőség esetén hívjuk fel a figyelmüket a veszélyekre (tűz és balesetvédelem). A kísérletezés során mutassunk példát a munkavégzésben (óvatosság, pontosság, tisztaság, figyelmes, esztétikus munka) és az anyag- és energiatakarékosságban. Ez utóbbiak a környezetvédelem hatékony módszerei. Alkalmazzuk a 2000. évi XXV. törvény „a kémiai biztonságról” előírásait, tanítsuk meg erre tanítványainkat is. Ebben a vonatkozásban se felejtjük, hogy a példa nevel a legjobban. A jelenségek értelmezése során is lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére, kialakítható a tanulóknál a jelenségek magyarázatának igénye. Kreativitásukat, együttműködő készségüket, önismeretük fejlődését változatos módszerek alkalmazásával segítsük (kooperatív módszerek, csoportmunka, projektek, könyvtár- és internet-használat)! Neveljük tanítványainkat a kémia ismeretanyagán keresztül aktív, viszonyaikat megváltoztatni képes, kritikus emberekké.

A megértést minden lehetséges módon segítsük. Szemléltessünk az iskola adottságai szerint a legsokoldalúbban. Használjuk a videofilmeket, számítógépes programokat, modelleket, a tankönyvek ábráit stb. A molekulamodellek legyenek az állandó tömegviszonyok megjelenítői is. Mutassuk be a háztartásban elterjedten használt vegyszereket, ezek élettani hatását és szakszerű, balesetmentes használatát. Minden lehetséges alkalommal fel kell hívni a diákok figyelmét az egészséges életmódra (tápanyagok, kábítószer, kábító hatású oldószerek, permetezőszerek, gyógyszerek, dohányzás). Segíteni kell a helyes szokások kialakulását.

A kémiai szaknyelvben a kommunikáció fontos eszközei a vegyjelek, képletek. Információtartalmuk sokoldalúan felhasználható a tanítás során. A gondolkodás fejlesztésének fontos eszközei. Segítségükkel egyszerűen leírhatók a kémiai reakciók. Használatuk alapvető feltétele a megértés. Mennyiségi jelentésük alkalmas ad a mennyiségi törvényszerűségek elmélyítésére, a mértékegységek és az alapvető matematikai összefüggések természettudományos alkalmazásának begyakorlására. A számítási feladatok a szövegértés fejlesztésének hasznos eszközei. Mértéktartó, differenciált használatuk fejlesztő hatású.

A kémia tanulmányok során a gyerekek sokféle kommunikációs formát gyakoroljanak.

A kémiai eljárások alkalmazásának, valamint az egyes elemek, vegyületek, módszerek felfedezésének történetével, neves hazai és külföldi kémikusok tevékenységének tanításával kialakítható a kémia kultúrtörténeti szemlélete. A tudomány, mint társadalmi tevékenység bemutatásától eljutunk a technika (pl. a gyógyászat) és a tudomány kapcsolatáig.

Az informatika tárgyban elsajátított képességek, készségek gyakoroltatása, alkalmazása, továbbfejlesztése során alapvető önművelési, ismeretszerzési technikákat gyakorolnak a diákok. Egyszerűbb biokémiai, geokémiai és légkörkémiai folyamatokkal bemutatható, hogy a biológiai, geokémiai, meteorológiai jelenségek hátterét gyakran kémiai folyamatok segítségével lehet megérteni.

A kémia alakítsa – a fenntartható fejlődés igényeinek megfelelően – a tanulók természethez való viszonyát, melynek során törekszünk a természet kincseit óvó, védő magatartás kialakítására. Fel kell hívnunk a tanulók figyelmét arra, hogy az ember része a természetnek. E megbonthatatlan egységből következik az emberi társadalmak és az egyének sajátos felelőssége a környezetvédelemben. A környezeti nevelésben a legfontosabb a természetes vizek, a levegő és a talaj kémiai szennyeződéstől történő megóvásának fontosságát megismertetni a tanulókkal. Az érintett környezeti jelenségek tárgyalása során tudatosítsuk a gyerekekben, hogy ők maguk is sokat tehetnek saját környezetük védelméért, hogy iskolájuk, családjuk, lakóhelyük sok cselekvési lehetőséget kínál a környezeti gondok helyi mérséklésére.

Fejlesztési feladatok

Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek

Alakítsuk ki diákjainkban az ismeretszerzés iránti határozott igényt. A tanulók szerezzenek gyakorlatot a kísérletezéshez szükséges anyagok és eszközök szakszerű, balesetmentes használatában, a minden apró mozzanatra kiterjedő észlelésben. Ismerjék és alkalmazzák a kémiabiztonságról szóló törvény előírásait. Méréseik és egyszerű számítási feladataik során gyakorolják a tanult mértékegységek használatát, tudják alkalmazni azok törtrészeit és többszöröseit.

A molekulák térbeli viszonyainak vizsgálatához használjanak a diákok modelleket. A modellek segítségével értelmezzék a molekulák összetételét.

Gyakorlottságot kell szerezniük a tanulóknak az információkutatásban, a lényegkiemelésben, a válogatásban, a tömörítésben és a rendszerezésben. Legyenek képesek a diákok megadott szempontok szerint használni lexikonokat, képlet- és táblázatgyűjteményeket, valamint multimédiás oktatási anyagokat. Rendszeres feladatokkal és önálló munkájuk elismerésével szoktassuk hozzá a diákokat az ismeretterjesztő irodalom, a tudományos sajtó, a lexikonok, a kézikönyvek, az iskolai és a lakóhelyi könyv- és médiatár, a sugárzott és a digitális média használatához. Gyakorlatot kell szerezniük a tanulóknak a feléjük áradó információözből a tudományosan is elfogadható információk kiszűrésében, a média kritikus kezelésében.

A megfigyeléssel, méréssel, jegyzeteléssel összegyűjtött információkat a tanulók koruknak megfelelő szinten hasonlítsák össze, csoportosítsák, sorolják be a megfelelő csoportokba. Találkozzanak a rendszerezés lépéseivel, lássanak példát arra, hogy egy halmaz csoportképzés után hogyan alakítható rendszerré.

A tanulók gyakorolják a vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok értelmezését, használatát, hogy ebben gyakorlatot szerezzve maguk is képesek legyenek információkat megjeleníteni. A verbális és a képi információk átalakítása egymásba komoly nehézséget jelent a diákok számára. A felsőbb évfolyamokon akkor lehet hatékonyan fejleszteni ezt a fontos képességet, ha az alapvető ábrázolási módok alkalmazásában gyakorlatot szerezték a tanulók az általános iskola éveitől kezdve.

A vizsgálatokkal, mérésekkel és információkutatással szerzett adatokat, ismereteket a tanár segítségével elemezzék a diákok: értelmezzék a jelenségeket, állapítsanak meg összefüggéseket, vonjanak le következtetéseket, általánosítsanak, tegyenek önálló megállapításokat. A legjobbak, az egyszerű reprodukción túllépve legyenek képesek a számukra érdekes természeti jelenségek és folyamatok, technikai alkalmazások mozzanatainak értelmezésére, magyarázatára.

A fenti teljesítmények feltételezik a diákok jártasságát az írott és beszélt szaknyelv pontos, helyes, szabatos használatában. A tanulóknak a szövegfeldolgozás és a szövegalkotás terén is képesnek kell lenniük tudásuk, kérdéseik, problémáik, véleményük kifejtésére. Eközben alkalmazzák az anyanyelv, mint tantárgy tanulása során kialakult képességeiket.

A környezeti problémák az elmúlt évtizedekben tudatosultak a közgondolkodásban. A diákoknak ismerniük kell az ismereteikhez kapcsolódó globális és a közvetlen környezetükben megjelenő helyi környezeti problémák okait, következményeit. Értsék, hogy mindannyian használjuk, terheljük, szennyezzük környezetünket életünk során, tehát annak állapota saját életvitelünktől is függ. A helyzet elemzésében és a lehetséges megoldási módok keresésében támaszkodjanak a különböző természettudományi tárgyakban tanult ismereteikre. Ismerjék fel mindennapi életükben a környezeti problémákat, és közösen, tanárok és szülők segítségével keressenek megoldást az egyszerűbb gondokra.

Családjukban, iskolájukban, tágabb környezetükben szerzett személyes tapasztalataik és tanulmányaik nyomán diákjainknak érteniük kell, hogy az egészség és a környezet épsége semmivel sem pótolható érték az egyén és a kisebb-nagyobb közösségek számára. Ismerniük kell azokat a környezeti tényezőket, életmódunk azon összetevőit, amelyek veszélyeztetik ezeket az értékeket.

Tájékozottság az anyag felépítéséről, szerkezetéről, az anyag és az energia kapcsolatáról

Az anyag szerkezetéről kialakult kép alapvető mindannyiunk világméretű képében. Az anyag részecsketermészetéről rendelkezzenek a tanulók a koruknak, elvonatkoztatási készségüknek megfelelő ismeretekkel. Vizsgálataik és tanulmányaik eredményeként a tanulók ismerjék meg a környezetükben előforduló fontosabb szerves anyagok részecskeszintű szerkezetét (atom és molekulafogalom kialakítása), a szerkezetből következő és

egyéb fontos tulajdonságait, esetleges veszélyeit és biztonságos, szakszerű használatukat. Szerezzenek gyakorlatot az anyagmegmaradás törvényének alkalmazásában, a kémiai reakciókkal összefüggő energiaváltozások jelentőségének felismerésében. Fejlesszük anyag és energiatakarékos szemléletüket.

A természeti környezet védelemre szorul. Az ember a környezet szerves része. A rendszer és a környezet elválasztása, a határok viszonylagosságának megértése. Megfordítható és egyensúlyra vezető kémiai folyamatok ismerete. Környezetünk anyagai közül az elfogyasztott tápanyagokkal kerülünk a legközvetlenebb, hosszú ideig tartó kapcsolatba. A diákok nyerjenek áttekintést a tápanyagok szerepéről, értékéről, a táplálkozás egészségmegőrző szerepéről és az egészséges étkezési szokásokról. Legyenek tisztában az élő és élettelenvilágot összekötő alapvető folyamatokkal (fotoszintézis, légzés).

Az egészségkárosító anyagok közül a nikotin és a könnyen elérhető, tudatállapotot befolyásoló anyagok, gyógyszerek jelentenek közvetlen veszélyt erre a korosztályra. A dohányzás nagymértékben terjed a 13-14 éves korosztályban, ezért a nikotin káros hatásainak bemutatása nagyon fontos feladata a kémiatanításnak. Olyan formát kell találnunk a dohányzás veszélyeinek, hosszú távú személyes és társadalmi következményeinek bemutatására, hogy ennek hatására a gyerekek elhatározzák magukban, hogy nem szoknak rá a cigarettázásra. A diákoknak ismerniük kell az őket veszélyeztető anyagok hatásait, el kell utasítaniuk ezek fogyasztását.

Tájékozódás a térben. A tér és a természeti jelenségek

A részecskékről tanult ismeretek szintjén alakuljon ki a diákoknak elképzelése az atomon belüli méretarányokról, valamint a kémiai részecskék és a közvetlenül érzékelhető méretű testek méretének nagyságrendi eltéréséről. Legyenek képesek egyszerű mérőeszközök használatára.

Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a természettudomány fejlődéséről

Általános iskolai tanulmányaik végén a diákok tudják, hogy a sokszínű anyagi világ egységes a felépítő részecskék tekintetében. Megértik, hogy a természet egységes rendszer, melyet csupán az emberi megismerés vizsgál különböző szempontok és módszerek, tudományágak alapján. Tudatában kell lenniük annak, hogy a tudományos megismerés kanyargós utakat bejárva fejlődik. A felhalmozott tudás az egész emberiség közös eredménye, melyben tetet őr a letúnt generációk minden tapasztalata, az életüket a tudományos problémák megoldásának szentelő tudósok munkája, tehetsége. Ismerjék a kémiai ismereteikhez kapcsolódó legnevesebb hazai és külföldi kutatókat. Legyenek képesek a nagyobb összefüggő tudománytörténeti folyamatok értelmezésére. Tudják a diákok, hogy a technika eredményei mögött a természet törvényeinek tervszerű és alkotó jellegű alkalmazása áll. Legyenek tájékozottak a tudomány – technika – társadalom kölcsönhatásának, a tudomány szerepének, valamint a természettudományos megismerés természetének kérdéseiben.

7. évfolyam

Évi: 56 óra

Heti: 1,5

Belépő tevékenységformák

A bemutatott és az önállóan elvégzett kísérletek során előforduló jelenségek, változások sokaságának érzékelése. Megfigyelések rögzítése tanári segítséggel írott feljegyzések, rajzok, táblázatok formájában.

A megismert és önállóan alkalmazott mérőeszközök szakszerű használata.

Egyszerű kísérletek önálló elvégzése szóbeli utasítások vagy tanári bemutatás alapján.

Az elvégzett tanulókísérletek önálló bemutatása.

Az egyszerű kérdésekre adott válaszok ismertetése élőbeszédben.

A tanult jelenségek értelmezése szóban vagy írásban.

Az informatika tantárgyban elsajátított ismeretek és készségek alkalmazása.

A kémiai mérő-, modellező és oktatóprogramok használata, a hálózatról történő információgyűjtés során.

Egyéni és csoportos oktatási-tanulási tevékenységek a CD-n vagy az Interneten elérhető programok használatával.

A kémia hatékony elsajátítását segítő tanulás-módszertani eljárások megismerése és gyakorlása.

Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények, hetilapok és folyóiratok) használata csoportmunkában.

A vizsgált anyagok lényeges fizikai és kémiai tulajdonságainak felismerése.

Önállóan elvégzett feladat önálló kijavítása, pontozása készen kapott megoldás segítségével.

A környezetünkben előforduló legismertebb kémiai változások felismerése és értelmezése.

A tanult fogalmakhoz minél több hétköznapi példa keresése, felsorolása.

A különböző tüztöltési lehetőségek értelmezése, annak eldöntése, hogy milyen tüzesetben melyik eljárás alkalmazható.

Az anyag részecsketermészetével kapcsolatos modellkísérlet vagy kísérlet tapasztalatainak értelmezése, az atom és

az atommag méretarányainak érzékeltetése.

A megismert ionokat tartalmazó ionvegyületek képletének megállapítása.

Egyszerű molekulák összetételének megállapítása, szerkezeti képletének lerajzolása, modelljének elkészítése és elemzése.

A használt modell és a valóság kapcsolatának értelmezése.

A részecskéket jellemző és a halmazra jellemző tulajdonságok között történő különbségtétel.

Egyszerű számítások végzése az anyagok tömegével, anyagmennyiségével és a részecskeszámmal kapcsolatban.

Egyszerű számítások végzése az oldatok tömegszázalékos összetételével kapcsolatban.

Adott egyenlet alapján a kémiai egyenlet lényegének és a tömegmegmaradás törvényének értelmezése.

Témakörök	Tartalmak
Bevezetés 2 óra	
Tudománytörténet folyamatos	A tárgyalt ismeretekhez kapcsolódó kiemelkedő tudósok munkássága, kísérleteik, felfedezéseik, fontos tudománytörténeti események.
Anyagok 4 óra	A természetes anyagok és vegyipari termékek sokfélesége, tulajdonságaik, jellemzésük, csoportosításuk különböző szempontok szerint. Szervetlen és szerves anyagok.
Változások 23 óra	Változások a természetben, környezetünkben, a háztartásban, a laboratóriumban. Megismerési eljárások: megfigyelés, hipotézis- és modellalkotás, kísérlet. Alapvető kísérleti eszközök, balesetmentes kísérletezés, vegyi balesetek, az önvédelem lehetőségei. Különbség a fizikai, kémiai és a biológiai változások között.
Bepillantás a részecskék világába 23 óra	A keverékek és a vegyületek elkülönítése. A keverékek fajtái, szétválasztásuk. Oldódás, tömegszázalékos összetétel. Az égés: tűz, gyufa, az égés feltételei, oxidáció, redukció, redoxireakció, egyesülés és bomlás, belső energia, exoterm és endoterm reakció, veszélyhelyzetek, túlélési lehetőségek. Sav-bázis reakció: sav, bázis, savas, semleges, lúgos, indikátor, közömbösítés, só. Az atomok és felépítésük: elemi részecskék, töltésük, (relatív) tömegük, atommag, proton, neutron, elektronhéjak, méretviszonyok. Tömeg és töltésviszonyok a részecskékben: tömegszám, izotóp, (egyszerű) ion.
Év végi ismétlés 4 óra	Az atomok rendszerezése: elem, vegyjel, a periódusos rendszer, csoport, periódus, vegyértékelektronok. Az atomok kapcsolódása: molekulák, molekulamodellek. A részecskék sokasága: anyagmennyiség, moláris tömeg, halmazállapotok, kristályrács, rácsösszetartó erő. A kémiai egyenlet.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló sorolja fel az atomot felépítő elemi részecskéket, tudja, hogy a protonok és az elektronok száma azonos a semleges atomban. Alkalmazza a periódusos rendszerben való elhelyezkedés és az atom protonszáma közti összefüggést. Nevezze meg a tanult atomokat, ionokat, molekulákat és tudja felírni kémiai jelüket. Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására. Ismerje fel a tanult anyagokat tulajdonságaik alapján. Az elvégzett tanulókísérleteket szóbeli utasítás vagy leírás alapján szakszerűen mutassa be. Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet- és egészségkárosító hatásukat. Legyen képes a tanult anyagok összetétel szerinti csoportosítására. Ismerje az égés folyamatának lényegét, mindennapi jelentőségét, feltételeit, veszélyeit, a helyes magatartásformát tűz esetén. Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz. Legyen képes egyszerű tudományos népszerűsítő irodalmi részlet értelmezésére, lényegének elmondására.

8. évfolyam

Évi 56 óra
Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák

Az egyes témakörökben szereplő vegyületek megismerése közben használják, rögzítsék, gyakorolják a tanulók a 7. évfolyam kerettantervében szereplő ismereteket, tevékenységeket, képességeket.

A lényeges és lényegtelen tapasztalatok megkülönböztetése.

Megfigyelések önálló rögzítése: írott feljegyzések, rajzok, táblázatok formájában.

Olyan kísérletek elvégzése folyamatábra vagy leírás alapján, melyek a korábban megismert műveleteket tartalmazzák.

Ismeretek kifejtése folyamatos élő beszédben vagy írott szöveg alkotása a kémiai szakkifejezések pontos használatával.

Folyamatábrák, grafikonok, táblázatok, tablók készítése, kísérletek bemutatása és ezek értelmezése szóban.

Egy kiválasztott témához kapcsolódó ismeretek gyűjtése az írott, a sugárzott és a digitális médiából, irodalomból.

Az összegyűjtött ismeretek csoportosítása, válogatása, rendszerezése, szerkesztése, majd írott vagy szóbeli kifejtésre alkalmas formába öntése az informatika tantárgyban elsajátított ismeretek és képességek felhasználásával.

Az elsajátított tanulás-módszertani eljárások alkalmazása és kiegészítése a kémia újabb ismeretköreihez illeszkedő módszerekkel.

A természettudományos megismerési módszerek alkalmazása feladathelyzetekben.

A környezet terhelését csökkentő lehetőségek említése a mindennapi életből.

A fontosabb összetett ionokat is tartalmazó ionvegyületek képletének megszerkesztése.

A tanult vagy a kísérletek során megfigyelt reakciók egyenleteinek megszerkesztése egyszerűbb esetekben.

Egyszerű kémiai számítások elvégzése kémiai egyenlet alapján.

Témakörök	Tartalmak
Év eleji ism. 4 óra	
Tudománytörténet folyamatos	A tárgyalt anyagokhoz kapcsolódó kiemelkedő tudósok munkássága, kísérleteik, felfedezéseik, fontos tudománytörténeti események.
A víz, a levegő és ami bennük van 11 óra	Nemfémes elemek: hidrogén, oxigén, klór, a víz klórozása. (A hidrogén előállítása, égése, durranógáz-reakció. A klór reakciója vízzel, nátriummal.)
Kv	Nitrogén, az ózon szerepe, nemesgázok és felhasználásuk.
Szerkezeti fémeink és amit a kincsesláda rejt 11 óra	Fémes elemek: vas, vasoxid, vasgyártás, acél, alumínium, ötvözetek. Korróziós jelenségek a mindennapi életből, ezek értelmezése a tanult fogalmak alapján, a korrózióvédelem. (A vas reakciója oxigénnel, savoldatokkal, ipari előállítása.) Az alumínium reakciója oxigénnel, az alumínium kiváltott korróziója.)
Szeretlen anyagok a természetben és a mindennapokban 14 óra	Arany, ezüst, ötvözetek, réz. □ [A nemesfémek reakcióképtelensége (híg) savoldatokkal.] További elemek és szeretlen vegyületek. A talaj és a növénytermesztés: Nátrium, kálium, kalcium-karbonát, magnézium és vegyületeik, szilícium, szilikátok, növényvédő szerek, réz-szulfát, műtrágyák. (A nátrium reakciója nemfémekkel, vízzel. A magnézium égetése, reakciója savoldattal. A víz reakciója fém-oxidokkal, -hidroxidokkal. A kalcium-karbonát reakciója savval.)
E	Életfontosságú anyagok: Nátrium-klorid, a vas, a kalcium, a magnézium és a cink szerepe.
Kv	Természetes vizek: Tengervíz, édesvíz. Vízkeménység, vízkő, vízlágyítás. Szeretlen tisztítószereink: hypo, oxidáló hatása, sósav, nátrium-hidroxid. (A hypo reakciója sósavval, színtelenítő hatása. A hidrogén-klorid vízoldékonysága, reakciója bázisokkal, illetve fémekkel. A nátrium-hidroxid karbonátosodása, közömbösítés.) Az építkezés anyagai: Téglá, cserép, vas, acél, cink, réz, ólom, műanyagok, kalcium-oxid, kalcium-hidroxid, cement, sóder, homok, habarcs, beton, gipsz. (A cink reakciója savoldatokkal.)

Környezeti kémia**11 óra****E
Kv
F**

Mészégetés, mészsoltás, karbonátosodás.)

Az elektronika anyagai: Szilícium, üveg, arany.

(E témakör anyaga részben átvihető a 7. évfolyamra.)

Energiagazdálkodás: Tüzipa, természetes és mesterséges szenek, kőolaj, földgáz, atomenergia, elektromos áram.

Megújuló energiahordozók, energiatakarékosság.

Az emberi szervezet építőanyagai és energiahordozói: Zsírok, szénhidrátok, fehérjék.

Levegőtisztosítás: szén-dioxid, üvegházhatás, kén, kén-dioxid, kén-trioxid, kénsav, savas eső, nitrogén-dioxid, szmog.

Az oxigén reakciója szénnel, szerves vegyületekkel [metán, etil-alkohol].

A szén-dioxid reakciója vízzel, előállítás és kimutatása. A szén-monoxid képződése és égése. A kén halmazállapot-változásai, reakciója oxigénnel.

A kén-dioxid további oxidációja, reakció vízzel.

A kénsav reakciója vízzel, bázisokkal, fémekkel, szerves vegyületekkel.

Csomagolóanyagok: Műanyagok, fémek, üveg, hulladékok, szelektív hulladékkezelés, újrahasznosítás, a hulladékégetés és veszélyei.

Vízszennyezés: Szennyvíz, kémhatás, iontartalom, szerves szennyeződés, víztisztítás.

Év végi ism. 5 óra**A továbbhaladás feltételei**

A tanuló a tanult elemek helyét ismerje fel a periódusos rendszerben. Néhány fontos tulajdonság említésével mutassa be a tanult elemeket, vegyületeket, írja fel kémiai jelüket. Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására. Értelmezze a kémiai reakció lényegét (kiindulási anyagok és termékek megadása) az elvégzett kísérletek alapján. Sorolja be a megismert anyagokat a megfelelő anyagcsoportokba, a kísérleti úton is megismert változásait, reakcióikat a megfelelő típusba (egyesülés, bomlás). Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz. Leírás alapján mutassa be a tanuló kísérleteket, ezek során használja szakszerűen a laboratóriumi eszközöket. Alkalmazza a kémiai biztonságról szóló törvénynek az elvégzett kísérlet anyagaina vonatkozó előírásait. Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet- és egészségkárosító hatásukat. Érzékszervvel megfigyelhető tulajdonságaik alapján azonosítsa a köznapiban is fontos szerves anyagokat. Használati utasítás alapján szakszerűen dolgozzon a háztartási vegyszerekkel, a mindennapi életben használt oldatokkal. Sorolja fel a természetes vizek összetevőit. Ismerje fel az egészségét, a környezet épségét veszélyeztető jelenségeket, problémákat saját környezetében. Sorolja fel a levegő és a természetes vizek szennyezéseit. Legyen képes egyszerű tudományos leírás önálló értelmezésére, felhasználására.

BIOLÓGIA

7–8. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskolai biológia kerettanterv a NAT-ban képviselt és megfogalmazott értékek és fejlesztési feladatok alkalmazása a biológia tantárgyon belül az adott korcsoportban. Összességében azt az általános célt szolgálja, hogy a tanulók – adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli munkájukkal, tapasztalataikkal összhangban – minél teljesebben bontakoztathassák ki a tehetségüket. Az alább megfogalmazott fejlesztési feladatok megfogalmazásával ösztönözni kívánjuk a személyiséget mind jobban kiteljesítő oktatást, és a körülöttünk lévő természet által támasztott kihívásokra adandó korszerű és progresszív válaszokat.

Az általános iskolai biológiatanítás célja, hogy a tanulók tájékozottak legyenek a földi élővilág sokféleségéről, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszeréről. Ezek tudatosításával növelje az élővilágban meglévő változatosság fennmaradásának és az emberek egészséges életének esélyeit. A diákok ismerjék saját testük felépítésének és működésének alapjait, az egészséges életmód szabályait, és képesek legyenek az egészséges életvezetésre. A biológia tanításának – a többi tantárggyal együtt – célja, hogy kialakítsa az új ismeretek önálló megszerzésének képességét.

A fenti célokból a következő feladatai adódnak a biológiát tanító pedagógusnak:

Az általános iskolában olyan természetszemléletet és biológiai tudatot alakítson ki, melyben a biológiai sokféleség alapvető fontosságú. Mutasson rá az élőlények és az életközösségek változatosságára, az ökológiai rendszerek dinamikus jellegére. Rendezze a hazai és a távoli tájak megismert élőlényeit a tudományos rendszer főbb kategóriáiba. Mutassa be az emberi szervezet felépítésének és működésének lényeges sajátosságait, biztosítsa az életmóddal kapcsolatos helyes alternatívák kiválasztásához szükséges tájékozottságot és segítse elő az emberek közötti, valamint emberek és környezetük közötti együttélési szabályok megértését. Tudatosítsa, hogy Földünk globális problémáinak megoldása, a biológiai ismeretek segítségével, minden ember közös feladata.

Tanulói megfigyelések, vizsgálatok és tanulókísérletek szervezésével, vizsgálati eljárások gyakoroltatásával, ismeretterjesztő művek közös feldolgozásával alakítsa ki az önálló ismeretszerzés képességét és igényét.

A tananyag feldolgozása során a mindennapi élethez, a gyakorlathoz kapcsolódva tegye nyilvánvalóvá, hogy az elsajátítandó tudás nem elsősorban önmagáért szükséges, hanem azért, hogy megértsék, és ennek alapján tudják befolyásolni a környező világ jelenségeit.

Segítse elő csoportos tevékenységekkel az együttműködésre vonatkozó készségek kialakulását, és az iskola működésének egészébe integrálódva könnyítse meg a szocializációt, a társadalmi környezetbe történő beilleszkedést.

Fejlesztési követelmények

A NAT-ban a kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a környezeti nevelés, valamint a testi és lelki egészség védelme. Ez a két terület a biológia tanításában is központi helyet foglal el, szinte e két terület köré szerveződik az általános iskolai biológiaoktatás egésze. Valósítsuk meg e két kiemelt fejlesztési feladatot az alábbi követelményrendszer elemein keresztül!

Keltsük fel a tanuló érdeklődését a biológiai jelenségek, folyamatok iránt. Juttassuk ismeretekhez a biológiai környezete jelenségeinek, folyamatainak vizsgálata révén. Tegyük képessé a tanulót a biológiai jelenségek, folyamatok önálló megfigyelésére, tudjon egyszerűbb vizsgálatokat, kísérleteket önállóan elvégezni. Ehhez legyen gyakorlata a taneszközök, vizsgálati és kísérleti eszközök, anyagok balesetmentes használatában.

Tegyük képessé a tanulót, hogy ismeretszerzési tevékenységében használni tudja a nyomtatott, illetve az elektronikus információhordozókat, és értse a szellemi fejlettségének megfelelő szintű biológiai ismeretterjesztő könyvek, cikkek, különböző elektronikus médiumok biológiával kapcsolatos információit.

Ismertessük meg, vételessük észre a természet szépségeit és tegyünk kísérletet a természeti szépségeknek a tanulók értékrendjébe való megfelelő módon történő beillesztésére.

Alakítsuk ki a tanulót az irányú képességét, hogy tudja a biológiai objektumokról, jelenségekről szerzett ismereteit elmondani, leírni, ábrázolni és a biológiai környezetéről különböző módon szerzett ismereteit összehasonlítani.

Tegyük képessé a biológiai ismeretszerzés szempontjából lényeges és lényegtelen jellemzők, tényezők elkülönítésére, és a biológiai objektumok, jelenségek, csoportosítására, rendszerezésére. A biológiai kísérletek kapcsán legyen képes megállapítani, hogy mely tényezők miként változnak meg, tanári segítséggel rendezze a megfigyelések, mérések, kísérletek során nyert adatokat és értelmezze a vizsgálatok, kísérletek eredményeit.

Segítsük a tanulót, hogy a megfigyelései, vizsgálatai, kísérletei során szerzett ismereteit szellemi fejlettségének megfelelő szinten tudja – a legfontosabb szakkifejezések helyes használatával – megfogalmazni, és

írásban, egyszerűbb vázlatrajzokon rögzíteni, és képes legyen a biológiai jelenségekkel kapcsolatos diagramok, ábrák információtartalmát leolvasni, értelmezni.

Tegyük képessé a tanulót arra, hogy magyarázni tudja ismereteinek mennyisége és mélysége szerint a biológiai művelődési anyagban feldolgozott jelenségekhez, folyamatokhoz hasonlókat is, és használja, alkalmazza a mindennapi élet feladatainak, problémáinak megoldásában a biológiai művelődési anyag elsajátítása során szerzett jártasságait, képességeit, készségeit.

Alakítsuk ki a tanulóban az igényt fizikai és pszichés egészségének, egészséges – természetes és mesterséges – környezetének megőrzése iránt, éadjuk el, hogy ezeket az emberiség közös értékének tekintse.

Segítsük azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a tanulók testi és lelki egészségi állapotát, életminőségét javítják, segítsük az egészséges életmód térhódítását a felnövekvő nemzedék körében.

Ismertessük meg a tanulóval a szűkebb, illetve a tágabb környezetében előforduló és a biológiai művelődési anyagban szereplő – különböző szerveződési szintű – anyagok, élőlények alapvető tulajdonságait, az élő anyag jellemzőit.

Ismertessük meg az élelmiszerek tápanyagtartalma és értéke közötti összefüggést, az ember egészséges életműködését veszélyeztető anyagoknak a szervezetére gyakorolt hatásait.

Törekedjünk arra, hogy a tanuló értse és a gyakorlatban is alkalmazza a környezet- és természetvédelem legfontosabb alapelveit, valamint tegyük képessé arra, hogy mikrokörnyezetében a szennyező anyagok káros mértékű felhalmozódásának megelőzésében aktív szerepet vállaljon. Ismerje a környezetében előforduló természeti és civilizációs veszélyhelyzeteket, azok túlélési lehetőségeit.

Ismertessük meg a tanulóval a fenntartható fejlődés ökológiai-társadalmi fogalmát és segítsük elő a környezettudatos magatartás kialakulását.

Tudatosítsuk a tanulóban, hogy a biológiai jelenségek, folyamatok egyik alapvető jellemzője az idő, az idő múlásával az élőlények is változnak. Adjunk áttekintést a földi élet periodikus változásairól, az emberi élet szakaszainak főbb jellemzőiről, életfolyamatok visszafordíthatatlanságáról.

Adjunk képet az egyes kontinensek és hazánk tájainak jellegzetes növényeiről, állatairól.

Mutassuk meg, hogy a biológiai objektumok, jelenségek megismerése is folyamat, közelítés a valóság felé. Tudatosítsuk, hogy a biológiai ismeretek fejlődése a különböző népek, országok tudósai, kutatói egymásra épülő munkájának eredménye, s ebben a munkában jelentős szerepet töltöttek be a magyar tudósok, kutatók is.

7. évfolyam

Évi: 55 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák

A biológia tudományának elhelyezése a megismerési folyamatban, a tudományos fejlődés érzékeltetése.

A tananyagban szereplő legfontosabb fogalmak helyénvaló használata.

A földrajzi térképek és kontúrtérképek használata az élővilág biomjainak földrajzi elhelyezésében.

Az éghajlat, az élőhelyek és a biotopok jellegzetességei közötti kapcsolat felismerése.

Önálló információgyűjtés az egyes életközösségekről, élőhelyekről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).

Az életközösségek rendszerként való értelmezése és vizsgálata. A rendszer és környezet elválasztása. A rendszer egyensúlyának bemutatása.

A megismert biotopok önálló bemutatása, jellemzése.

A megismert állatok és növények felismerése.

A megismert élőlények tulajdonságainak összehasonlítása, az azonosságok és különbségek felismerése.

Az állatok és növények energia átalakító folyamatainak vázlatos elemzése.

Az élőlények életmódja és az élőhelyek közti kapcsolat felfedezése.

A növény- és állatfelismeréshez kapcsolódó segédanyagok (határozókönyvek, képes atlaszok stb.) használata.

Az iskola környezetének, mint élőhelynek a megfigyelése, természet- és környezetvédelmi szempontból való elemzése.

Tanulói kiselőadás tartása, pl. a környezetszennyezés problémáiról vagy a biológia fejlődésében fontos szerepet játszó tudósok életéről.

Az iskola és a lakóhely környezetvédelmi problémáinak megoldását, az emberek meggyőzését szolgáló programok kitalálása, irányított megvalósítása.

A megismert élőlények csoportosítása, osztályozása különböző szempontok szerint. Az evolúciós gondolat,

mint a csoportosítás egyik lehetséges kiindulópontja, megismerése.
A megismert élőlények besorolása a főbb rendszertani kategóriákba.

Témakör	Tartalom
Tájak és életközösségek 35 óra	
Bevezető óra 1 óra	
A földi élővilág általános jellemzése Kv	Az életközösségek jellemzői, az ökológiai környezet, az élő és élettelen környezeti tényezők fogalma. Az életközösségek szerveződése, anyagforgalma, a tápláléklánc. Az életközösségek pusztulásának okai, védelmük jelentősége a földi élővilág és ezen belül az emberiség szempontjából.
A forró övezet élővilága Kv	A trópusi esőerdők előfordulása, környezeti adottságai. Egy trópusi esőerdő jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A trópusi esőerdők jelentősége a bioszférában, pusztulásuk okai és védelmük. A szavannák előfordulása, környezeti adottságai. Egy szavanna jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A sivatagos területek jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. Az elsivatagosodás jelensége, veszélyei.
A mérsékelt övezet élővilága Kv	A mediterrán területek környezeti adottságai, előfordulása, néhány itt honos élőlény jellemzése. A lombdők előfordulása, környezeti adottságai. Egy lombdó jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A füves puszták előfordulása, környezeti adottságai. Egy füves puszta jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A füves puszták pusztulásának okai, védelmük. A tajgaerdők előfordulása, környezeti adottságai, jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A lombdők és tajgaerdők pusztulása és védelme.
A hideg övezet élővilága Kv	A tundrák előfordulása, környezeti adottságai, a tundra jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. A sarkvidékek környezeti adottságai, a sarkvidékek jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben.
A hegyvidékek élővilága	A környezeti viszonyok és az élővilág elrendeződésének függőleges övezetessége.
A tengerek és tengerpartok élővilága Kv E	A tengerpartok jellemző élőlényeinek testfelépítése, életmódja, szerepe az életközösségben. □ A partközeli és a nyílt vizek, valamint a mélytengerek környezeti adottságai, legfontosabb élőlényeinek jellemzői és szerepe az életközösségben. □ A tengerek és óceánok szennyeződésének következményei és a megelőzés lehetőségei.
Az élőlények rendszerezése 17 óra	
A rendszerezés	A rendszerezés elvei, a természetes rendszer. A legfontosabb rendszertani kategóriák.
A sejtmagnélküliek és a sejtmagvas egysejtűek	A baktériumok, a növényi és állati életmódot folytató egysejtűek általános jellemzői, egészségügyi és ökológiai jelentőségük.
A gombák	A gombák általános jellemzői, egészségügyi és ökológiai jelentőségük.
A növények Kv E	A növények általános jellemzői. Az alacsonyabb rendű növények: a moszatok, a zuzmók, a mohák, a harasztok. A nyitvatermők törzse. A zárvatermők törzse, ezen belül a kétszikűek és az egyszikűek osztályai.
Az állatok	Az állatok általános jellemzői. Az alacsonyabb rendű állatok: a szivacsok, a csalánozók, a gyűrűsférgesek, a puhatestűek, az ízeltlábúak jellemzői. A gerincesek törzse és ezen belül a halak, a kételtűek, a hüllők, a madarak és az emlősök jellemzői.
Év végi ismétlés 2 óra	
A továbbhaladás feltételei	
	Ismerjék az életközösségek legjellemzőbb, táplálékláncot alkotó fajainak nevét, külső felépítését, életmódját.
	Tudjanak egy-egy táplálékláncot összeállítani a különböző életközösségek megismert élőlényeiből.
	Legyenek képesek kiemelni és összehasonlítani a különböző tájakon élő növények és állatok lényeges ismertetőjegyeit.
	Mondjanak egy-két példát a különböző életközösségek élőlényeinek testfelépítése és környezete közötti összefüggésre.
	Legyenek tisztában azzal, hogy a természetes életközösségek védelme az egész földi élet számára létfontosságú.
	Észleljék, ha környezetük állapota romlik, és legyen igényük annak megakadályozására.
	Ismerjenek példákat a különféle életközösségek károsításának módjára és annak megakadályozására.
	Ismerjék, hogyan kell az élőlényeket hasonló tulajdonságaik alapján rendszerezni, csoportosítani.
	Legyenek képesek a megfigyeléseik, vizsgálódásaik során nyert tapasztalatok értelmezésére.

8. évfolyam

Évi: 37 óra + 18 óra egészségtan integrálva
Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák

A tananyagban szereplő legfontosabb fogalmak értelmezése, szakszerű használata.

Az emberi szervezet egészének és részeinek bemutatása, jellemzése.

Az ember legfontosabb szöveteinek, szerveinek, szervrendszerének felépítése és működése közötti kapcsolat felismerése.

Az egyes szervek, szervrendszerek működésének értelmezése a szervezet egészének szempontjából.

Önálló információgyűjtés és feldolgozás az emberi szervezet működéséről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).

Az ember életmódja és egészségi állapota, illetve az egészségi állapota és a környezet közti kapcsolat elemzése.

Önálló tanulói kiselőadások tartása pl. a korszerű táplálkozásról, az egészségkárosító anyagokról, élvezeti szerekről, szenvedélybetegségekről.

Az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok szervezetre gyakorolt fontosabb hatásainak megismerése.

Az öröklődés és az egészség közötti kapcsolat megismerése, az öröklött kockázatok fogalmának megértése.

Egyszerű élettani megfigyelések és vizsgálatok önálló elvégzése.

A vizsgálatok eredményeinek, tapasztalatainak dokumentálása és értékelése.

Témakör		Tartalom		
		<i>Az emberi szervezet felépítése és működése</i>	<i>52 óra</i>	<i>E</i>
Bevezetés	1 óra			
Az emberi szerveződése	test	Szerveződési szintek: sejtek, szövetek, szervek, szervrendszerek, szervezet. Az ember sejtjeinek közös jellemzői. A hámszövetek, a kötő- és támasztószövetek, az izomszövetek, valamint idegszövet felépítése és funkciója.		
Az emberi bőr mozgás		A bőr szerkezetének és funkciójának összefüggései. A bőr sérülései, bőrápolás. A csontok felépítése, kapcsolódása és funkciói. Az izmok részei, rögzülése és funkciói. A rendszeres mozgás fontossága, a mozgásszegény életmód következményei.		
A táplálkozás		A táplálkozás szerveinek elhelyezkedése. A táplálkozás funkciója a szervezet fenntartásában. A bélsatorna szerkezete és működése. A legfontosabb tápanyagok. A vitaminok.		
F		A táplálkozás higiénije és az egészséges táplálkozás.		
A légzés		A légzés szerveinek elhelyezkedése. A légzés funkciója a szervezet fenntartásában. A légutak, a tüdő szerkezete és működése, a hangadás. A légcsere és a gázcsere. □A légzőszervekre ható környezeti ártalmak, a dohányzás káros hatásai.		
A keringés		A keringés szerepe a szervezet fenntartásában. A keringési rendszer részei. A vér összetétele, vércsoportok. A szív- és érrendszeri betegségek megelőzése. Védekezés a kórokozók ellen.		
A kiválasztás		A kiválasztó működés jelentősége. A kiválasztás szervei és ezek működése.		
A szaporodás		A férfiak ivarszervei és ezek működése. A nők ivarszervei és ezek működése, az ivari ciklus. Az ember nemi élete, a fogamzásgátlás. A terhesség kialakulása és eseményei, a szülés. Az ivarszervek higiénije, a nemi úton terjedő betegségek megelőzése. Az öröklődés és az egészség közötti kapcsolat, öröklött kockázat.		
Á		Az embrionális fejlődés főbb jellemzői. A posztembrionális fejlődés főbb jellemzői. A fejlődési szakaszok főbb egészségügyi problémái.		
Idegi és szabályozás	hormonális	A szabályozó működés jelentősége a szervezet fenntartásában. A látás és a hallás szerveinek főbb jellemzői és működése; az íz és a szag érzékelése, a bőrérzékelés. Az idegrendszer tagolódása, akaratlagos és akaratától független működése. A lelki egészség. Az idegrendszer működését befolyásoló élvezeti és kábítószeres káros hatása, szenvedélybetegségek.		
Tb		Kockázatok és veszélyek felismerése és kivédése. A hormonrendszer főbb jellemzői. Néhány belső elválasztású mirigy és hormonja, valamint ezek hatása.		
Á				
Ek				
Év végi ismételés	2 óra			

A továbbhaladás feltételei

Tudják felsorolni az egyes életműködések szervrendszerének fő részeit és ismerjék ezek működésének lényegét.

Legyenek jártasak abban, hogy testükkel, életműködésükkel kapcsolatos ismereteket tudjanak szerezni a népszerűsítő művekből, és tudásuknak megfelelő szinten legyenek képesek az információk kritikus értékelésére.

Tudják az emberi életszakaszok főbb testi, lelki és viselkedésbeli jellemzőit felsorolni.

Tudatosuljon bennük, hogy az ivarszervek nem azonos ütemben fejlődnek a többi szervrendszerrel, a korai szexuális élet ártalmas lehet.

Értsék meg, hogy az egyes emberek egyedfejlődése különböző ütemű, ezért az azonos életkorúak között is lehetnek olyan jelentős fejlettségbeli különbségek, amelyek mégsem kórosak. Legyenek toleránsak a más ütemben fejlődő és fogyatékos emberekkel.

Legyen igényük a tisztaságra és az egészséges életmódra. Értsék a betegségek megelőzésének fontosságát.

EGÉSZSÉGTAN

6. és 8. évfolyam

Célok és feladatok

Az egészségtan tanításának célja, hogy a tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek az egészségük védelme érdekében. Ismerjék fel azt, hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között.

A modul oktatása ösztönözzé a diákokat arra, hogy kialakuljon bennük az önmagukkal szembeni felelősségérzet. Ismerjék fel, miért szükséges a jövő tervezése, az életút tudatos építése, s lássák be, hogy ebben meghatározó szerepet játszanak az egyéni döntések, helyzetmegoldási, megküzdési technikák. Nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók helyesen értelmezzék azt a tényt, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteken, választásokon, személyközi kapcsolataik minőségén is múlik.

Ismertesse meg a tanulókkal az egészségi állapot szempontjából fontos viselkedésmódok, szokások kialakulását, feltételeit, valamint az ezeket befolyásoló tényezőket. Adjon támpontokat, értelmezési kereteket az életmódbeli döntések meghozatalához, ezzel is segítve, hogy az egészséget támogató magatartásformák, megoldási módok alternatívaként jelenjenek meg mindennapi életükben.

Nyújtson segítséget a tanulóknak abban, hogy készségszinten alkalmazzák azokat a megküzdési stratégiákat, amelyek alkalmazásával megőrizhetik, illetve újrateremthetik életük egyensúlyát.

Fejlesztési követelmények

A modul oktatásában a tanulók már meglévő ismereteire támaszkodunk. Az egészségre vonatkozó fogalomkészletüket bővítjük, egyre differenciáltabbá tesszük, folyamatosan értelmezzük az egészségfejlesztés fogalmát.

Az egészség megőrzéséhez, a betegségek megelőzéséhez szükséges készségeket a tanulói aktivitásra épülő módszerekkel, a pozitív példák, minták megerősítésével fejlesztjük.

A modul témakörei átfogják az egészség-magatartás szempontjából leginkább kritikusnak tekinthető területeket: a táplálkozást, a biztonságot, az alkohol- és kábítószer-fogyasztást, a dohányzást, a családi és kortárs kapcsolatokat, a környezetvédelmet, az aktív életmódot, a személyes higiéniát és a szexuális fejlődést. Ezeket azonban nem egymástól elszigetelt, összefüggéseiből kiragadott módon, hanem kölcsönös kapcsolataikba ágyazottan tárgyalja.

Az oktatás során a tanulók jussanak közvetlen tapasztalatok birtokába lényeges fogalmak értelmezése terén, váljon érthetővé és élményszerűvé számukra az „egészséges” – „kevésbé egészséges” tevékenységformák, anyagok közötti megkülönböztetés, a pozitív életszemlélet. Értsék meg, hogy az egészség – a kiegyensúlyozott életvitel – eszköz a boldog és sikeres élet folytatásához.

A modulban foglaltak tudatosítsák a tanulóknak, hogy az egészséges életmód igen sokféle lehet: egy adott életmód, szokásrendszer minősége mindig az aktuális élethelyzettől, kulturális, etnikai, társadalmi csoport hovatartozástól függően mérlegelhető és értékelhető.

Belépő tevékenységformák

Megismerkedés az egészséges életvitel szempontjából kulcsfontosságú viselkedéselemekkel azok kontextusával és befolyásolási módjaikkal.

A tanulók megismerkednek a személyes biztonság megőrzésének fontosságával, és tapasztalatokra tesznek szert ezzel kapcsolatban.

Szerep- és szituációs játékok során megtanulják, hogy a kiegyensúlyozott lelkiállapot, a jó közérzet fontos szerepet játszik a lehetséges veszélyek és kockázatos helyzetek felismerésében és kezelésében.

Mindennapi életükből vett példák alapján azonosítják és megkülönböztetik a mindennapi és az ünnepi étkezés, italfogyasztás formáit, az ezek háttérében húzódó kulturális és társadalmi szokásokat.

Az élelmiszereket, táplálékokat „egészséges” és „kevésbé egészséges” kategóriákba sorolják, és gyakorolják a kiegyensúlyozott, egészséges táplálkozás formáit.

Gyűjtőmunka révén megismerkednek az egészséggel, életmóddal, táplálkozással foglalkozó reklámok hatásmechanizmusaiival, plakátokat, újságcikkeket készítenek.

Interjú készítenek családtagjaikkal, elemzik és értelmezik az eredményeket.

A csoportmunka eszközeit alkalmazva a tanulók megvizsgálják saját mindennapos gyakorlatukat a fizikai aktivitás és testi higiéne területén.

A rendszeres mozgás, aktivitás érdekében született elhatározásokat (napi rendszeres torna, futás stb.) kisebb csoportokban is megbeszélik, egymás között versengve is gyakorolják.

Felismerik, hogy ebben az életkorban a megváltozott fizikai sajátosságok következtében a személyes higiénevel való fokozott foglalkozás különös figyelmet igényel, hogy kapcsolataikat, önértékelésüket, általános közérzetüket is befolyásolja.

Ismereteket szereznek a pszichoaktív szerekről és a használatukban rejlő veszélyekről.

Felismerik azokat a társadalmi helyzeteket, amelyekben legális vagy tiltott „anyagokkal” kínálhatják őket, és gyakorolják ezek elhárítását.

Megértik a hozzászokásból adódó veszélyeket, egészségkárosodást.

Ismerkednek a testi és lelki fejlődés különböző aspektusaival, a serdülőkori sajátosságokkal és az emberi szexualitással, a férfi és női nemi szerepek eltérő sajátosságaival.

A környezeti ártalmakra vonatkozó korszerű ismeretek elsajátításán túl kiscsoportokban végzett projekt munka révén kialakul a tanulóknál a személyes kompetencia, a felelősség érzete a környezethez való viszonyban.

6. évfolyam

Integrálva a természetismeret tantárgyba (18 óra)

E

Tartalmak

Témakörök

A biztonság megőrzése
3 óra

Ek

Az emberi egészséget veszélyeztető néhány tényező: a „kockázatos” és a „veszélyes” viselkedési módok. □ Az érzelmek és a viselkedés kapcsolata. □ Veszélyes foglalkozások. □

A táplálkozás

3 óra

Az étrend fontossága, szerepe az egészség megőrzésében. □ Javaslatok az étrend megváltoztatására. □

Mozgás és személyes
higiéne

3 óra

A mozgás mennyisége, intenzitása és az egészség. □ A testkép megerősítése. □ A külső megjelenés összetevői, jelentése és hatása. □

Veszélyes anyagok

3 óra

Tb Á

Az alkoholfogyasztás és a dohányzás egészségkárosító hatása. □ A szenvedélybetegségek közös vonásai. □ A pszichoaktív szerek veszélyei a gyerekek életében. □

Az emberi szexualitás
2 óra

Kamaszkor: a testi és érzelmi változások kora. □ A nemi érés tudatosulása. □ A nemi identitás kialakulása. □ Sztereotípiák a nemi szerepekben a különböző nemzedékek körében. □

Családi élet és
Kapcsolatok

2 óra

Ek

A kapcsolati hálók fontossága. □ A barátság mint a kapcsolati rendszer egyik alapja. □ Az önismeret jelentése, szerepe és fontossága. □ Konfliktusok a kapcsolati rendszerben. □

A környezet

2 óra

Kv

A jelen hatása a jövőre. □ Az ipari méretű áramtermelés és a környezet. □ A technológiai fejlődés káros következményei. □ Az emberiség összefogása a természet védelme érdekében. □

8. évfolyam

Integrálva a biológia tantárgyba (18 óra)

Belépő tevékenységformák

A tanulók tovább mélyítik ismereteiket az egészséges életvitel szempontjából kulcsfontosságú viselkedéselemekkel és azok összefüggéseivel, befolyásolási módjaikkal kapcsolatban. Tovább gyakorolják az e tekintetben különösen fontos készségeket, jártasságokat.

A tanulók megvizsgálják a kortárs csoport személyes biztonságra gyakorolt hatását. Szerep- és szituációs játékok során megtanulják, hogy az érzelmek felismerése és kifejezésre juttatása, a hiteles személyközi kommunikáció személyes jól-létük fontos részét képezi, és fontos szerepet játszik a lehetséges veszélyek és kockázatok felismerésében és kezelésében.

Tovább gyakorolják az élelmiszerek, táplálékok „egészséges” és „kevésbé egészséges” kategóriákba rendezését. Megismerkednek különböző (a hagyományos magyarostól eltérő) étrendekkel, a javasolt táplálékok elkészítési módjával. Párban vagy kiscsoportokban dolgozva vizsgálat tárgyává teszik saját étkezési szokásaikat, valamint annak változásait.

Összehasonlítják a legális és illegális „szerek” szervezetre és személyiségre, viselkedésre gyakorolt hatását. Megismerkednek az illegális szerek használatával kapcsolatos jogi szabályozással és a következményekkel, a segítségnyújtás lehetséges formáival. Csoportmunka során elemzik a droghasználat hátterében meghúzódó átalakulások ismert motívumokat.

Elmélyítik ismereteiket a testi és lelki fejlődés különböző aspektusaival kapcsolatban, áttekintik a bennük végbement változásokat, különös tekintettel érdeklődési körükre, családi és kortárs (pár) kapcsolataikra. Szerep- és szituációs játékok keretében gyakorolják azokat a kommunikációs megoldásokat, amelyek segítik kapcsolataik stabilizálását, a nemi szerepekhez tartozó viselkedésmódok elsajátítását. Megismerkednek a szexualitás társadalmi értelemben problematikus megnyilvánulási formáival, valamint az azokhoz kapcsolódó közösségi reakciókkal.

E

Tartalmak

Témakörök	
A biztonság megőrzése 3 óra Tb A táplálkozás 3 óra Á	Az egyén és a csoport viszonya a kockázatok felmérésében és kivédésében. Az étrendben tervezett változtatások fontossága. □ A különböző tájak, népek étkezési szokásainak, étrendjeinek (pl. mediterrán étrend) megismerése. □ Példák az egészséges étkezésre.
Mozgás és személyes higiéné 4 óra	A rendszeres testmozgás és testápolás szerepe az egészség megtartásában. □ A rendszeres testmozgás megtervezése. □ A pihenés, a relaxáció szerepe, formái. □ A mozgásukban korlátozottak vagy sérültek egészségmegőrzésének lehetőségei, módjai.
Veszélyes anyagok 3 óra Tb Á Az emberi szexualitás 2 óra Á Családi élet és kapcsolatok 1 óra Ek	A „legális” és „illegális” szerek, függőség, hozzászokás, fogalma, törvényi szabályozás. □ A függőség válfajai és fokozatai, társadalmi megítélésük. A biológiai nem és a kultúra. □ Tájékozódás szexuális kérdésekben. □ Az abortusz erkölcsi, kulturális és vallási vonatkozásai. Hogyan látnak minket mások? Jellemző kamaszkori problémák megoldási módjai, technikái. □ A reális énkép és a személyiség kapcsolata. □ Mások szemszögéből látni a dolgokat (empátia). □ A kommunikáció szerepe a konfliktusok kezelésében.
A környezet	„Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!” Marketingtechnikák és a

2 óra környezetvédelem.

Kv

A továbbhaladás feltételei

A diákok az egészségfejlesztés terén szerzett ismereteik, készségeik és jártasságaik birtokában felismerik a kiegyensúlyozott életmód és életvitel jelentőségét saját egészségük szempontjából. Ismerjék az egészségfejlesztéssel összefüggő alapfogalmakat, különös tekintettel az egyéni felelősség jelentőségére.

A tanulók legyenek tisztában azzal, hogy az egészség nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki, szellemi és szociális jól-lét állapota, valamint a mindennapi életvezetés, az életmódbéli szokások fogják döntő mértékben meghatározni későbbi egészségi állapotukat, életkilátásaikat.

Tudjanak különbséget tenni a „kockázatos” és „veszélyes” dolgok, tevékenységek között. Ismerjék fel az egészséget veszélyeztető magatartásformákat, valamint azokat az élethelyzeteket, amelyek választások elé állíthatják őket.

Legyenek tisztában a dohányzás, az alkohol- és a kábítószer-fogyasztás egészségi, jogi és társadalmi következményeivel. Tudjanak különbséget tenni a kábítószer is tartalmazó gyógyszerek használata és visszaélészerű fogyasztása között.

Ismerjék a sexualitás társadalmi vonatkozásait, a nemi és családi szerepek jellegzetességeit, legyenek tisztában a szexuális élet alapvető higiénéjével.

Rendelkezzenek olyan kommunikációs készségekkel, amelyek segítik őket az egészségüket támogató döntések meghozatalában, valamint társas kapcsolataik „karbantartásában”, konfliktusaik kezelésében.

Ismerjék fel a kiegyensúlyozott táplálkozás alapvető jelentőségét az egészségi állapot fenntartásában.

Legyenek tudatában az aktív életmód által kínált előnyöknek, elsősorban a mindennapi mozgás kedvező élettani hatásának, valamint saját fizikai képességeik megőrzésében játszott fontosságának. Ugyancsak lássák be az aktív életvitel szerepét a személyközi kapcsolatokban és az önbecsülésben.

Éljék át a szűkebb és tágabb környezetért vállalt felelősség érzését, ismerjék fel egyéni lehetőségeiket a természetvédelem területén.

FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK

6–8. évfolyam

Célok és feladatok

A földrajz tantárgy megismerteti a tanulókat a szűkebb és a tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, a természeti és a társadalmi folyamatokban való tájékozódásukat szolgálja. Elősegíti, hogy megismerjék a világban elfoglalt helyünket, nemzeti értékeinket, kedvező és kedvezőtlen földrajzi és környezeti adottságainkat. Kialakítja, majd fokozatosan fejleszti a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodását. Ez megköveteli, hogy a tanítás során a jelenségek, folyamatok vizsgálatát kövesse általánosítás és az összefüggések felfedeztetése, valamint ezek átfogó rendszerként való értelmezése. Ennek érdekében minden jelenséget és folyamatot változásaiban, kölcsönhatásaiban, fejlődésében kell bemutatni, meglátatva azok lehetséges következményeit is.

A földrajz tantárgy a ma emberét, társadalmát és környezetét állítja a középpontba, tananyagát oknyomozó és problémákra koncentráló módon dolgozza fel. Tananyaga komplex és több szempontból is szemléletformáló, hiszen a földrajzi-környezeti jelenségeket, folyamatokat részben a természettudományok, részben a társadalomtudományok, illetve az egyéb környezettudományok szempontjai szerint vizsgálja. Kialakítja a tanulóknál a mindennapi életben szükséges térbeli és időbeli tájékozódási képességeket. Ezért tanítása során az ismeretnyújtó módszerek mellett előtérbe kell kerülniük az ismeretszerző módszereknek.

A tantárgy oktatásának célja, hogy ráébressze a tanulókat a földrajzi ismeretek fontos szerepére napjaink környezeti jelenségeinek, folyamatainak megértésében, kifejlessze bennük közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvétel készségét.

Tudatosítsa a tanulóknál, hogy az ember társadalmi-gazdasági tevékenysége során jelentősen átalakította a környezetét, amellyel már saját életfeltételeit is veszélyezteti. Ezzel és a környezet értékeinek megismertetésével segítse elő a környezettudatos életmód kialakulását. Láttassa meg a tanulókkal a környezet és a társadalom időben és térben változó kapcsolatait, összefüggéseit.

A jövőben az emberiségnek sokféle kihívással kell szembenéznie, amelyek alapvetően földrajzi problémákból indulnak ki. A földrajz tantárgy feladata, hogy az ismeretek átadásával és a világban való eligazodáshoz szükséges képességek kialakításával felkészítse a tanulókat ezen problémák kezelésére.

A tantárgy a hazai és az európai természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékek megismertetésén keresztül járuljon hozzá a hazához való kötődés, a reális alapokon nyugvó nemzet- és Európa-tudat kialakulásához. Segítse elő a különböző társadalmi csoportok, nemzetiségek, népek életformája, kultúrája, értékei iránti érdeklődés és tisztelet kialakulását.

Az alapfokú földrajzoktatás megfogalmazott célkitűzéseinek, fejlesztési feladatainak megfelelő tartalmak és képességek elsajátítása a Nemzeti alaptanterv bevezetésével az 5. évfolyamon kezdődik. Az 5-6. évfolyamon folyó természettudományos oktatás azonban továbbra is megőrzi alapozó szerepét és feladatát, ezért itt nem a szaktudományos ismeretek elkülönítésén van a hangsúly, hanem a természettudományi kapcsolatok érzékeltetésén. Így a földrajzoktatás tartalmi és képességfejlesztési alapozása a többi természettudományos tantárggyal együtt a természetismeret- oktatás keretei között is megvalósulhat, amely szervesen épül az alsó tagozat környezetismeret- oktatására. A földrajzoktatás tartalma, ismeretrendszere azonban megkívánja, hogy az alapozó oktatási szakaszban ne csak az elemi természettudományi ismeretek és képességek elsajátítása történjen meg, hanem a társadalmi-gazdasági földrajz oktatását segítő alapvető társadalmi-gazdasági ismeretek és az ezek feldolgozásához szükséges képességek is. A természet- és a társadalomtudomány oldaláról történő megalapozás hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók felismerjék a földrajzi tartalmak integrált jellegét. Megértsék a földrajzi ismeretek és képességek szerepét a természeti és társadalmi-gazdasági jelenségek, folyamatok összefüggéseinek felismerésében. Éppen ezért célszerű a földrajztanítás alapozását a természetismeret tartalmi rendszerébe beépíteni, és azzal összekapcsolva megszervezni. Így az összsórászám a 6. évfolyamon heti 2,5 óra lehet, amely lehetővé teszi a hatékonyabb tanári és tanulói munkát.

Az 5-6. évfolyamra épülő földrajzoktatás a 7-8. évfolyamon az életkori sajátosságoknak megfelelő korszerű regionális földrajzi ismeretek átadásával, a földrajzi szemlélet-és gondolkodás valamint a sajátos vizsgálati módszerek alkalmazásával magasabb szinten fejleszti tovább, mélyíti el és differenciálja a tanulók alapozó szakaszban megszerzett tudását és képességeit.

Fejlesztési követelmények

A tananyag feldolgozása során el kell érni, hogy a tanulók ismerjék fel a földi képződményeket, az alapvető természeti és társadalmi jelenségeket, folyamatokat és összefüggéseket. Vegyék észre a természetföldrajzi és a regionális társadalmi-gazdasági folyamatok egymásutánosságát és időbeli fejlődését. Értelmezzék, hogy a természeti

környezet hogyan befolyásolja az egyes országok társadalmi-gazdasági életét, és ismerjék fel a természeti környezet változásainak társadalmi hatásait.

A tanulók ismerjék fel a kontinensek, a tipikus tájak, az országok regionális sajátosságait, a közöttük lévő hasonlóságokat és különbségeket, kapcsolataik rendszerét. Ismerjék meg a gazdasági élet jelenségeinek kölcsönhatásait. Értsék meg, hogy a társadalmi-gazdasági élet eseményei hogyan hatnak az egyes országok fejlődésére.

Ismerjék meg példákon keresztül, hogy a népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai hogyan határozzák meg gondolkodás módjukat, gazdasági helyzetüket, világszemléletüket. Tudják, hogy az emberek különböznek egymástól, de emberi mivoltában mindenki egyenrangú.

Annak érdekében, hogy kialakuljon a tanulóknál a hazai tájhoz, a természeti és a társadalmi értékekhez való kötődés, ismerjék meg természeti és társadalmi értékeinket, valamint a természeti tényezők hatásait és földrajzi összefüggéseit a Kárpát-medence népeinek elhelyezkedésében, hagyományaiban, településeiben és gazdasági életében.

A tantárgynak azt is el kell érnie, hogy a tanulók összefüggéseikben ismerjék a környezetet veszélyeztető folyamatokat, azok forrásait, megelőzésük és megszüntetésük lehetséges módjait is. Értsék meg, hogy a környezet károsodása nem ismer országhatárokat, a károk megakadályozása érdekében nemzetközi összefogásra, együttműködésre van szükség.

A földrajztanítás során el kell érnie, hogy a tanulók az alapozó képzés befejezésekor legyenek képesek önállóan a szemléleti, tanári irányítással az okfejtő térképolvasásra különböző tartalmú és méretarányú földrajzi térképeken. Ismerjék a földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat. Legyenek helyes képzetek a környezet elemeinek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok nagyságrendjéről. Alakuljon ki a megfelelő földrajzi-környezeti információhordozók kiválasztására és azok tartalmának felhasználására való képesség, igazodjanak el ezek gyűjteményeiben (pl. könyvtári és múzeumi anyagokban) is tanári segítséggel.

A tanulók legyenek képesek pontos megfigyelésekre, tudjanak vizsgálni a föld- és környezettudományok megfelelő szempontjai szerint kezdetben tanári irányítással, majd egyre önállóbban. Megfigyeléseiket, ismereteiket helyesen, kifejezően tudják elmondani, írásban és rajzban rögzíteni, tudják egyszerű térképeken ábrázolni. Használják a szakkifejezéseket életkori sajátosságaiknak megfelelően. Tudják elemezni és értékelni tapasztalataikat, megfigyeléseik és vizsgálataik alapján alkossanak véleményt. Legyenek képesek a környezetben történő események, helyzetek bemutatása mellett azok reális értékelésére és indoklására.

6. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységformák

Információk leolvasása hazánk közigazgatási és közlekedési térképéről. Földrajzi tartalmak leolvasása különböző társadalmi-gazdasági információkat ábrázoló tematikus térképekről. Egyszerű kontúrtérképes feladatok megoldása tanári irányítással.

Gyűjtőmunka nyomtatott információhordozókból hazánk gazdasági- és településföldrajzi sajátosságairól, az életmód és a fogyasztási szokások átalakulásáról.

Információk gyűjtése különböző jellegű információforrásokból a közlekedés és az idegenforgalom hazai sajátosságaival kapcsolatosan.

Tények, szöveges információk ábrázolása különböző módon (pl. térképvázlaton, rajzon, diagramon, terepasztali modellen, tablón).

Szemelvények és példák gyűjtése a szűkebb és tágabb természeti környezetet veszélyeztető társadalmi-gazdasági folyamatokról, a környezeti problémák megelőzéséről és megoldásáról.

Egyszerű időszalag készítése, természeti és társadalmi-gazdasági események elhelyezése az időszalagon.

Tájékozódás a településtípusokat és a gazdálkodás jellegzetességeit bemutató térképvázlatokon, fényképeken tanári irányítással.

Társadalmi-gazdasági jellemzőket bemutató alapvető adatok, adatsorok és különböző típusú diagramok összehasonlító elemzése. Egyszerű számítási feladatok megoldása.

Példák gyűjtése különböző időtartamú és periodikus természeti illetve társadalmi-gazdasági eseményekre, folyamatokra.

A különböző településtípusok megadott szempontok szerinti bemutatása.
 Az egyes közlekedési ágak jellemzése megadott szempontok alapján.
 Példák gyűjtése az egyes gazdasági ágak szerepéről a mindennapi életben.
 Terméklistán összeállítása az egyes gazdasági ágak jellemző termékeiből.
 Egyszerű gyűjtemény, tábló összeállítása tanári irányítással (pl. településtípusokat, gazdasági tevékenységeket, nyersanyagokat és a belőlük előállított késztermékeket ábrázoló képekből, termékekből, terményekből)
 Útiterv összeállítása menetrendek segítségével.

Rövid, irányított tanulói kiselőadás, pl. egy kiválasztott településről/típusról, az ott élők jellemző tevékenységéről, szokásairól; üdülési szokásainkról, kedvelt hazai idegenforgalmi központokról.
 A család, mint a legkisebb gazdasági egység működésének bemutatása helyzetgyakorlatokban, illetve egyszerű modellen.
 Történet írása és elmondása, pl. utazásról, vásárlási szokásainkról, a falusi illetve a városi életmódról, környezetszennyező tevékenységről és annak következményeiről.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

Bevezető 1 óra

Gazdaság -gazdálkodás	A gazdaság legfontosabb ágazatainak – mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás – szerepe, jelentősége mindennapi életünkben. A hazai gazdaságban leggyakrabban használt nyersanyagok (ásványok, kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók). A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok. Energia- és nyersanyag-takarékosság. A technikai fejlődés szerepe a termelés átalakulásában. A magyar gazdaság legismertebb termékei
Kv	Energia- és nyersanyag-takarékosság.
F	A technikai fejlődés szerepe a termelés átalakulásában.
Kn	Közlekedési hálózat, a közlekedés szerepe a mindennapi életben. Utazás – idegenforgalom.
	Vásárlási, fogyasztási szokásaink, a család gazdálkodása – bevétel, kiadás
A településtípusok	A társadalmi-gazdasági tevékenység környezet átalakító hatása a lakóhely szűkebb és tágabb környezetében valamint hazánkban. A tanya, a falu és a város jellemzői, eltérő szerepük a munkamegosztásban. Az életmód és a jellemző gazdasági tevékenység változásainak bemutatása. A technikai fejlődés szerepe az életmód átalakulásában.
sajátosságai	Házánk közigazgatási térképe.
5 óra	Tájékozódás a földtörténeti időben. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.
A földrajzi folyamatok, jelenségek időbelisége	A környezetben lezajló folyamatok időrendisége, periodikussága.
10 óra	A rövidebb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatok bemutatása hazai példák alapján.
Kv	
Év végi összefoglalás	
3 óra	

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes egyszerű társadalmi-gazdasági jelenségek megfigyelésére a tapasztalatok szóbeli megfogalmazására, feljegyzésére és értékelésére.
 Tudjon biztonsággal tájékozódni a térképen. Olvasson le egyszerű információkat különböző térképekről. Legyen képes tanári irányítással tájékozódni a különféle földrajzi-környezeti tartalmú információs anyagokban és ezek gyűjteményeiben. Tudjon alapvető földrajzi tartalmú adatokat, információkat értelmezni, összehasonlítani és azokból következtetéseket levonni. Legyen képes földrajzi tartalmú adatok, információk ábrázolására. Ismerje fel és nevezze meg térképen a közvetlen földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat. Ismerje fel a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi, társadalmi-gazdasági események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeit. Tudja bemutatni példák alapján a legfontosabb gazdasági ágazatok, illetve tevékenységek szerepét, jellemzőit. Ismerje fel az egyes településtípusok sajátos vonásait.

Ismerje fel a földrajzi környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások következményeit, bizonyítsa példákkal az egyéni felelősség fontosságát a környezetkárosító folyamatok mérséklésében.

7. évfolyam

Évi: 55 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák

A különböző tartalmú földrajzi térképeken közölt információk felhasználása a kontinensek, illetve az egyes országok természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági megismeréséhez.
Kontúrtérképes feladatok irányított megoldása.

Gyűjtőmunka könyvekből a nagy földrajzi felfedezésekről és ezeknek a társadalmi-gazdasági fejlődésre gyakorolt hatásairól.

Információk gyűjtése különböző jellegű információhordozókból az egyes népek életéről, szokásairól, kultúrájáról és hagyományairól.

Szemelvények és példák gyűjtése a természeti környezetet veszélyeztető folyamatokról, a környezeti problémák megelőzéséről és megoldásáról, természeti és civilizációs katasztrófákról.

A kontinensek felszínét, éghajlatát, növényzetét, talaját és gazdaságának jellemzőit bemutató képek, ábrák elemzése, az elemek közötti összefüggések bemutatása.

Tájékozódás légifotókon és műholdfelvételeken tanári irányítással.

Adatok, adatsorok és különböző típusú diagramok összehasonlító elemzése. Egyszerű számítási feladatok megoldása.

Tipikus tájak modellezése homokasztalon.

A tipikus tájak különböző, megadott szempontok szerinti önálló bemutatása.

Példák keresése a természeti és a társadalmi tényezők kölcsönhatásaira kontinensek, kontinensrészek, országcsoportok jellemzői alapján.

Terméklisták összeállítása az egyes országok jellemző termékeiről.

A témákhoz kapcsolódó tablók készítése.

Irányított tanulói kiselőadás az egyes országok természeti és kulturális értékeiről, népeinek szokásairól, életmódjáról.

Tanulói beszámoló a magyar utazók, földrajzi felfedezők szerepéről a Föld és népeinek megismerésében.

TÉMAKÖRÖK

Bevezető 1 óra
Az Európán kívüli kontinensek tájainak és néhány országának természet- és társadalomföldrajza 30 óra

Kv
E
Ek

TARTALMAK

Afrika

A kontinens általános természet- és társadalomföldrajzi képe, eltérő társadalmi-gazdasági fejlettségű térségei.

A sivatagok és az oázisok mint tipikus tájak, az „éhségövezet”.

Trópusi-Afrika természeti képe, társadalmi-gazdasági problémái.

Ausztrália és Óceánia

Ausztrália és Óceánia természeti képe, társadalmi-gazdasági jellemzői.

Amerika

Amerika fő részeinek eltérő természet- és társadalomföldrajzi képe.

Az ültetvény, a farmvidék, a technológiai park és az agglomerációs zóna mint tipikus táj.

Amerika jellegzetes országainak hasonló és eltérő természet- és társadalomföldrajzi jellemzői: Dél-Amerikában Brazília; Közép-Amerikában Mexikó; Észak-Amerikában az Amerika Egyesült Államok.

Ázsia

Ázsia általános természet- és társadalomföldrajzi képe.

Eltérő adottságok és sajátos társadalmi-gazdasági fejlődési utak a kontinensen.

A tajga, a „monszunvidékek”, a magashegység és az öntözéses gazdálkodás területei

		mint tipikus tájak. A földrész jellemző országai és térségei: Japán, Kína, India, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia.
Európa természet-társadalomföldrajza	országainak és	Európa általános természet- és társadalomföldrajzi képe. Az Európai Unió országainak általános társadalmi és gazdasági jellemzői. <i>Észak-Európa</i> országainak közös és egyedi földrajzi vonásai, kapcsolatuk a természeti környezettel. <i>Nyugat-Európa</i> országainak hasonló és eltérő földrajzi vonásai. Átalakuló ipari körzetek, új iparágak megjelenése. Kiemelten: Franciaország, Egyesült Királyság. <i>Dél-Európa</i> országainak általános és egyedi földrajzi vonásai. A tipikus mediterrán táj, a kikötő- és az üdülőövezet. A Balkán térség természetföldrajzi adottságai és társadalmi-gazdasági képe. Kiemelten: Olaszország, Spanyolország, Horvátország, Szerbia és Montenegró. <i>Kelet-Európa</i> jellegzetes természet- és társadalomföldrajzi vonásainak bemutatása. Kiemelten: Oroszország és Ukrajna.
	22 óra	
Kv		
E		
Év végi összefoglalás		
	2 óra	

A tananyag feldolgozásához szükséges új topográfiai fogalmak

Afrika

Atlanti-óceán, Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Indiai-óceán, Kongó, Niger, Nílus, Szezei-csatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger;

Afrikai-árokrendszer, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró-csoport, Kongó-medence, Madagaszkár, Szahara, Szudán;

Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Nigéria; Kairó.

Ausztrália és Óceánia

Csendes-óceán, Murray;

Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugatausztráliai-ösföld, Új-Guinea;

Ausztrália, Új-Zéland; Canberra, Melbourne, Sydney.

Sarkvidékek

Antarktika, Déli-sarkvidék, Északi-sarkvidék

Amerika

Alaska, Amazonas, Colorado, Jeges-tenger, Kanadai-ösföld, Karib (Antilla)-tenger, Mississippi, Mexikói-öböl, Nagy-tavak, Panama-csatorna, Paraná, Szt. Lőrinc-folyó;

Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Latin-Amerika;

Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache, Brazília-félföld, Floridai-félsziget, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Labrador-félsziget, Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Paraná-alföld, Préri, Sziklás-hegység;

Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Brazília, Kanada, Kuba, Mexikó, Venezuela;

Brazíliaváros, Buenos Aires, Chicago, Los Angeles, Mexikóváros, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Washington.

Ázsia

Aral-tó, Bajkál-tó, Boszporusz, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Léna, Ob, Perzsa (Arab)-öböl, Sárga-folyó, Tigris;

Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép (Belső)-Ázsia;

Arab-félsziget, Csomolungma, Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fuji, Góbi, Himalája, Hinduszáni-alföld, Hinduszáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tajvan, Tibet, Tien-san;

Dél-Korea, Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kína, Malajzia, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország;

Ankara, Bagdad, Bombay, Calcutta, Hongkong, Isztambul, Kanton, Novoszibirszk, Osaka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi.

Európa

Adriai-tenger, Balti-tenger, Dnyeper, Don, Duna, Ebro, Elba, Északi-tenger, Fekete-tenger, Földközi-tenger, La Manche, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Temze, Urál folyó, Volga;

Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Balkán-félsziget, Balkán-hegység, Balti-ösföld, Brit-szigetek, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Donyec-medence, Etna, Finn-tóvidék, Francia-középhegység, Grönland, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Londoni-medence, Lotaringia, Mont Blanc, Párizsi-medence, Pennine, Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Urál, Vezúv;

Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa; Albánia, Anglia, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Macedónia, Moldávia, Moldova, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szerbia és Montenegró, Ukrajna; Kárpátalja;

Amszterdam, Athén, Barcelona, Belgrád, Birmingham, Brüsszel, Chişinău, Dublin, Genova, Glasgow, Göteborg, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, Ljubljana, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Minszk, Moszkva, Munkács, Murmansk, Nápoly, Odessza, Oslo, Párizs, Podgorica, Reykjavík, Rijeka, Róma, Rotterdam, Skopje, Stockholm, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, Szentpétervár, Szófia, Tirana, Torino, Újvidék, Ungvár, Velence, Volgográd, Zágráb.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen képes az egyes kontinensek, tájak, országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adatok elemzésére, tanári irányítás alapján alapvető összefüggések felismerésére. Tudja megadott szempontok alapján bemutatni az egyes kontinenseket, tipikus tájait, legfontosabb országait. Ismerje fel a természeti és társadalmi környezet alapvető összefüggéseit. Legyen képes különböző térképi és egyéb földrajzi tartalmú információk felhasználására a témához kapcsolódóan. Tudja megmutatni térképen és felismerni kontúrtérképen a topográfiai fogalmakat.

8. évfolyam

Évi: 55 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységek

A különböző tartalmú földrajzi térképeken közölt információk felhasználása a kontinensek, illetve az egyes országok természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági megismeréséhez.
Kontúrtérképes feladatok irányított megoldása.

Az időjárási jelenségek felismerése időjárási térképek alapján.

Az éghajlat jellemzőinek felismerése diagramokon, és következtetések levonása az adatokból.

Folyamatábrák használata a földtörténeti események, a felszínfejlődés és következményeik feltárásához.

A gazdasági élet ágazatainak, ágainak szerepe és változási tendenciáinak bemutatása statisztikai adatok feldolgozásával, forráselemzéssel, esetmegbeszéléssel.

A Kárpát-medence népeinek és hagyományainak, a tájak eltérő földrajzi jellemzőinek bemutatása szemelvények alapján.

Információk gyűjtése egyéni és csoportmunkában társadalmi-gazdasági jelenségekről, folyamatokról statisztikák, tömegkommunikációs források, Internet felhasználásával.

Tanulói beszámoló önállóan gyűjtött információk alapján hazánk és az Európai Unió kapcsolatáról.

Tanulói kiselőadás a különböző tájak népszokásairól, hagyományairól könyvtári kutatómunka alapján.

Terméklisták összeállítása Magyarország legfontosabb termékeiből és kiviteli cikkeiből.

Tabló, illetve riport készítése hazánk védett természeti és kulturális értékeivel, idegenforgalmi vonzerejével kapcsolatban.

TÉMAKÖRÖK

Bevezető 1 óra

Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajza

14 óra

Kv

E

TARTALMAK

Közép-Európa általános földrajzi képe.

A Közép-európai-sík- és rögvídek természeti adottságai és gazdasági feltételei. A középhegységek és a feltöltött alföldek mint tipikus tájak.

Németország szerepe az európai gazdaságban.

Csehország és Lengyelország földrajzi sajátosságai.

Közép-Európa magashegyvidékei: az Alpok és a Kárpátok.

		Az alpi országok: Ausztria, Szlovénia és a kárpáti országok: Szlovákia, Románia földrajzi jellemzése.
A	Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajza	A Kárpát-medence földtani szerkezete és természetföldrajzi képe.
		A magyarság a Kárpát-medencében.
		A társadalmi-gazdasági élet változásai és mai földrajzi vonásai.
	Természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági lehetőségek Magyarország tájain	Hazánk földrajzi fekvése, helyzete a Kárpát-medencében és Európában.
		Magyarország felszíne, domborzata.
		Természeti adottságaink és természeti erőforrásaink.
		Hazánk népességföldrajzi jellemzői, népesedési folyamatai.
	34 óra	A magyar nép tájtörténeti tagolódása, etnikai csoportok, nemzetiségek.
		A földrajzi környezet hatása a gazdálkodásra, a településekre és az életmódra.
		A gazdaság telepítő tényezői, általános vonásai, területi különbségei, szerkezeti átalakulása.
	Kv	Településtípusok, településhálózat és infrastruktúra Magyarországon.
	E	A hazai tájtípusok (alföldi, dombsági és középhegyvidéki tájak) földrajzi jellemzése. A tájak természeti erőforrásai, természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzőik.
	F	Hazánk tájainak idegenforgalmi, környezeti értékei, állapota és védelme.
		Hazánk nemzetközi kapcsolatai.
		Budapest földrajza.

Régióink földrajza. □

Heves megye földrajza

2 óra

Községünk, Boldog

2 óra

Év végi ismétlés

2 óra

A tananyag feldolgozásához szükséges új topográfiai fogalmak

Balaton, Bodrog, Dráva, Fertő, Hernád, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Odera, Olt, Rába, Rajna–Majna–Duna vízi út, Sajó, Sió, Szamos, Száva, Tisza, Tisza-tó, Vág, Velencei-tó, Visztula, Zagyva, Zala;

Aggteleki-karszt, Alföld, Alpokalja, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradla-barlang, Baranyai-dombság, Bécsei-medence, Bodrogek, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csallóköz, Cseh-medence, Csepel-sziget, Cserehát, Cserhát, Déli-Kárpátok, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúl, Dunántúli-dombság, Dunántúli-középhegység, Dunazug-hegység, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északi-középhegység, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Gerecse, Germán-alföld, Győri-medence, Hajdúság, Hargita, Hegyalja, Hortobágy, Jászság, Kárpát-medence, Kárpát-medencevidék, Kékes, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Kisalföld, Kiskunság, Kőszegi-hegység, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Magas-Tátra, Marcal-medence, Maros–Körös köze, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Morva-medence, Nagykunság, Német-középhegység, Nógrádi-medence, Nyírség, Nyugati-Alpok, Nyugat-magyarországi-peremvidék, Órség, Pesti-síkság, Pilis, Román-alföld, Ruhr-vidék, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szigetköz, Székelyföld, Szekszárdi-dombság, Szentendrei-sziget, Szilézia, Szudéták, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaj–Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Vajdaság, Velencei-hegység, Vereckei-hágó, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység;

Ausztria, Csehország, Lengyelország, Németország, Románia, Svájc, Szlovákia, Szlovénia;

Burgenland,

Ajka, Algyó, Arad, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Beregszász, Bécs, Békéscsaba, Berlin, Bern, Bonn, Brassó, Bréma, Brno, Budapest, Bukarest, Bük, Cegléd, Constanța, Debrecen, Dorog, Drežda, Dunaújváros, Eger, Eszék, Esztergom, Frankfurt, Gdańsk, Genf, Graz, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Halle, Hamburg, Harkány, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kassa, Karlovy Vary, Katowice, Kazincbarcika (Berente), Kecskemét, Keszthely, Kolozsvár, Komárom, Köln, Kőszeg, Komló, Krakkó, Lábatlan, Linz, Lipcse, Makó, Marosvásárhely, Miskolc, Mohács, Mosonmagyaróvár, München, Nagykanizsa, Nagyvárad, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pápa, Pécs, Ploiești, Plzeň, Pozsony, Prága, Révkomárom, Salgótarján, Salzburg, Sárospatak, Siófok, Sopron, Stuttgart, Százhalombatta, Szeged, Székelyudvarhely, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Temesvár, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota, Varsó, Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros;

Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Órségi Nemzeti Park;

Magyarország megyéi, Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió, Budapesti agglomeráció.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló tudja bemutatni hazánk földrajzi környezetének természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit megadott szempontok alapján. Tudja ismertetni hazánk tájainak természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit különböző térképi információk felhasználásával. Ismerje fel a természeti adottságok szerepét, hatását az egyes térségek gazdasági életében. Ismerje hazánk környezeti értékeit. Legyen képes önálló információgyűjtésre a megadott szempontok szerint különböző földrajzi-környezetvédelmi tartalmú információhordozókból, és tudja feldolgozni ezeket tanári irányítással. Tudja megmutatni térképen és felismerni kontúrtérképen a topográfiai fogalmakat. Tudja meghatározni és megfogalmazni földrajzi fekvésüket, kapcsoljon hozzájuk tartalmi jellemzőket.

ÉNEK-ZENE

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

A zenei nevelés célja: muzsikáló közösség és zeneszerető/értő közönségnevelés. Ehhez fontos a zenei műveltség megalapozása, a nemzeti és egyetemes zenekultúra megismertetése, az igényes zene mindennapos szükségletté válásának alakítása.

Az előadott, énekelt és meghallgatott zeneművek nyújtotta élmények fejlesztik, tudatosítják a zenei esztétikai érzéket és azt a meggyőződést, hogy a zene az emberi élet alapvető értéke. A zenei élmények és az ismeretszerzés eredményeként a zenei tudat állandóan alakul, formálódik. Fontos azonban, hogy a fejlettség bármely szintjén átfogó, teljes képbe rendeződjön a zenei valóság.

Az iskolai énektanítás zenei anyaga többségében énekes. Így a zenei nevelés a dalok szövege révén jelentősen hozzájárulhat a történelmi, erkölcsi tudat fejlődéséhez is-

Az éneklés és a hangszerjáték a zenei nevelés alaptevékenységei, mivel a zene megértésére, a zeneművek befogadására elsősorban az válik képessé, aki valamilyen mértékben részt tud venni zenei alkotótevékenységben is. Az aktív muzsikálás a zenei önkifejezés lehetőségével segít kialakítani a zenéhez fűződő pozitív attitűdöket.

Az ismeretszerzés forrásai bővülnek ebben az életkori szakaszban: az éneklés mellett megnő a zenehallgatásból eredő ismeretek köre, és egyre nagyobb szerepet kap az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek tanórai és önálló használata.

A zenekultúrák sajátosságainak megismerése és elfogadása, a hazai zeneművészet alkotásai iránti érdeklődés fontos része a tanulók zenei világgképének.

A zene jelrendszerének megismerése és alkalmazása a zenei olvasás-írás tevékenységeiben nem öncélú: a zenei tartalmak, ismeretek fejlesztik a zenei fantáziát, segítik a zeneértővé válást.

A zene szeretete, a zenehallgatás szokásának kialakítása együtt jár az ízlésformálással, és elősegíti a tanórán kívüli zenei alkalmakba (énekkar, hangverseny látogatás) való bekapcsolódást.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Éneklés

Az éneklési készség fejlesztése az 5–8. évfolyamon az élményt adó, örömet hozó, szép és kifejező éneklés formálására – mint a zenei önkifejezés egyik alapvető formájának kialakítására és az ismeretszerzés eszközeinek továbbfejlesztésére – irányul. Ezért követelménye az egyéni és közös éneklés természetes, szép hangzással, az arzis–tézis akusztikus kifejezésével. Oldottabb metrikájú parlando, szabadabb rubato és feszes giusto lüktetéssel történő éneklés. Magyar népdalok, a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek, a szomszéd és más népek dalainak éneklése. Kétszólamú művek csoportos éneklése, a zenei kifejezőeszközök és a zenei mondanivaló közvetítésével.

Zenei hallás

A zenei hallás fejlesztése lényegében a dallamhallás és tonalitásérzék, a hangszínhallás, a ritmus- és tempóérzék, a dinamika- és formaérzék fejlesztése. Dúr és moll tonalitás megfigyeltetése dallamokban. A belső hallás és a többszólamúság fejlesztése a műzene többszólamúságával, annak megfigyelésével. Zenei memória fejlesztése dalok és témák gyakorlásával és előadásával.

Zenei olvasás-írás

A zenei olvasás-írási készség fejlesztésének eredményeképpen a tanuló iránt támasztható követelmény az öt- és hétfokú dalok hangnemének felismerése kottaképről (2# és 2b előjegyzésig). Kottakép ritmusának megszólaltatása, ritmushangoztatás egy- és többszólamban. Rövid, könnyebb dallamok kottaolvasása közösen. Ismert öt- és hétfokú dallamok írása megadott kezdőhangról, betűkottáról. Az abc-s hangok ismerete G-kulcsban (G-é”)

Zeneértés

A zeneértő és –érző képesség fejlesztése: a tanult zenei korszakokhoz kapcsolódó zenei formák, műfajok felismerése. A zenemű gondolati tartalmait közvetítő kifejezőeszközök – tempók, dinamika, tonalitás, karakterek, hangszerelés – megfigyelése. A meghallgatott zeneművekben előforduló hangszerek, hangszeres együttesek, zenekarok hangzásának felismerésére való képesség fejlesztése.

5. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységek		Tartalom
<p>Éneklés</p> <p>Folyamatos</p> <p>Új stílusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmusban Műzenei szemelvények éneklése az előadási jeleknek megfelelően Gregorián dallamok éneklése Reneszánsz és barokk zeneművek témáinak/részleteinek éneklése Egyszerű többszólamúság (csoportos éneklés)</p>	<p style="text-align: center;"><i>Zenehallgatás</i> 8 óra</p> <p>Reneszánsz és barokk művek meghallgatása, stílusjegyek megfigyelése A barokk zenekar hangszercsoportjainak megnevezése</p>	<p>Újabb magyar (régi – új stílus) és más népek dalai Ünnepkörök új dalai Régi magyar dallamok a középkorból Középkori gregorián dallamok Reneszánsz és barokk zenei szemelvények témái Quodlibetek (kánonok, bicíniumok) Szózat (Himnusz)</p>
<p><i>Improvizáció</i> 5 óra</p> <p>Régi stílusú kvintváltó népdalforma rögtönzése (<i>megadott kezdősorral</i>).</p>	<p style="text-align: center;">14 óra</p> <p>Új ritmusértékek és szüneteik olvasása-írása Új dallami elemek olvasása-írása <i>Abc-s hangok jelölése</i> G-kulcsban (C'-C'')</p>	<p>Népdalfeldolgozások, népszokások zenéje (magyar, kisebbségi és nemzetiségi népzene) Gregorián dallamok Reneszánsz/barokk zenei szemelvények Zeneszerzők munkássága (reneszánsz, barokk) Rövid kortörténet (középkor, reneszánsz, barokk)</p> <p>Dallammodellként: kvintváltó népdalok (A⁵ A⁵_v A A_v és A⁵ B⁵ A B)</p>
<p><i>Zenei olvasás-írás, zenei ismeret</i> 14 óra</p> <p>Új ritmusértékek és szüneteik olvasása-írása Új dallami elemek olvasása-írása <i>Abc-s hangok jelölése</i> G-kulcsban (C'-C'')</p>	<p><i>A tiszta hangközök</i> ismerete, szolmizált éneklése</p>	<p>Megtanult dalok Olvasógyakorlatok A zenehallgatás énekelt szemelvényei</p>
Zenei ismeretek		
Dalismeret	<i>Népdalok, műdalok, zenetörténeti szemelvények (gregorián, reneszánsz, barokk)</i>	
Műismeret	<i>Népzenei és műzenei alkotások (gregorián, reneszánsz, barokk)</i>	
Népzene	<p>A magyar népdal stílusrétegződése: régi stílus: sorszerkezet, ereszkedő dallamvonal, kvintválasz új stílus: visszatérő sorszerkezet, - kupolás dallamvonal; dudanóta; népi zenekar népi hangszerek: duda, tekerő, cimbalom, citera</p>	
Zeneelmélet	<p><i>Ritmikai fogalmak-ismeretek:</i> az alkalmazkodó ritmus; a tizenhatod és kombinációi, szünetjele; a kis éles és nyújtott ritmus <i>Dallami ismeretek:</i> a felső ré és mi hangok. Quodlibet <i>Hangközök:</i> egész- és félhang távolság; a tiszta hangközök: 1, 4, 5, 8 <i>Hangnevek:</i> abc-s hangnevek G-kulcsban (C-C'')</p>	
Zeneirodalom	<p><i>Zenetörténeti korok:</i> reneszánsz, barokk; stílusjegyek</p>	

Zeneszerzők:
Palestrina;
Vivaldi, J. S. Bach, Händel
Együttesek:
barokk zenekar
Hangszerek:
orgona, csembaló
oboa, trombita

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

Szemelvények csoportos éneklése emlékezetből.
A Szózat éneklése emlékezetből.
Új stílusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmussal.

Zenehallgatás

Többször hallgatott reneszánsz és barokk művek felismerése részleteik alapján.
A népi hangszerek és a népi zenekar felismerése hallás után.

Improvizáció

Variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel.
Kvintváltó dallam improvizálása (megadott formaképlet és kezdő sorok alapján).

Zenei olvasás-írás

ABC-s hangok megnevezése / leírása G-kulcsban (C' -C").

6. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységek	Tartalom
<p>Éneklés Folyamatos A műzenei feldolgozásokban meghallgatott népdalok éneklése Történeti énekek előadása Klasszikus műdalok és témák énekes megszólaltatása kottaképből Klasszikus kánonok csoportos éneklése Az új hangközök/módosított hangok szolmizált éneklése</p> <p style="text-align: center;"><i>Zenehallgatás</i> <i>8 óra</i> A bécsi klasszicizmus műfajainak és formáinak megnevezése Zenei formák, műfajok, művek hallás utáni felismerése Dúr-moll színezet különbségének megfigyelése</p> <p style="text-align: center;"><i>Improvizáció</i> <i>5 óra</i> Ritmusvariációk rögtönzése 3/8-os és 6/8-os ütemformákban Dallamalkotás adott témára: nyitás – zárás</p> <p>Zenei olvasás-írás 12 óra Tájékozódás 1#-1 b-s hangnemekben, Módosított hangok abc-s megnevezése, A szekund és terc hangközök felismerése kottaképről, beírása vonalrendszerbe.</p>	<p>Újabb magyar népdalok és népszokások dalai Nemzeti és etnikai kisebbségek újabb dalai Ünnepek dalai Más népek dalai (újabb európai országból) Történeti énekek (válogatva): históriás énekek, virágénekek, kuruc dalok Klasszikus műdalok Műzenei témák (énekelhető zenehallgatási szemelvények)</p> <p>Népzenei és népzenei ihletésű művek (szülőföld és más földrésznépzenejéből) Szemelvények a XVI. –XVIII. század magyar történelmi zenéjéből A bécsi klasszicizmus alkotásai – klasszikus dalok</p> <p>Dallammodellként: tanult dalok és olvasógyakorlatok (ritmikai, dallami, formai elemeik) kérdés-felelet elvű dallamok</p> <p>Énekes tananyag Olvasógyakorlatok Zenehallgatási anyag szemelvényei</p>

Zenei ismeretek – fogalmak

Dalismeret	<i>Népdalok, műdalok, zenetörténeti szemelvények (barokk, klasszikus)</i>
Műismeret	Népzenei, népdalfeldolgozások Zeneirodalmi alkotások (klasszikus zene)
<i>Népzenei ismeret</i>	Új stílusú magyar népdal és sorszerkezetei, kvintváltás
<i>Zeneelmélet</i>	<i>Ritmika:</i> felütés, csonka ütem; triola <i>Új dallami elemek:</i> abc-s hangok a kis és egyvonalas oktávban; módosító jelek (#, b, feloldójel) és jelentésük; módosított hangok szolmizált (fi, szí, ta, ri) és abc-s nevei <i>Hangközök:</i> k2, n2, k3, n3 <i>Hangsorok:</i> dúr és moll <i>Forma:</i> periódus, szimmetria <i>Előadásmód:</i> a tanult zenei anyaghoz kapcsolódóan <i>Magyar történeti műfajok:</i> históriás ének <i>Zenetörténeti kor:</i> bécsi klasszicizmus; stílusjegyek <i>Zeneszerzők:</i> Haydn, Mozart, Beethoven. <i>Zenei formák, szerkezetek:</i> triós forma, menüett, szonáta forma, <i>Művek pontos jelölése:</i> opus; numero. <i>Együttesek:</i> a szimfonikus zenekar; trió; vonósnégyes <i>Hangszerek:</i> harsona; lant
<i>Zeneirodalom</i>	

A továbbhaladás feltételei**Éneklés**

További 10, az énekes tananyag felsorolt új rétegeiből választott szemelvény átélt, kifejező előadása emlékezetből.

Zenehallgatás

Énekes és hangszeres népdalfeldolgozások felismerése, megnevezése.
Többször meghallgatott klasszikus zeneművek felismerése, témáik alapján.
A szimfonikus zenekar hangszercsoportjainak, hangszereinek megnevezése .
A bécsi klasszicizmus zeneszerzői, néhány alkotásuk felsorolása.

Improvizáció

Zenei kérdés-felelet szerkesztése (2x2 ütemes terjedelemben).

Zenei olvasás-írás ismeret

Dúr és moll hangnemek kottaképről történő azonosítása 1# -1b-ig.
A módosító jelek értelmezése kottakép alapján.
Tanult dallamok éneklése betűkottáról és kottakép alapján.

7. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységek	Tartalom
Éneklés Folyamatos Romantikus dalok énekes előadása Többszólamú kórusművek bemutatása	Magyar népdalok (pl. Kodály Zoltán daljátékaiból), Nemzetiségi és etnikai kisebbség újabb népdalai Ünnepek körök újabb dalai A verbunkos dallamok Romantikus dalok és zeneművek könnyebb énekelhető témái, részletei
Zenehallgatás 10 óra A romantikus zene stílusjegyeinek és műfajainak megismerése európai zeneszerzők alkotásaiból A romantikus nagyzenekar hangzásának elemzése (hangszerek felismerése)	Népdalfeldolgozások (meghallgatott kórus művekből) Ünnepek zenéje A nemzeti romantika Európában (pl. nemzeti operák) A XIX. sz. magyar zenéje, A XIX. sz. európai zeneművészetének alkotásai
Improvizáció 6 óra Új stílusú népdalforma rögtönzése <i>megadott kezdősorral</i> (kupolás visszatérő dallamok)	<i>Dallammodellek.:</i> kupolás és visszatérő sorszerkezetű dallamok: A A ⁵ A ^{5V} AV; A A ⁵ B A ; A A B A; A B B A.
Zenei olvasás-írás 11 óra Előadási és dinamikai jelek értelmezése A szext és szeptim hangközök felismerése kottaképről 2#–2b-s hangnemekben való tájékozódás	Énekelt és meghallgatott zenei szemelvények ritmikai, melodikai, szerkezeti stb. anyagához kapcsolódó tartalmak

Zenei ismeretek

Dalismeret	Népdalok, műdalok, énekelt témák
Népzene	Meghallgatott más földrésről származó és énekelt európai / magyar népzenei anyaghoz kötődő fogalmak (<i>parlando – rubato – tempo giusto</i>)
Zeneelmélet	<i>Hangközök: k6, n6, k7 és n7</i> <i>Hangsorok: dúr-moll hangnemek</i> Előadási jelek, zenei szakkifejezések: dinamikai jelek: pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo < , decrescendo >, tempójelzések: andante, moderato, allegro, vivace
Műismeret	Zeneművek és részletek a zenehallgatási anyagból (a XIX. századi romantika – a virtuozitás korából) <i>Zenetörténeti kor:</i> romantika
<i>Zeneirodalom/ zenetörténet</i>	Zeneszerzők – válogatva (legalább 3– csak a meghallgatott művekhez köthetőkből): Erkel, Liszt Schubert, Schumann, Brahms, Chopin, Dvořák, Smetana, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Verdi, Wagner <i>Zenekar:</i> a romantikus nagyzenekar

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

Az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott szemelvény megszólaltatása emlékezetből.

Zenehallgatás

A Magyar nemzeti romantika az évfolyamon tanult zeneszerzőinek és műveinek vázlatos ismertetése.

A XIX. századi zeneművek megnevezése (szerző, cím) többször hallott részleteik alapján.

A romantika stílusjegyeinek szóbeli megfogalmazása.

A romantika jellegzetes műfajainak felsorolása.

Improvizáció

Dallamalkotás a népdalok megtanult dallam- és formaalkotási törvényszerűségei alapján.

Zenei olvasás-írás

Tájékozódás a kottában: zeneművek (témák, szólamok) követése kottából.
Dúr és moll hangnemek azonosítása kottaképről 2 #-2b-ig.

8. évfolyam**Évi: 37 óra****Heti: 1 óra**

Tevékenységek		Tartalom
Éneklés	Folyamatos	Magyar népdalok (minden stílusrétegből válogatva) Bartók, Kodály és Bárdos műveinek énekes szemelvényei A századforduló és a XX. század zeneirodalmának énekelhető szemelvényei.
Egy választott témakörhöz (pl. nemzeti ünnep, iskolai ünnepség, ballagás stb.)		
Az osztály által összeállított énekes műsor előadása.		
Zenehallgatás	10 óra	
Rendszerező ismétlés (a magyar és európai zeneművészet századainak és műfajainak áttekintése jellemző zenei szemelvények segítségével) Bartók és Kodály énekkari, zenekari és színpadi műveinek felismerése és megnevezése a hangzó részletek alapján A XX. század zenei irányzatainak felismerése meghallgatott zeneművek részletei alapján A zenei műfajok áttekintése és összefüggések keresése a társművészetek és a zene között (tánc az ismert történeti tánczenékhez) A dzsessz műfaji ismereteinek kapcsolása a meghallgatott műzenei anyaghoz		Ismétlés anyaga: A magyar és európai zeneművészet századai, A zenei műfajok A XX. század zenei irányzatainak kiemelkedő alkotásai, kortársművészet A dzsessz és jellegzetes műfajai A zene szórakoztató funkciói: táncok a zenetörténetben (a szvittől a rock and rollig) A könnyűzene ma
Improvizáció	8 óra	
A tanult népdal- és műzenei formákban és hangkészletekben önálló rögtönzés		Dallammodellként: a tanult zenei anyag tartalmi
Zenei olvasás-írás	9 óra	
Minden eddigi feladattípus gyakorlása		A tanult énekes és hangszeres szemelvények anyaga

Zenei ismeretek

Dalismeret	Dalok, énekes szemelvények (XX. század)
Műismeret	Zeneművek, témák a zenehallgatási anyagból (XX. század)
Népzene	Autentikus előadásmód a magyar, európai és világzenében

**Zeneelmélet
Zeneirodalom/
zenetörténet**

Atonalitás, poliritmia

A XX. század:

Zeneszerzők – válogatva (legalább 5 – csak a meghallgatott művek/műrészek szerzőiből):

Bartók, Bárdos, Kodály, kortárs szerzők

Gershwin; Debussy, Ravel, Stravinsky, Honegger, Prokofjev, Britten, Penderecki

Irányzatok - válogatva (csak a hangzási élményhez köthetőkből):

impresszionizmus, neoklasszicizmus, folklorizmus

Új kifejezési, megjelenési formák: elektronikus zene

Könnyűzene: a Beatles; Webber, Szörényi

A dzsessz és a könnyűzene műfajai

A mai könnyűzene (aktualitások)

*A továbbhaladás feltételei***Éneklés**

Részvétel a csoportos éneklésben, előadásban.

Dalanyag bővítése 13 énekes szemelvénnel.

Zenehallgatás

Tudjon többször hallott zeneművet elhelyezni a megfelelő zenetörténeti korszakban.

Improvizáció

Rögtönzési feladatok a tanult nép- és műzenei formák felhasználásával

Zenei olvasás-írás

A leggyakoribb tempó- és dinamikai jelek alkalmazására való képesség a csoportos és egyéni éneklés során.

A 8 év anyagának összefoglalásaként könnyű dallamok, ritmusok olvasása-írása.

Javasolt közös zenei anyag (válogatva):**(5–8. évfolyam)****Népdalok**

A citrusfa levelestől

A csitári hegyek alatt

A jó lovas katonának

A Vidrócki híres nyája **Kv***Ablakomba, ablakomba* **Kv**

Által mennék

Csillagok, csillagok

Erdő, erdő de magas **Kv**Erdő, erdő, erdő, marosszéki ...**Kv**

Érik a szőlő

Felülről fűj

Hull a szilva

Két tyúkom tavali

Madárka, madárka

Megyen már a hajnalcsillag

Ősszel érik babám

Sárgul már a ...

Sej, Nagybonyban

Szépen úszik a ...

Énekes anyag a magyar zenetörténetből

Erkel–Kölcsey: Himnusz

Egressy–Vörösmarty: Szózat
 Tinódi: Egri históriának summája
 Csínom Palkó
 Tyukodi nóta
 Ellopták szívemet – Pálóczi Horváth Ádám gyűjtéséből
 Kossuth Lajos azt üzente
 Esik eső karikára
 Most szép lenni katonának
 Szerdahelyi: Magasan repül a daru

Énekes műzenei szemelvények

Bach: Már nyugosznak a völgyek (korál)
 Bach: Üdv rád és házad népére (Paraszt-kantáta)
 Haydn: Erdő mélyén (kánon)
 Mozart: Jöjj, drága május (dal)
 Mozart: Varázsfuvola (opera) - részletek
 Beethoven: Marmotte (dal)
 Schubert: A pizstráng (dal) **Kv**
 Kodály: Hány (daljáték) – részletek
 Bárdos: Rétre-hívó (kánon)
 Erkel: Keserű bordal (Bánk Bán c. opera)
 Meghalt a cselszövő (Hunyadi László c. opera)

Zenehallgatási anyag

Vivaldi: A négy évszak – É-dúr hegedűverseny (Tavaszi)
 F moll hegedűverseny (Téli)
 Bach: Már nyugosznak a völgyek (korálfeldolgozás vegyeskarra)
 Händel: Halleluja – kórus a Messiás c. oratóriumából
 Händel: Győzelmi dal – a Judás Makkabeus c. oratóriumából
 Haydn: G-dúr (Üstdob) szimfónia
 Mozart: Egy kis éji zene
 Mozart: Varázsfuvola - részletek
 Beethoven: VI. szimfónia - részlet
 Schubert: A pizstráng (dal)
 Schubert: A-dúr zongoraötös – IV. tétel
 Schumann: „Álmodozás” – a Gyermekjelenetek c. zongorasorozatból
 Chopin: g-moll mazurka (Op. 24. No. 1.)
 Liszt: XV. magyar rapszódia
 Verdi: Rabszolgák kórusa – a Nabucco c. operából
 Verdi: Radames románca – az Aida c. opera I. felvonásából
 Bevonulási induló – az Aida c. opera II. felvonásából
 Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
 Smetana: Moldva
 Dvořák: e-moll (Újvilág) szimfónia –IV. tétel
 Erkel: Keserű bordal – a Bánk bán c. opera I. felvonásából
 Bánk áriája – a II. felvonásból
 Erkel: Meghalt a cselszövő – zárókórus a Hunyadi László c. operából (I. felvonás)

Palotás – a Hunyadi László c. operából

Debussy: Children's corner
 Kodály. Mátrai képek **Kv**
 Kodály: Székelyfonó - részletek
 Kodály: Hány (daljáték)- részletek
 Kodály: Kállai kettős
 Kodály: Fölszállott a páva
 Kodály: Esti dal
 Bartók: Magyar képek -részlet
 Bartók: Gyermekeknek – I/18, II/31.
 Bartók: Divertimento
 Sravinsky: Petruska
 Britten: Változatok és fúga egy Purcell-témára

Gershwin: Klára bölcsődala és Porgy dala – a Porgy és Bess c. operából (A szegény ember gazdagságáról)
Szörényi–Bródy: István, a király – szabadon választott részletek

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

5–8. évfolyam

Célok és feladatok

Alapvető és átfogó szakmai célunk a tanulók látáskultúrájának megalapozása. A tanórákon lehetőséget kell kínálnunk a tanulóknak arra, hogy megsejtsék és átéljék a világ szépségét, az élet örömeit. A tantárgy feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése: a vizuális megismerés, a befogadó és az alkotó képesség fejlesztése, a képi kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. A tantárgy különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértésének képességéhez járul hozzá. Lehetővé kell tennie a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világában való eligazodást. A tanulókat személyes alkotói utak bejárására bátorítva fejleszteni kell a képi-plasztikai ábrázoló, kifejező, közlő, konstruáló képességeiket. A gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységekkel a világ érzéki-tapasztalati birtokbavételéhez segítheti hozzá a gyermekeket. A térszemlélet, a forma, a szín, és a szerkezeti érzék, az anyagismeret a tantárgy képességfejlesztő tevékenységének köszönhetően tud fejlődni, bővülni. A megsokszorozódott vizuális hatások, technikai információk korában a tantárgy újszerű célja a képi információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadó magatartásának formálása, kialakítása. Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldó-képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagításával kell hozzájárulnia. A művészeti nevelésnek értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet kell betöltenie, így **képes kialakítani és formálni a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartást.**

A vizuális nevelésnek az **alkotóképesség** fejlesztése érdekében biztosítani kell, hogy az 5–8. osztályos tanulók fogalmi gondolkodásának magasabb szintre emelkedésével, növekvő önismeretük, kritikára hajló magatartásuk erősödésével, fokozatosan megjelenő realitás igényükkel egy időben az alsóbb évfolyamokra jellemző szabad önkifejezési formát az objektívebb világszemléletre törekvés és az ennek megfelelő kifejezőmód válthassa fel. A tantárgy feladata a **vizuális megismerő képesség** fejlesztése, a vizuális műveltség tudatos rendszerbe foglalása. Az alkotó tevékenységeken belül ez a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek birtokbavételét, a tervezési és elemi konstruálási eljárások szabályainak elsajátítását, a létrehozásukhoz szükséges technikák megismerését jelenti. A **befogadó képesség** fejlesztése a látvány és a műalkotások elemzésén, értékelésén, leírásán és a vizuális ítéletalkotás szabályainak elsajátításán az egyetemes és benne a magyar művészettörténet stílusorszakainak és a magyar népművészet megismerésével valósul meg.

A kerettanterv a tantárgyi tartalmakat témakörökbe sorolja úgy, hogy a *vizuális nyelvi* anyagot azokon belül jeleníti meg. A *kifejezés, képzőművészet* témakörei a gyermekek személyes, kifejező-expresszív képalkotásaira, valamint a képzőművészeti ismeretekre és műelemzésre vonatkozó tartalmakat és képességfejlesztő tevékenységeket írják le. A *vizuális kommunikáció* fejezetei a vizuális megismerés képességeinek fejlesztésére szolgáló tevékenységeket, valamint a köznapi, informatív, tudományos vizuális közlések megértését és alkalmazását segítő ismeretanyagot foglalják magukba. A *tárgy- és környezetkultúra* egység pedig a tárgykultúrával és az építészettel kapcsolatos tervező, konstruáló és elemző képességfejlesztő tevékenységeket tartalmazza. A témaköröket az alkalmazott *technikák* leírása egészíti ki.

A tananyag bővülő, spirális elrendezésű; a témakörök, fejlesztendő képességek és fő tevékenységformák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, műveleti szintjük emelkedik. A tanítás során a kerettantervi követelmények szerinti képességfejlesztések a több témakör szempontjait magába foglaló komplex, gyakorlati tevékenység központú feladatokkal teljesíthetők a leghatékonyabban.

Fejlesztési követelmények

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen várható a tanulók egyéni eltéréseket mutató képesség, készség, ismeret, és magatartásbeli fejlődése, melynek tényét minden esetben önmaguk év eleji szintjéhez, valamint az életkori jellemzőkhöz viszonyítva ítélnünk meg.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret- és magatartásbeli szint várható a tanulóktól. A fejlődés mértékét minden esetben kinek-kinek önmaga év eleji szintjéhez, valamint saját korosztálya jellemzőihez viszonyítva ítélnünk meg helyesen.

Alkotó képességek

A felső tagozatos diákok nyitottságát, érzékenységét, a vizuális élmények, esztétikai hatások iránti változatos alkotó tevékenységek által motivált érdeklődését a tudatos megfigyelés, vizuális viszonylatok és összefüggések, minőségek részletgazdag emlékezeti megőrzése, képzetek felidézésének képességei fejlesztésére kell mozgósítani. Képzelőerejük működtetése és fejlesztése, belső képekben való gondolkodásuk (vizualizáció, képi szelekciók és redukciók, transzformációk), képzettársításaik tágasságának, alkotásaik eredetiségének nyomonkövetése a feladat. El kell érni, hogy alkotóképességük a komplexitás kedvelésében, a merev formai rend kerülésében, szokatlan megoldások alkalmazásában nyilvánuljon meg. Kreativitásuk ötleteik áramlásában, problémamegoldási leleményességükben, érzelmekkel kísért tetteiken keresztül fejlesztendő. Érdeklődési körük szélesedésével feladataikat többféle anyag és eszköz használatával igyekezzünk megoldatni. Készítsük őket arra, hogy jelrendszerük többnyire árnyalt, egyéni stílusjegyeket hordozzon. Értjük el, hogy elképzeléseik megvalósításában módszerességre törekedjenek, s meglévő készségeik, képességeik és ismereteik könnyen mozgósíthatók legyenek.

A tanulókat többségét igyekezzünk képessé tenni viszonylag újszerű alkotások létrehozására; azoknál, akik inkább a reprodukív jellegű alakításban képesek igényes, elmélyült munkára, e képességük továbbfejlődését tekintjük célunknak. Tegyük képessé a diákokat arra, hogy eredményeiket többnyire kritikus vizsgálgják, és törekedjenek mások teljesítményének reális megítélésére.

Befogadó, megismerő képességek

Vizuális megismerő és befogadó képességeiket - melyeket a térbeli, formai, színbeli, mozgásbeli, az anyagokkal, esztétikummal kapcsolatos élmények, a képi világ iránti fogékonyság jellemez – tovább kell fejleszteni. Mozgósítani kell érdeklődésüket, hogy képesek legyenek látványok célirányos, egyre tudatosabb megfigyelésére; a belső képek, képzetek emlékezeti felidézésére.

Vizuális memóriájuk által váljanak képessé belső képekben, vizuális, esztétikai művészeti képzetekben való gondolkodásra, képzeti műveletekre (összehasonlításra, elemzésre, következtetésre, ítéletalkotásra, szintézisre). A látványban rejlő jelentést, a művészi kifejezésben testet öltő esztétikai hatást, a képi információ tartalmát legyenek képesek adott szempont szerint elemezni, értelmezni.

Növekvő objektivitással váljanak egyre képesebbé a látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) minőségek és viszonylatok, problémák megítélésére, tárgyilagos szemléletére, lényeges összefüggések (külső és belső forma, forma és tartalom, stb.) megértésére, szavakkal is kísért ábrázolásbeli elemzésére.

Tegyük képessé a tanulókat, hogy vizuális, művészeti képzeteiket és ismereteiket mozgósítani tudják az adott szempontok szerinti tárgy- és műalkotás-elemzések során: törekednek egyéni vélemény kialakítására a számukra mértékadó egyéb vélemények alapján. Tegyük lehetővé, hogy esztétikai élményeik mélysége érzelmeikben is tükröződjék, ízlésítéleteiket képesek legyenek egyéniségüknek megfelelően megfogalmazni.

A tanulást segítő képességek

A vizualitás fejlesztése nélkülözhetetlen a tanulásban, a művelődésben és a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültséget kell biztosítanunk tantárgyunk tanulásával. Ezáltal sajátítsa el a tanuló a vizuális információk formáit, és ismeri meg forrásait (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókban).

5. évfolyam

Évi: 55 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák

A tantárgy sajátossága, hogy a fő képességfejlesztő tevékenységi formák az egész iskolaszakaszon áthúzódnak, ám műveleti szintjük évfolyamonként emelkedik.

Síkbeli és térbeli alkotások létrehozásával tudatosabb kifejezőeszköz-használat.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, stílusok megismerése a művészettörténet nyomvonalán haladva

Közvetlen megfigyelésen alapuló, nézőpontnak megfelelő téri, formai, színbeli tanulmányok.

Ábrázolási módok szemléleti megismerése.

Színtapasztalatok rendezése.

Alkalmazott grafikai tervezés.

A közvetlen és a rögzített kommunikáció, a tömegtájékoztatás formáinak megkülönböztetése.

Használati tárgy tervezése. (Igény és stílus közötti kapcsolat feltárása)

Témakörök, tartalmak, tevékenységek		
<i>Kifejezés, képzőművészet</i>		
<i>Nyelv</i>	4 óra	IKT
A vizuális nyelvi eszközök (pont, vonal, folt, tömeg, tér) és minőségek (textúra, faktúra, szín, forma). A vonal térkifejező, formahatároló, figyelemvezető kiemelő szerepe, vonalfajták. Síkjellegű és plasztikus formák. A színek, hangulati hatása, figyelemfelhívó jellege. Mozgás kifejezése (formaismétlés, mozgásfázisok). Komponálás síkban, térben.		
<i>Alkotás</i>	6 óra	Kv
Személyes élmények, képzeleti képek megjelenítése, szubjektív, de tudatos kiemelésekkel. A véletlen hatások beépítése a térbeli és síkbeli kompozíciókba. Konkrét események, történetek, irodalmi illusztrációk készítése képsorban vagy plasztikában. Mozgás kifejezése a témának megfelelő grafikai vagy plasztikai feldolgozásokkal.		
<i>Befogadás</i>	10 óra	IKT
Az alkotó feladatokhoz kapcsolódóan műalkotások elemzése. <i>Művészettörténet</i> Képzőművészeti ágak (pl. szobrászat, grafika), építészet, iparművészet, műfajok (pl. dombormű) főbb jellemzői, a megfigyelt műalkotások technikái (pl. akvarell, mintázás). Az őskori művészet. Egyiptom, Mezopotámia művészete. Görög és római művészet. A megismert alkotások szerzője, címe, műfaja, technikája. A múzeumok (közgyűjtemények) rendeltetése, szerepe; a Szépművészeti Múzeum.		
<i>Vizuális kommunikáció</i>		
<i>Nyelv</i>	4 óra	
A vizuális nyelvi elemek, minőségek értelmező, tájékoztató, felhívó szerepe.		
<i>Alkotás</i>	8 óra	F
Téri helyzeteket ábrázoló látszati rajzok készítése látvány után és képzelet alapján. Modellek (tárgyak, formák) térbeli helyzetének, arányainak és színviszonyainak megfigyelése és nézőpontnak megfelelő grafikus, színes és plasztikai ábrázolása. Tárgyak nézeti ábrázolása, származtatása egyszerű geometrikus formákból. Tervezés, az adott célnak megfelelő forma- és színredukciók alkalmazásával. Szöveg és kép összerendezése konkrét célú közlésekben (pl. plakát).		
<i>Befogadás</i>	6 óra	E
A téri helyzet felismerése az ábrán. A színek. A sötét-világos kontraszt, a fő- és mellékszínek, telt színek, tört színek. A közvetlen kommunikáció (testbeszéd, gesztus) és a rögzített (írás, képrírás, ábrázolás) vizuális közlés köznapi és művészi formái.		
<i>Tárgy és környezetkultúra</i>		
<i>Nyelv</i>	2 óra	IKT
A funkcionális forma; a dísz, az ornamentika.		
<i>Alkotás</i>	4 óra	
Egy saját használatra készülő tárgy (pl. társasjáték, ruha, taneszköz) kitalálása, elkészítése, az alkalmas anyagok és formai megoldás kiválasztásával.		
<i>Befogadás</i>	4 óra	K E
A személyes felhasználói igény és a tárgy stílusa közötti kapcsolat felismerése, elemzése. A tárgyalakító művészet területei: a formatervezés és az iparművészet, <i>a népművészet</i> . A környezet és a tárgy, a természeti és az épített környezet viszonya.		
<i>Technikák</i>	9 óra	K
Vázolás ecsettel, filctollal, ceruzával. Felületképzés pontalmazzal, vonalráccsal, ecsettel, kollázssal. Szabadkézi tónusos rajzok. Grafikák: tus, diófpác, papírmetszet. Festés akvarellal, krétával, kevert eljárással. Színes munkák kollázssal, frottázssal, nyomhagyással. Egyszerű levonatok (esetleg monotípiák). Mintázás (Agyagmunkák a korong nélküli ősi eljárások alapján) Modellezés szabásmintával, papírtárgyak készítése hajtogatással (esetleg papírmásé). Szerkesztés körzővel, vonalzóval. Betűk kivágással, esetleg számítógéppel. A technológiai lépések betartásának alapszabályai.		

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően)

Stonehenge, Willendorfi Vénusz, egy fekete-afrikai szobor, Szegvár-tüzkövesi Sarlós isten, Altamirai bölény, Karnaki nagytemplom, Gizai piramisegyüttes, Írrok, Halastó (thébai sírfestmény), Zikkurat, Gudea szobor, Vadászjelenet Asszurbanipál ninivei palotájából (dombormű), Athéni Akropolisz, *Polikleitosz*: Dárdavívő, Lovasok a Parthenon frízéről, *Mürón*: Diszkoszvető, Vörösalakos vázákép, Pantheon, Titusz diadalíve, Colosseum, Balácai villagazdaság, Marcus Aurelius lovasszobra.

A továbbhaladás feltételei**A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás nem akadályozhatja meg.**

Az ötödikes tanuló legyen képes élményeit, érzelmeit, fantáziaképeit, gondolatait vizuális eszközökkel kifejezni. Tudja megkülönböztetni a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait.

Ismerje az őskor és az ókor fő stílusjegyeit; ismerjen fel és tudjon megnevezni koronként legalább három alkotást.

A látványt legyen képes lerajzolni, tudja a jelenség egyes tulajdonságait kiemelni. Emlékezet, képzelet alapján is legyen képes egyszerű látványt, kitalált tárgyat megrajzolni.

Ismernie kell a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját.

Legyen képes vizuális minőségek, egyszerűbb képi közlések szóbeli megfogalmazására, olvasására.

Ismerje a tömegkommunikáció fő jellemzőit.

Legyen képes felismerni és alkalmazni a stílus és a forma szerepét a fogyasztói döntésekben.

Legyen jártas a tanult ábrázolási technikák alkalmazásában.

6. évfolyam**Évi: 55 óra****Heti: 1,5****Belépő tevékenységformák**

A kifejező alkotásokban a szín, a textúra és a faktúra, a komponálás tudatosabb alkalmazása

Növekvő önállóság az élmények, témák feldolgozásában.

Műalkotások, művészeti ágak, stílusok, műfajok megismerése és elemzése a művészettörténeti korokban.

Ábrázoló – elemző grafikai, festői és plasztikai megjelenítő munkák.

A nézőpont jelentőségének megértése, a vetületi ábrázolás alapjai. Színismeretek. Információk képi rögzítése, értelmezése. A képi, az írott közlés szabályainak, az információhordozók szerepének megértése. Adott funkciójú tárgy tervezése.

Témakörök, tartalmak, tevékenységek		
<i>Kifejezés, képzőművészet</i>		
Nyelv	6 óra	IKT
Építészeti hatáselemek (tömeg, szerkezet, centrális és tengelyes tételrendezés). A plasztikai kifejezés eszközei (térbeliség, tömeg, anyag, forma, felület). A szín kiemelő és ritmusképző szerepe. Felületképzés (vonal, tónus-variációk, faktúrák). Jellegzetes kompozíciós megoldások (egyensúly, kiemelés, ritmus, szimmetria-aszimmetria).		
Alkotás	4 óra	
Mindennapi élmények, mozgalmak (pl. történelmi) jelenetek képi-plasztikai feldolgozása. Eseménysor megjelenítése egy képen belül, illetve képsorozattal.		
Befogadás	14 óra	IKT
A térélmény. A statikus és dinamikus elrendezés hatása a síkbeli és térbeli alkotásokban. Az időbeliség ábrázolási lehetőségei. A fázisok, képsorok, szimbólumok. Néhány alkotás (grafika, festmény, szobor, épület, tárgy) rajzos és szóbeli elemzése, összehasonlítása, a téma, a		

kompozíció, az anyag és technika alapján. A képzőművészeti ágak (grafika, festészet, szobrászat, építészet), műfajok (pl. táblakép, kisplasztika, középület), műtípusok (pl. tájkép, csendélet, portré) példái. <i>Művészettörténet (benne a magyar művészet):</i> A honfoglaló magyarok művészeti emlékei. Az ókeresztény és a bizánci művészet. A románkor. A gótika. A reneszánsz művészet. (A megismert alkotások címe, szerzője műfaja, technikája) A Nemzeti Múzeum (helyi régészeti-művészeti gyűjtemény) meglátogatása		
Vizuális kommunikáció		
Nyelv	2 óra	
A vonal, a vonalvastagság, az alakzatok, színek értelmező, jelentést hordozó szerepe.		
Alkotás	4 óra	
Nagyobb kiterjedésű tagolt formák (pl. tárgy, emberalak) ábrázolása rajzbeli, színbeli, plasztikai tanulmányokban (arányok, belső szerkezet, fény-árnyék és színviszonyok). Rajzi vagy plasztikai tanulmány alak, tárgy mozgásáról. Grafikai tervezés: képi sűrítés, redukált formák, színek, alkalmazása, Szóbeli információ átalakítása képi üzenetté, jellé. (pl. összeszerelési utasítás, működést magyarázó rajz).		
Befogadás	3 óra	
A nézőpont szerepe a téri helyzetek megítélésében (rálátás, szemmagasság, alálátás) és ábrázolásában. A formakarakter, formakontrasztok. Tárgyak, természeti formák térbeli modellezése. A vetületi ábrázolás. (Vetületi síkok, tengelyek) Színkontrasztok (hőfok, mennyiségi, minőségi kontraszt). A színek dekoratív és figyelemfelhívó szerepe. A képi közlések szabályai (ábrák, közismert jelek, szimbólumok, betű és szövegek, egyszerű mozgóképi példák). A sokszorosított információ ismertetése egy választott példán (könyv, plakát, folyóirat, fotó).		
Tárgy és környezetkultúra		
Nyelv	4 óra	F
A tárgyak használati és jelképes funkciójának kifejező elemei: anyag, forma, szín, díszítés. A tervezés egyezményes jelei (vonalas műhelyvázlatok, részletrajzok, szabásrajzok).		
Alkotás	6 óra	
Egy választott tárgy rajzos, írásos felmérése, dokumentálása, a felhasználó megjelölésével. Adott személy (pl. családtag) számára használati tárgy tervezése, makett (modell) készítése.		
Befogadás	4 óra	
A tárgyról leolvasható információk (jelentés, funkció, forma, anyag, szerkezet, technika). Tárgyak formájának kialakítása a kézművességben és a sorozatgyártásban. A tárgy rendeltetésének és formájának összefüggése.		
Technikák	4 óra	Ek
Az alapvető technikák művesebb alkalmazása (technikák leírását lásd az 5. évfolyamnál) Lavírozás, faktúraképzés (esetleg linómetszés). Szerkesztés körzővel-vonalzóval. Szövegírás (kivágott betűkkel vagy számítógéppel). Szöveg és kép-összeállítás (gyűjtött reprodukciókkal, képekkel, betűkkel). Vegyes technikák (fénymásolat, rajz, fotó és fénymásolás, esetleg fotógramm). Tér- és formaképzés, konstruálás (pl. agyag, fa, papír, textil, drót, talált tárgyak). Kézműves technikák a lehetőség szerint (pl. batikolás). Művészeti technikák megismerése (pl. testfestés a törzsi <i>művészetben</i> , <i>kavicsszobor</i> , <i>agyagmunkák</i> , <i>dombormű</i> , <i>falfestés</i>), esetleg az elérhető eljárások kipróbálása.		

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően)

Galgóci és bezdédi tarsolylemezek, Nagyszentmiklósi kincs 2. sz. edény,
San Apollinare in Classe, Theodora vagy Justinianus mozaik, Jáki templom, Bélapátfalvi apátsági templom,
Pisai dóm, Bayeux-i kárpit, Chartres-i székesegyház, Kölni dóm, Palazzo Pitti, Bakócz kápolna;
a Magyar Szent Korona, Budavári gótikus szobrok, *Kolozsvári testvérek*: Szt. György szobra, *Kolozsvári Márton*: Szent László-herma, *Lőcsei Pál* főoltára a lőcsei Szt. Jakab templomból;
Giotto: Szt. Ferenc elajándékozta köpenyét, *M.S. mester*: Mária és Erzsébet találkozása,
Michelangelo: Dávid, *Botticelli*: Vénusz születése, *Leonardo*: Mona Lisa és Szt. Anna harmadmagával,
Raffaello: Athéni iskola, *Jan van Eyck*: Arnolfini házaspár, *Dürer*: Az apokalipszis lovasai.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás nem akadályozhatja meg.

A tanulók többségének már legyen saját, személyes képi kifejezőmódja.

A hangulatot, az érzelmet kiemeléssel, átírással legyen képes kifejezni.

A tartalom- és formaelemzést tudja segítségével alkalmazni.

Legyen képes példákban felismerni és megkülönböztetni a művészeti ágakat és műfajokat. Legyen képes felismerni a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, alkotásait, alkotóit; koronként legalább három-három műalkotást tudjon megnevezni.

A tanuló a megfigyelt és ábrázolt formákon tudja felismerni a szabályszerűségeket.

Tudja értelemszerűen alkalmazni a megismert ábrázolásmódokat.

Legyen képes gondolatokat ábrázolni, érzelmet kifejezni.

Értse a funkció szerepének fontosságát a tárgytervezésben, képes legyen adott tárgy elemzésére, jelentésének feltárására.

Fejlődjön jártassága a technikák alkalmazásában: mozgása legyen összehangolt, használja ügyesen az eszközöket.

7. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységformák

A művészeti alkotások, a kor és a kultúra leglényegesebb összefüggéseinek vizsgálata.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a kronologikus művészettörténet szerint haladva.

Vizuális analízisek, téri, formai és színtanulmányok, alkotó alkalmazások.

Önkifejezés, asszociációk.

A Monge-vetület, a kavalieri axonometria megismerése.

Színrendszerezés.

Nyomatott információk hatásrendszerének vizsgálata.

Használati tárgy tervezése. (Funkció- és formaelemzések)

A tárgykultúra társadalmi, ökológiai összefüggéseinek vizsgálata.

Magyar népművészet.

Témakörök, tartalmak, tevékenységek		
<i>Kifejezés, képzőművészet</i>		
Nyelv	3 óra	K
Építészeti hatáselemek (térforma, tömeg, anyag, szerkezet, méret, arány, tagoltság, felület, fényviszonyok, ritmusok, környezet).		
A plasztikai kifejezés eszközei (a térbeli kiterjedés mértéke, irányok, anyag, formatömeg, tagoltság, méret, felület, a környezet).		
A síkbeli kifejezés eszközei (téri hatás vagy sík jelleg, átírt formák, színek).		
Jellegzetes kompozíciós megoldások (szimmetrikus, aszimmetrikus, centrális, dinamikus).		
Alkotás	2 óra	
Érzelmet, hangulatot megfogalmazása, az egyéni színvilágban.		

Ember vagy állatfigurák elemző rajzi és plasztikai tanulmányozása, a karakter. Egyéni asszociációkra támaszkodó átirás, fokozás.	
Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása: szabadon választott grafika.	
Befogadás	12 óra IKT
A fény, a megvilágítás hatása a színekre, a formákra, a hangulatra. A fény jelentést hordozó, érzelmi vagy gondolati tartalmakat kifejező szerepe. <i>Művészettörténet (benne a magyar művészet).</i> A barokk kor. A XIX. század: a klasszicizmus, a romantika és a realizmus. Az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus. Művek leírása, elemzése, értékelése. A Magyar Nemzeti Galéria meglátogatása. Könyvtár- és médiahasználat önálló feladathoz.	
Vizuális kommunikáció	
Nyelv	4 óra
A geometrikus alapformák. A nézőpont, a fény-árnyék, a távlat, mint a vizuális hatás eleme. A tónusok. Színek értelmező, információs funkciója. Az érthető, pontos rajz, az egyértelmű rendezettség és a közmegegyezés (konvenció) szerepe a képi közlő nyelvben.	
Alkotás	4 óra
Modellrajzolás, színezés; a formai, a szerkezeti és a színbeli összefüggések vizsgálata. Geometriai formák átalakítása (pl. csonkolás, részek összevonása, nagyítás). Monge-vetület, egyméretű és kétméretű axonometrikus ábrák szerkesztése modell alapján. Rekonstrukciós vázlatok készítése vetületi rajz alapján. Informatív ábrák, diagramok, grafikonok készítése.	
Befogadás	3 óra IKT
A kifejező és a közlő, a természeti és a geometrikus jellegű ábrázolásmód összevetése. A Monge háromképsíkös vetületi ábrázolás és az axonometrikus ábrázolás. Az önárnyék, és a vetett árnyék. A telített, a derített, a tört szín. A színreflex, valamint a színek térbeli és hangulati hatása. A tudományos közlések képi formái. Az alkalmazott grafika, a könyvművészet; (tankönyvek, „művész-könyvek” elemzése; szórólap-tervezés;) A fotó és a reklám hatásrendszerének feltárása (példák alapján)	
Tárgy és környezetkultúra	
Nyelv	1 óra
Vázlatrajzok, részletrajzok, szabásrajzok, látszati ábrák. A tárgy stílusjegyei. Ízlésünk kifejeződése tárgyainkban. A környezet és az objektum.	
Alkotás	2 óra
Használati tárgy (pl. öltözk, öv, gomb) tervezése adott funkcióra és stílusban, látszati és vetületi rajzban, szín és anyagmintával. Tárgyak gyűjtése, funkció- és formaelemzése rajzban és írásban.	
Befogadás	2 óra
A funkció és forma kapcsolatának vizsgálata régi, ismeretlen, érdekes tárgyak megfigyelésével. A tárgyak és az életmód kapcsolata. Népművészet (szerszám, faragás, bútor, mézesbáb, tojásfestés, szövés, hímzés, viselet).	
Technikák	4 óra
Mint a 6. előző évfolyamoknál, valamint: Síkbeli kompozíciók, festmények készítése; körplasztikák mintázása; a megismert grafikai eljárások alkalmazása. Grafikus megoldások (vázolás, tónusmegjelenítés vonallal). Szerkesztés körzővel, vonalzókkal, vonalkezelési pontosság. Képi közlések, ábrák, reprodukciók gyűjtése és felhasználása a különböző ábrázolásmódok elemzéséhez. Papírmakettek és modellek készítése. Szabásrajz szerkesztése, a tervet tartalmazó mappa, doboz készítése.	

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően.

Vignola – G. della Porta: Il Gesu, Esterházy Fényes Miklós: Fertődi kastély, Szt. Péter templom és tér, Donner: Szt. Márton szobra, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Velazquez: Bréda átadása, Mányoki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Paraszt barokk épületek: nagyvázsonyi, bakonybéli házak, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Hild József: Esztergomi főszékesegyház, Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, Ferenczy István: Pásztorlányka, id. Markó Károly: Visegrád, J. Paxton: Kristálypalota, Steindl Imre: Országház, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, E. Delacroix: A szabadság vezeti a népet, Corot: Emlékezés, Paál László: Nyárfák, Millet: Kalászszedők, Daumier: Mosónő, Munkácsy Mihály: Rözsehordó, Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, Szinyei Merse

Pál: Majális, C. Monet: A roueni székesegyház, E. Degas: A tánc csillaga, Cézanne: A Saint Victoire hegy, Gauguin: Tahiti nők. Kiválasztás szerinti népművészeti tárgyak, épületek.

A továbbhaladás feltételei

A vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás a tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg.

A tanuló rendelkezék az ábrázoláshoz szükséges készségekkel.

Kifejező és tervező munkáiban legyen képes figyelembe venni a színek optikai és érzelmi hatását.

Adott elemzési szempontok szerint legyen képes műalkotásokat összehasonlítani.

Ismerje a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit; koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót ismerjen fel és tudja megnevezni.

Megfigyeléskor képes legyen megítélni a téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátni a lényeges vizuális összefüggéseket, megérteni a szabályszerűségeket; legyen képes le is rajzolni.

Absztrakciós képessége nyilvánuljon meg a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben.

Képes legyen a vizuális információkban eligazodni, azokat kritikusan vizsgálni.

Ismerje a Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolás alapjait, több-kevesebb önállósággal tudjon megoldani ilyen szerkesztési feladatokat.

Alkalmazza tudatosan a tárgytervezés módszerét és az elemzés szempontjait.

Probléma-megoldási készségei, képességei nyilvánuljanak meg az önálló alkotó, tervező-kivitelező feladatokban.

Jártas legyen az ismeretszerzés sajátos vizuális, manuális módjaiban; használja biztonsággal az ábrázolás és alakítás eszközeit.

8. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységformák

A vizuális nyelvi elemek, kompozíciós formák önálló alkalmazása.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a XX. század első felének irányzataiban.

Tér-, forma- és színviszonyok tanulmányozása; a rajzos analízisből kiinduló elvonatkoztatásokra épülő átalakítások.

A forma és funkció elemzése

Perspektíva szerkesztések. (Belső tér szerkezetes távlati ábrázolása)

Színismeretek összegzése.

A tudományos és műszaki közlésmódoknak, a tömegkommunikáció műfajainak, a médiumok képnyelvi sajátosságainak megismerése.

A külső és belső építészeti tér elemzése.

Témakörök, tartalmak, tevékenységek		
Kifejezés, képzőművészet		
Nyelv	1 óra	IKT
Egyensúly, nyugalom, mozgalmasság, feszültség, a figyelem vezetése.		

A térhatás és a síkban tartás tartalmi szerepe festészeti, grafikai alkotásokban. A látványrendezés vizuális eszközei, hatáselemei, a mesterséges fényhatások.		
Alkotás	3 óra	
Tanulmány (emberalak, térelemek közös beállítása); színbeli bontás, redukálás a látvány elemzése alapján. Vizuális illúziókra, érzéki csalódásokra épülő feladatok megoldása művészeti példák nyomán.		
Befogadás	6 óra	IKT
Műelemzések a feladathoz (és a történelmi korokhoz) kapcsolva. <u>Művészettörténet (benne a magyar művészet):</u> A művészet szerepe, a korstílus és az egyéni stílus eltérő korokban és kultúrákban. - A szecesszió, a XX. század első felének művészeti irányzatai, az izmusok. - Az expresszionizmus, a konstruktivizmus, a szürrealizmus és az op-art. - A modern és a posztmodern jelenségek - A kortárs képzőművészet néhány alkotásának elemzése, megismerése. Közeli művészeti kiállítás meglátogatása. (Könyvtár- és médiahasználat)		
Vizuális kommunikáció		
Nyelv	1 óra	
Geometrikus formák, értelmező színek, arányok, faktúrák. A vázoló és szerkesztett vonal.		
Alkotás	2 óra	
Épület, utcarészlet, folyosórészlet megfigyelése, szabadkézi <i>tapasztalati perspektivikus</i> ábrázolása. Egy iránypontos perspektíva szerkesztése. Összetett természeti forma részletesebb analízise (pl. értelmező vázlat, részekre bontás, kiegészítés, vagy fázisrajzok, szintvonalak, hossz- és keresztmetszetek). Axonometrikus és perspektivikus rekonstrukciók vetületi rajzok alapján.		
Befogadás	2 óra	
A tér illúziója (látszati rövidülések, méretváltozások, nézőpont, vonaltávlat, szintávlat). A perspektivikus ábrázolásmód. A tanult ábrázolási rendszerek áttekintése. Térábrázolási módok, kevert nézőpontú ábrázolásmódok különböző korokban, kultúrákban. Színismeretek: Színritmus, színharmónia. Kontrasztok (színezet és hőfokkontraszt, sötét-világos, komplementer, szimultán, mennyiségi és minőségi kontrasztok). A közterületek, középületek tájékoztató rendszere (feliratok, logotípiák, jelek).		
Tárgy és környezetkultúra		
Nyelv	1 óra	
Térformák, színek a térben; tónusok, faktúrák termékosító hatása. Személyesség képi jelei.		
Alkotás	1 óra	IKT F E
Rajzos-írási felmérés készítése egy kiválasztott személy környezetéről (lakószoba, lakberendezési tárgyak, dekoráció), életmódjáról, életstílusáról. Adott méretű tér elképzelése, megtervezése konkrét személy igényei szerint, megfelelő stílusban (rajzban és írásban)		
Befogadás	1 óra	Kv
Az építészeti tér, az épület, az életmód összefüggése. A természeti környezet és az épületek védelme; a „környezettudatosság” elve		
Technikák	1 óra	
A megismert grafikai, festői, szobrászati és egyéb gépi technikák önálló megválasztása a feladatok megoldásához. Szabadkézi rajzok és szerkesztések (esetleg számítógépes rajzoló programok) alkalmazása, igényes, pontos kivitelezés. Kollázs, papír- és fotómontázs készítése. (Technikai kísérletek) Makettkészítés papírból, illetve egyes technikával.		

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténelmi korszaknak megfelelően)

T. Lautrec egy plakátja, Ferenczy Károly: Márciusi est, Hollósy Simon: Rákóczi induló,
Vincent van Gogh: Auvers-i templom, Rodin: Gondolkodó, Klimt: A csók,
Gaudi: Sagrada Familia; Lechner Ödön: Iparművészeti Múzeum; W. Gropius: A Bauhaus központi épülete;
Rippl-Rónai József: Apám és Piacsek bácsi vörösbort mellett, Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus,
Picasso: Vasaló nő, Guernica, Braque: Gitáros csendélet, Boccioni: Az utca erői, M. Duchamp: Palackszártító, V.
Tatlin: A III. internacionálé emlékmű famodellje, Piet Mondrian: Kompozíció, Chagall: Én és a falum, Dali:
Égő zsiráf, Szőnyi István: Zebegény, Egry József: Visszhang,
Medgyessy Ferenc: Anyaság, Standard Thonet szék; Breuer Marcell: Wassily csószék,
Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Barcsay Jenő: Festőállvány, Schaar Erzsébet: Az utca,

Andy Warhol: Elvis, Vasarely: Alakzat III., Kondor Béla: Darázskirály.

A továbbhaladás feltételei

A vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás a tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg.

Az általános iskola befejezésekor a tanulónak - a tantárgyi munkára fordítható időtől függően, személyiségéből adódó szinten - **rendelkeznie kell a vizuális alkotó és befogadóképesség alapjaival.**

Legyen képes fantáziáját szabadon eresztve gondolatokat és érzéseket kifejezni az alkotó, tervező feladatokban. Ízlésítéleteit tudatosan is tudja megindokolni, átélessel hitelesíteni.

Adott szempontokat követve tudja alkalmazni a stíluskritikai műelemzést. Ismernie kell a tanult művészettörténeti korszakok legjellemzőbb stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót legyen képes felismerni és megnevezni.

Legyen képes csaknem önállóan teret, tömeget ábrázolni látszati és axonometrikus rendszerben, szabad kézzel illetve szerkesztéssel. Szín- és tónusválasztásait képes legyen megindokolni.

Ismerje a vizuális kommunikáció alapvető jeleit és szabályait.

Legyen tájékozott a mindennapi, a tudományos, a műszaki és a művészi, kommunikáció feladatáról, és értse a tömegkommunikáció működését.

Legyen képes adott célra tárgyat tervezni, készíteni. (Ismerje a szerkezet-formát (pl. Eiffel torony) és a szimbolikus formát (pl. korona).

Ismerje és alkalmazza a kulturált, környezettudatos magatartás szabályait.

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

8. évfolyam

Integrálva a rajz tantárgyba

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Célok és feladatok

A mozgóképkultúra és médiaismeret mint iskolai tárgy, elsősorban a *mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását* szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van a korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napirendjét osztja be a televízió; sugalmazza hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól; étkezési, vásárlási divatokat indít, hősokeket, eszményeket, életcélokat teremt. Mivel a film, a televízió és az Internet átfomálja a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzéklet, az ízlést, a vágyakat, a hősokeket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a *médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze*.

A tantárgy oktatásának elsődleges célja tehát, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző – elsősorban audiovizuális - médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat – vagyis az *mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése*. Ehhez azonban alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottságra, a naiv fogyasztói szemlélet bizonyos fokú átértékelésére van szükség. Az ehhez szükséges képességek a nyolcadikos korosztálynál az élményekkel telített helyzetekben, művek és műsorok feldolgozásával, önálló és csoportosan végezhető kreatív gyakorlatok sorozatában, a tematika tevékenységközpontú feldolgozásával fejleszthetőek, hogy a gyerekek nézőként meg tudják különböztetni a hírt a kommentártól, a szerzői művet a műfaji alkotástól, felismerjék az audiovizuális művek-műsorok megformálásában megjelenő tulajdonosi vagy politikai szempontokat.

Fejlesztési követelmények

A célokból és a feladatokból adódóan a sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret oktatás kiemelten fejleszti a *kommunikációs és együttműködési készséget*, támogatja az *alkotásra* való beállítódást, fejleszti a *problémamegoldó* képességet, a *megfigyelés*, a *tájékozódás*, a *rendszerzés* képességét. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a *toleráns*, másokkal szemben *empatikus* személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi közlésmód mennyiben alkalmas a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatizálódó kommunikációt (pl. a szórakoztatóiparban) miért és miképpen látatják oly sokan a magaskultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) –, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére és a választás képességének fejlesztésére (pl. digitális archívumok, társadalmi nyilvánosság).

Az audiovizuális szövegek szövegértési képességének fejlesztése során arra is törekedni kell, hogy a tanulók ismerjék fel a médiaszövegekben megjelenő kulturális mintákat. Az értelmezés egyik rétege tehát az ábrázolásban megmutatkozó szerzői vagy műfaji dominancia (személyesség, stílus, konvenció) és a befogadásban megmutatkozó nézői szerep (elvárás, azonosulás) felismerése, míg a másik meghatározó réteg a médiaszövegek befolyásoló, gyakran rejtett érték-és érdekrendszerének felismerését jelenti.

Ezért a tárgy oktatása során az iskolának biztosítania kell, hogy a tanulók a megfelelő mozgóképi alkotások tanulmányozása útján lehetőséget kapjanak saját személyiségük jobb megismerésére, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára.

A mozgóképkultúra és médiaismeret óráin a diákoknak lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy alkalmas kreatív gyakorlatokkal fejlesszék mozgóképi kifejező képességüket és kifejezőkedvüket, ezzel segítve őket személyes és árnyalt audiovizuális mondandójuk megfogalmazásában.

Belépő tevékenységformák

- *Művek, műsorok ill. azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése (a mozgóképi szövegek /film, televízió, videó, komputerjáték, web/ terjedelméből adódóan a kötött órai kereteken belül többnyire csak a szövegek részleteken keresztüli felidézése, elemzése tervezhető, a műveket a kötött időkereteken kívül kell megtekinteni)*
- *Mozgóképi szövegek feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában:*
 - *kreatív gyakorlati feladatokkal (pl: felidézés, asszociáció, jelenetek, képsorok kiválasztása, csoportosítása, átszerkesztése)*
 - *megbeszélés útján (pl. állítások megfogalmazása, feltevések ütköztetése, értelmezés)*
- *Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása: önálló vagy kiscsoportos feladatok (pl. képek csoportosítása, kollázs-készítés, szöveg-kiegészítés, story-board /rajzos skiccekkel illusztrált beállítás-terv/ ill. jelenet-terv készítése, élőkép /pillanatra megdermedő szituáció/ kialakítása, árnyjáték, főcím-készítés /pl. egy tévéműsor bejelentkező képsora/, kommentár ill. hangalámondás készítés)*
- *Rövid tanulói beszámoló, kiselőadás, demonstráció (pl. művelődéstörténeti, technikátörténeti háttér ismertetése szakirodalom vagy önálló informálódás alapján, optikai eszközök készítése, bemutatása)*
- *Projektmunka: az órakeretet meghaladó, és hosszabb időszakra (3-6 hét) kiadott, gyakran több lehetőség alapján választható egyéni vagy kiscsoportos feladatok, tevékenységi formák (pl. kutatás, adatok, tények, információk összegyűjtése, rendszerezése és feldolgozása – sajtóanyagokra, moziműsorokra, rádió és televízió műsorokra, weblapokra, reklámkampányokra vonatkozóan, esettanulmány készítése, önpórté, fotó ill. videoetűd készítése, forgatókönyv készítése, interjú készítése, filmelőzetes megtervezése ill. elkészítése, logó ill. címlaptervezés, munkanapló készítése)*

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

Mozgóképnyelv	10 óra	IKT	Tb
A mozgóképek előzményei, a film és a mozi felfedezése	A mozgóképi közlés előzményei (valóság-hű kép, fény és árnyjátékok, történetmesélés képekkel, képsorozatok, képregény). A technikai képrögzítés és érzékelés alapjai, eszközei. Sokszorosítás, távközlés.		
A mozgóképek alaptulajdonságai	A mozgóképek kettős természete (reprodukció és ábrázolás). A folyamatos tér és idő felbontása és újraszervezése (jelenet, képsor, beállítás).		
A nézői figyelem irányítása, a kiemelés	Közelkép, megvilágítás, ismétlés, hossz és tempó.		
A mozgóképi elbeszélés	Az események időbeli és oksági rendje. Expozíció és lezárás. Fordulat és epizód. Cselekmény, történet, elbeszélés.		
A montázs szerepe a tér és az idő mozgóképi ábrázolásában	Filmtér és filmidő (folyamatos, párhuzamos és a korábbi időben játszódó cselekvés ábrázolása).		
Mozgóképi szövegek rendszerezése	3 óra	Á	
A mozgóképi szövegek rendszerezésének alapjai	Az eltérő hordozók alapján (a celluloidtól a digitális adathordozóig).A megjelenés helye szerint (a mozitól a televízióig át a komputerjátékig és az Internetig).A valóság ábrázolásához való viszony szerint (dokumentum–fikció).Tematikai és ábrázolási rokonságok mentén (műfajiság)		
A média társadalmi szerepe	12 óra	IKT	F E
A médiumok és a	A könyvnyomtatástól az internetig: a közvetítő közeg jelentősége, az udvari, a polgári és		

tömegkommunikáció	a modern társadalmi nyilvánosság A tömegkommunikáció kialakulásának feltételei			
A média saját és átvett funkciói	Az informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció.			
A mediatisztált közlésmód néhány jellemző tulajdonsága	Ki üzen, kinek és miért: a média intézményei, tulajdonosai, közössége. A műsoridő mint tulajdon. A közszolgálati és a kereskedelmi média. A közönség mint vevő és áru. Hol, mikor és kinek villog a képernyő: médiafogyasztási szokások megfigyelése. A befolyásolás technikái: műsorrend, tematizáció, csatorna-image kialakítása, a nézettség maximalizálásának elve, a sorozatelv.			
A médiareprezentációja	A nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek, stb. tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítése a médiában.			
Jellegzetes médiaszövegek, műsортípusok		12 óra	F	E
A nyomtatott médium néhány jellegzetes szövegtípusa	Újság, képregény, fotóregény.			
A nyomtatott médium jellegzetes ábrázolási eszközei	Cím, címlap, kép, képaláírás, rovatszerkezet.			
A reklám	A reklám szerepe a demokratikus tömegtársadalmakban (a választás lehetősége és kényszere). A célcsoport.			
A hírműsor	Amitől a hír hírré válik: a kiválasztás okai és módjai. Intézményesült hírforrások. Hír és kommentár megkülönböztetése. A pártatlanság követelménye és annak teljesíthetősége.			

A továbbhaladás feltételei

A tanuló legyen tisztában a mozgóképi közlésmód formanyelvi alapjaival. Az ábrázolás megismert eszközeit a mozgóképi szövegek értelmezése során alkalmazni is tudja. Képes a technikai reprodukció és a személyes közlés elhatárolására, a beállítások és a jelenetek elkülönítésére, leírása és értelmezésére. Az egyes mozgóképi szövegeket tudja elkülöníteni a valóság ábrázolásához való viszonyuk szerint: tudjon különbséget tenni pl. a dokumentumfilm és a játékfilm között. Az életkorának megfelelő szinten képes a különböző médiumokból és médiumokról szóló ismeretek összegyűjtésére, azok rendszerezésére, az önálló megfigyelésekre. Tudjon érvelni olyan vitában, amely a médiaszövegek (pl. reklám, hírműsor) valóság tartalmáról folynak. A mozgóképi szövegekkel, a média működésével kapcsolatos ismereteit a műsorválasztás során is alkalmazni tudja.

Technika és életvitel

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A Technika és életvitel tantárgy a világ tapasztalati megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszeretéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

Korunk egyik legfontosabb kérdése, hogy miképpen tudunk együtt élni azzal a technikai környezettel, amelyet éppen az élet könnyebbé tétele érdekében hoztunk létre. A tantárgy olyan ismereteket ad, képességeket, készségeket és beállítódásokat alakít ki, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól. A Technika és életvitel tantárgy a gyakorlati problémamegoldás folyamatában szintetizálja a tanulók ismereteit, konkrét problémahelyzetből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

A Technika és életvitel tantárgy célja a mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése, az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése. További célja a civilizáció társadalmi, környezeti vonatkozásainak feltárása révén a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kifejlesztése, a fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása.

Az okok megelőzésére kell a hangsúlyt helyezni, és erre alkalmas a rendszerszemléletű technikai nevelés.

Az alkotómunka folyamatának, összetevőinek gyakorlati elsajátításával az alkotás örömeinek átélése, a munka megbecsülése, végső soron a pozitív alkotó magatartás kialakítása a cél.

A Technika és életvitel tantárgy komplexitásában mutatja be a társadalom, az ökoszisztémák és a technikai rendszerek együttlétezését. Az életviteli ismeretek körébe tartoznak pl. a háztartástan, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a kertgazdálkodás. Az életvitelhez sorolhatók a helyes közlekedés és a közlekedési szabályok ismerete is. A Technika és életvitel tantárgy a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be.

A munkafolyamatok és egyes szakmák bemutatása, megismerése a pályaorientációt alapozza meg. A problémák megoldása, a konfliktusok kezelése segít rátalálni az identitásra, kialakítani a helyes önértékelést, a fejlődőképes autonóm személyiséget.

A tantárgy tanításának feladata felkészíteni a mesterséges környezetben való tájékozódásra, megismertetni az ember alkotta környezet legfontosabb jellemzőivel. Segítse, hogy a megszerzett ismeretek alapján a tanulók tudatos szemléletű és a gyakorlatban előhívható magatartási mintává váljon a környezet és a természet védelme, az egyéni életük biztonságát is szem előtt tartva.

Tanulmányozza az anyag-, energia- és információáramlást, a társadalom életében, a gazdálkodásban és a természetátalakításban játszott szerepét.

Gyakoroltassa a technikai gondolkodás egyik legáltalánosabb formáját, a valóság képi ábrázolását, a műszaki ábrázolás alapjainak megjelenítését. Adjon lehetőséget a műszaki kommunikációs eljárások alkalmazásának gyakorlására.

Teremtse optimális feltételeket a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, az anyagvizsgálatok elemi módszereinek célszerű megválasztásához. Tudatosítsa a technikai problémák felismerését és megfogalmazását. Teremtse meg a rendszerelemzési, rendszerdiagnosztikai képességet.

Gyűjtsön tapasztalatot környezetünk jellemző gépeiről, a technikai rendszer vizsgálatára, modellezése közben. Tegye lehetővé a modern építészet anyagainak és szerkezeteinek összevetését a hagyományos és a népi építészet anyagaival és szerkezeteivel. Felkészít a lakóhely vizsgálatára funkció, célszerűség, esztétikum és forma összefüggései szerint. Mutassa be a nagy feltalálók és találmányok sorsát, különös tekintettel a magyarokra.

Lássa be a közlekedés rendszerének és a közlekedés szabályozásának szükségességét. Megismerteti a városi-, a közúti-, a vízi és a légi közlekedés rendszerével. Felkészíti a közúti közlekedés szabályainak és veszélyforrásainak megismerésére. Tanítja a tudnivalókat közlekedési baleset esetén. Tegye lehetővé, hogy tájékozottak legyenek a KRESZ gyalogosokra, kerékpárosokra vonatkozó szabályairól. Megismerteti a tömegközlekedés szabályairól, és az utazással kapcsolatos helyes magatartásformákról.

A tanulók életvitelét a hétköznapokban is hasznos ismeretek, tevékenységek körének tágításával alapozhatjuk meg. A tantárgy feladata, hogy alakítsa ki az egészséges életvitel alapkövetelményei szerinti életmódot. Ismerje fel az egészséges táplálkozás és az egészséges öltözködés fontosságát. Tanítja a háztartási gépek használatát, a háztartási energia és más ellátó rendszereinek ismereteit. Tegye lehetővé a korszerű lakáskultúra kialakításának lehetőségeinek megismerését. Neveljen a háztartási feladatok, munkák és a gazdálkodás folyamatainak és összefüggéseinek felismerésére.

Gyakoroltassa az életet és környezetet védő magatartáshoz szükséges alapvető ismereteket. Ismertesse az egyéni és társadalmi létet veszélyeztető tényezőket, az egyén felelősségét a veszélyhelyzetek kialakulásában, kialakításában.

Teremtse meg a feltételeket a munkának, mint értéknek és örömforrásnak az elfogadására, előkészítve a pálya kiválasztását. Az emberi tevékenységek, az átélt alkotások és életpályák megismerése révén járuljon hozzá a tanulók tudatosabb iskolaválasztásához. Tudatosítsa az egyén szerepét és felelősségét az életpálya tervezésében és szervezésében.

Fejlesztési követelmények

Feladatok és tevékenységformák

1. A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az ember életében, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata

Az ember, a természet, a társadalom és a technika kapcsolatrendszerének felismerése, és az emberi szükségletekből adódó technikai problémák megoldása.

A közvetlen mesterséges környezet felelős, tudatos, célszerű alakítása, a személyes szerep kipróbálása, gyakorlása.

2. Dokumentumismeret (tárgy, könyv, hálózati dokumentum)

A dokumentumok (modellek, tárgyak a mindennapi életben, könyvtári, hálózati kézikönyvek, ismeretterjesztő művek, használati utasítások) használata.

3. Az alkotás folyamata, a gyakorlati probléma-felismerési és problémamegoldó folyamat részei

Probléma-felismerés

Problémaérzékenység, probléma-felismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása

A probléma felismerése, a probléma lényegének megfogalmazása szóban és vázlatrajzban.

Tervezés

Tervezés, a megoldáshoz vezető út kitalálása

Kommunikáció: a terv megjelenítése, szóban, írásban, rajzban, anyagban

A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

Konstruálás, kivitelezés (tárgyak, modellek, szerkezetek és agrotechnikai eljárások, háztartási, egészségügyi megoldások)

A terv megoldása anyagban, térben

A rendelkezésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő megoldás kiválasztása és elkészítése saját vázlat, tervrajz, minta alapján.

Kommunikációs képesség (szövegértés, rajzolás)

Ítéletképeség a teljes alkotófolyamat minden pontján

Véleményformálás a munka (eredmény) funkcionális és formai megfeleléséről, az eljárás célszerűségéről és gazdaságosságáról.

Konstruáló képesség, eszközhasználat, ügyesség

Az egyszerű alapanyagok alakítása, a kéziszerszámok, háztartási gépek kezelése.

Ismeretek (anyag, szerkezet, technológia, forma, funkció)

A gyakorlati tapasztalatra és tanult tudásra épülő forma, anyag, szerkezet és eljárási ismeret.

Szervezőképesség

Az önálló munkaszervezés, munkamegosztás kialakítása.

A tevékenység és eredményeinek értékelése

Saját és mások terveinek, tervezett technológiáinak és technikai rendszereinek megértése, megvitatása, eredményeinek, hatásainak értékelése, következtetések levonása. Az önellenőrzés fejlesztése. Az erősségek és a gyengeségek elhatárolása.

4. Munkavégzési és tanulási szokások

Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás

Egyszerű eszközök, szerszámok használatában figyelem, elővigyázatosság.

Megfigyelés, vizsgálat

Emberi szükségletek és igények, anyagok, szerkezetek, formák megfigyelése, vizsgálata, tapasztalati megismerése, lehetséges megoldás keresése.

Technológiai rend, térszemlélet

Eredményes műveleti (időbeli) sorrend betartása az alkotófolyamatban, térbeli tájékozódás a konstruálásban.

Gazdálkodás, környezettudatos magatartás

Célszerű gazdálkodás az anyaggal, az energiával, a munkával és az idővel.

Eszközhasználat, munkaszervezés

Jó testtartás, jártasság az anyagalakításban és a szerszámok, eszközök használatában.

Képességek és készségek fejlesztése

Az alapfokú alkotó, kritikai (önértékelő), megfigyelő, ítélő és kommunikációs képességek működtetése az alkotó és elemző folyamat során.

A munkavégzéshez szükséges elemi kezűgyesség, eszközhasználati jártasság, anyagminőség iránti érzék, formaérzék, szerkezetválasztási jártasság kialakítása. A gyakorlati beállítódás szerepe, mint meghatározó tényező a pályaterületek kialakításában.

Az alapvető emberi szükségletek és a technikai lehetőségek közötti különbség megismerése.

A rendeltetés, a jelentés (forma), az anyag, a szerkezet, az eljárás és a gazdaságosság összefüggéseinek megismerése. Ennek hatása az individuális életszervezésre.

Az alkotás funkcionális és formai megfelelése, valamint az eljárás célszerűségének és gazdaságosságának megállapítása, a döntés indoklása.

5. évfolyam

Évi: 55 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák	Tartalmak
<p>Az ember és környezete L: 2 óra F: 3 óra Természetes és mesterséges környezet kapcsolata, összehasonlítása. Kv</p>	<p>Természetes és mesterséges környezet. Az ember védekezése a környezet hatásai ellen.</p>
<p>Eszközhasználat Az állatok és az ember eszközhasználatának összehasonlítása.</p>	<p>Az állatok eszközhasználat. Az ősemberek és a természeti népek egyszerű eszközei.</p>
<p>A technikai környezet Példák felsorolása a technikai környezetre.</p>	<p>Az ember környezet-átalakító tevékenysége. A mesterséges környezet.</p>
<p>A kommunikáció eszközei és módjai A hírközlés és távközlés összehasonlítása, különbözőségek és azonosságok.</p>	<p>Kommunikációs és információs rendszerek. A kommunikáció eszközei és használatuk módjai. IKt</p>

A tömegkommunikációs eszközök, pl. rádió, televízió és telefon használata.

Anyagok és átalakításuk

L: 10 óra

F: 2 óra

Az anyagok csoportosítása. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek megismerése. Az anyagok érzékelhető tulajdonságainak megállapítása. Az előnyök és a hátrányok mérlegelése. Konkrét tárgy vagy technikai rendszer vizsgálata rendeltetés, célszerűség, szerkezet, tulajdonság és forma szempontjából.

Gazdaságos és környezetkímélő tevékenységsor tervezése és alkalmazása.

Az anyagok a természetben és a mindennapos környezetünkben.

Anyagvizsgálatok.

Az anyagok érzékelhető tulajdonságai, az egyszerű anyagi tulajdonságok megismerése.

Az anyagok formálhatósága, alakíthatósága, felhasználása.

A tervezés folyamata.

A funkció, forma és esztétikum szerinti tervezés.

Tervezés, építés

L: 8 óra

F: 13 óra

Egyszerű tervek, vázlatrajzok készítése. Adott terv megvalósítása rajz alapján. Algoritmusok alkalmazása. Egyszerű, megvalósítható tervek készítése a gyakorlati tevékenységekhez.

A mérés és a méretek pontosságának szerepe a technikában.

Becslés, mérés, méretjelölés.

Mérés

Mérés milliméter pontossággal, a mérési eredmények feljegyzése.

A méretmegadás elemei. A műszaki rajz jelképei, rajzjelek. Az elrendezés szabályai.

Műszaki ábrázolás

F: 9 óra

Méretek és elrendezés leolvasása egyszerű műszaki rajzokról.

A műszaki rajz jelképei, rajzjelei alapján egyszerű műszaki rajz készítése.

Épített tér és környezet modellezése.

A harmónia és az esztétikus környezet kialakítása.

Környezetkímélő építés.

Épített tér és környezet

F: 8 óra

Természetes és emberi alkotással létrehozott terek, formák és térképző elemek esztétikai és ergonómiai követelményeinek bemutatása.

Egyszerű tárgyak, szerkezetek megalkotásának tervszerű előkészítése és kivitelezése.

Az otthon, a lakóház, a falu, a város, mint közvetlen környezet megismerése, elemzése, modellezése.

Közlekedési eszközök megismerése, történeti áttekintése, működésük modellezése.

A lakóház, a falu, a város.

Közlekedési eszközök kialakulása, modellezése.

A technikai rendszer folyamatai, a folyamatok energiai igénye.

A közlekedés története, a kezdetek.

A közlekedés célja.

Közlekedési ismeretek

L: 3 óra

F: 2 óra

A közlekedési eszközök kialakulásának történeti áttekintése.

Példák felsorolása a közlekedés szabályozásának és a szabályok betartásának szükségességére.

A közlekedési rendszer részeinek bemutatása.

A közlekedés és a szállítás eszközeinek tanulmányozása.

A gyalogos közlekedés általános ismereteinek szemléltetése, gyakorlása. **Kn**

A városi és vidéki közlekedés különbségének elemzése.

A tömegközlekedés utazási szabályainak

A közlekedési rendszer részei.

A közlekedés és a szállítás eszközei.

Gyalogos közlekedés településeken.

A városi és vidéki gyalogos közlekedés sajátosságai.

A tömegközlekedés.

A kerékpáros közlekedés. A kerékpár története. A kerékpáros közlekedés szabályai. A balesetek megelőzésének lehetőségei, elsősegélynyújtás baleseteknél.

összegyűjtése. Az utazással kapcsolatos helyes magatartásformák elsajátítása.

A kerékpáros közlekedés szabályainak gyakorlása (tanpályán). Jellemző kerékpáros forgalmi helyzetek elemzése.

Személyi higiéné a családban.

A táplálkozás jelentősége. Az egészséges táplálkozás. Az élelmiszerek alkotórészei.

Életvitel, háztartástan

L: 21 óra

F: 3 óra

A család egészsége, táplálkozás

Beszélgetés a család egészségéről, a családi célkitűzésekről. **E**

Egészséges táplálkozási szokások bemutatása. **E F**

A korszerű konyha.

Edények és konyhaeszközök. A konyha tisztasága.

A háztartási hulladékok kezelése.

A magyar konyha jellegzetességei.

A háztartási munka szervezéseinek elemei.

Háztartás

Korszerű környezetkímélő konyhai tevékenységek gyakorlása.

A háztartási munka megszervezése.

Öltözködés története.

Textíliák és szerepük.

A textilanyagok egyszerű vizsgálati módszerei.

A textilanyagok csoportosítása: növényi, állati eredetű és mesterséges szálanyagok.

A mosó és tisztítószeresek gondos használata.

Ruházkodás

Beszélgetés az öltözködés meghatározóiról, történetéről.

A textilipar nyersanyagainak elemzése. **F**

A textilanyagok egyszerű vizsgálati módszerének alkalmazása.

A szálanyagok feldolgozása, fonás, szövés, nemezés, kézi varrás, hímzés.

A ruhaneműk célszerű használata, gondozása.

Gazdálkodással kapcsolatos elemi összefüggések.

Családi gazdálkodás. Takarékoság.

Gazdálkodás

L: 1 óra

Az anyagi lehetőségek felmérése.

Az árak ismerete és összehasonlítása. **F**

A zsebpénz beosztása.

Kertgazdálkodás alapjai

L: 10 óra

F: 12 óra

Talajművelés, a talaj vizsgálata.

A növények gondozása, ápolása. **E Kv**

Talajművelés.

Növények a lakásban.

Fogalmak

Az ember és környezete: természetes környezet, alkalmazkodás a környezethez, eszközhasználat, mesterséges környezet, technikai környezet, társadalmi környezet.

A kommunikáció eszközei és módjai: kommunikáció, adat, hír, információs rendszer, jel, kód, kódolás, tömegkommunikáció.

Anyagok és átalakításuk: természetes anyagok, feldolgozott (átalakított) anyagok, anyagvizsgálatok, fizikai vizsgálatok, anyagok tulajdonságai, fémek, forma, funkció, művelet, algoritmus, előkészítő-, alakító-, szerelő műveletek.

Tervezés, építés: a mérés pontossága, becslés, mérés milliméter pontossággal, műszaki rajz, vázlatrajz, műszaki rajz jelképei, rajzjelei, környezetkímélő tervezés, esztétikus környezet, harmónia, méretmegadás elemei, természetes és emberi alkotással létrehozott terek, formák, térképző elemek, városrész jellemzői, építési módok, szerszámhasználati alapfogalmak, szerkezet, technikai rendszer, technikai rendszer működése.

Közlekedési ismeretek: a közlekedés célja, a közlekedés története, közlekedési magatartás, gyalogos közlekedés, közlekedési szabályok, a szállítás eszközei, tömegközlekedés, a tömegközlekedés szabályai, kerékpáros közlekedés szabályai, a kerékpár története, környezetszennyezés.

Életvitel, háztartástan: személyi higiéné, tisztaság, a család szükségletei, a család kívánságai, egészséges táplálkozás, az élelmiszerek alkotórészei, háztartási munka, szelektív hulladékgyűjtés, öltözködés, textil anyagvizsgálatok, nedvszívó képesség, növényi- állati- és mesterséges szálanyagok, fonás, szövés, nemezelés, kézi varrás, hímzés, mosó és tisztítószer használata, gazdálkodás, árak, piac, jövedelem, anyagi lehetőségek, zsebpénz, családi gazdálkodás, takarékoság.

Kertgazdálkodás alapjai: növények gondozása, ápolása, talajművelés.

A továbbhaladás feltételei

A technikai elveivel környezet jelentőségének felismerése. Ismerkedés a környezet tudatos átalakításának elveivel és szükségességével. Egyszerű, mindennapos technikai rendszerek azonosítása. A kommunikáció alapfogalmainak alkalmazása, tömegkommunikációs eszközök kezelése. Egyszerű műveleti algoritmusok értelmezése és végrehajtása (egyszerű tervek és vázlatrajzok készítése). Becslés centiméter pontossággal, mérés milliméter pontossággal. Egyszerű műszaki rajzok olvasása és készítése.

A gyalogos, a kerékpáros és a tömegközlekedés szabályainak és helyes magatartásformáinak alkalmazása.

A következetes és rendszeres tisztálkodás ismerete. Az egészséges táplálkozás jelentőségének felismerése. A családi munkamegosztás ismerete, a házi és ház körüli munkák gyakorlása. A szükséges eszközök és szerszámok szakszerű és balesetmentes használata. Környezetkímélő magatartás és takarékoság fontosságának felismerése.

6. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységformák	Tartalom
<p>Az ember és környezete L: 1 óra F: 1 óra Természetes és mesterséges környezet. A természetes folyamatok, a természet törvényeinek megfigyelése, pl. mozgás, változás, élet és pusztulás. A környezet rendszeres tisztántartása. Hulladékgyűjtés.</p>	<p>A természetes rendszerek és folyamataik, a természet törvényei. Az ember védekezése a környezet kellemetlen hatásai ellen. A technikai környezet körültekintő, gondos felhasználása. Változtatás a legkisebb környezeti kár okozásával. Gazdálkodás a természeti erőforrásokkal.</p>
<p>Kv</p>	<p>Változás és változtatás</p>
<p>Az energia L: 1 óra F: 1 óra A természetes és mesterséges rendszerek működéséhez energiára van szükség. Példák felsorolása (természetes vagy mesterséges) rendszerek működésére.</p>	<p>A jelek világa. Jelrendszer és információ. A számítógép fejlesztésének története. A számítógép részei. Számítógépes kapcsolatok. Műszaki kommunikáció.</p>
<p>Kommunikációs rendszerek L: 1 óra F: 1 óra A hír, a jel, a jelrendszer és az információ fogalmak használata. Az információtárolás és továbbítás eszközeinek megismerése, gyakorlati működtetésük. IKT</p>	

Logikus, algoritmikus gondolkodás használata.
Egyszerű axonomatikus és vetületi rajzok készítése és olvasása.

Az anyagok tulajdonságai.
Az anyagok fizikai vizsgálata.

Anyagok és átalakításuk

L: 3 óra F: 6 óra

Újabb tapasztalatok szerzése az anyagok tulajdonságairól.

A faanyagok, a fa szerkezetének vizsgálata. A fa hibáinak, betegségeinek elemzése.

A műanyagok gyártásának bemutatása. A műanyagok csoportosítása, vizsgálata. **E**

A technikai rendszer folyamatai, a folyamatok energiaigénye.

Az anyagok feldolgozása.

Az anyagok megmunkálása.

Az anyagok feldolgozása

Anyagkiválasztás, tulajdonság és funkció összefüggései alapján. Az előnyök és a hátrányok mérlegelése. Az anyagok helyettesíthetősége. Gazdaságos, környezetkímélő tevékenységsor tervezése és alkalmazása.

Tervezés, építés

L: 4 óra F: 10 óra

Technikai összefüggések meglátása az ábrákról. Munkaterv készítése segítséggel.

Tervezés és vázlatrajz készítése. A feladat megoldásának algoritmus a tervezéstől a megvalósulásig.

Mérés

A méretmegadás helyes alkalmazása. Tárgyak különböző méretarányban való rajzolása.

A mérés pontossága, méretarányok. A mérési pontosság jelentősége a technikában.

Műszaki ábrázolás

A vetületi ábrák értelmezése, tárgyak felismerése vetületek alapján.

Egyszerű műszaki rajz készítése a műveleti algoritmus betartásával.

Rajzok értelmezése, műszaki rajz készítése. Műszaki rajzi szabályok, Vetületi ábrázolás, axonometria.

Épített tér és környezet

Makett és modell szerepének megismerése a környezetformálásban.

Házmakett és lakás modellezése.

Anyag, forma, stabilitás, egyensúly és elrendezés alkalmazása.

A házépítés menete. A lakás jellemzői, funkció, belső terei, a részek kapcsolatai. A lakás és környezete. Energiatakarékos lakások.

Gép mint technikai rendszer

Logikai áramkörök értelmezése és építése.

Technikai problémák felismerése és megfogalmazása.

Utastást közvetítő áramkörök.

Közlekedési ismeretek

L: 2 óra F: 2 óra

A szárazföldi közlekedés történetének és a közlekedési eszközök fejlődésének tanulmányozása.

A gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása.

Balesetet megelőző magatartás gyakoroltatása és elsajátítása. **Kn**

Kerékpáros vezetéstechnikai gyakorlatok tanpályán

Segítségnyújtás közlekedési baleset esetén.

A közlekedési eszközök fejlődése.

A közúti közlekedés kialakulása.

Biztonságos közlekedés.

Kerékpáros közlekedés.

A kerékpár működése, állapota és karbantartása.

Felelősség a közlekedésben.

Életvitel, háztartástan

A tisztaság az egészséges élet alapfeltétele.

L: 25 óra**A család egészsége**

Személyi higiéné a kamaszkorban, következetes és rendszeres testápolás fontosságának elemzése. **E**

A környezetalakítás fontossága.
Összefüggés a környezet és a közérzet között.
A korszerű lakás berendezése.

A lakás F:2 óra

A lakás funkciói, szerkezete és a térszükséglet bemutatása.

Saját szoba önálló tervezése.

Kiegyensúlyozott, harmonikus környezet kialakítása, ápolása és karbantartása.

A lakás és az iskola otthonossá tétele.

Egészséges táplálkozás.

A tápanyagszükséglet, az energiaszükséglet és az életmód összefüggései.

Ételek készítése, tárolása.

Terítés, tálalás. Textíliák javítása, ápolása.

Konyhatechnológia F: 2 óra

A kornak megfelelő, energiát és tápanyagot tartalmazó táplálékok elemzése.

Egészséges tápanyagarányok, étrend bemutatása. **F**

Egyszerű konyhatechnikai eszközök, egyszerűbb gépek használata. Ételkészítési gyakorlatok. **E**

Az esztétikus terítés szabályainak gyakorlása.

Ruházkodás

Egyszerű textilmegmunkálás és díszítés (varrás, hímzés) munkaeszközei.

A ruhaneműk célszerű használata, gondozása, rendben tartása.

Öltésfajták.

Hagyományos és korszerű textilkészítési eljárások.

Textíliák javítása, ápolása.

Munkaszervezés**F: 3 óra**

A háztartási munkafolyamat megfigyelése, elemzése. A munka beosztása, munkaterv készítése.

Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés feltételeiről és lehetőségeiről. **Kv**

A háztartási munkák fajtái. Háztartási munkamegosztás.

A háztartási hulladékok szelektív gyűjtése.

Gazdálkodás

A bevétel és kiadás tervezési módjai.

Állandó, alkalmi és változó kiadások tervezése.

A család gazdálkodásának belső összefüggései.

Takarékossági lehetőségek.

Kertgazdálkodás alapjai**F: 10 óra**

Otthont és a iskolát díszítő növények ápolása.

Szobanövények szaporítása.

Palántanevelés, ápolási munkák.

Vegyszer nélküli növényvédelem bemutatása. **E**

Szobanövények gondozása, ápolása.

Zöldségfélék szaporítása, növényvédelem.

Fogalmak

Ember és környezete: természeti folyamatok, a természet törvényei, természetes rendszerek, mesterséges rendszerek, energia.

Kommunikációs rendszerek: hír, jel, jelrendszer, információ, információ-tárolás, információ-továbbítás, műszaki kommunikáció, axonometrikus rajz, vetületi rajz.

Anyagok és átalakításuk: A fa tulajdonságai, hajlíthatóság, szilárdság, forgácsolhatóság, keménység, anyagkiválasztás, a fa szerkezete, fahibák, a fa betegségei, fapótlók, műanyagok, hőre lágyuló műanyagok, hőre keményedő műanyagok, műanyagok gyártása, technikai rendszer.

Tervezés, építés: tervezés, vázlatrajz, méretarányok, műszaki rajz szabványai, méretmegadás, makett, modell, házépítés, lakás funkciói, a lakás belső terei, energiatakarékosság, logikai áramkörök, utasítást közvetítő áramkörök.

Közlekedési ismeretek: szárazföldi közlekedés története, közlekedési eszközök fejlődése, kerékpár működése, kerékpár karbantartása, biztonságos közlekedés, kerékpár karbantartása, balesetmegelőzés, segítségnyújtás.

Életvitel, háztartástan: személyi higiéné, testápolás, tápanyagok, táplálékok, tápanyagarányok, ételkészítési eljárások, konyhatechnikai műveletek, lakás és iskola higiéné, a lakás funkciói, a lakás szerkezete, a lakás térszükséglete, lakásápolás, térkihasználás, esztétikus terítés szabályai, textilkészítési eljárások, öltésfajták, varrás, hímzés, háztartási munkák, szelektív hulladékgyűjtés, bevétel, kiadás, állandó kiadások, alkalmi kiadások, változó kiadások, takarékoság.

Kertgazdálkodás alapjai: zöldnövénye szaporítása, növényvédelem, vegyszer nélküli növényvédelem.

A továbbképzés feltételei

A természet törvényeinek ismerete, gazdálkodás a természeti erőforrásokkal. Az információtárolás és továbbítás eszközeinek használata. A munkavégzéshez szükséges anyagok, az átalakításhoz szükséges szerszámok és gépek kiválasztása, balesetmentes és szakszerű használata. Mérés milliméter pontossággal. Egyszerű műszaki rajzok készítése. Tárgyak felismerése vetületek alapján. A makett és a modell szerepe. Logikai áramkörök értelmezése. A biztonságos közlekedés alkalmazása. A kerékpáros közlekedés szabályai. Az egészséges életmód ismeretei. Egyszerű háztartási munkák gyakorlati végzése. Családi gazdálkodás összefüggései.

7. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1,5 óra

Belépő tevékenységformák	Tartalom
<p>Az ember és környezete</p> <p>L: 21óra F: 1 óra</p> <p>Nyersanyag és energiahordozók. Energiatermelő technológiák. Az erőművek működésének összehasonlítása.</p> <p>Kv</p> <p>Az alternatív energiahasznosítás egy formájának bemutatása pl. egyszerű napkollektor összeállítása vízmelegítésre.</p>	<p>Az energia előállítása és felhasználása. Az erőművek működése. Hulladékégetők. Az erőművek és a bányászat környezetkárosító hatásai. Az üvegházhatás és az ózonlyuk változásának feltételezett okai. Környezetkímélő technológiák, környezetkímélő és alternatív energiaforrások. A napenergiák, a szélenergia, a földkéreg melege és a biomassa, mint energia forrás.</p>

Információszerzés és –feldolgozás. Információsrendszer.

Kommunikációs rendszerek**L: 2 óra F: 6 óra**

Az egyszerű érzékelők ismerete és használata. A jel és a kód fogalmának alkalmazása. Rádióadás-vétel, telefonhasználat.

IKT

Műszaki rajzi szabványok készítése.
Egyszerűbb metszeti ábrázolás készítése.

Információforrás. Kódolás. Információs csatorna. Információtárolás. A forrás-kódoló-csatorna-dekódoló-nyelő lánc bemutatása.

A hasonlóság, mint az információszerzés egyik lehetséges formája. A műszaki rajz kommunikációja.

A technológia fogalma. Anyagtudomány és technológiai átalakítás, állapotmegóvás.

Anyagok és átalakításuk**L: 2 óra F: 2 óra**

Tapasztalatok, ismeretek szerzése az anyagtudományról, a technológiai átalakításról és megóvó technológiákról.

Kv

Az anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok

A fémek technológiai tulajdonságai és alkalmazásaik.

A fémek vizsgálata, pl. hajlíthatóság, szilárdság, forgácsolhatóság, keménység szempontjából.

Anyagkiválasztás az összetétel, tulajdonság és funkció alapján.

A helyettesíthetőség és cserélhetőség szempontjainak megállapítása az anyag tulajdonságainak és a kívánt funkciónak megfelelően.

Anyagforrások, a fémek előfordulása.

Anyagvizsgálatok.

Az anyag szerkezetének és tulajdonságainak kapcsolata.

Az anyagok helyettesíthetősége és cserélhetősége. A környezetet-szennyező anyagok újrahasznosítása.

A gépek környezetünkben. Az ember és a gép kapcsolata.

A gépek általános jellemzői.

A géprendszerek és részeik.

Gépegységek tervezése és modellezése.

A kerékpár mint összetett gép.

Erőgépek. A dugattyús gőzgép működése.

Fejlesztés, szabadalom.

Közlekedéstörténet.

A közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés rendszere.

A kerékpáros közlekedés.

Tervezés, építés**L: 3 óra F: 10 óra**

A gép mint technikai rendszer

A gépek szerepe az ember életében.

A gépek és a géprendszerek fejlődésének tanulmányozása. A gépek működésnek bemutatása.

Mechanikai transzformátorok, egyszerű mechanizmusok tervezése és modellezése.

A kerékpár történetének, szerkezetének tanulmányozása.

Kn

A karbantartás alapjainak bemutatása.

A dugattyús gőzgép szerkezete és működésnek tanulmányozása.

Közlekedés ismeretek**L: 2 óra F: 2 óra**

A közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés szabályainak elemzése.

Kn

A kerékpáros közlekedés szabályainak kiterjesztése.

A közlekedési eszközök környezetkímélő használata.

Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.

Életvitel, háztartástan**L: 18 óra**

A család egészsége

Személyi higiéné a pubertás korban, egészségrontó hatások elemzése.

E

A tiszta öltözet és a környezeti tisztaság figyelembevétele.

A mai táplálkozási szokások eredete.

Tápanyagtartalom. Az élelmiszerek tárolása.

A hűtőgép működése és helyes használata.

Anyag-átalakítások a konyhában.

Élelmiszer alapanyagok mezőgazdasági előállítás, a nagyüzemi és háztáji mezőgazdasági termelés jellegzetességei. Biotechnológia az

<p><i>Táplálkozás és konyhatechnikai eljárások</i> Az egészséges táplálkozás szabályai szerinti ételsor tervezése. Tápanyagtartalom kiszámítása.</p> <p>E A konyhai gépek használata. Élelmiszervásárolási szempontok: ár és minőség összevetése.</p>	<p>élelmiszerkészítésben.</p> <p>Az infrastruktúra elemei. A lakás energiaellátása. Energiatakarékos világítás és fűtés. Megfelelő hőszigetelés.</p>
<p><i>A lakókörnyezet tervezése</i> F: 2 óra A lakás különböző helyiségeinek kialakítása. Közművesítés tervezése. A lakás villany-, víz- és földgáz vezetékének megkülönböztetése. A lakás ésszerű és ötletes berendezése. Az átlagos háztartás gépeinek szakszerű, energiatakarékos működtetése.</p> <p><i>Ruházkodás</i> A textíliák alapanyaga és felhasználása. A textíliák csoportosítása. A ruházat gondozása, javítása. Varrási gyakorlat.</p>	<p>Textíliák alapanyaga. Gépi varrás.</p> <p>A háztartási munkák megszervezésének célszerű módjai. A munkák napi, heti, havi tervezése. Nagytakarítás. Tisztítás, mosás. Vegyszerek szakszerű, biztonságos használata. Vendéglátás.</p>
<p><i>Háztartási munkák</i> Munkafolyamatok megfigyelése, elemzése (idő és út mérése). Napi, heti és havi munka tervezése pl. nagytakarítás szervezési feladatai. E Tisztítási és mosási eljárások alkalmazása, gépi mosás gyakorlása (a mosó- és tisztítószer használatai utasításainak figyelembevételével).</p> <p>Kv Vendéglátás tervezése és gyakorlati szervezése.</p>	<p>Költségvetés készítése.</p> <p>Piac és kereskedelmi szolgáltató környezet, a piaci árak összehasonlítása.</p>
<p><i>Háztartási jövedelmek és kiadások</i> A piaci kínálat megítélése és minősítése.</p> <p>F Ésszerű döntéshozatal az árak és a minőség összehasonlítása alapján. Költségvetés készítése. A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeinek kihasználása.</p>	<p>Növények szerepe az életünkben.</p> <p>Az eredményes munkavégzés összetevői. A tanulás szerepe a sikerben. Pályaismeret</p>
<p><i>Kertgazdálkodási alapjai</i> L: 8 óra F: 10 óra Növényzaporítás, növénytermesztés, növényápolás.</p> <p>E Kerti vagy szobanövények gondozása. Kv</p>	
<p><i>Pályaorientáció</i> F: 3 óra Egyes foglalkozások és képességek összevetése. Pályaválasztási alapfogalmak összegyűjtése. Személyes igények meghatározása. Az ismeretek,</p>	

tapasztalatok, élmények hatása a pályacélok kitűzésében.

Év végi ism.:

L: 1 óra

F: 1 óra

Fogalmak

Az ember és környezete: energia előállítása, energia felhasználása, ásványi és megújuló energiahordozók, erőművek, üvegházhatás, ózonlyuk, alternatív energiaforrások, napenergia, biomassza.

Kommunikációs rendszerek: információs rendszerek, információforrás, kódolás, információs csatorna, információátvitel, műszaki rajz kommunikációja.

Anyagok és átalakításuk: technológia, technológiai átalakítás, anyagtudomány, anyagforrások, az anyag szerkezete, helyettesíthetőség, cserélhetőség, energiahordozók, állapotmegóvás, anyagvizsgálatok, szakító, hajlító, nyíró- és fázisvizsgálatok.

Tervezés, építés: gépek, géprendszerek, munkagép, közlőmű, mechanikai transzformátorok, egyszerű mechanizmusok, gépelemek, kerékpár szerkezete, karbantartása, dugattyús gőzgép.

Közlekedési ismeretek: közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés rendszere, úthálózat, vasúthálózat, kerékpáros magatartás.

Életvitel, háztartástan: tisztaság, ápoltság, öltözködés szabályai, környezet-higiéne, tápanyagaink, élelmiszer-alapanyagok, komplettálás, konyhatechnikai eljárások (előkészítő, elkészítő, kiegészítő műveletek), ételkészítés, ételsor, fogyasztói érdekvédelem, infrastruktúra, energiatakarékosság, háztartási munkák tervezése, piaci árak, háztartási jövedelmek, háztartások kiadásai, takarékoság.

Kertgazdálkodás alapjai: talajvizsgálatok, tápanyag-utánpótlás, tápanyagfajták, vízgazdálkodás, növényzaporítás, növénytermesztés, növényápolás.

Pályaorientáció: önismeret, pályaismeret, foglalkozási ágak, pályaelképzelés, érdeklődési területek.

A továbbhaladáshoz szükséges tevékenységek

A technika társadalma és természetre gyakorolt hatásainak vizsgálata. Véleményalkotás a fenntartható fejlődésről. A lehetséges környezetkímélő nyersanyag és energiaforrások bemutatása és elemzése a felhasználhatóság szempontjából. Információs rendszerek és csatornák, illetve egyszerű érzékelők megismerése konkrét példákra. Egy konkrét egyszerű gyártási folyamat bemutatása. Az erőműtípusok egyszerű összehasonlítása. Az alternatív energiaforrások és a környezetkímélő technológiák áttekintése. Gépek működésének bemutatása, modellezése. A gépek általános jellemzőinek ismerete. Erőgépek működése. Jelentős magyar és külföldi találmányok és feltalálók azonosítása. A közúti, a légi, a vízi, a vasúti közlekedés rendszereinek elemzése. Kultúralt közlekedési magatartása alkalmazása. A korszerű táplálkozás módszereinek használata. Korszerű ételsor önálló összeállítása. Egyszerű háztartási gépek használata. Az infrastruktúra elemeinek ismerete. A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeinek felismerése. A takarékoság alkalmazása. A növények gondozása, ápolása. Pályaválasztási alapfogalmak gyűjtése.

8. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti: 1 óra

Belépő tevékenységek

Tartalom

Ember környezete

L: 3 óra

F: 3 óra

Anyag és energia

A villamos energia

Az elektromos áram útjának bemutatása az erőműtől a fogyasztóig.

A lakás villamos berendezéseinek helyes használata.

A technikai újdonságok befogadása.

E

A jövő energiaforrásai

Az alternatív energiaforrások lehetőségeinek bemutatása. Kísérletek környezetkímélő

energiaforrásokkal és közlekedésben.

Beszámolók, ismeretterjesztő filmek az úrállomásokról.

A modern építészet anyagai

A fa, a vályog, az agyag és a kő hagyományos építkezésben betöltött szerepének felismerése.

A hagyományos építőanyagok felhasználása határainak felvázolása.

Korszerű épületek

Véleményalkotás az építészeti, esztétikai környezetszennyezéséről. A különféle lakókörnyezetek előnyeinek és hátrányainak bemutatása.

Tervezés, építés

L: 3 óra

F: 10 óra

Vezérlések és szabályozások a gyakorlatban

A vezérlés fogalmának elmélyítése programkapcsolós áramkörök tervezésével, pl. automata mosógép program modellezésével.

Jelfogós áramkör építése.

Számítógéppel vezérelt rendszerek, robotok, CNC, rugalmas gyártórendszerek bemutatása. A korszerű technológiák összehasonlítása és a közös vonások kiemelése.

Közművek

Különböző korok vízvezeték és fűtés- rendszereinek bemutatása és összehasonlítása.

A csáposkutak, a víztározók és a víztornyok funkciójának ismertetése.

Villamos energia rendszerek. A lakás elektromos hálózata. Villamos berendezések a lakásban.

A fogyasztók és névleges teljesítményük. Teendők áramütéskor és elektromos tűz esetén. A villanyvilágítás története.

A természet kizsákmányolása a fenntartható fejlődés. Környezetkímélő energiaforrások.

Kísérletek a napenergia közvetlen felhasználására. Üzemanyagcellák, mint üreszközök.

Építőanyagok: a vályog, a kő, a cement, a beton. Szerkezeti anyagok: a fa, az acél, és a kompozit anyagok. Magyar népi építészeti jellegzetességek bemutatása.

A családi ház, a társasház és a lakótelep építésének összehasonlítása.

Az épített környezet és a z életvitel.

Önműködő rendszerek. A vezérlés és a szabályozás lényegének bemutatása. Számítógéppel vezérelt rendszerek. Automatizált rendszerek.

Közműrendszerek létrehozása és működtetése.

Vízvezetékrendszerek.

A települések és a lakások vízvezeték és csatornahálózata.

Fűtési rendszerek.

Energiatakarékosság és a környezet megóvása.

A közlekedő edények elvén alapuló modellek építése.
A csatornahálózat jelentőségeinek bemutatása.
Nagyüzemi szennyvíztisztítás szemléltetése.

Kv

Egyedi, központi és távfűtés elemzése. Hőközpontok, fűtőművek, fűtőerőművek szerepe a távfűtésben.

Korszerű információs rendszerek.
Világméretű információs hálózatok.
Távírányítás, távvezérlés. Elektromágneses hullámok.
Korszerű érzékelők.
Műszaki ábrázolás.

Kommunikációs rendszerek**L: 2 óra F: 6 óra**

Az információs rendszerek működése. Világméretű információs hálózatok bemutatása. Elektroakusztikus átalakítók (mikrofon, hangszórók) működtetése.
Hanghordozó és lejátszó eszközök (magnetofon, lemezjátszó, CD lejátszó) használata.
Műszaki ábrázolás készítése (jelképes és metszeti ábrázolás).

IKT
Katasztrófavédelem (tűz és polgári védelem), tervezés, megelőzés, beavatkozás, értékelés.

Biztonságkultúra**L: 1 óra**

Az egyéni és társadalmi létet veszélyeztető tényező felismerése.
Az egyén felelőssége a vészhelyzetek kialakulásában, kialakításában.

A közlekedés káros környezeti hatásai, pl. levegőszennyezés, zajártalom
A gépjárművek szerkezete, története. A városi és a vidéki közlekedés.
A közúti közlekedés szabályai. Milyen lesz a jövő hazai közlekedése?

Közlekedési ismeretek**L: 2 óra F: 2 óra**

A motorizáció előnyeinek, hátrányainak és veszélyeinek felismerése, azonosítása.
A gépkocsi és a motorkerékpár működésének tanulmányozása.
A közvetlen lakókörnyezet közlekedési szerkezetének tanulmányozása.
A közúti közlekedés szabályainak és pozitív magatartásformáinak tudatosítása.

A jó családi környezet.
Az egészségmegőrzés kultúrája.
Káros szenvedélyek veszélyei.
Egészséges táplálkozás.

Életvitel, háztartástan**L: 10 óra F: 2 óra****Élet a családban**

A felnőtté érés folyamatának és a jó társas kapcsolatoknak a megbeszélése.
Az egészségi állapotot befolyásoló tényezők, és a káros szenvedélyek veszélyeinek elemzése. **E**
Korszerű táplálkozási szokások megbeszélése, bemutatása. Szabadidőkultúra. **F**

Élelmiszerek tartósítása, tartósítási módok.
Egészségügyi és takarékosági szempontok.
Étrend.

Konyhatechnikai eljárások

A befőzés, a konzerválás, a hús füstölése, az aszalás és a fagyasztás technológiájának összehasonlítása.
Az anyagcsere és a táplálkozás. Étrend, heti étrend tervezése.
Az élelmiszerek tárolása.

Energiamegtakarítási lehetőségek a háztartásban.
Környezetvédő szemétkelzési eljárások.
A háztartás gépésítése.

Lakás, lakókörnyezet

Személyiségnek, egyéni stílusnak megfelelő öltözködés.

Energiafelhasználás arányai a háztartásban.
Energiafelhasználási szokások elemzése.

Példák gyűjtése az ésszerű energiafelhasználásról.
Szemét- és hulladékgyűjtés, tárolás és ártalmatlanítás.

Kv

A háztartás gépeinek üzemeltetése, csoportosítása.

A háztartási munka hatékonysága.

Ruházkodás L: 1 óra

Alkalmi, az egyéniséghez illő öltözék összeállítás.

A fogyasztói társadalom és a reklám.

A család pénzgazdálkodása, a családi jövedelem kezelése, takarékosági lehetőségek, takarékosági formák a háztartásban.

Háztartási napló.

Munkaszervezés

L: 1 óra

F: 1 óra

Munkamegosztás a családban régen és ma. A munkafolyamat elemzése. Környezetbarát munkavégzés.

Növényvédelem.

Növények ápolása, gondozása. Termesztési rendszerek.

Gazdálkodás L: 1 óra

A fogyasztói érdekvédelem érvényesítése a gyakorlatban. A család létfenntartási költségeinek megismerése.

Családi gazdálkodási modellek készítése.

Takarékosági lehetőségek, takarékosági formák a háztartásban.

Háztartási napló vezetése.

Önismeret.

Pályaismeret, pályáértalmak. Munkaerőpiac.

F A folyamatos fejlődés lehetősége és szükségessége.

Kertgazdálkodás alapjai

L: 10 óra

F: 10 óra

Növényvédelem tanulmányozása.

A lakókörnyezetben élő növények ápolása, gondozása.

Kv

Pályaorientáció

L: 3 óra

F: 3 óra

Önjellemzés megadott szempontok szerint.

Pályák, szakmák, foglalkozási ágak megnevezése.

Önismeret összekapcsolása a pályaismerettel.

Álláskeresési technikák.

A témakörökhöz kapcsolódó fogalmak

Ember és környezete: villamos energia rendszerek, villamos energiahálózat, villanyáram, biztosíték, érintésvédelem, fázisvezeték, fogyasztó, fosszilis energiahordozók, földelés védőföldelés, környezetkímélő energiaforrások, környezetszennyezés, központi energia-elosztó, nagyfeszültség, napelem, névleges teljesítmény, nullavezeték, szállítás, szerkezeti anyag, szigetelés, kettős szigetelés, törpefeszültség, távvezeték, transzformátor, őrállomás, üzemanyag cella.

Tervezés, építés: Önműködő rendszerek, vezérlés, szabályozás, visszacsatolás, jelfogós áramkör, CNC (computer numerical control), robotok, közművek, csáposkút, víztározó, víztorony, vízvezetékrendszer, fűtési rendszer, fűtő-erőmű, hőközpont.

Kommunikációs rendszerek: elektroakusztikus átalakítók, elektromágneses hullám, távirányítás, világháló, műszaki ábrázolás.

Biztonságkultúra: katasztrófavédelem (tűz- és polgári védelem, tervezés, megelőzés, beavatkozás, értékelés).

Közlekedési ismeretek: gépjármű, levegőszennyezés, ózonlyuk, zajártalom, üvegházhatás, elsősegélynyújtás.

Életvitel, háztartástan: családi hagyományok, családtörténet, szabadidő, káros szenvedélyek: dohányzás, alkohol, kábítószer fogyasztás, táplálkozási szokások, étrend, tartósítás, anyagcsere, élelmiszerek tárolása, energia-megtakarítás, háztartási gépek, ergonómia, reklám, háztartási munka hatékonysága, költségvetés, költség, források, haszon, elosztás, befektetés, háztartási napló, növényvédelem, termesztési rendszerek.

Pályaorientáció : önismeret, pályaismeret, pályáértalmak, munkaerőpiac, foglalkozási ágak.

A továbbhaladás feltételei

A villamos áram útjának ismerete az erőműtől a fogyasztóig. A lakás villamos berendezéseinek ismerete és helyes használata. Alapvető balesetvédelmi és érintésvédelmi ismeretek. A vezérlés és szabályozás működésnek megismerése, áramkörök készítése. A közművek (vízvezeték és fűtésrendszere) működésének ismerete. Ismerje az információs rendszereket. A fenntartható fejlődés problémájának megismerése. A közlekedési helyzetek helyes megítélése, a veszélyhelyzetek gyors felismerés és elhárítása. Tudja az egészséget fenyegető veszélyeket elkerülni, különös tekintettel a dohányzás, az alkohol és a kábítószer-fogyasztás veszélyeire. Ismerje az egészséges táplálkozás szabályait.

Testnevelés

5-8. évfolyam

5-6. évfolyam

Évi: 93 + 18 óra

Heti: 2,5 + 0,5 óra

Elsődleges célok és feladatok

Egészség	Edzettség, teherbírás	Sport-és mozgáskulturális tanulás	Pozitív személyiségfejlődés
<p>Az egészséges állapot, mint örömforrás átélése.</p> <p>Felkészítés az ártalmak, káros szenvedélyek elleni stabil védekezésre.</p> <p>A saját nem alapvető higiéniai vonatkozásainak, jellegének tisztázása.</p> <p>Tapasztalatok gyűjtése az eltérő klimatikus viszonyok között történő sporttevékenységről.</p>	<p>A fokozódó szellemi terhelés elviselése az erős fizikummal, a fizikai terhelhetőség fokozása mellett.</p> <p>Az edzettség folyamatos számszerűsítése, a reális edzettségi önértékelő rendszer megalapozása</p>	<p>A mozgáskoordinációs képességek fejlesztésének utolsó, igen hatékony életkori szakaszának maximális kihasználása;</p> <p>a mozgáskultúra ügyességi, koordinációs tartalmai igen széles skálájának gyakoroltatása, állandóan új kihívások közvetítésével.</p>	<p>Az egész gyermek fejlesztése szabálykövető tanulási, játék, sport- és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával, igen erős önfegyelmekkel, kialakuló önértékelési gyakorlat és empatikus társas kapcsolatok jelenlétében.</p> <p>Együttműködésre, a különbözőség, a „nem vagyunk egyformák” elfogadására szocializálás.</p>

Konkretizált tantervi célok és feladatok

Egészség	Edzettség, teherbírás	Sport-és mozgáskulturális tanulás	
<p>Az egészség megőrzésével kapcsolatos, már kialakult pozitív beállítódások, magatartási szokások, aktivitások megőrzése, bővítése.</p>	<p>A keringési és légzőrendszeri működőképesség, a magasabban szabályozott szint elérése. A testi fejlődés, érés igen kedvező szakaszának maximális</p>	<p>A természetes mozgásformák automatizációja, a céloknak, a feladatoknak megfelelő cselekvésbiztos alkalmazása. A korábbi koordinációs</p>	<p>A beteg sérült társakat segítő, elfogadó (integrációt segítő) viselkedéskultúra pozitív megerősítése, minták bemutatása.</p> <p>A nemi azonosságtudat kulturált</p>

<p>A prevenció mellett a relaxáció fogalmának kiteljesítése, megértése, egyszerű alkalmazása a mindennapokban a családdal együtt.</p> <p>Ismeretek a lehetséges urbanizációs ártalmakról, azok megértése, mindennapi gyakorlat az azok elleni védekezésben. (pl. gerinctorna hosszabb komputerhasználat után, talptorna, mozgás szabad levegőn)</p> <p>A növekedés során megjelenő deformitások kiszűrése, ellensúlyozása.</p> <p>Balesetmentes viselkedés.</p>	<p>kihasználása az órákon és az iskolai testnevelés más alkalmain.</p> <p>A kondíció kontrollálása a kitartásban.</p> <p>A fittség és az örömteli életvitel kapcsolatának bizonyítása személyes példákkal (tanár és diákminták), egyszerű tudományos ismeretterjesztő fogalmi és képi megjelenítéssel.</p> <p>Az élsportolói és a hétköznapi edzettség megfogalmazása, elkülönítése.</p>	<p>fejlesztésen túl a kinesztétikus differenciáló képesség, a gyorskoordináció és a finom koordináció kiemelt fejlesztése.</p> <p>A nem (a női esztétikum, a férfias önérvényesítő és fizikai erő) és a biológiai életkor miatti kezdődő különbségek differenciált kezelése, a mozgásos tanulás adekvát szintjein.</p> <p>A lazaság, tágasság fenntartása.</p> <p>A legalább két sportági rendszer technikai-taktikai alapelemei mozgástanulásának többnyire manipulációs szakasza, a pontos tanulás, gyakorlás, sportági versenyformák megismerése, folyamatos erős kontroll mellett.</p>	<p>megfogalmazása. Pozitív beállítódás a másik nemhez. A nemre jellemző, önbecsülést adó testkulturális készségek, képességek személyes értéként való átélése.</p> <p>A nyílt és kulturált kommunikáció gyakorlata, viták, összeütközések kezelésének, konstruktív mintáinak tanulása, alkalmazása.</p> <p>Öröm a saját, a társ és a csoport siker felett.</p> <p>A kézzel fogható viselkedési változások elérése (főleg a fiúknál) a szabálykövető versenyzésben, a fiú-lány együttműködésben (pl. táncok esetén), és a gyengébb képességűek felzárkózásában, segítésében.</p>
---	--	--	---

Képzési tartalom és metodika

A koedukált oktatás még lehetséges, fizikailag még általában egyforma a terhelhetőség. Különbségeket kell tenni a mozgásos cselekvések tanításában a nemi szerepek és sajátosságok szerint, valamint a szocializációs folyamatokban, nevelésben a fiúk – lányok más pszichés reakciói miatt.

Módszertanilag javasolt a következetes, intenzív, jó időbeosztással szervezett tanítás. A korosztály szívesen gyakorol és a tanár szakmai, emberi tekintélyét még szinte feltétel nélkül elfogadja, nem lázad. A munkáltatás, ismételtetés és a bemutatás, a kép másolása hatékony tanulási, edzési folyamatokat váltanak ki. Megjelenik az absztrakt gondolkodás, ami kedvez a humán értékalkotó tevékenység értő elfogadására. A (nemzeti) kultúra maradandó értékei iránti elkötelezettség ekkor alapozódik meg. Az ideál, a példakép iránti fogékonyság a sportkarrier felé lendítheti a tehetséges gyerekeket. Fegyelmezni következetes türelemmel, a tanulói egyéniség kimutatott tiszteletben tartása mellett, igen határozottan kell. A tanulói hierarchia, társas háló megváltoztatása nem szükséges, minden tanuló erősségeire építve és gyengeségeit javítva lehet a folyamatokat jó irányba terelni. Ha nincs helyes, konstruktív tanári konfliktuskezelési stratégia, a diákok csak erőből fognak a problémákhoz nyúlni. A tanár kiemelt felelősége a példamutatás és a szakmailag is pontos nyelvi modell bemutatása.

Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
--	--	---

<p><u>Alaki képzés</u> Kn Egyes és többes oszlop, egy – és többsoros vonal kialakítása; haladás az alaki szabályoknak megfelelően egy – és többsoros alakzatban; különböző téralakzatok kialakítása; fordulatok helyben és mozgásban az együttes osztályfoglalkoztatások tartásához; az órakezdés megszokott alaki rendjének automatikus gyakorlása; a kijelölt hely késlekedés nélküli megtalálása; az együttes mozgások vezényszavakhoz igazodó, pontos végrehajtása; táv – és térköz felvétele után annak tartása, megindulás, vonulás és megállás a tanári utasításnak megfelelő lépésrendben és ritmustartással; az óra gyakorlási rendjének betartása, egyszerűbb szervezési feladatok vállalása, együttműködés a terem rendjének kialakításában;</p>	<p>Az óra alaki fegyelmét minden óra végén érdemes egy-két szóval értékelni. Versenyek, játékok a vezényszavak, utasítások helyes kódolása és az előhívás gyorsasága megállapítására. A szerek felvétele, elhelyezése idejének kontrollálása.</p>	<p><i>Az erős alaki, gyakorlási fegyelem megtartása az egész órán. A tanári utasítások maradéktalan végrehajtása. Az órakezdés rendjének automatikus, önkontroll szabályozta megfelelés. A kialakított verbális (a helyes nyelv használatot megkövetelve) és non verbális kommunikációs formák betartása. Balesetmentes, másokra való tekintettel, célszerű közlekedés a tornatermi (udvari stb.) térben.</i></p>
<p><u>Hosszabb alapgimnasztika – sorok egyszerűbb alapformákból.</u> E Egyszerűbb nagymozgásokkal néhány bemelegítő eljárás megismerése, alkalmazása tanári vezetéssel; 8 – 16 ütemű, több egyszerű alapformát egymásutániségben tartalmazó, mindenfajta koordinációt fejlesztő szabad -, társas -, szeryakorlatok; Aktív, dinamikus, izületi mozgékonytást fejlesztő gyakorlatok; 4 ütemű egyidejűleg két – három alapformát tartalmazó gyakorlatok; Kondicionálás természetes módon az előző gyakorlatok által, saját testsúllyal, a mozgásoptimumra törekedve, a kitartást növelve; Megtanult gimnasztikai gyakorlatsorok bemutatása, kontrollált testtartással.</p> <p><u>Általános testtartásjavító, gerinc – csípőizületi mozgékonytást, talpboltozatot fejlesztő gyakorlatok, törzserősítés változatos módon.</u> <u>A törzserősítés minden formája.</u> E</p> <p>A gerinc izomzatának, általános és izomcsoportonként izolált erősítése: a korrekciós utasítások maradéktalan végrehajtása, a törzs erősítése könnyű szerekkel ülő és fekvő helyzetben. 2 – 4 önállóan kontrollált, otthon is gyakorolt törzserősítő és izomzati letapadást megelőző nyújtó, és a talpboltozatot erősítő feladat automatizált végrehajtással.</p>	<p>A kontrollált, szép végrehajtás pozitív megerősítése, gyakori bemutatás. Az önellenőrzés érdekében (lehetőség szerint) tükör előtt végzett gyakorlás (házi feladat formájában is). Vezényszavakra való gyors reagálás kontrollja, játékok az alapformák előhívására. A gimnasztikai gyakorlatsor csoportonkénti (3-4 fő) bemutatása.</p> <p>Az automatizált gyakorlatok bemutatása egyénileg, a tanár és a társak kontrollja mellett; a hibák kijavítása;</p>	<p><i>Az egyöntetű és egyéni képességek szerint differenciált tanári utasítások, hibajavítás maradéktalan végrehajtása. A vonatkozó szaknyelvi szókinés megértése, és az annak megfelelő gyakorlatok cselekvésbiztos bemutatása. Egy elsajátított, bármikor előhívható, egyszerű gimnasztikai alapgyakorlat készlet mozgásbiztos alkalmazása szükség szerint.</i></p> <p><i>Az önállóság, a belső kontroll megjelenése a tanár által kiszabott ill. az egyéb, iskolán kívüli rendszeres testmozgásban rendszerben. Néhány automatizált gyakorlatnál helyes-helytelen mozgáskép megkülönböztetése.</i></p>

<p><u>Mászási – függeszkedési kísérletek rúdra – kötélre, mászóversenyek, mászó váltóversenyek..</u> E</p> <p>Fokozódó gyorsasággal mászások, versenyek függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásban, függésben továbbhaladás; vándormászás bordásfalon növekvő távolsággal. A mászás technikájának alkalmazása hosszabb úton, mint az alsó tagozatban; fel-, lemászások egy – két kötélben; vándormászó váltóversenyek; egyéni versenyek rúdon, kötélben 3 – 4 fogással; függeszkedési kísérletek egy – két kötélben.</p>	<p>A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés megállapítása, esetenként már versengő helyzetben.</p> <p>A differenciált fejlődési szintek, saját fejlődés pozitív megerősítése.</p> <p>A segítőkéz hozzáállás gyengébb társak buzdításában, felzárkóztatásában, mint érték fogalmazódjon meg a tanári értékelésben.</p>	<p><i>Előrelépés felmutatása a megtett út hosszában és sebességében, valamint a függesztőöv funkcionális fejlődésében.</i></p> <p><i>A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül.</i></p>
<p><u>Speciálisan előkészítő (cél és rávezető) gyakorlatok a feldolgozandó anyag függvényében.</u> E</p> <p><u>Futó-, ugró-, dobóiskola.</u></p> <p>Az atlétikus alapképzésben a sportági alapvető modell és a koordináció fejlesztése, a versenysport technikai megalapozása.</p> <p>A futóiskolai (közepes és magas térd- és saroklendítéssel futás) és futófeladatok (fokozó futások, váltakozó sebességű futások, repülő) széles skálájának gyakorlása; az alsó végtag izomcsoportjainak saját testsúllyal történő erősítése; Szabad és szerekkel történő gimnasztikába épített szökdeléseket előkészítő, és az atlétikai ugrásokra rávezető (elugrások, felugrások váltott lábú karlendítéssel közbe iktatott futásokkal, padon és számolyon) gyakorlatokkal.</p> <p>A különféle dobásformák különbözőségének ismerete, a kézkönyék, váll helyzete szempontjából: téri, ritmikai és dinamikai tapasztalatok; dobásgyakorlatok képességfejlesztő céllal, könnyített szerekkel; a mozdulatok szer nélküli tudatos végrehajtása, a mozgáskulturális alaptudás elsajátítása.</p> <p>Gyorsasági ugrókötélhajtások,</p>	<p>Gyakorlatsorok végrehajtási pontosságának állandó értékelése, bemutatással a pozitív példák megerősítése.</p> <p>Áthajtások száma meghatározott idő alatt.</p>	<p><i>A koncentrált, mozgásoptimumra törekvő, a tanári korrekcióra javító szándékkal reagáló magatartás.</i></p>
<p><u>Rövidtávú vágtafutások, gyorsfutások irányváltóztatással</u> E</p> <p>A sportági sajátossággal való variálás (irány-, sebesség -, és lépésfrekvencia váltások, futások az intenzitás megváltoztatásával).</p> <p>Vágtafutások; iramfutások; futás feladatokkal.</p> <p>A pontos sportági megalapozás céljából állandó hibajavítás, ellenőrzés és</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10 – 30 m – en.</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál egyéni, számszerűsített fejlődés.</i></p>

<p>önellenőrzés (pl. lépéshossz); átfutások jelek és alacsony akadályok felett az azok közötti táv változtatásával is;</p> <p><u>Rajtok</u> E Rajtok és rajtversenyek 10 – 20 méteren különböző testhelyzetekből; állórajt oktatása a hátul lévő lábbal történő indítással; jel nélküli indításos rajtok; állórajtok jelre (a stabil egyensúlyi helyzet, a fokozatosan növekvő lépéshossz és az emelkedő felsőtest kialakításának erős külső-tanári és társas- kontrollja mellett); alkalmanként 2 – 3 versenyszerű indulás; előkészítő és rávezető gyakorlatok a térdelő rajtra, többszöri és versenyszerű gyakorlással;</p> <p><u>Aerob jellegű kitartó futás</u> Kötetlen tartós futás 8 – 10 percig az egyéni képességeknek megfelelő szinten. 2000– 5000 m futások egyéni sebességgel; 2000 m futás differenciált csoportokban vagy késleltetett indítással, időre egy-egy alkalommal; alapvető információk az egyéni tempóbeosztás megtervezéséhez.</p> <p><u>Atlétikai ugrások (magas, távol)</u> E A tudatos, egy lábról való ugrás kialakítása; az el - és felugró készség megkülönböztetése, mozgásképi megjelenítése; távolba és felfelé ugrások az erőközlés irányát tudatosan irányítva;.</p> <p>A lépő távolugrás oktatása meghatározott kiinduló helyről 4 – 6 lépésből, 50 – 60 cm – es elugrósávból, puha leérkező helyre, közel két lábra; az elugró láb sokszori tudatos megfigyelése, a manipulációs szakaszban folyamatos hibajavítás, „a belefutás”, azaz a nekifutás és az elugrás törésmentes összekapcsolására utasítás; Az átlépő technika alaptechnikájának oktatása; 3 – 5 lépéses nekifutás után az elrugaskodó láb csípő előtti kitámasztása, és ülőhelyzet a lécc felett; hibajavítás, a felugrás és a légmunka fokozatos összekapcsolása erős kontroll mellett kis magasságokon;</p> <p><u>Dobások, lökések, hajítások kis súllyal távolba, kornak megfelelő méretű és súlyú szerrel, a technika fejlesztését, a végrehajtás gyorsaságát célozva.</u> E</p>	<p>Állórajttechnika bemutatása kisebb csoportokban.</p> <p>Felmérés 2000 m-en;</p> <p>A technikai igényesség, pontosság dicsérete.</p>	<p><i>Az alaptechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése.</i></p> <p><i>Alapfokú tájékozottság a rendszeres edzés és a fizikai teljesítmények összefüggéseinek</i></p> <p><i>Az alaptechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése.</i></p>
---	--	--

<p>A toló és húzóerő fejlesztése toló és húzó, ellentartást kiváltó gyakorlatok, helyzetek által, játékosan, párban, csoportosan.</p> <p><u>A nagyobb testtávolságú</u> (a küzdelem indításakor nincs érintkezés) küzdelem előkészítése. Tb</p> <p>A reagálás gyorsaságáról, ritmusáról, a saját és az ellenfél reagálási holtpontjáról mozgáspasztyalatok gyűjtése páros és csoportos játékok útján.</p> <p>Esések, gurulások előre, hátra, oldalra, fogások (rögzítések)</p> <p><u>Küzdősportok alapjai</u> (elsősorban fiúk) kisebb küzdő jellegű versengések) Grundbirkózás: karfogások, mögékerülés, kiemelés. Botvívás, botbirkózás: 2 – 3 önvédelmi fogás és abból kiszabadulás. Támadó és védő stratégiák alapkészletének automatizálása a tanultak alkalmazásával, az átélt siker által motiválva</p> <p><u>Esztétikai sportok alapjai (lányok)</u> A nőies, szép mozgás előkészítésének izolációs gyakorlatai; rávezető eljárások az egyszerű helyváltoztatásokra, ugrásokra. Alapjárás, érintő járás; hintajárás karmozgás nélkül, és egyszerű karmozgásokkal; sasszé előre és oldalra, azonos és váltott lábbal; ugrások lábcserekkkel; fordulatok két lábon állásban és guggolásban; karhullámok; gyakorlás lehetőleg tükör előtt;</p>	<p>Több játékból álló, küzdőjátékokból álló pontszerző versengések.</p> <p>Az esések, gurulások, fogások, passzív társon, a grundbirkózás technikáinak és az önvédelmi fogások helyes technikájának bemutatása.</p> <p>A versenyek szabályainak ismerete szóban.</p> <p>A sportági jelleg, az esztétikum dicsérete; az alapformák bemutatása csoportos formában.</p>	<p><i>A sportági szabályok jellegformáló és szocializáció szerepének megértése, az együtt játszás, küzdés, test – test által történő érintkezés konfliktusainak csökkentése.</i></p> <p><i>A támadó, és legalább a támadásra reagáló küzdő magatartás, mint sportkulturális érték elfogadása, bemutatása.</i></p> <p><i>Az életkorra jellemző erőből történő önmegvalósítás sportszerű keretek közé szorítása a szabályok követése által.</i></p> <p><i>A fiús erő kifejtéstől való eltérés, a női mozgás finomságának, a tér, idő és dinamika harmonikus egységének látható megfelelés megjelenítése.</i></p>
<p><u>Sportjátékok</u> E Ek</p> <p>Sportjátékokat előkészítő jellegű, (labda)ügyességet fejlesztő feladatok és testnevelési játékok; bonyolultabb, taktikai elemeket is tartalmazó testnevelési játékok, sor – és váltóversenyek labda nélkül és labdával.</p> <p>A labdakezelés egyszerű módjai (labdavezetés kézzel, lábbal; átadások, érintések, átvételek helyben, majd haladással).</p> <p>Átadások és átvételek; mozgásban lévő társakkal mozgásból történő labdakezelés; a labdatovábbítás- és birtoklás biztonságának növelése, labdaátvitelre helyezkedés üres helyre futással, alapmozgással.</p> <p>Előző években tanultak módszeres képességfejlesztést célzó gyakorlatok</p>	<p>A technikai elemek végrehajtásának ellenőrzése folyamatos korrekciós utasításokkal.</p> <p>A játékszerepek ellenőrzése a játék megállítással.</p>	<p><i>A technikai hibák, egyéni sikertelenségekkel való szembesülés, annak teljesítményt rontó tulajdonságának elfogadása, megértése.</i></p> <p><i>A támadó és védő magatartás, mint sportkulturális érték elfogadása, bemutatása</i></p>

<p>alkalmazása, cselezés, cselsorok, sportági technikai elemek kapcsolásának variálása, nehezítése.</p> <p>Sportszerű test – test elleni küzdelem; egy – egy ellentámadási és védekezési megoldás; speciálisan előkészítő játékok, a labda aktív bekapcsolása a választott sportjátékba (pontszerző, zsámolylabda).</p> <p>Támadásban labdaátvételre (üres helyre) helyezkedés, illetve labdatovábbítás a szabadon lévő társnak, védekezésben a labdát birtokló zavarása; a támadás és védekezés egy – egy igen egyszerű feladaton vagy játékon belüli alkalmazása, a szerepek, a reagálás gyorsaságának fejlesztése; a játékhelyzet felismerése; egyszerű cselek technikájának gyakorlása passzív, ellenfél (felek) mozdulatainak pontos megfigyelése. A tanult sportági technikai – taktikai elemek játék -, versenyszerű helyzetbe állítása.egyszerűsített szabályokkal.</p>	<p>A bíró külső kontrollja, mint értékelő és ellenőrző funkció, s a tanár felelőssége ebben a szerepben.</p>	<p><i>Tehetség szerinti alkalmi versenyzés az osztályban, iskolában és iskolán kívül egyesületi és tömegsportrendezvényeken.</i></p>
<p><u>Minden sportág technikai repertoárja, pontosságra, minőségre törekedve (a helyi viszonyok és a tantestület választása szerint, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével.)</u> Kn</p> <p>Pl.: Korcsolyázás, sízés, görkorcsolyázás, gördeszkázás alapjai, alapiskolája. Tájékozódási futás (ahol a feltételek adottak). Kerékpározás. Kajak-kenu. Floorball. Stb.</p>		<p><i>Tájékozottság a legalapvetőbb testkulturális tartalmakban, mozgások cselekvésekben és sportági situációkban.</i></p>
<p><u>Nép -, modern tánc technikai elemek, rövidebb koreográfiák, etűdök</u></p> <p>Ritmikai gyakorlatok, zene és mozgás összehangolása.</p> <p>A táncok térbeli, időbeli és dinamikai sajátosságainak közvetítése, a stílus kontrollált kialakítása; a szaktanár által választott legfeljebb kétféle tánc motívum sorainak gyakorlása; etűddé fűzése, a rendelkezésre álló idő szerint elmélyített, aprólékos, utánzásra építő megtanítása.</p>	<p>Négynegyedes, háromnegyedes ritmusban bonyolultabb motívumok kitancolása tapssal, zenére.</p> <p>Koreográfia bemutatása iskolai programon, szülők előtt.</p> <p>Táncházszerű utánzással történő folyamatos táncolás.</p>	<p><i>A motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor. A kreatív produktum létrehozása a mozgáskészlet kifejező alkalmazásával. Az esztétikus, stílusos előadás képi megjelenése, „nézhetőség”.</i></p>
<p><u>Tanult úszótechnikák (két úszásnem) fejlesztése, folyamatos úszás távolságnövelő céllal, kisebb versenyek már jónak nevezhető technikai tudásszint elérése esetén.</u> E Tb</p> <p>Előkészítő gyakorlatok paron és vízben; lebegés (5-10 sec) és siklás (4-7 m); siklásversenyek; úszás kar- és lábtempóval levegővétel nélkül 6-10 m-en; úszás kar- és lábtempóval levegővétellel 15-25 m-en; versenyek talpasugrással.</p>	<p>Talpasugrások állásból; siklás háton elrugaszkodás egy lábbal; úszási kísérlet 25 m-en a faltól két lábbal való</p>	<p><i>A víz szeretete mellett a veszélyek ismerete; a két úszásnem vízbiztos használata; tapasztalaton keresztül kapjanak ismereteket a versenyzés szabályairól; szeressenek úszni.</i></p>

<p><u>Testkultúra – történeti ismeretek alapozása, higiéniai ismeretek növelése, alkalmazásuk ellenőrzötten.</u> Az ember alkalmazkodóképességének történeti példái által a sport önnevelő lehetőségeinek megfogalmazása a diákok aktív közreműködésével; az olimpiai mozgalommal kapcsolatos alapvető ismeretek (cél, gyakoriság, kulturális érték) közvetítése.</p> <p>Higiéniai ismeretek bővítése a nemi jellegeknek megfelelően és a szükséges időbeli adagolással.</p> <p>Balesetvédelmi alapismeretek; felelősség a társnak nyújtott segítségadásban.</p> <p>A helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb., az időjárásnak megfelelő öltözködés, a közlekedés, a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.</p>	<p>elrugaszkodással.</p> <p>Házi gyűjtőmunka.</p> <p>Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzés.</p> <p>A pozitív példák pozitív megerősítése.</p>	<p>Tanult és gyűjtött ismeretek, információk, a kultúrterület legnagyobb eseményéről, az olimpia fogalmáról, egy magyar bajnokról</p> <p>A tisztaság, a fittség és a nemi jellegek külső és fizikai megjelenése elfogadása értékként.</p> <p>A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül.</p> <p>A foglalkoztatás hatására ellenállás a megbetegedésekkel szemben, a balesetmentes mozgáscselekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz való természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.</p>
---	---	--

A rendelkezésre álló időkeret elosztása

Alaki képzés	5
Előkészítő gyakorlatok, gimnasztika, prevenció	15
Járások, futások, ugrások, dobások	15
Természetes mozgások	9
Sportági technikák, taktikák és szabályok	38
Mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	19
Egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	10
	111 %

7-8. évfolyam

Évi: 93 + 18 óra

Heti: 2,5 + 0,5 óra

Elsődleges célok és feladatok

Egészség	Edzettség, teherbírás	Sport-és mozgáskulturális tanulás	Pozitív személyiségfejlődés
A pubertáskor során a korábban kialakított egészségvédő szokások megőrzése; az egészséges sportprogramok előtérbe helyezése a káros szenvedélyekkel szemben. Az eltérő éghajlati viszonyok között történő sporttevékenység előnyös hatásainak megértése.	Objektív adatok alapján a saját edzettségi állapot követése; egyéni döntések a saját mutatók önálló javításában, fejlesztésében. A testi és szellemi terhelés egyensúlyban tartása.	A koordinációs mozgáskészlet sportági célok szolgálatába állítása. A sportágak belső logikájának alapvető megértése, a törvényszerűségek elfogadása, önálló következtetések levonása.	A saját én keresése közben az eddig kialakult önértékelő szokások megőrzése. A valószerű énkép kialakítása. A szabályok értelemszerű elfogadása. Építő megoldásokra nyitottság a konfliktusokban.

Konkretizált tantervi célok és feladatok

Egészség E	Edzettség, teherbírás	Sport-és mozgáskulturális tanulás	Pozitív személyiségfejlődés
Több relaxációs eljárás ismerete a stresszoldás során; stresszoldó motoros gyakorlatok ismerete; a megküzdés átélése; a gerinctorna gyakorlat készletének bővülése; az ön – és másokra veszélyes viselkedésekkel szembeni helyes értékítéletek elfogadása; az optimális folyadékszükséglet, a táplálkozás és a pihenés egy – egy lényeges információjának megértése; az ártalmak elkerülése; a saját nem higiéniája.	A keringési és légzőrendszer fejlesztése, a kontrollált mérések segítségével; az erő és gyorsaság mérhetőségének megismerése egy – két motoros gyakorlat által; a tudományos ismeretterjesztés testkulturával kapcsolatos produktumainak érdeklődő befogadása; a fittség mint érték képviselője a társas korosztályos kapcsolatokban.	A nemenként más tananyag kiválasztásában a fejlesztési sajátosságokhoz való alkalmazkodás; a tanult koordinációs mozgáskészlet célszerű használata; a helyzetekre történő mozgásos és pszichés reakciókban absztrakciós eljárások, kreatív megoldások előhívása; a kulturált mozgás megjelenése (elsősorban lányoknál) a hétköznapi mozgáskészletben; a két sportági rendszer technikai-taktikai alapelemei, mozgásos cselekvései automatizációja.	Az egyén értelmi és érzelmi viszonyának meghatározása a sportértékekkel kapcsolatban; a jellem fejlesztése a sport által; a párkapcsolatok kultúrájának megalapozása, a tanár – diák és a diák – diák összeütközések konstruktív mintáinak megbeszélése; a másik ember tiszteletben tartása, odafigyelés a társakra.

Képzési tartalom és metodika

Jelentős nemi különbség alakul ki a lányok és a fiúk között, ezért a testnevelés órán szükségessé válik elkülönítésük a személyiség fejlődés érdekében. A pubertás
--

korban az erősödő nemi kifejlődés során a gondolkodási folyamatok is másként működnek, így az azonos neműek közötti motoros cselekvéstanulás pedagógiailag is indokolt. A korosztály kritikus, keresi a tekintélyrombolás lehetőségeit, ezért fontos a határozott, következetes, szakszerű óravezetés, a diákok elvárják a tanártól. Nagy a különbség a biológiai életkorban és a szocializációs szintekben, ezért egyénre szabottan kell differenciálni. Bonyolultabb ismeretfeldolgozásra is képesek a diákok az egyre jobb megfigyelő készség és a racionális gondolkodás erősödése miatt, de gyakorolni, nyilvános szellemi és fizikai erőfeszítéseket felmutatni nem szeretnek. A szelekció, a hangulat és ízlés szerinti válogatás (mást tenne szívesen, ezt nem szereti) erős tanár – diák konfliktusforrás. A szélsőséges önérvényesítő megoldásokat személyes beszélgetésekkel lehet kezelni, illetve a társak racionalitására is lehet hagyatkozni. Türelmes, egyénhez igazodó tanári magatartás, és a személyiség tiszteletének kinyilvánítása elengedhetetlen. A növekedés, biológiai érés - a lányokat kicsit korábban, mint a fiúkat - fáradtta, panaszossá teszik. A terhelést a fenti problémákhoz igazodva, egészségkárosítás nélkül, nagy figyelemmel kell adagolni. A tanár kiemelt felelőssége továbbra is a példamutatás és a szakmailag pontos nyelvi modell bemutatása.

Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
<p>Az 1–6. évfolyamokon alaki képzésként tanultak tanórai alkalmazása. Kn Egyszerű ellenvonulások (fejlődések és szakadozások ellenvonulásban) járásban és futásban; a testnevelésben alkalmazott és szükséges rendgyakorlatok teljes köre; az óra gyakorlási rendjének betartása, csapatok alakítása; a játékrend, váltások önálló megszervezése; más, szervezési feladatok vállalása, együttműködés a terem rendjének kialakításában;</p>	<p>Az óra alaki fegyelmét minden óra végi értékelése. Az óraközi alakzat- és gyakorlási forma váltási idejének kontrollálása. A szerek felvétele, elhelyezése idejének ellenőrzése.</p>	<p>Az erős alaki, gyakorlási fegyelm megtartása az egész órán. A tanári utasítások maradéktalan végrehajtása, célszerű önálló szervező kezdeményezések. Balesetmentes, másokra való tekintettel, célszerű közlekedés a tornatermi (udvari stb.) térben.</p>
<p>Gimnasztika kéziszeres felhasználásával, zenére bemutatott összefüggő gimnasztikai sorok kialakítása. E Egyszerűbb nagymozgásokkal néhány bemelegítő eljárás megismerése, alkalmazása önállóan; 2-4-8-16 ütemű szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas, kéziszer- és egyszerű szerygyakorlatok, amelyek egyidejűleg két – három alapformát is tartalmazhatnak. Aktív, passzív, dinamikus, statikus izületi mozgékonytápot fejlesztő gyakorlatok. Kondicionálás tervezett gyakorlatok által, állandóan visszatérő gyakorlással, a mozgásoptimumra törekedve, a kitartást növelve. Korábban bonyolultabb, megtanult gimnasztikai gyakorlatsorok bemutatása, kontrollált testtartással, zenére, együtt és önállóan. Húzóerő, gyorsító, erő-állóképesség fejlesztése kisebb súlyokkal. <u>Általános testtartás javítási (gerinc-csípő mozgékonytápot növelő, talpboltozatot erősítő), valamint légző gyakorlatok, törzserősítés változatos módon, törzserősítések minden formája.</u></p>	<p>A kontrollált, helyes végrehajtás pozitív megerősítése. A gimnasztikai gyakorlatsor csoportonkénti (3-4 fő) bemutatása.</p>	<p>Az egyöntetű és egyéni képességek szerint differenciált tanári utasítások hibajavítás, maradéktalan végrehajtása. A vonatkozó szaknyelvi szókinccs, a hely, helyzet és irány megértése. A bővített gimnasztikai tudás és készlet a helyzetnek megfelelő előhívása.</p>

<p>Tartásjavító, a gerincoszlop izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító gyakorlatok, valamint az egyéb ortopédiai elváltozásokat megelőző, ellensúlyozó gyakorlatok. A törzs erősítése szerekkel ülő és fekvő helyzetben. Őnállóan felügyelt, otthon is gyakorolt törzserősítő és izomzati letapadást megelőző, nyújtó, és a talpboltozatot erősítő feladatsor (6-8) automatizált végrehajtással.</p>	<p>Az automatizált gyakorlatok bemutatása a saját párnák, a tanár lazább és a társ szoros visszajelzési mellett; a hibák kijavítása.</p>	<p><i>A sokoldalú előkészítő és prevenció gyakorlatok hatásainak az életkornak megfelelő ismerete és azok helyes végrehajtása. Társas kontroll, felelősségvállalás a hibák kijavításában.</i></p>
<p><u>Speciálisan előkészítő (cél és rávezető) gyakorlatok a feldolgozandó anyag függvényében. Futó-, ugró-, dobóiskola. E</u> Futások, ugrások, dobások speciális célgyakorlatai, mint az 5-6. osztályban. A speciális képességek, a versenysport technikai modellek alapozása, továbbfejlesztése. Játékok, versengések futással, szökdeléssel és dobással kombinálva. <u>Gyorsasági ugrókötélhajtások</u>, azok variációi Áthajtások (előre, hátra, keresztzett, dupla és azok egyéni variációi), páros áthajtások.</p>	<p>A mérhető, megtett út, táv, idő önmagához mért fejlődés megállapítása, alkalmanként már versengő helyzetben. Áthajtások meghatározott idő alatt.</p>	<p><i>Az atlétikai mozgások összerendezett, önmagukhoz mérten javuló eredményességű bemutatása. Előrelépés felmutatása a versenyeken is A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül</i></p>
<p><u>Rövidtávú vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással</u> Vágtafutások; iramfutások; futás feladatokkal.; A pontos sportági megalapozás céljából állandó hibajavítás, önmegfigyelés (pl. lépéshossz); átfutások alacsony és közepesen magas akadályok felett az azok közötti táv változtatásával is;</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása; ismerkedés a visszatérő mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 15 – 30 m – en</p>	<p><i>Az atlétikai mozgások megközelítően helyes technikai végrehajtása. A koncentrált, mozgásoptimumra törekvő, az oktatási helyzetekre jól reagáló magatartás</i></p>
<p><u>Váltófutás E</u> Váltás helyben, lassú futás közben, párban, oszlopban, körben; közepes iramú futás közben váltóversenyek széles váltózónában.</p>	<p>A térdelőrajt technika bemutatása kisebb csoportokban;</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál, a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál egyéni, számszerűsített fejlődés.</i></p>
<p><u>Rajtok</u> A korábban tanult rajtformák pontos, célszerű végrehajtása. térdelőrajt jelre (a stabil egyensúlyi helyzet, a fokozatosan növekvő lépéshossz és az emelkedő súlypont kialakításának erős külső-tanári és társas- kontrollja mellett); alkalmanként 3-4 versenyszerű indulás, eredményes rajtvégrehajtás a feladathelyzetben. Rajtok és rajtversenyek 15-30 méteren különböző testhelyzetekből;</p>	<p>Felmérés 2000 m-en; A technikai igényesség, pontosság dicsérete; A technikai igényesség, pontosság</p>	<p><i>Az alapttechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése.</i></p>
<p>Aerob jellegű futások a sebesség növelésével</p>		

<p>Kötetlen tartós futás 8 – 10 percig az egyéni képességeknek megfelelő szinten; tartós futás iramnehezítésekkel; nehezítésekkel (terep, akadály), a táv növelésével. 2000– 3000 m futások növekvő sebességgel; 2000 m futás differenciált csoportokban vagy késleltetett indítással, időre; az egyéni tempó beosztása csökkenő tanári kontroll mellett;.</p> <p><u>Atlétikai ugrások (magas, távol)</u> E</p> <p>Helyből ugrások, sorozatugrások; távolba és felfelé ugrások az erőközlés irányát tudatosan irányítva.</p> <p>A lépő távolugrás oktatása: egyéni kiinduló helyről 6-8 lépésből, 50 – 60 cm –es elugró sávból, puha leérkező helyre, közel két lábra; az elugró láb sokszori, tudatos megfigyelése, automatizáció folyamatos hibajavítással, korrekciókkal; a vízszintes sebesség növelése.</p> <p>Az átlépő technikai tökéletesített technikájának oktatása; 5- felgyorsuló lépéssel, erősebb kitámasztással és a levegőben lábcserevel.</p> <p>Dobások, hajítások, vetések, lökések, szökdelések a sportágnak és az életkornak megfelelő eszközzel, kis súllyal, nehezekkel.</p> <p>A kislabda hajítás oktatása távolba; 3-5 lépéses nekifutásból, fokozódó lendülettel, a labda minél hosszabb úton történő gyorsításával; hibajavítás mellett kifinomultabb mozgástapasztalatokkal; versenyek.</p> <p>Lökések tömött labdával helyből egy és két kézzel; a dobóterpesz és dobóterpeszből lökés oktatása; súlylökés helyből tömött labdával, az eredmények folyamatos figyelemmel kísérése.</p> <p>Vetések tömött labdával két kézzel, mindkét oldalra.</p>	<p>dicsérete.</p>	<p><i>Tájékozottság a rendszeres edzés és a fizikai teljesítmények összefüggéseiről.</i></p> <p><i>A dobásformák megkülönböztetése, képi megjelenés</i></p> <p><i>A pillanatnyi koncentráció javulása.</i></p> <p><i>Az alaptechnika, mozgásstílus pontos rögzítése.</i></p>
<p><u>Szertorna, összefüggő gyakorlatok</u> E</p> <p>Gurulásokkal, fordulatokkal, gördülésekkel kapcsolatos testnevelési játékok.</p> <p><u>Talajon</u></p> <p>Gurulóátfordulás előre, hátra, terpeszben, sorozatban is, valamint két gurulóátfordulás között felugrás fél- és egész fordulattal.</p> <p>Repülő gurulóátfordulás sérülést nem okozó tárgy felett (összetekert szőnyeg, szőnyeggel letakart zsámoly) és fekvő, térdelő társan át.</p> <p>Fejállás, kézállás, kézenátfordulás mindkét oldalra nyújtott testtel, segítségadás, biztosítás mellett; a segítségadás mozdulatainak elsajátítása.</p> <p>Támlázás két emelt, párhuzamos padon előre, hátra.</p> <p>Összefüggő gyakorlat a tanult elemekből tornászos testtartással, annak korrekciója tanári és társas kontrollra.</p> <p><u>3-4 részes szekrényen</u></p>	<p>Elemek, elemkapcsolatok bemutatása, a saját siker, fejlődés megerősítése az értékelés által.</p> <p>Differenciált megítélés az egyéni képességek és készségek ismeretében tanár-, társas- és önkontroll mellett;</p>	<p><i>A torna gyakorlatelemek összekötésének biztonsága.</i></p> <p><i>A tornagyakorlatok biztonságos végzése helyes testtartásra törekvéssel.</i></p> <p><i>A saját testtömeg feletti uralom a támasz – és függésgyakorlatokban.</i></p> <p><i>A támaszugrásoknál a nekifutás és a támaszvétel zökkenőmentes kapcsolódik</i></p>

<p>Felguggolás, terpeszleugrás 4 részes szekrényen hosszában (fiúk-lányok); bukfenc előre 4 részes szekrényen (fiúk-lányok); guggoló átugrás keresztben álló 3-4 részes szekrényen (fiúk-lányok); nagymacska ugrás (fiúk).</p> <p style="text-align: center;">Gyűrűn</p> <p>és két kötél: lendület előre, hátra; lebegőfüggés; lefüggés; hátsó függés; homorított leugrás hátra lendületből, az elemek folyamatos összekapcsolása, Gerendán (alacsony fokozaton, lányok) Helyváltoztatások állásban, emelkedések és ereszkedések, mellső mérlegállás, homorított leugrás.</p> <p style="text-align: center;">Függeszkedési kísérletek</p> <p>Egy – két kötél: fiúk felfelé-lefelé; lányok felfelé;</p>		<p><i>össze, növekedik az első és a második ív, egyre biztonságosabb a talajra érkezés.</i></p> <p><i>A felelős, segítőkész hozzáállás gyengébb társak buzdításában, felzárkóztatásában, mint érték fogalmazódjon meg a tanári értékelésben.</i></p>
<p><u>Küzdősport alapozás (fiúk)</u></p> <p style="text-align: center;">Sportági taktikák alkalmazása: Tb</p> <p>A támadó cselek konkrét alkalmazása, ill. cselek az ellenfél támadásának kiugrasztására, a küzdési feladatok közben, a reagálási gyorsaság fejlesztése, a helyzet felismerésének fejlesztése, a taktika, a stratégia megválasztásához, az egyszerű, és a kombinált technikák, cselek gyakorlása passzív, és aktív ellenféllel.</p> <p>Küzdések minden formája sportág-előkészítő egészségmegőrző jelleggel.</p> <p style="text-align: center;">A szoros testtávolságú küzdelem:</p> <p>A technikák gyakorlása álló, és aktív partnerrel, helyzetek kialakítása, kényszerítő helyzetek játékosan és küzdési szituációkban.</p>	<p>Több játékból álló, küzdőjátékokból álló pontszerző versengések, küzdések.</p> <p>Grundbirkózás: a karfogások, a mögékerülés, a kiemelés gyakorlati alkalmazása</p> <p>Botvívás, botbirkózás a támadó és védő stratégiák alkalmazásával.</p> <p>2-3 önvédelmi fogás és abból kiszabadulás.</p>	<p><i>Küzdeni tudás és sportszerűség.</i> <i>A sportági szabályok jellegformáló és szocializáló szerepének megértése, az együtt játszás, küzdés, test-test által történő érintkezések, összeütközések csökkentése.</i></p> <p><i>A támadó és legalább a támadásra reagáló küzdő magatartás, mint sportkulturális érték elfogadása, bemutatása.</i> <i>Az életkorra jellemző erőből történő önmegvalósítás sportszerű keretek közé szorítása a szabályok követése által.</i></p>

<p style="text-align: center;">A nagyobb testtávolságú küzdelem:</p> <p style="text-align: center;">Az ellenfél reagálásának, taktikájának, stratégiájának tesztelése ijeszttéssel, csellel játékosan, ill. a tanult technikák alkalmazásával küzdési szituációkban.</p> <p style="text-align: center;">Önvédelem.</p> <p>A tanult önvédelmi technikák alkalmazása különböző ellenfelekkel, az önvédelem alapszabályainak alapos ismerete;</p> <p><u>RG, aerobic (lányok).</u></p> <p>A nőies, szép mozgás plasztikusságának sajátos izolációs gyakorlatai; a tágasság bővítése; alapjárás, érintő járás; egyszerű és összetett karmozgásokkal; sasszé kombinációk; ugrások egy lábról két lábra, egy lábra, két lábról egy lábra és két lábra plasztikai kombinációkkal, lábcserékkel; fordulatok egy és két lábon állásban és guggolásban; kar- és törzshullámok; gyakorlás lehetőleg tükör előtt. Aerobic lépéskombinációk, szökdelések kéz és lábmozgásokkal, irány és helyzetváltoztatásokkal;</p> <p>Mindkét sportágban összefüggő gyakorlat megtanulása zenére.</p>	<p>Gyakorlatok bemutatása csoportos formában.</p> <p>A gyakorlatsorok végrehajtási pontosságának állandó értékelése, a pozitív példák megerősítése.</p>	<p><i>Esztétikus, ritmusos és motorosan memorizált, egyéni dinamikai ízzel előadott mozgásfolyamat, az alkotás örömeinek átélése; önmegvalósítás</i></p>
<p><u>Sportjátékok</u></p> <p>A motorikus képességek fejlesztését és a tanulók játékigényének kielégítését szolgáló testnevelési játékok.</p> <p>Az 5-6. osztályban tanult sportjáték alapozó feladatok, technikák-taktikák ismétlése, gyakorlása, variálása az egyre bonyolódó feladatoknak, helyzeteknek megfelelően, sokoldalú és többoldalú képzés.</p> <p>Két támadó kapcsolatának labdás és labda nélküli megoldásai; együttműködés a védekezési tapasztalatok felhasználásában..□Az iskola feltételei, a tanulók érdeklődése és a tanár irányultsága függvényében választott két sportjáték elemeinek gazdagítása, főbb támadási és védekezési megoldásainak elsajátítása.</p>	<p>A bővülő technikai repertoár végrehajtásának ellenőrzése folyamatos korrekciós utasításokkal;</p> <p>A váltakozó játékszerepek ellenőrzése.</p> <p>Játék esetenként bíró nélkül, az önkontroll alkalmazása.</p>	<p><i>Labdajátékokban a csapattársakkal való együttműködés alapfokon.</i></p> <p><i>Alapvető labdakezelési játékhelyzetekhez való alkalmazkodás.</i></p> <p><i>A technikai sikertelenségekből és szabálysértő magatartásból adódó, a csapatteljesítményt rontó és a pontos, lelkes játék által a csapatteljesítményt növelő egyéni elszámoltathatóság megértése.</i></p>
<p><u>Minden sportág technikai repertoárja, pontosságra, minőségre törekedve (a helyi</u></p>		<p><i>Tájékozottság a testkulturális tartalmakban,</i></p>

<p>információk átadása, azok feldolgozása. A helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb. az időjárásnak megfelelő öltözködés, a közlekedés, a környezetvédelem értő gyakorlása</p>	<p><i>Néhány fontos információ ismerete a tematikákban.</i></p>
---	---

A rendelkezésre álló időkeret elosztása

Alaki képzés	5
Előkészítő gyakorlatok, gimnasztika, prevenció	14
Járások, futások, ugrások, dobások	13
Sportági technikák, taktikák és szabályok	40
Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	11
Mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	11
Egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	17
	111

OSZTÁLYFŐNÖKI

3 8. évfolyam

Minden gyakorló pedagógus tudja, hogy az osztályfőnökkel való személyes kapcsolatra a tanulóknak szükségük van. Ez egy olyan sajátos kapcsolat, ami mind a tanuló, mind a tanár számára lehetőséget teremt a problémák "ember közeli" megbeszélésére. Valóban nem lehet szigorú kötelekkel előírni, hogy mikor és miről beszéljessenek. Még is segítség lehet egy tanterv, mert irányt mutat a tanárnak, hogy - ha éppen nincs fontosabb aktuális feladat- mik azok az életkori sajátosságoknak megfelelő témák, gondok, problémák amiket esetleg nem is fogalmaznak meg maguknak a tanulók, de amelyek az erkölcsi, érzelmi, értelmi, intellektuális nevelésükből nem maradhatnak ki. Lehetséges, hogy ezek a témák csak közvetett módon jelennek meg a gyakorlatban, de ha az adott tanulócsoporthoz ezek csak így közvetíthetők, akkor ezt az osztályfőnök tudja szervezni, vezetni, irányítani.

Ezek alapján az **osztályfőnöki órák céljai és feladatai:**

- Ismeretközlés.
- A máshol tanultak integrálása.
- A szelekciós képesség kialakítása a tanulóknál.
- A tanulók önismeretének fejlesztésén keresztül a társismeret és az emberi kapcsolatok megismertetése.
- Alapfokú társadalomismeret elsajátítása
- Az érzelmek "átélésére" és feldolgozására való képességfejlesztése.
- Tudatos önalakítás, szociálisképességek kialakítása.
- Egészséges életmódra nevelés.
- Az alapvető erkölcsi normarendszer kialakítása.
- Közösség alakítással felkészítés a közösségi létre és szerepekre.

Évfolyamonként ugyanezek a célok és feladatok állnak alapvetően a középpontban, kiegészülve az életkornak és a tanulócsoporthoz fejlettségi szintének, érdeklődésének megfelelő sajátos témákkal.

Az osztályfőnöki munka jellegéből következik, hogy a **továbbhaladás nincs feltételhez kötve**, ezért nem kötődik semmiféle teljesítményhez.

Szükséges taneszközök 3-8. évfolyam:

Tankönyv, tanári kézikönyvek, írásvetítő, fóliaszorozatok, diasorozatok, tv és video megfelelő, feldolgozható ismereteket hordozó kazettákkal.

5. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 1 óra

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
Létezem 6 óra E	A legfontosabb emberi tulajdonságok, önmagunk megfigyelése, szükséges változtatások. Mi szükséges a jó közérzethez? A felső tagozatba lépés nehézségei. A megfelelő tanulási környezet , tanulási folyamatok és módszerek. Tanulási problémák és azok kiküszöbölése.
Nem jó az embernek egyedül 3 óra	Milyennek látnak mások? Vannak-e testvéreim? Vannak-e barátaim? Mi a barátság? Milyen a lányok-fiúk viszony az osztályban? Ki a hibás? Milyen szerepek van az osztályban? Szeretnek-e a többiek, Akarsz-e másoknak segíteni? Mi tartja össze az osztályt
A közösségek 3 óra	A család szerepe a tanulók életében. Mi a feladata egy édesanyának és egy édesapának a családban? Mi a nagyszülők szerepe? Mi a szereped a családi munkamegosztásban? Mi a házimunka? Mi a "csonka család"? Közös programok más családokkal.
Közösségben az ember 4óra	: Hogyan viselkedjünk egymás között, hogyan a felnőttekkel? Személyes kapcsolatok az osztályban. Illemszabályok, ünnepeink.
Az egészséges élet 10 óra E F	Egészséges táplálkozás. Táplálkozási szokások, az egészséges életmód. Napirend. A sportolás örömei és eredményei.
A hasznos élet 3 óra	Kulturális szokások a műveltség szerepe az ember életében. Az olvasás szerepe.
Aktuális témák 8 óra	

6. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 1 óra, (0,5 +0,5)

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
Létezem 2 óra E	A tanulás értelme, tanulási szokások.
Nem jó az embernek egyedül 3 óra	Fiúk és lányok barátsága. A másik ember tiszteletben tartása. Felelősség. Hazugság. Az igaz barátság.
A közösségek 4 óra	A család szerepe. Községek. Alkalmazkodás. Demokrácia, hazafiság és hazaszeretet.
Közösségben az ember 10 óra	Mi az erkölcs? Illem, illemszabályok. Pontosság és pontatlanság. A sport és játék illemtana. A szabadidő eltöltésének kultúrált formái. Hogyan illik játszani. Agytorna és egyéb szellemi játékok. A játékok veszélyei.
Az egészséges élet 10 óra E Kv	A serdülők biológiai változásairól... Higiéniái problémákról, a tisztálkodás fokozott szerepéről. Betegségekről és a beteglátogatásról. A testi és lelki egészség megkülönböztetése és összefüggései. A lelki egészség fogalma. Mentálhigiénés zavarok és következményeik. A dohányzás, mint szenvedély. Egyéb szenvedély betegségek.
A hasznos élet 3 óra	A művészetek szerepe az ember életében: képzőművészet, zene, díszítőművészet, lakáskultúra.
Aktuális témák 5 óra	

7. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 0,5 óra ofi, + ide integrálva az etika heti 0,5 óra

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
Létezem 1+1 óra	Egyéni normák. Kritika, önkritika. Hogyan lehet tudatosan kezelni a tulajdonságainkat.
Nem jó az embernek egyedül 2+4 óra	Mi kell ahhoz, hogy befogadjanak egy közösségbe? Szavahihetőség, megbízhatóság, nyitottság, empátikus készség. A szerelem és a szexualitás.
A közösségek 2 óra	Az osztály kapcsolatrendszere.
Közösségben az ember 2+8 óra	Kommunikációs kultúra. A jól ápoltság, öltözködés és divat. A telefonálás illemtana. Viselkedés moziban, színházban, utazáskor, nyaraláskor. A vendéglátás illemtana.
Az egészséges élet 5+5 óra E Kv Tb Á	Testedzés, sport, sportjátékok. Kirándulás, a kirándulás egészségügyi és környezetvédelmi szabályai. A lelki egészség megbomlása. A fiatalkori bűnözés. A kábítószer, az alkoholizmus
A hasznos élet 2+1 óra	A munka és a pénz szerepe az ember életében. A szabadidő hasznos eltöltése.
Aktuális témák 7 óra	

8. évfolyam

Évi: 37 óra

Heti 0,5 óra ofi, + ide integrálva az etika heti 0,5 óra

TÉMAKÖRÖK	TARTALOM
Létezem 1+2 óra	Vágyaim és lehetőségeim. Pályaorientáció.
Nem jó az embernek egyedül 1+1 óra	A magány és az elidegenedés. Elvárásaim barátaimmal szemben. Az ő elvárásaik. A feltétel nélküli szeretet.
A közösségek 1+1 óra	A közösséghez tartozás kötelezettségei és jogai. A nagyobb közösségek. A kisebb közösségek szerepe a nagyobb közösségekben. A család szerepe az emberiség szempontjából.
Közösségben az ember 1+5 óra	Viselkedési formák. Vágyak és tervek a leendő iskoláról. A felnőttek és fiatalok közötti kommunikációs szabályai. A hivatalos helyek és munkahelyek illemtana.
Az egészséges élet 5+5 óra E Kv	Az állattartás egészségügyi problémái. Testápolás, szépségápolás. A legismertebb betegségek és a prevenció. A nyaralás és kirándulások baleseti veszélyei. A környezetvédelem ránk eső részének megtétele. Lelki egészségvédelem: a szenvedélybetegségekről, a játékszenvedélyről, a személyiség zavarok. Az egészséges személyiség fejlődés.
A hasznos élet 1+5 óra	A harmonikus élet összetevői. A munka, a művészetek szerepe az ember életében. A választott életpálya. Az erkölcs és a jog szerepe a társadalomban. Állampolgáriság, közéletiség. Ügyintézés. A siker, tervek, vágyak, realitás.
Aktuális témák 9 óra	

EMBER- ÉS TÁRSADALOMISMERET, ETIKA

7-8. évfolyam

Integrálva az osztályfőnöki tantárgyhoz

Célok és feladatok

A hetedik évfolyamon belépő új tantárgy az első félévben az emberi természet, a második félévben a társas kapcsolatok sajátosságait tárgyalja oly módon, hogy ötvözi a leíró embertudományokat (lélektan, szociológia) a normatív etikával. A tárgy egyszerre szolgálhatja az általános műveltség gyarapítását, a világszemlélet és az erkölcsi értékrend alakulását. Fejleszti az önismeretet, felkészít a kulturált társas kapcsolatok építésére és fenntartására. Hozzájárul a differenciált emberkép és identitástudat alakulásához.

Fejlesztési követelmények

A tárgy segíti a személyiségjegyek fejlesztését: a társas kapcsolatokban szükséges normák, készségek kialakítását, az ember és környezete viszonyának reális érzékelését, a nyitottság, a bátorság és a humorérzék emberi értéként való kezelését. Megalapozza továbbá a tanulók toleráns törvénytisztelő magatartását, kulturált vitakészségét.

Belépő tevékenységformák

Beszélgetés (szabad asszociációk, vélemények felszínre hozása és ütköztetése, hipotézisek bizonyítása és cáfolata, szövegek megbeszélése és elemzése).

A játék (szerepjáték, szociodráma).

Kutatás (önmaguk, események, helyzetek megfigyelése és elemzése, megismerkedés és interjú szakemberekkel, adatok és tények összegyűjtése, rendezése és elemzése, kísérletek, írásos és szóbeli kutatási beszámolók készítése).

Kiegészíthetik bibliográfia készítése, a tanultak és feltártak vizuális megjelenítése, olvasmány- és eseménynapló vezetése, sajtófigyelés, élménybeszámoló készítése, a tanult témaköröket bemutató kiállítások rendezése, segítségre szoruló megismerése, és megsegítése, művészi alkotás létrehozása egyénileg vagy közösen.

Témakörök	Tartalmak
<i>Az emberi természet</i>	
3 óra	
Az ember egyedfejlődése	A születés előtti időszak és a születés. □Életszakaszok: csecsemőkor, kisgyermekkor, kisiskoláskor, serdülőkor, ifjúkor, felnőttkor, öregkor. □
Test és lélek	A test és a lélek egysége. □Egészség, betegség, fogyatékoság, egészség és egész-ség. □
E	
Pszichikus működésünk és mozgatóink	Érzékelés és cselekvés. □Ösztönök, indulatok, érzések, érzelmek, értékelés. □Megismerés, gondolkodás. □Szükségleteink és érdekeink. □Előítéleteink. □Nyitottság, empátia és tolerancia.
<i>Egyén és személy</i>	
4 óra	
Kommunikáció, nyelv, gondolkodás	Nyelv és kommunikáció. □Intelligencia, okosság, bölcsesség. □Megismerés és tudás. □Képesség, tehetség. □Problémamegoldás, tanulás.
IKT	
Emberi szellem, emberi kiteljesedés	Hit és tudás. □Önmegvalósítás, önszeretet, önzés. □Siker és boldogság. □Öröm és szenvedés. □
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény	Értékek és normák. □Az értékelés és nehézségei. □Illendőség, helyesség, igazságosság. □Jó és rossz. □Szokások és erkölcsök. □Választás és döntés. □Szándék és tett. □A lelkiismeret. □Az erények. □A helyes életvezetés alapelvei. □
Ek	
<i>Társas kapcsolatok</i>	
12 óra	
Társaink	Szülő és gyermek, testvérek, házastársak. Barátság. Munkatársak, diáktársak. etikai, nemzetiségi és nemzeti hovatartozás. Identitás, identitások □

Kapcsolatok	A kapcsolatok szimmetriája. □ Rokonszenv és ellenszenv. □ Őszinteség és hazugság. □ Hűség. □ Előítéletesség és nyitottság. □ Alkalmazkodás és önállóság. □ Gyávaság és bátorság. □ Bizalom. □ Erőszak, jogos önvédelem. □
Á	
Ek	
Tb	
Nemiség, házasság	szerelem, Férfi és női szerepek. □ A nemi érettség. □ Szerelem és házasság. □ A házasság, mint szövetség, mint otthonteremtés, mint biológia, érzelmi, gazdasági, jogi, erkölcsi szövetség, mint szeretetkapcsolat és életadás. □ Konfliktusok a házasságban és megoldásuk. □
Ek	
Az emberi társadalom	Egyén és közösség. □ Magánélet és közélet a társadalomban. □
Munka, gazdaság, alkotás	Fizikai és szellemi munka. □ A munka mint szaktudás, az alkotás mint jog és kötelesség. □ Megélhetés, gazdálkodás, jólét. □ Tulajdon. □ Vállalkozás. □
F	
Kultúra és művelődés	Társadalom, kultúra, vallás. □ Kultúra és civilizáció. □ Műveltség és képzettség.
Életszínvonal, életmód és életminőség	Jólét és jól-lét. □ Munkaidő, szabadidő, szórakozás. □ Otthonteremtés. □ Ünnepek és ünneplés. □ Az élet értelme az értelmes élet.
F	
Ember és természet	Beavatkozás, uralom, felelősség. □
Kv	
Hit, világszemlélet, vallás	Megismerés, hit, meggyőződés. □ Természetkép, világkép, világszemlélet. □ Istenhitek és vallások. □ A vallás, mint hit, ismeret, élmény, szertartás, rítus és közösség. □ A vallás, mint világmagyarázat. □
Egyéni és közösségi értékek	A demokratikus állampolgárság értékei: a közjó, az egyén jogai, törvényesség, más kultúrák tisztelete, hagyománytisztelet, igazság, igazságosság, a polgári állam értékei.
Tb	többség, kisebbség. □

A továbbhaladás feltételei

Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos ismeretszerzési és -feldolgozási képességek fejlődése. Életkorának megfelelő szinten legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.

Az emberrel, a társadalommal és az erkölccsel kapcsolatos tudását, véleményét legyen képes kifejezni, mások megnyilatkozását legyen képes értelmezni.

Legyen tisztában az egyéni és közösségi értékekkel, az alapvető állampolgári jogokkal és kötelességekkel. Legyen képes erkölcsi értékeket felismerni, tudjon különbséget tenni a jó és rossz, az igaz és hamis, valamint a szép és a rút között.